ATSISVEIKINIMO VALSAS

MILAN KUNDERA

MILAN KUNDERA

ATSISVEIKINIMO VALSAS

MILAN KUNDERA

ATSISVEIKINIMO VALSAS

ROMANAS

Iš čekų kalbos vertė
Almis Grybauskas

VILNIUS

UD~~K 885.0-3~~
Ku-183

Milan KUNDERA
VALČIK NA
ROZLOUČENOU
Atlantis, 1996

ISBN 9986-16-202-5

Pirmoji diena

1

Prasideda ruduo ir medžiai gelsta, runda, rausta; atrodo, kad mažą kurortą gražiame slėnyje apėmė gaisras. Kolonada vaikštinėja moterys ir lankstosi prie šaltinių. Tai negalinčios turėti vaikų moterys, kurios tikisi kurorte tapsiančios vaisingos.

Pacientų vyrų čia kur kas mažiau, vis dėlto jų yra, nes kurortas garsėja ne vien ginekologijos stebuklais, čia neva galima sustiprinti širdį. Tad vienam besigydančiajam tenka devynios besigydančiosios ir tai siutina jauną netekėjusią moterį, dirbančią medicinos seserimi, o dabar aptarnaujančią prie baseino nevaisingąsias.

Rūžena gimusi čia, čia gyvena abu jos tėvai, ar ji kada nors ištrūks iš šios moterų pertekusios vietos?

Pirmadienis, darbo laikas baigiasi. Beliko suvynioti į paklodes paskutines storules, suguldyti jas į lovas, nušluostyti veidus, nusišypsoti joms.

– Tai paskambinsi ar ne? – teiraujas Rūženos draugės: viena – trisdešimt penkerių metų storulė, kita liesa ir jaunesnė.

– Žinoma, – atsako Rūžena.

– Tik nebijok, – drąsina ją putlioji ir veda už persirengimo kabinų, kur stovi seselių spintelės, stalas ir telefonas.

– Geriausia, jei skambintum jam į namus, – piktdžiugiškai taria liesoji ir visos trys nusikvatoja.

– Žinau to teatriuko numerį, – nutilus juokui tarė Rūžena.

2

Pokalbis buvo siaubingas. Jis išsigando vos išgirdęs ragely jos balsą.

Nors niekas tuo netiki ir jo prisipažinimus laiko koketavimu, bet jis visada bijo moterų.

– Kaip laikaisi? – pasiteiravo.

– Ne per geriausiai, – atsakė ji.

– O kas?

– Reikėtų pasikalbėt su tavim, – ištarė ji patetiškai.

Jau keletą metų baiminosi kada nors išgirsiąs būtent tokį patetišką toną.

– Taip, – numykė.

Ji pakartojo:

– Labai reikėtų pasikalbėt su tavim.

– Kas atsitiko?

– Aš jau nebe tokia kaip mums susipažįstant.

Neįstengė išspausti jokio žodžio. Paskui pratarė:

– Kas yra?

– Jau šešios savaitės nieko nebuvo.

– Gal dar nieko tokio. Kartais taip būna, bet dar nieko nereiškia.

– Ne, šįkart tikrai.

– Neįmanoma. Tiesiog negali būti. Bent aš čia niekuo dėtas.

– Kaip? Ką tu apie mane manai? – įsižeidė ji.

Išsigando jos susierzinimo, nes ir šiaip bijojo jos:

– Ne, nenoriu tavęs įžeisti, nesąmonė, ir kam gi, tik sakau, kad su manim taip negalėjo atsitikti, tau nėra ko bijoti, tai tiesiog neįmanoma, fiziologiškai neįmanoma.

– Tad ko širsti, – įsižeidė ji. – Atsiprašau, kad sutrukdžiau tave.

– Ne ne ne, – išsigando, kad ji padės ragelį. – Labai gerai, kad paskambinai. Aš, suprantama, mielai tau pagelbėsiu. Viską galime lengvai sutvarkyti.

– Kaip sutvarkyti?

Jis visiškai sutriko. Nedrįso pavadinti dalykų tikruoju vardu, tik numykė:

– Na... sutvarkyti.

– Mesk lauk iš galvos, jei taip manai, nesitikėk šito. Net jei man gyvybę kainuotų, nedaryčiau to.

Vėl jį sukaustė baimė, bet šį kartą ryžos nedrąsiai pulti:

– Tad kodėl skambini man, jei nenori su manim apie tai kalbėtis? Nori pasitart, ar pati jau viską nusprendusi?

– Noriu pasitart.

– Tai aš užvažiuosiu.

– Kada?

– Pranešiu.

– Gerai.

– Tai iki, laikykis.

– Ir tu.

Jis pakabino telefono ragelį ir grįžo į salę pas muzikantus.

– Repeticija baigta, ponai, – tarė jiems. – Aš šiandien gatavas.

3

Visa įraudus nuo susijaudinimo padėjo ragelį. Ją įžeidė Klimos reakcija į jos žodžius. Tiesą sakant, jau seniai jautėsi įžeista.

Jie susipažino prieš du mėnesius, garsiajam trimitininkui su savo kapela lankantis kurorte. Po koncerto ji buvo pakviesta į išgertuves. Trimitininkas išsirinko ją iš visų kitų ir praleido su ja naktį.

Ir daugiau neatsiliepė. Du kartus pasiuntė jam atviruką su sveikinimais, į kuriuos jis neatsakė. Kartą ji lankėsi sostinėj ir paskambino į teatrą, kur, jos žiniomis, jisai repetuodavo. Prie telefono priėjęs vyras paprašė prisistatyti, paskui tarė pažiūrėsiąs, ar Klima yra. Po minutės grįžęs pranešė, kad repeticija jau baigėsi ir ponas trimitininkas išėjo. Nutvilkė mintis, kad jis slapstos nuo jos, ir pyktis, kadangi jau buvo pradėjusi įtarinėti esanti nėščia. „Fiziologiškai neįmanoma! Na ir surentė – fiziologiškai neįmanoma! Įdomu, ką jis pasakys, kai gims vaikas?“

Abi kolegės jausmingai pritarė. Nuo to ryto, kai prigaravusioje halėje papasakojo joms, ką praėjusią naktį patyrusi su garsenybe, trimitininkas tapo visų bendradarbių nuosavybe. Jo šešėlis šmėkščiojo tarp jų halėje, kur jos keitė viena kitą, kaskart nuskambėjus jo vardui, šyptelėdavo mintyse, tarsi būtų kalbama apie intymiai pažintą asmenį. Kai sužinojo, kad Rūžena nėščia, jas apėmė keistas džiaugsmas, nes dabar jis jau buvo čia ir fiziškai, kūno įsčiose.

– Viskas gerai, mergiot, nusiramink tik, – plekšnojo jai per petį storulė. – Žiūrėk, ką radau tau.

Ir atvertė gan aptrintą bei nučiupinėtą žurnalą su paveiksliukais.

Visos trys įsistebeilijo į jaunos tamsiaplaukės gražuolės, stovinčios scenoje su mikrofonu prie lūpų, fotografiją.

Šiuose keliuose kvadratiniuose centimetruose Rūžena stengėsi išskaityti savo likimą.

– Nemaniau, kad ji tokia jauna, – netikru balsu ištarė ji.

– Ką tu! – nusijuokė storulė. – Fotografuota prieš dešimtį metų. Juk abu vienmečiai. Argi jai lygintis su tavim!

4

Kalbėdamas telefonu Klima suvokė jau seniai laukęs siaubingų žinių. Ir ne todėl, kad būtų tikrai turėjęs priežastį manyti, jog apvaisino Rūženą per anas lemtingas išgertuves (priešingai, buvo tikras, kad ji be reikalo jį apkaltino), tačiau jau daug metų iki susitikimo su Rūžena tikėjosi tuoj tuoj išgirsiąs tokius žodžius.

Jam buvo dvidešimt vieneri, kai viena įsimylėjusi blondinė nusprendė suvaidinti nėštumą ir taip priversti jį vesti. Tai buvo baisios savaitės, galop prasidėjo skrandžio spazmai, jis visiškai sugniužo. Ir nuo tada žino, jog nėštumas yra smūgis, kuris gali ištikti visur ir visada, jog nuo jo neapsaugos joksai žaibolaidis, jog toks smūgis skelbiamas patetišku balsu telefono ragelyje (taip, ir anąkart blondinė šią nelemtą naujieną pirmiausia pranešė telefonu). Ankstyvos jaunystės nuotykio paveiktas, vis bijodamas (nors ir gana uoliai) susitikinėjo su moterimis, ir po kiekvieno meilės pasimatymo būgštavo dėl pasekmių. Tiesa, guosdavosi, jog tokios nelaimės tikimybė, jam liguistai saugantis, sudaro gal vieną tūkstantąją procento, tačiau bijojo ir tos vienos tūkstantosios.

Kartą laisvo vakaro apsvaigintas paskambino merginai, kurią paskutinįkart matė prieš du mėnesius. Pažinusi jo balsą, ji sušuko: „Dieve, tai tu! Negalėjau sulaukt, kada man paskambinsi! Man taip reikėjo, kad tu paskambintum!“ Ji kalbėjo taip reikšmingai, taip iškil-

mingai, kad jam širdį sukaustė pažįstama baimė ir jis visa esybe pajuto atėjus akimirką, kurios taip bijojo. Trokšdamas kuo greičiau pažvelgti tiesai į akis, puolė pirmyn:

– Kodėl sakai man taip tragiškai?

– Vakar mirė mano mama, – atsakė ji, ir jis atsiduso žinodamas, kad vis tiek neišvengs to, ko taip bijosi.

5

– Na ir kas čia dabar nutiko? – paklausė būgnininkas ir Klima pagaliau atgijo. Išvydo aplinkui susirūpinusius muzikantų veidus ir papasakojo kas ir kaip. Vyrukai metė savo instrumentus ir stengėsi jam patarti.

Pirmasis buvo radikaliausias. Aštuoniolikmetis gitaristas paskelbė, jog merginą, kokia ką tik skambino jų vadovui trimitininkui, reikia be gailesčio vyt šalin.

– Pasakyk jai, tegu daro ką nori. Ne tavo vaikas, ne tavo ir reikalas. O jeigu nori, tegu kraujo tyrimas įrodo, kieno tai darbas.

Klima atsakė, kad kraujo tyrimas dažniausiai nieko neįrodo ir moters tvirtinimas lieka galioti.

Gitaristas pridūrė, kad jokio tyrimo neprireiks. Atstumtoji gerai pagalvos prieš užsikraudama nereikalingus rūpesčius ir patyrusi, kad apkaltintasis nėra baikšti šliurė, pati savo sąskaita atsikratys vaiko.

– O jeigu imtų ir pagimdytų, mes visa kapela paliudytume teisme, kad visi tuo metu su ja pergulėjom. Ir tegu ieško tėvo tarp mūsų!

– Tikiu, kad taip pasielgtumėt. Tačiau ligi tol iš galvos išsikraustyčiau. Čia aš pats didžiausias bailys, man kuo greičiau reikia nusiraminti.

Visi jam pritarė. Gitaristo metodas iš esmės yra geras, tačiau ne visiems tinkamas. Ir pirmiausia netinka žmogui, kurio nervai nėra iš plieno. Antra, jis netinka turtingam ir garsiam žmogui, dėl kurio moterys gali ryžtis pačiam rizikingiausiam žingsniui. Taip brendo mintis, kad užuot griežtai atkirtus, geriau būtų įtikinti merginą daryti abortą. Tačiau kaip ją įtikinti? Ryškėjo trys pagrindinės galimybės.

Pirmoji kreipė į atjaučiančią merginos širdį. Klima pasikalbės su sesele kaip su geriausia drauge: viską jai papasakos ir pasakys, kad žmona sunkiai serga ir nepakeltų žinios apie kitos moters pagimdytą jo vaiką, o ir pats Klima neatlaikytų tokios nervinės įtampos bei dorovės bandymo, todėl jis ir prašo sesers pasigailėti.

Tokiai veiksenai energingai paprieštarauta. Negalima visos strategijos remti tokiu toli gražu neaiškiu ir nepatikimu dalyku kaip sentimentalus medicinos sesers gerumas. Jei mergina neapdovanota išimtinai gera ir atjaučiančia širdimi, metodas tik pakenks Klimai. Mergina pasijus įžeista tos atidos, kurią pasirinktasis jos vaiko tėvas rodo kitai moteriai, ir veiks dar beatodairiškiau.

Antru būdu būtų beldžiamasi į merginos protą. Klima stengtųsi jai išaiškinti nesąs ir niekada nebūsiąs įsitikinęs, kad vaikas tikrai jo. Jis tiktai kartą susitikęs su mergina ir nieko apie ją nežino. Neturi supratimo, su kuo ji dar susitikinėja. Ne, jis neįtarinėja, kad ji norinti jį apgauti, bet juk netvirtins nesusitikinėjanti ir su kitais vyrais. O jeigu ir tvirtins, iš kur Klima gali žinoti, kad ji sako tiesą? Ir apskritai, ar protinga gimdyti vaiką, kurio tėvas niekada nebus tikras dėl savo tėvystės? Ar Klima gali palikti žmoną dėl vaiko nebūdamas įsitikinęs, kad tai jo vaikas? O gal Rūžena ir nori, kad vaikas niekad nesužinotų, kas jo tikrasis tėvas?

Ir dėl šio būdo kilo svarių prieštaravimų. Bosistas (pats vyriausias kapeloje) pastebėjo, kad kliautis merginos protu yra dar kvailiau, nei tikėtis jos užuojautos. Visi argumentai lėks į tuščią taikinį, o merginos širdis sudrebės išgirdus, kad jos pamiltasis netiki ja. Tai tik pakurstys verksmingą jos užsispyrimą laikytis savo teiginių ir išmonių.

Būta dar ir trečio būdo: Klima prisieksiąs nėščiajai mylėjęs ir tebemylįs ją. Nė užuominos, kad vaikas galėtų būti ir kito. Priešingai, Klima panardinsiąs ją meilės, švelnumo ir pasitikėjimo jūroje. Žadėsiąs viską, net skyrybas. Nušviesiąs nuostabią ateitį kartu. Ir tos ateities vardan meiliai prašysiąs nutraukt nėštumą. Paaiškinsiąs, kad gimdymas būtų per ankstyvas ir galįs aptemdyti pačius gražiausius pirmus jų meilės metus.

Šiems argumentams stigo to, ko ankstesniuose būta su kaupu, – logikos. Jeigu Klima taip įsimylėjo medicinos seserį, tai kodėl vengė jos du mėnesius? Tačiau bosistas atrėžė, kad įsimylėjusieji visada elgias nelogiškai ir nėra nieko paprastesnio, nei paaiškinti tai merginai. Galiausiai visi sutarė, jog trečiasis metodas, atrodo, pats tinkamiausias, nes apeliuoja į merginos įsimylėjimą, o tai šioje situacijoje, regis, ir bus vienintelis reliatyviai patikimas dalykas.

6

Paskui visi išėjo iš teatro ir atsisveikino prie posūkio, tačiau gitaristas pasiryžo lydėti Klimą ligi namų. Jis vienintelis nepritarė siūlomam planui, nevertam jo dievinamo kapelos vadovo. „Imk rimbą, kai eini pas moterį“, – citavo jis Nyčę, žinodamas šį vienintelį filosofo posakį.

– Mielasis berniuk, – atsiduso Klima, – rimbą ji paėmė man.

Tada gitaristas pasisiūlė Klimai kartu važiuoti automobiliu į kurortą, išvilioti merginą ant plento ir suvažinėti.

– Niekas neįrodytų, kad ne pati puolė po ratais.

Gitaristas buvo jauniausias kapeloje ir mylėjo Klimą. Klima susijaudino.

– Dėkui tau, – tarė jis.

Gitaristas plėtojo savo planą, jo skruostai kaito.

– Labai dėkingas tau. Bet nieko nebus, – pakartojo Klima.

– Ko svyruoji? Ji tikra kiaulė!

– Išties dėkoju tau. Bet nieko nebus, – tarė Klima ir atsisveikino.

7

Likęs vienas tebegalvojo apie vaikino pasiūlymą ir kodėl atsisakė jo. Atsisakė ne todėl, kad būtų tauresnis už gitaristą, tiesiog jis buvo baikštesnis. Baimė būti apkaltintam žmogžudyste buvo nė kiek ne mažesnė nei baimė būti įvardytam tėvu. Įsivaizdavo Rūženą partrenkiantį automobilį, įsivaizdavo ją kraujo klane ant plento, ir jį perliejo trumpas baimės bei palengvėjimo pojūtis. Bet jis suprato, kad beprasmiška atsiduoti iliuzijų žaismui. Jį slėgė dideli rūpesčiai. Prisiminė savo žmoną. Dieve, rytoj jos gimtadienis!

Ligi šeštos, kada uždaromos visos krautuvės, buvo likę pora minučių. Bėgte įbėgo į gėlių parduotuvę ir nupirko didžiulę puokštę rožių. Šmėstelėjo mintis, jog gimtadienis būsiąs siaubingas. Turės apsimesti visais jausmais ir mintim esąs su ja, linksminti ją ir juoktis, o tuo pat metu be perstojo galvoti apie kažkokį svetimą pilvą. Prisiversdamas turės tarti meilius žodžius, bet jo mintys plevens kitur, tamsioje svetimų įsčių celėje, panašioje į kalėjimą.

Suvokė, kad nepajėgs ištverti tokio gimtadienio namie, ir pasiryžo neatidėlioti kelionės pas Rūženą.

Bet ir tai anaiptol neviliojo. Kalnų kurortas dvelkė dykros tuštuma. Nieko jame nepažinojo. Nebent tą amerikietį, kuris, kaip anų laikų turtingieji miestelėnai, po koncerto visą kapelą pakvietė į savo apartamentus. Apkrovė juos pačiais geriausiais gėrimais, sukvietė

moteriškąjį kurorto personalą ir taip netiesiogiai prisidėjo prie Rūženos bei Klimos ryšio. Ak, kad bent tas anuomet taip bičiuliškai ir šiltai jį priėmęs žmogus dar būtų kurorte! Jo paveikslas Klimai švietė kaip išganymas, nieko taip išgyvenančiam vyrui nėra vertingesnio nei draugiškas kito vyro supratimas.

Jis grįžo į teatrą ir užsuko pas budėtoją. Užsakė tarpmiestinį pokalbį. Greit ragelyje išgirdo jos balsą. Pasakė atvažiuosiąs rytoj. Nė neužsiminė, apie ką ji pranešė prieš keletą valandų. Kalbėjosi tarsi nerūpestingi meilužiai. Pasiteiravo atsainiai:

– Ar tas amerikietis dar neišvyko?

– Tebėra, – atsakė Rūžena.

Jam atlėgo ir daug sklandžiau nei prieš akimirką pakartojo, kad džiaugiasi būsimuoju susitikimu.

– Kaip tu apsirengusi? – paklausė.

– Kodėl klausi?

Jau daug metų sėkmingai naudojasi šiuo triuku flirtuodamas telefonu.

– Noriu žinoti, kaip dabar apsirengusi. Noriu įsivaizduoti tave.

– Su raudona suknele.

– Raudona tau turėtų tikti.

– Tikriausiai.

– O po ja?

Ji nusijuokė.

Taip, visos nusijuokia taip paklausus.

– Kokios kelnaitės?

– Taip pat raudonos.

– Jau dabar džiaugiuos, kad pamatysiu jas, – tarė ir atsisveikino.

Atrodo, pavyko rasti tinkamą toną. Akimirką jam palengvėjo. Tačiau tiktai akimirką. Susivokė negalįs galvoti apie nieką, išskyrus Rūženą, ir privaląs kiek įmanoma apriboti šios dienos pokalbį su žmona. Stabtelėjo prie kino teatro, kur buvo rodomas amerikiečių vesternas, ir nusipirko kasoje du bilietus.

8

Nors Kamila Klimova labiau graži nei ligota, vis dėlto jinai serga. Prieš keletą metų sunegalavusi, turėjo atsisakyti dainininkės karjeros, atvedusios ją į šiandienio jos vyro glėbį.

Staiga jaunai gražiai moteriai, pratusiai prie susižavėjusių žvilgsnių, viską užpildo ligoninės karbolio kvapas. Atrodo, tarp jos ir vyro pasaulių iškilo devyni kalnai ir girios.

Kai Klima išvysta jos liūdną veidą, širdis plyšta iš skausmo ir jis tiesia į ją (per tariamus kalnus ir girias) savo meilės rankas. Kamila suvokia, kad jos liūdesy slypi netikėta jėga, viliojanti, nuginkluojanti ir virkdanti Klimą. Tad nieko nuostabaus, jog ėmė (nors ir nesąmoningai, tačiau vis dažniau) naudotis šiuo atsitiktinai aptiktu gebėjimu. Tik tada, kai jis žvelgia į skausmingą jos veidą, gali būti daugiau ar mažiau tikra, kad jo mintyse su ja nesivaržo jokia kita moteris.

Mat ši graži dama bijo moterų ir visur jas įžvelgia. Niekada ir niekur jos negali pasislėpt. Junta jas balso tone Klimai sveikinant ją grįžus namo. Uodžia jas jo drabužių kvapuos. Neseniai ant stalo rado laikraščio skiautę su jo ranka užrašyta data. Žinoma, tai galėjo reikšti daug ką – koncerto repeticiją, susitikimą su agentu, tačiau ji ištisą mėnesį suko galvą, su kokia moterim Klima susitiks tą dieną, ir ištisą mėnesį ją kankino nemiga.

Jeigu ją taip baugina klastingas moterų pasaulis, tai gal gali rasti paguodą vyrų pasaulyje?

Nelabai. Pavydas turi keistą savybę ryškiais spinduliais nutvieksti vieną vienintelį, o minių minias kitų vyrų palikti skendėti tamsoje. Kamilos Klimovos mintis moka judėti tik tokių kankinančių spindulių ratu ir jos vyras tapo vieninteliu vyru pasaulyje.

Dabar ji išgirdo duryse pasisukusį raktą ir išvydo trimitininką su puokšte rožių rankose.

Pirmiausia užplūdo džiaugsmas, tačiau greitai prabilo ir abejonės: kodėl jis neša rožes šiandien, nors jos gimtadienis tiktai ryt? Ką tai galėtų reikšti?

– Tavęs rytoj nebus? – pasisveikino ji.

9

Kad rožių atnešė jau šiandien, dar negali reikšti, jog rytoj jo nebus. Tačiau visada būdraujantys, visada pavydūs ir nepasitikintys jos čiuptuvai įstengia iš anksto spėti visus slepiamus sutuoktinio sumanymus. Visada, kai Klima junta tuos baisius, apnuoginančius, jį stebinčius ir demaskuojančius čiuptuvus, jį apima beviltiškas nuovargis. Nekenčia jų įsitikinęs, kad santuokai gresia būtent jie. Visada būdavo tikras (ir visada išsaugo kovingai švarią sąžinę), kad jeigu kada tenka apgaudinėti žmoną, tai jis daro norėdamas apsaugoti ją nuo nereikalingų rūpesčių ir jaudulių, o ji dėl savo nepasitikėjimo tiktai kankinasi.

Žvelgė jai į veidą ir regėjo įtarumą, liūdesį, blogą nuotaiką. Norėjo sviesti puokštę ant žemės, bet susivaldė. Žinojo, kad artimiausiomis dienomis teks valdytis kur kas sunkesnėmis aplinkybėmis.

– Ar negerai, kad atnešiau gėlių jau šiandien? – paklausė. Žmona išgirdo balse susierzinimą, tad padėkojo ir nuėjo vandens į vazą.

– Tas prakeiktas socializmas, – tarstelėjo Klima.

– Kas nutiko?

– Žinai juk, vis verčia mus koncertuoti nemokamai. Vieną kartą kovos su imperializmu labui, kitą – per revoliucijos metines, trečią – per kokio nors veikėjo gimtadienį, ir jei nenori, kad mus likviduotų, turi su viskuo sutikti. Kad žinotum, kaip supykau šiandien!

– Tai kas buvo?

– Per repeticiją mus aplankė kažkokia nacionalinio komiteto referentė ir pradėjo mokyti, ką mums groti, ko negroti, ir galiausiai privertė koncertuoti už ačiū Jaunimo sąjungai. Dar blogiau – rytoj visą dieną teks praleisti kažkokioje idiotiškoje konferencijoje, kur mus mokys, kaip muzika privalo padėti kurti socializmą. Sumauta diena, visiškai sugadinta! Ir kaip tyčia per tavo gimimo dieną!

– Tai gal nelaikys tavęs lig nakties?

– Laikyt nelaikys, bet gali įsivaizduoti, kokios nuotaikos aš grįšiu. Todėl ir norėjau bent šį vakarą ramiai praleist su tavim valandėlę, – tarė paimdamas žmoną už rankų.

– Dėkui tau, – atsiliepė Kamila ir Klima iš jos balso suprato, kad ji netiki nė vienu žodžiu apie rytdienos konferenciją. Žinoma, ji nedrįso išsiduoti netikinti. Žinojo, kad jos įtarinėjimai siutina jį. Nors Klima jau seniai nebetiki jos patiklumu. Tiek sakydamas tiesą, tiek meluodamas visada junta, kad jį įtarinėja. Bet ką darysi, dabar turėjo šnekėti toliau nelyg manydamas, kad jinai juo tiki, o ji (liūdnu ir svetimu veidu) klausinėjo apie rytdienos konferenciją norėdama įrodyti neabejojanti, jog tokia konferencija vyks.

Paskui nuėjo į virtuvę ruošti vakarienės. Persūdė. Ji visada noriai ir gerai gamina valgį (gyvenimas neišlepino jos ir neatpratino rūpintis namais) ir Klima suvokė, kad šiandien nepavyko tik todėl, jog ji buvo įskaudinta. Vaizduotėj regėjo staigų mėšlungišką judesį, kuriuo įbėrė valgin per daug druskos, ir jam gniaužė gerklę. Tarsi pasūdytuose kąsniuose jaustų jos ašarų skonį ir rytų savo paties kaltę. Jis žinojo, kad Kamilą kankina pavydas, kad naktį ji vėl nemiegos, ir jam norėjos glostyti ją, bučiuoti bei guosti, tačiau jis tuoj susigriebė. Tai būtų beprasmiška, nes jos čiuptuvai tokiam švelnume apčiuoptų tik nešvarią jo sąžinę.

Pagaliau jie išėjo į kiną. Klimą kiek atgaivino ekrano herojus, su užkrečiamu pasitikėjimu išvengiantis visų tykojančių pavojų. Įsivaizdavo save jo vietoje, ir kartais jam jau atrodė, kad įkalbėti Rūženą daryt abortą tesanti smulkmena, kurią jis savo žavesio ir palankių žvaigždžių dėka įveiksiąs vienu rankos mostu.

Jie atsigulė į plačią lovą. Jis žiūrėjo į ją. Ji gulėjo ant nugaros įspaudus galvą į pagalvę, kiek kilstelėjus smakrą ir įsmeigus akis į lubas, įtampiose jos kūno linijose (visada primena jam stygą, sakydavo jai, kad turinti „stygos dvasią") akimirką jam švystelėjo pati jos esmė. Taip, kartais (tokios akimirkos būna nuostabios) staiga viename jos geste arba judesy jis išskaito visą jos kūno ir sielos istoriją. Tai būna kažkokios tobulos aiškiaregystės akimirkos, taip pat ir tobulo švelnumo; juk ši moteris mylėjo jį dar tada, kai jis nieko nereiškė, ji gali viską paaukoti dėl jo, ji girdi visas jo mintis, su ja galima kalbėtis apie Armstrongą ir Stravinskį, apie kvailystes bei rūpesčius, ji yra artimiausia jam iš visų žmonių... Dabar įsivaizdavo, kad šis saldus kūnas, šis švelnus veidas yra negyvas, ir jam atrodė, kad nė dienos neišgyventų be jos. Žinojo, kad saugos ją iki paskutinio savo atodūsio, kad jei reikės, atiduos už ją ir gyvybę.

Bet toks graudulingas meilės pojūtis truko tik vieną bejėgišką akimirką, nes jo mintis buvo visiškai užvaldžiusi baimė. Jis gulėjo greta Kamilos, žinojo, kad nepaprastai myli ją, bet jo mintys sklandė kitur. Glostė jos veidą tarsi per daugelį šimtų kilometrų.

Antroji diena

1

Buvo apie devintą valandą ryto, kai aikštelėje kurorto pakraštyje (toliau važiuoti buvo draudžiama) sustojo elegantiškas baltas automobilis ir iš jo išlipo Klima.

Kurorto viduriu driekiasi ilgas parkas su retais medžiais, žolynais, smėliu barstytais takais ir dažytais suolais. Iš abiejų pusių jį supa kurorto pastatai, tarp jų ir Markso namas, kur gyvena medicinos sesuo Rūžena. Tenai mažame kambarėlyje trimitininkas ir praleido dvi lemtingąsias nakties valandas. Kitoje parko pusėje priešais Markso namą stiepiasi gražiausias amžiaus pradžios secesijos stiliaus kurorto namas, aplipdytas gipsiniais papuošalais, su mozaika virš plačių įėjimo laiptų. Jam vieninteliam tenka privilegija išlaikyti pradinį Ričmondo vardą.

– Ar ponas Bertlefas dar gyvena čia? – paklausė Klima portjė ir, sulaukęs patvirtinimo, raudonu kilimu užbėgo į antrą aukštą, pabeldė į duris.

Įžengęs išvydo Bertlefą, su pižama ateinantį jo pasitikti. Sutrikęs ėmė atsiprašinėti, kad atėjo nepranešęs iš anksto, tačiau Bertlefas pertraukė jį:

– Neatsiprašinėkit, bičiuli! Suteikėte man patį didžiausią džiaugsmą, kokį tik galima suteikt tokį ankstyvą rytą.

Pakratė Klimai ranką ir tęsė:

– Šioj šaly negerbiamas rytas. Žmonės pabunda prievarta pakelti žadintuvo, sudaužančio jų miegą tarsi kirvio smūgis, ir iškart puola nuobodžion skubon. Sakykit, ko verta diena, prasidėjusi tokiu prievartos aktu! Ir kas atsitinka žmonėms, kasdien iš žadintuvo gaunantiems tokį mažą elektros šoką! Kas dieną jie pratinami būti prievartaujami ir atpratinami nuo malonumo. Patikėkite, žmonių charakterį lemia jų rytmečiai.

Bertlefas švelniai apkabino Klimą per pečius, pasodino į krėslą ir tęsė:

– O aš labai mėgstu tas ryto neveiklos valandas, kuriomis nelyg statulomis nustatytu tiltu pereinu iš nakties į dieną, iš miego į būdravimą. Būtent šiai dienos daliai labai dėkingas už mažą stebuklą, už netikėtą susitikimą, įtikinantį mane, kad mano nakties sapnai nesibaigė, kad tarp nakties nuotykio ir dienos nuotykio nežioji jokia bedugnė.

Trimitininkas sekė po kambarį su pižama vaikštinėjantį Bertlefą, ranka glostinėjantį žylančius plaukus, ir pastebėjo, kad jo skambus balsas turi neišnykstantį amerikietišką akcentą, kad jis kalba senamadiškai maloniai, parinkdamas žodžius, ir tai lengvai paaiškinama, nes niekada negyveno šioje šaly, o motinos kalbos išmoko tiktai tėvų namuos.

– Ir niekas, bičiuli, – intymiai šypsodamasis palinko prie Klimos, – niekas šiame kurorte neįstengia man pagelbėti. Net medicinos seserys, šiaip jau sukalbamos, sutrinka, kai kviečiu jas linksmai leisti akimirkas man pusryčiaujant, tad visus susitikimus priverstas atidėti iki vakaro, kai būnu jau kiek pavargęs.

Paskui žingtelėjo prie stalelio su telefonu ir pasiteiravo:

– Kada jūs atvažiavote?

– Šį rytą, – atsakė Klima. – Automobiliu.

– Tikriausiai praalkote, – tarė Bertlefas ir paėmė ragelį. Užsakė pusryčius dviem. – Keturis kiaušinius indeliuose, sūrio, sviesto, bandelių, pieno, kumpio, arbatos.

Klima tuo tarpu apžvelgė kambarį. Didelis apskritas stalas, kėdės, foteliai, veidrodis, dvi kanapos, durys į vonią ir į gretimą kamba-

rį, kur, kaip atsiminė, buvo nedidelis miegamasis. Šiuose puikiuose apartamentuose viskas ir prasidėjo. Čia sėdėjo įkaušę jo kapelos vyrukai, kuriems linksminti turtingasis amerikietis pakvietė keletą medicinos seserų.

– Taip, – patvirtino Bertlefas, – to paveikslo, į kurį žiūrite, aną kartą nebuvo.

Tik dabar muzikantas pastebėjo paveikslą, vaizduojantį barzdotą vyrą su keistu šviesmėliu ratilu aplink galvą, laikantį teptuką ir paletę. Paveikslas atrodė nebaigtas, tačiau Klima žinojo, jog daugelis garsių paveikslų atrodo nebaigti.

– Kas tapė?

– Aš pats, – atsakė Bertlefas.

– Nežinojau, kad jūs tapote.

– Labai mėgstu tapyti.

– O kas čia toks? – drįso pasiteirauti trimitininkas.

– Šventasis Lozorius.

– Negi Lozorius buvo dailininkas?

– Tai ne Biblijos Lozorius, o šventasis Lozorius, vienuolis, devintajame amžiuje gyvenęs Konstantinopolyje. Jis mano globėjas.

– Ak taip, – tarė trimitininkas.

– Tai buvo gan savotiškas šventasis. Jį kankino ne pagonys, reikalaujantys atsižadėti Kristaus, o griežti krikščionys, persekiojantys už jo pomėgį tapyti. Tikriausiai žinote, kad aštuntajame ir devintajame šimtmety graikiškojoje Bažnyčios dalyje viešpatavo griežtas asketizmas, nepakenčiąs jokių pasaulietiškų džiaugsmų. Paveikslai ir statulos buvo laikomi ydingais ir hedonistiniais dalykais. Imperatoriaus Teofilio įsakymu sunaikinti tūkstančiai nuostabių paveikslų, jis ir mano mylimam Lozoriui draudė tapyti. Tačiau Lozorius žinojo, kad savo paveikslais šlovina Dievą, ir nepakluso. Teofilis kaltino jį, kankino, norėjo, kad Lozorius atsisakytų teptuko, tačiau susimylėjęs Dievas suteikė jam jėgų visiems kankinimams atlaikyti.

– Labai graži istorija, – mandagiai atsiliepė Klima.

– Nuostabi. Tačiau jūs tikriausiai užėjote pas mane dėl kitko, ne mano paveikslų pasižiūrėti.

Tuo metu pasigirdo beldimas į duris ir su dideliu padėklu įžengė padavėjas. Padėjo nešulį ant stalo ir ėmė dėlioti valgį abiem vyriškiams.

Bertlefas pakvietė Klimą prie stalo tardamas:

– Pusryčiai nėra tokie puikūs, kad negalėtume tęsti mūsų pokalbio. Klokite viską, kas jus slegia!

Ir trimitininkas kramsnodamas papasakojo savo istoriją, privertusią Bertlefą įterpti keletą patikslinančių klausimų.

2

Pirmiausia jisai susidomėjo, kodėl Klima neatsakė nė į vieną sesers Rūženos atviruką, vengė jos ir pats nepadarė nė vieno bičiuliško gesto, tyliu, raminamu aidu pratęsiančio jų meilės naktį.

Klima pripažino pasielgęs negražiai ir neišmintingai. Bet jis nieko negalėjęs padaryti. Nebenorėjęs tos merginos nei matyti, nei girdėti.

– Suvedžioti moterį, – nepatenkintas tarė Bertlefas, – tą kiekvienas avinas geba. Tačiau palikti ją moka tiktai subrendęs vyras. Iš to jį ir pažinsi.

– Žinau, – liūdnai pritarė muzikantas, – tačiau jaučiau tokią atgrasą, tiesiog šleikštulį, ir tai buvo stipriau už visus gerus ketinimus.

– Kodėl, – nustebo Bertlefas, – jūs mizoginas?

– Taip sako.

– Nejaugi? Nepanašus nei į impotentą, nei į homoseksualą.

– Aš ir nesu nei impotentas, nei homoseksualas. Kur kas blogiau, – melancholiškai prisipažino Klima. – Aš myliu savo žmoną. Tai mano erotinė paslaptis, visiškai nesuprantama daugumai žmonių.

Prisipažinimas buvo toks jaudinantis, kad abu vyriškiai akimirksnį nutilo. Po pauzės Klima tęsė:

– Niekas to nesupranta, o mano žmona labiausiai. Ji mano, kad didžioji meilė tada, kai nesusitikinėji su kitomis moterimis. Tikra nesąmonė. Mane vis traukia prie kitos moters, tačiau kai tik ji tampa mano, kažkokia spyruoklė sviedžia mane atgal pas Kamilą. Kartais manau, kad ieškau kitų moterų tik dėl tos galingos spyruoklės, to sviedimo ir svaigaus lėkimo (kupino švelnumo, ilgesio ir nuolankumo) pas savo žmoną, kurią po kiekvienos neištikimybės myliu vis labiau ir labiau.

– Tad ir sesuo Rūžena tebuvo jūsų monogamiškos meilės patvirtinimas?

– Taip, – prisipažino trimitininkas. – Ir labai malonus patvirtinimas, nes sesuo Rūžena tikrai žavi, ypač kai matai ją pirmą kartą. Puiku, kad tokio žavesio pakanka lygiai dviem valandoms, tad niekas nebelaiko toliau prie jos ir spyruoklė galingai sviedžia puikion kelionėn atgal.

– Mielas bičiuli, tiesiog sunku būtų rasti geresnį pavyzdį už jus, patvirtinantį, jog perdėta meilė nuodėminga.

– O aš manau, kad meilė žmonai – vienintelė mano gera savybė.

– Ir klystate. Perdėta meilė žmonai neišlygina jūsų nejautrumo, ji yra jo šaltinis. Jūsų žmona jums yra viskas, o visos kitos moterys – niekas. Kitaip sakant, jos jums tik mergšės. Tačiau tai pikta valia ir didžiulė nepagarba Dievo kūriniams. Tokia meilės rūšis, mielas bičiuli, tikrų tikriausia erezija.

3

Bertlefas atstūmė tuščią puodelį, pakilo nuo stalo ir nuėjo vonion, iš kur Klima pirmiausia išgirdo tekant vandenį, o paskui ir Bertlefo balsą:

– Jūs manote, kad žmogus turi teisę žudyti negimusį kūdikį?

Jis kiek suglumo jau išvydęs paveiksle barzdočių su aureole. Buvo įsiminęs Bertlefą – guvų gyvenimo smagurį, ir jam buvo sunku patikėti, kad jis religingas. Tad jam sugniaužė širdį išgąstis, jog teks išklausyti moralinius pamokymus ir vienintelę šio kurorto oazę užklos smėlio klodas. Vos išstenėjo:

– Jūs vienas iš tų, kurie tai vadina žudymu?

Bertlefas ilgai tylėjo. Paskui rūpestingai susišukavęs ir apsirengęs išėjo iš vonios.

– Žudymas – žodis, labai jau dvelkiantis elektros kėde, – tarė jis. – Turiu omeny ką kita. Aš, matote, manau, kad gyvenimą reikia priimti tokį, koks yra. Tai pirmasis įsakymas, ankstesnis už Dekalogą. Visa kas yra Dievo rankose ir mes ničnieko nežinome, kas mums atsitiks kitą rytą. Noriu pasakyt, jog priimti gyvenimą koks yra, reiškia priimti nenuspėjamą. O kūdikis yra nenuspėjamo koncentratas. Kūdikis yra pats nenuspėjamumas. Nežinote, kas iš jo išaugs, ko iš jo galite tikėtis, ir kaip tik todėl turite jį priimti. Kitaip gyvenate tik pusę gyvenimo, kaip nemokantis plaukti, besiteškenąs prie kranto, nors tikroji jūra prasideda tik gelmėje.

Trimitininkas paprieštaravo, kad tai ne jo kūdikis.

– Tarkime, jūs teisus, – tarė Bertlefas. – Tačiau turėtumėt nuoširdžiai pripažinti, kad įkalbinėtumėt Rūženą daryt abortą lygiai atkakliai, jei kūdikis būtų jūsų. Įkalbinėtumėt ją dėl žmonos ir dėl tos nuodėmingos meilės jai.

– Prisipažįstu, – sutiko trimitininkas, – kad versčiau ją daryti abortą abiem atvejais.

Bertlefas stovėjo atsirėmęs į vonios durų staktą ir šypsojosi.

– Suprantu jus ir nebandysiu kaip nors paveikti. Per senas keisti pasaulį. Pasakiau, ką manau, ir pakaks. Lieku jūsų bičiulis, nors ir veiksite prieš mano įsitikinimus. Padėsiu net ir nesutikdamas su jumis.

Trimitininkas pakėlė akis į Bertlefą, paskutinį sakinį ištarusį aksominiu išmintingo pamokslininko balsu. Žavėjosi juo. Jam atrodė, kad visi Bertlefo žodžiai galėtų būti legenda, alegorija, pavyzdžiu, kokios nors modernios Evangelijos skyriumi. Norėjo (supraskime, buvo susijaudinęs ir linkęs perdėtai gestikuliuoti) žemai nusilenkti jam.

– Padėsiu jums, kiek galėsiu, – tęsė Bertlefas, – užsuksim dabar pas mano draugą vyriausiąjį gydytoją Škretą, kuris paaiškins jums medicininę reikalo pusę. Tik pasakykit man, kaip ruošiatės priversti Rūženą priimti sprendimą, kuriam ji taip priešinasi?

4

Kai trimitininkas išdėstė savo planą, Bertlefas tarė:

– Tai primena mano nuotykingą jaunystę, kai dirbau dokuose, kur mums užkandą nešiojo tokios geros širdies mergina, kad niekam neįstengdavo atsakyti. Tačiau už tokį širdies (ir kūno) dosnumą vyrai paprastai atsimoka veikiau grubumu nei dėkingumu, tad buvau ten vienintelis, besielgiąs su ja meiliai ir pagarbiai, nors kaip tik aš nieko su ja nedariau. Per tą mano mandagumą ji ir įsimylėjo mane. Būčiau įskaudinęs ją ir pažeminęs, jeigu paskui nebūčiau su ja permiegojęs. Taigi taip ir padariau vieną vienintelį kartą ir bematant paaiškinau jai, jog ir toliau mylėsiu ją dvasine meile, bet jau nebegalėsim būti meilužiai. Ėmė raudot, pabėgo, liovėsi su manim sveikintis ir dar įnirtingiau atsidavinėjo kitiems. Praėjo du mėnesiai, ir pasisakė esanti nėščia nuo manęs.

– Visai kaip man! – sušuko trimitininkas.

– Ak bičiuli, – atsakė Bertlefas, – negi nesuprantate, jog tai, ką išgyvenate, kartoja visų pasaulio vyrų istoriją?

– Ir ką sugalvojote jūs?

– Panašiai, kaip ketinate elgtis jūs, išskyrus vieną detalę. Jūs norite apsimesti mylįs Rūženą, o aš anuomet tikrai ją mylėjau. Mačiau vargšę mergelę, kurią visi skriaudžia ir žemina, vargšelę, lig šiol patyrusią tiktai vieno žmogaus meilumą ir nenorinčią jo pra-

rasti. Supratau, kad ji myli mane, ir negalėjau pykti ant jos, kad išreiškia meilę tik taip, kaip moka, ir tomis priemonėmis, kurias teikia jos nekaltas niekingumas. Klausykit dabar, ką pasakiau jai: „Tikrai žinau, kad nėščia ne nuo manęs. Žinau ir tai, kad ėmeisi klastos iš meilės, ir noriu už meilę atsilyginti meile. Man vis tiek, kieno vaikas, ir jeigu nori, vesiu tave".

– Tikra beprotybė!

– Bet gal paveikesnė nei jūsų apgalvotas planas. Kai tai kurvytei keliskart pakartojau mylįs ją ir su vaiku paimsiąs už žmoną, pravirko ir prisipažino apgavus mane. Per mano gerumą ji neva suvokusi esanti neverta manęs ir niekada negalėtų už manęs tekėti.

Trimitininkas susimąstęs tylėjo ir Bertlefas pridūrė:

– Būčiau laimingas, jei tai galėtų būti jums pavyzdžiu. Nesistenkite apsimesti mylįs Rūženą, bet pamėginkite iš tikrųjų ją pamilti. Pamėginkite jos gailėtis. Net jeigu ji ir apgaudinėja jus, pamėginkite tame mele įžiūrėti jos meilės būdą. Įsitikinęs, kad ji neatsispirs jūsų gerumo jėgai ir pati pasielgs taip, kad neįskaudintų jūsų.

Bertlefo žodžiai smarkiai paveikė trimitininką. Tačiau vos kiek aiškiau atkūrė atminty Rūženos paveikslą, suprato, kad Bertlefo rodomas meilės kelias ne jam, tai šventųjų, o ne paprastų mirtingųjų kelias.

5

Rūžena sėdėjo prie stalelio didelėje kurorto halėje, kur ant gultų palei sieną po procedūrų ilsisi moterys. Ji paėmė dviejų atėjusių pacienčių pažymėjimus, įrašė datą, išdavė raktelius nuo spintelių, po rankšluostį ir paklodę. Paskui žvilgtelėjo į laikrodį ir nuėjo (vilkėdama baltą chalatą ant nuogo kūno, nes kokliais išklotoje halėje buvo pilna šiltų garų) prie baseino, kur nuostabiam šaltinių vandeny mirko gal dvi dešimtys nuogų moterų. Pašaukė tris vardu pranešdama, kad baigėsi jų laikas. Ponios klusniai iššoko iš baseino, papurtė dideles krūtis, nuo kurių varvėjo vanduo, ir nušokčiojo paskui Rūženą į pirmąją patalpą. Ten jos išsitiesė ant tuščių gultų ir Rūžena vieną po kitos suvyniojo į paklodes, kampučiu nušluostė akis ir užmetė ant jų dar šiltas antklodes. Moterys šypsojosi jai, tačiau Rūžena neatsakė joms tuo pačiu.

Nieko gero gimti miestely, per kurį kasmet persirita dešimtys tūkstančių moterų ir beveik jokio jaunesnio vyro. Jau penkiolikos metų visos moterys gali tiksliai įspėti viso savo gyvenimo erotines galimybes, jeigu neišsikraustys iš čia. O keltis gyvent kitur? Jos darbovietė labai nenoriai atleidžia tarnautojas, be to, ir Rūženos tėvai stoja piestu vos užsiminus apie galimą kraustymąsi. Ne, ši mergina, nors ir stengiasi rūpestingai atlikti savo pareigas, neliepsnoja meile pacientėms. Pateikiame tris priežastis:

Pavydas. Jos atvažiuoja čia palikusios vyrus, meilužius, tūkstančio galimybių pasaulį, neprieinamą jai, kurios kur kas dailesnės krūtys, ilgesnės kojos ir taisyklingesnis veidas nei jų.

Šalia pavydo, dar nekantrumas. Atvyksta čia su savo paslaptingais likimais, o ji čia be jokio likimo, šiemet lygiai tokia pat kaip ir pernai – juk baisu gyventi be likimo miestelyje, kur laikas teka be įvykių. Nors ji dar jauna, be perstojo kamuojasi, kad gyvenimas praeis net nepradėjus jai gyventi.

Trečia buvo instinktyvus priešiškumas jų daugybei, menkinančiai kiekvienos individualios moters vertę. Ją supa nyki moterų krūtų infliacija, kada ir tokios gražios krūtys kaip jos netenka patrauklumo.

Šitaip be šypsenos ji užklojo paskutinę iš trijų moterų, tuomet į halę žvilgtelėjo liesoji jos bendradarbė ir sušuko:

– Telefonas!

Ji pasakė taip reikšmingai, jog Rūžena iškart suprato, kas skambina. Nukaitusiais veidais priėjo, paėmė ragelį, pasisakė, kas esanti.

Klima pasisveikino su ja ir paklausė, kada galėsianti susitikti.

– Baigiu darbą trečią, – atsakė ji, – ketvirtą galėtume susitikt.

Paskui tarėsi dėl pasimatymo vietos. Rūžena pasiūlė ištisą dieną dirbančią didžiausią kurorto vyninę. Liesoji bendradarbė, stovėjusi greta nenuleisdama akių nuo Rūženos lūpų, pritardama linktelėjo. Trimitininkas prisipažino norėjęs su Rūžena pabūti kur nors kitur, kur jiems niekas netrukdytų ir manęs važiuoti su ja kur nors už miesto.

– Kam to reikia. Ir kur mes važiuotume? – atsakė Rūžena.

– Kur būtume vieni du.

– Jeigu manęs gėdijiesi, tai nereikėjo čionai važiuoti, – tarė Rūžena, o bendradarbė vėl pritariamai linktelėjo.

– Ne tai turėjau omenyje, – tarė Klima. – Tad lauksiu tavęs ketvirtą prie vyninės.

– Puiku, – pritarė bendradarbė Rūženai padėjus ragelį, – norėtų su tavim kur paslapčia pasėdėti, tačiau tau reikia stengtis, kad jus pamatytų kuo daugiau žmonių.

Rūžena labai jaudinosi – ji bijojo susitikimo. Neprisiminė, kaip Klima atrodo, kaip jisai šypsosi, kaip elgiasi. Iš vienintelio jų vakaro liko labai menkos nuotrupos. Bendradarbės anąkart jos daug klausinėjo apie trimitininką, norėjo žinoti, koks jis, ką šneka, kaip atrodo nuogas ir kaip mylisi. Tačiau ji negalėjusi nieko papasakot ir tik kartojusi, jog tai buvę „kaip sapne".

Ir tai nebuvo tuščia frazė. Vyriškis, su kuriuo praleido lovoj dvi valandas, nužengė pas ją iš afišų. Jo fotografija kiek laiko buvo trimatė – įgavo šilumos ir svorio, bet greitai vėl tapo nematerialiu ir bespalviu paveikslu, padaugintu tūkstančiais reprodukcijų, visiškai abstrakčiu ir nerealiu.

Greičio, kokiu jis grįžo į grafiškąjį savo pavidalą, dėka liko nemalonus prisilietimo prie tobulybės pojūtis. Ji neįstengė apčiuopti jokios smulkmenos, galinčios priartinti jį ir nuleisti ant žemės. Jam esant toli, buvo kupina paties kovingiausio ryžto, tačiau pajutus jo artumą, visas ryžtingumas išnyko.

– Na sėkmės, – tarė bendradarbė. – Žiūrėk, laikykis!

6

Klimai baigus pokalbį, Bertlefas įsikibo jam į parankę ir nuvedė į Markso namus, kur gyveno ir priiminėjo pacientus daktaras Škreta. Laukiamajame sėdėjo kelios moterys, tačiau Bertlefas nedelsdamas keturiskart pabeldė į priimamojo duris. Tuoj išėjo aukštas vyras baltu chalatu ir ant stambios nosies styrančiais akiniais. Atsiprašė laukiančių moterų ir per koridorių nusivedė svečius į savo butą kitame aukšte.

– Kaip, metre, laikotės? – visiems susėdus paklausė trimitininko. – Kada vėl išvysime jus koncertuojant pas mus?

– Niekad daugiau, – atsakė Klima, – nes jūsų kurortas man vienos nelaimės.

Bertlefas paaiškino daktarui Škretai, kas nutiko trimitininkui, o Klima pridūrė:

– Drįstu prašyti jūsų pagalbos. Pirmiausia norėčiau žinoti, ar jai tikrai taip. Gal paprasčiausiai vėluoja. Arba ji tiktai mane painioja. Kartą seniai viena tokia mergelė jau bandė. Taip pat blondinė.

– Neturėtumėt prasidėt su blondinėmis, – patarė daktaras Škreta.

– Taip, – sutiko Klima, – blondinės man gyvas vargas. Tai buvo siaubinga, pone vyriausiasis gydytojau. Verčiau ją eiti pasitikrinti pas daktarus. Tačiau neįmanoma tiksliai nustatyti tokios ankstyvos

stadijos nėštumo. Tada norėjau, kad atliktų bandymą su pelėm. Pelytei įšvirkščiama jos šlapimo, ir jei pelytei pabrinksta kiaušidės...

– ...tai moteriškei taip ir yra, – baigė daktaras Škreta.

– Ji nešėsi pirmą ryto šlapimą buteliuke, aš lydėjau ją ir poliklinikoje buteliukas iškrito ant laiptų. Puoliau prie tų šukių, kad išsaugočiau bent lašelį! Nelyg būtų išmetusi šventojo Gralio taurę! O ji tyčia sudaužė, nes žinojo nesanti nėščia ir norėjo kuo ilgiau mane pakankinti.

– Tipiška blondinė, – nė kiek nenustebęs patvirtino daktaras Škreta.

– Manote, kad blondinės kitokios nei brunetės? – pasiteiravo Bertlefas, nes buvo nekokios nuomonės apie Škretos įgytą moterų pažinimą.

– Žinoma, – patvirtino daktaras. – Šviesūs ir tamsūs plaukai – tai du žmogaus charakterio poliai. Tamsūs plaukai reiškia vyriškumą, ryžtą, tiesumą ir veiklumą, o šviesūs simbolizuoja moteriškumą, švelnumą, bejėgiškumą ir pasyvumą. Taigi blondinė, tiesą sakant, yra dviguba moteris. Princesė privalo būti šviesiaplaukė. Todėl ir moterys, trokšdamos būti dar moteriškesnės, gelsvina, šviesina plaukus ir niekada nesidažo juodai.

– Būtų labai įdomu sužinoti, kaip pigmentai prasismelkia į žmogaus sielą, – paabejojo Bertlefas.

– Kalbam ne apie pigmentus. Blondinė nesąmoningai susitapatina su savo plaukais. Ypač kai toji blondinė yra nusidažiusi brunetė. Ji nori būti ištikima savo spalvai ir darosi trapi būtybė, žaidimų lėlytė, reikalauja švelnumo ir tarnavimo, galantiškumo ir alimentų, pati nieko nemoka daryti, iš išorės yra pats švelnumas, o jos viduje susikaupęs visas šiurkštumas. Jei pasaulio mada taptų tamsūs plaukai, žemėje būtų daug lengviau gyventi. Tai būtų pati naudingiausia iš visų įgyvendintų socialinių reformų.

– Tad galimas daiktas, Rūžena tiktai žaidžia su manim, – Klima pasistengė iš Škretos žodžių išgauti viltingų išvadų.

– Ne. Užvakar apžiūrėjau ją. Ji nėščia, – išsklaidė jo viltis Škreta.

Bertlefas pastebėjo pažaliavusį trimitininko veidą ir įsiterpė:

– Pone daktare, jūs abortus leidžiančios komisijos pirmininkas.

– Taip, – patvirtino Škreta. – Penktadienį bus posėdis.

– Nuostabu, – tęsė Bertlefas, – reikėtų pasiskubint, nes mūsų bičiulis gali visai sugniužti. Žinau, kad šiame krašte nelengva gauti aborto leidimą.

– Labai nelengva, – vėl patvirtino daktaras. – Komisijoj, be manęs, posėdžiauja dar dvi bobos, atstovaujančios liaudies valdžiai. Jos labai bjaurios ir nekenčia visų pas mus ateinančių moterų. Ar žinote, kas didžiausi mizoginai pasaulyje? Ogi moterys. Ponai, joksai vyras, nė ponas Klima, kurį dėl savo nėštumo persekiojo jau dvi moterys, niekada taip nekentė moterų, kaip jos pačios nekenčia kitų moterų. Ir žinote, kodėl jos dėl mūsų varžosi? Kad galėtų įžeisti ir pažeminti koleges. Dievas padvigubino jų širdyse neapykantą kitoms moterims, nes norėjo, kad žmonija daugintųsi.

– Norėčiau bemat pamiršti jūsų žodžius, – sustabdė jį Bertlefas, – nes noriu grįžti prie mūsų bičiulio reikalų. Vis dėlto lemiamas balsas toje komisijoje yra jūsų ir tos bjaurios bobos klauso jūsų.

– Lemiamas žodis iš tikrųjų mano, tačiau noriu atsisakyt šito posto, už kurį negaunu nė helerio. Kiek jūs, metre, gaunate už vieną koncertą?

Klimos įvardyta suma ilgai prikaustė daktaro dėmesį.

– Aš dažnai galvoju, – galiausiai ištarė jis, – kad galėčiau prisidurt muzikuodamas. Visai padoriai mušu būgnus.

– Jūs mušate būgnus? – stropiai susidomėjo trimitininkas.

– Taip, – prisipažino daktaras Škreta. – Visuomenės namuose turime pianiną ir būgną. Laisvalaikiu aš būgnuoju.

– Nuostabu, – žavėjos trimitininkas radęs progą pameilikauti vyriausiajam gydytojui.

– Bet neturiu čia partnerių, su kuriais galėčiau įkurti tikrą orkestrą. Tik vaistininkas neblogai skambina pianinu. Keletą kartų bandėm groti kartu. Klausykit, – susimąstė jis. – Kai ta Rūžena ateis į komisiją...

– Kad tik ateitų! – atsiduso Klima.

Daktaras Škreta numojo ranka.

– Visos mielai ten eina. Tačiau komisijai reikia ir tėvo, tad jums teks eiti kartu. O kad nereikėtų lakstyti čia dėl tokių niekų, galėtumėt atvažiuoti dieną anksčiau ir vakare surengtume koncertą. Trimitas, pianinas, būgnas. *Tres faciunt orchestrum*. Jeigu ant plakatų švies jūsų vardas, salė bus pilna. Ką jūs manote?

Klima visada net perdėtai rūpinosi koncertų profesionalumu ir tobulumu, dar užvakar gydytojo pasiūlymas jam būtų atrodęs absurdiškas. Tačiau šiandien jį domino tiktai vienos medicinos sesers įsčios ir į vyriausiojo gydytojo klausimą jis su mandagiu entuziazmu šūktelėjo:

– Puiku!

– Iš tikrųjų? Jūs sutinkate?

– Žinoma.

– O ką pasakysite jūs? – Škreta kreipėsi į Bertlefą.

– Neblogas sumanymas. Tik neįsivaizduoju, kaip per dvi dienas pasirengsite tam.

Škreta nieko nesakydamas pakilo ir nuėjo prie telefono. Surinko kažkokį numerį, bet niekas jam neatsiliepė.

– Svarbiausia tuoj pat parašyti plakatus, bet mūsų sekretorė, rodos, pietauja, – tarė jis. – Salę rasti bus lengva. Liaudies švietimo ratelis ketvirtadienį tenai rengia paskaitą prieš alkoholizmą, kurią turėtų skaityti mano kolega. Jis apsidžiaugs, jei paprašysiu netikėtai susirgti. O jums tektų atvažiuoti jau ketvirtadienį popiet ir galėtume kiek parepetuoti kartu. Ar nėra reikalo?

– Ne ne, – susirūpino Klima. – Tai būtina. Turime iš pradžių parepetuoti.

– Ir aš taip manau, – pritarė Škreta. – Pasirinktume patį efektingiausią repertuarą. Moku puikiai būgnuot „Saint Louis Blues“ ir „Šventieji žygiuoja“. Parengiau keletą solo numerių, įdomu, ką jūs apie juos pasakytumėt. Beje, ką veikiat šiandien popiet. Ar nenorėtumėt pabandyti?

– Deja, šiandien popiet turiu prikalbėti Rūženą, kad ji sutiktų dėl valymo.

Škreta numojo ranka:

– Anokia bėda. Nereikės jos ilgai kalbinti.

– Gal, pone vyriausiasis gydytojau, geriau būtų palaukt ketvirtadienio, – prašomai išlemeno Klima.

– Ir aš manau, kad geriau būtų ketvirtadienį, – pritarė jam Bertlefas. – Mūsų bičiulis šiandien negalėtų nė susitelkti. Be to, man regis, jis nė trimito nepasiėmė.

– Taip ir yra, – pripažino Škreta ir nusivedė abu bičiulius į gretimą restoraną. Tačiau gatvėje juos pasivijo Škretos medicinos sesuo ir atkakliai paprašė pono vyriausiojo gydytojo grįžti į priėmimą. Daktaras Škreta atsiprašė draugų ir su sesele grįžo pas nevaisingąsias pacientes.

7

Prieš pusmetį Rūžena persikėlė į kambariuką Markso name palikdama gretimame miestelyje gyvenusius tėvus. Ji dievai žino ko tikėjosi iš savo buto, bet jau spėjo patirti, kad laisve ir kambariu naudojas toli gražu ne taip laimingai ir įdomiai, kaip anksčiau svajojo.

Šiandien po trečios grįžusi iš vonių ji buvo nemaloniai nustebinta, kad kambary jos laukia ant sofos išsidrėbęs tėvas. Tai buvo visai ne laiku, nes ji rengėsi atsiduoti garderobui, susišukuot ir kruopščiai išsirinkti, kuo vilktis.

– Ką čia veiki? – pasiteiravo suirzusi, pykdama ant portjė, kuris pažinojo jos tėvą ir visada jai nesant sutikdavo atrakinti jos kambariuko duris.

– Turiu šiek tiek laisvo laiko, – atsakė tėvas. – Šiandieną mums pratybos.

Jos tėvas dalyvavo savanorių draugovininkų būry. Gydytojai šaipydavosi iš senukų su raiščiais ant rankovių, oriai žingsniuojančių gatvėmis, ir Rūžena gėdijosi tokios tėvo veiklos.

– Ir nepabosta tau, – suniurzgė ji.

– Džiaukis, kad tavo tėtis niekada nesišlaistė be darbo ir niekad nesišlaistys. Mes, pensininkai, dar parodysim jums, jaunimui, ką gebam!

Rūžena numojo į jį ranka nusprendusi nesiklausyti, o susikaupti rinkdamasi suknelę. Ji pravėrė spintą.

– Norėčiau pamatyti, ką gebate, – ištarė.

– Viską! Čia pasaulinio lygio kurortas, mergyt. O kaip viskas atrodo! Vaikiščiai laksto žolynais!

– Dėl Dievo... – burbtelėjo Rūžena rausdamasi spintoje. Jokia suknia nepatiko jai.

– Taigi kad vien vaikai, bet dar šunys! Nacionalinis komitetas senų seniausiai nurodė, kad juos galima vedžiotis tiktai pririštus ir nešiotis kibirėlį! Bet čia niekam nė motais – visi veikia ką nori. Tik pažvelki į parką!

Rūžena išžvejojo vieną suknelę ir ėmė rengtis pasislėpusi už pusiau pravertų spintos durų.

– Visur jie dergia! Ir smėliuką žaidimų aikštelėse! Įsivaizduok: vaikas žaidžia ten ir ant tokio smėlio nukrinta sumuštinis. Stebimės paskui, iš kur tiek ligų! Pažiūrėk tiktai! – Tėvas priėjo prie lango. – Vien dabar ten bėgioja keturi palaidi šunys.

Rūžena atsitraukė nuo spintos ir apžiūrėjo save veidrody. Tačiau čia kabėjo tik nedidelis veidrodis ant sienos, kuriame matė save ligi pusės.

– Tau neįdomu, ne? – paklausė tėvas.

– Įdomu, – atsakė Rūžena pirštų galiukais atsitraukdama nuo veidrodžio, kad pamatytų, kaip suknelė krinta ant kojų, – nekreipk dėmesio, man tuoj reikia išeit ir skubinuosi.

– Pripažįstu tik policijos vilkšunius arba medžioklės šunis, – tęsė tėvas. – Ir nesuprantu žmonių, laikančių šunį bute. Moteriškės greitai visai nustos gimdžiusios ir vežimėliuos vežios pudelius!

Rūženos nepatenkino atvaizdas veidrody, ji grįžo prie spintos ir rinkosi labiau tinkančią suknelę.

– Nutarėme, kad šunį galima laikyti tik tada, kai sutiks visi namo gyventojai. Be to, padidinsime mokestį už šunis.

– Matau, turi nemažai rūpesčių, – tarė Rūžena ir apsidžiaugė, kad nebegyvena tėvų namuos. Nuo vaikystės tėvas įkyrėjo jai nuo-

latiniais pamokymais ir komandomis. Ji troško kitaip kalbančių žmonių pasaulio.

– Nėra ko šaipytis. Šunys išties labai svarbi problema, ir taip manau ne tik aš, bet ir aukščiausi politikai. Galbūt jie ir nepaklaus tavęs, kas svarbu, o kas ne. Tu jiems, žinoma, sakytum, kad svarbiausios pasaulyje tavo suknelės, – pridūrė pastebėjęs, kad jo duktė vėl pasislėpė už spintos durų ir persirengia.

– Jos tikrai svarbesnės nei tavo šunys, – atkirto ji ir vėl ant pirštų galiukų pasistiepė priešais veidrodį. Vėl nepatiko pati sau. Tačiau nepasitenkinimas savimi pamažu virto pasipriešinimu: ji piktdžiugiškai nutarė, jog trimitininkui teks priimt ją ir tokia pigia suknele, ir pajuto dėl to savotišką pasitenkinimą.

– Svarbiausia – higiena, – tęsė tėvas. – Mūsų miestuos niekad nebus švaros, kolei šunys dergs ant šaligatvių. Svarbi ir moralė. Nevalia, kad žmonių namuose kažkas popintų šunis.

Rūžena nesuvokė, kas atsitiko: jos pasipriešinimas paslapčiom ir nejučia susiliejo su tėvo pasipiktinimu. Nebejautė jam ankstesnės atgrasos, priešingai – iš rūsčių jo žodžių į ją plūdo nauja energija.

– Nei mes laikėm kada šunų, nei mums jų reikėjo, – kalbėjo tėvas.

Žvelgė į veidrodį ir jautė, kad nėštumas teikia jai ligi tol nepatirto pranašumo. Norom ar ne, tačiau trimitininkas atvažiavo čia ir nuolankiai kviečia ją vyninėn. Beje, (žvilgtelėjo į laikroduką) jis jau laukia jos.

– Mes dar padarysim tvarką, mergyt, pamatysi dar! – juokės tėvas.

Ji atsakė pritardama, kone su šypsena:

– Džiaugiuosi, tėte. Bet dabar turiu eiti.

– Ir aš. Tuoj baigsis mūsų pratybų pertrauka.

Abu kartu išėjo iš Markso namo ir atsisveikino. Rūžena neskubom pasuko vyninės link.

8

Klima taip niekad ir neišmoko populiaraus aukštuomenės menininko, kurį visi pažįsta, vaidmens ir šią asmeninių nemalonumų akimirką jautė visą jo sunkenybę bei nepatogumą. Įžengęs su Rūžena į vyninės vestibiulį, priešais ant sienos išvydo didelį savo atvaizdą po paskutinio koncerto likusioje afišoje ir širdis sublogo. Vedės merginą per salę automatiškai stebėdamas, kas iš lankytojų atpažįsta jį. Vengė jų akių – jam atrodė, kad iš visur seka ir kontroliuoja jį reikalaudamos, kad elgtųsi ir būtų toks, kokio joms reikia. Pastebėjo keletą susidomėjusių žvilgsnių. Stengėsi nekreipti į juos dėmesio ir pasuko prie galinio stalelio, nuo kurio pro didžiulį langą matėsi parko medžiai.

Atsisėdęs nusišypsojo Rūženai, paglostė jos ranką ir tarė, kad jai labai tinka šita suknelė. Ji kukliai paprieštaravo, tačiau jis tvirtino savo ir stengės toliau kalbėti apie jos žavesį. Neva esąs nustebintas. Ištisus du mėnesius galvojęs apie ją, kol tapybiškos atminties dėka sukūręs labai tolimą tikrovės paveikslą. Labai keista, kad nors ir galvojo apie ją kupinas ilgesio, tačiau tikrasis jos pavidalas visai kitoks nei susikurtasis.

Rūžena pastebėjo, jog trimitininkas du mėnesius apskritai nedavęs jokios žinios ir nemananti, kad dažnai ją prisimindavęs.

Jis buvo gerai pasiruošęs tokiam prieštaravimui. Vangiai moste-

lėjo ranka ir paaiškino, kad jai tikriausiai būtų sunku įsivaizduot, kokius baisius mėnesius jisai išgyvenęs. Mergina paklausė, kas atsitiko, bet muzikantas nenorėjo leistis į smulkmenas. Tarstelėjo patyręs baisų nedėkingumą ir staiga likęs pasauly visiškai vienas, neturėdamas jokio artimo žmogaus.

Šiek tiek baiminosi, kad Rūžena smulkiau nesiteirautų apie jo bėdas ir kad pats nesusipainiotų meluodamas. Baimės nepasitvirtino. Tiesa, Rūžena užfiksavo žinią, kad muzikantas išgyveno baisius mėnesius ir mielai priėmė tokį jo tylėjimo pateisinimą, o pats bėdų turinys jai neturėjo jokios reikšmės. Iš tų sunkių mėnesių svarbiausias jai buvo pats liūdesys.

– Labai daug galvojau apie tave ir būčiau mielai tau padėjusi, – tarė ji.

– Buvau taip nusivylęs visu pasauliu, kad bijojau pasirodyt kam nors akyse. Liūdnas draugas nėra geras draugas.

– Man taip pat buvo liūdna, – ištarė ji.

– Žinau, – jis paglostė jos ranką.

– Ir jau seniai žinojau, kad turėsime su tavim vaiką. O iš tavęs – nė žodžio. Būčiau pasilikusi vaiką, net jei tu nebūtum čia atvažiavęs ir net apskritai nenorėtum daugiau manęs matyti. Maniau, kad jeigu ir liksiu visai viena, tai bent turėsiu tavo kūdikį. Niekada nebūčiau jo atsisakiusi. Ne, niekada...

Akimirką Klima prarado žadą, nes visas jo mintis persmelkė tylus siaubas.

Laimei, tingiai lankytojus aptarnaujantis padavėjas stabtelėjo prie jų stalo ir pasiteiravo, ko pageidausią.

– Konjako, – atsiduso trimitininkas ir greit pasitaisė, – du konjako.

Vėlei stojo tyla ir Rūžena sušnabždėjo:

– Nė už ką pasaulyje neatsisakyčiau jo.

– Niekada nekalbėk taip, – pagaliau atsigavo jis. – Tai ne tavo vienos reikalas. Kūdikis priklauso ne tik motinai. Jis abiejų. Ir abiem reikia sutarti. Kitaip gali blogai baigtis.

Ir nutilo susizgribęs, kad netiesiogiai prisipažino esąs kūdikio tėvas ir kad nuo šiol visas tolesnis pokalbis su Rūžena bus grįstas

šita prielaida. Žinojo, kad tai atitinka jo planą, kad tokia yra iš anksto numatyta nuolaida, bet vis dėlto kiek išsigando savo žodžių.

Bet prie jų jau palinko padavėjas su dviem taurelėmis:

– Pone, jūs trimitininkas Klima!

– Taip, – prisipažino Klima.

– Virtuvės merginos atpažino jus. Tai jūs ant to plakato?

– Taip.

– Jūs turbūt visų moterų nuo dvylikos ligi šešiasdešimties dievaitis! – sušuko padavėjas ir kreipėsi į Rūženą. – Moterys iš pavydo tau akis iškabins!

Nueidamas jis dar keliskart grįžtelėjo familiariai šypsodamas.

Rūžena vėl pakartojo:

– Jokiu būdu nebūčiau įstengusi jo atsisakyti. Ir tu kada nors būsi laimingas, kad turi jį. Juk aš visai nieko nenoriu iš tavęs. Tikriausiai nemanai, kad ko nors iš tavęs reikalausiu. Gali būti visiškai ramus. Tai mano vienos reikalas, o tu, jeigu nori, gali visai nesirūpint.

Niekas negali labiau sujaudinti vyro nei tokie raminantys žodžiai. Klima staiga pasijuto bejėgis ką nors pakeisti ir kad geriau būtų pasiduoti. Jis tylėjo, nutilo ir Rūžena, tad jos ištarti žodžiai vis augo tyloje, o trimitininkas prieš juos jautėsi vis bejėgiškesnis ir menkesnis.

Bet čia jo mintyse išniro žmonos paveikslas. Jis žinojo negalįs pasiduot. Tad marmuriniu staliuko paviršiumi siektelėjo toliau Rūženos pirštų link. Suspaudė juos ir tarė:

– Užmirški kol kas tą vaiką. Ne jis svarbiausia. Ar tu manai, kad neturime daugiau ką pasakyti vienas kitam? Manai, kad atvažiavau čia tiktai dėl to vaiko?

Rūžena gūžtelėjo pečiais.

– Svarbiausia, kad man buvo liūdna be tavęs. Mes taip trumpai buvom kartu. O juk nebuvo nė dienos, kad negalvočiau apie tave.

Jis nutilo ir Rūžena tarstelėjo:

– Ištisus du mėnesius iš tavęs nebuvo nė garso, o aš du kartus tau rašiau.

– Nepyk, – atsakė trimitininkas. – Aš tyčia neatsiliepiau – neno-

rėjau. Bijojau to, kas man darosi. Priešinausi meilei. Norėjau parašyti tau ilgą laišką, galiausiai net primarginau daug lapų, bet paskui viską išmečiau. Niekada dar nebuvau šitaip įsimylėjęs ir išsigandau. Kodėl turėčiau tylėti, neprisipažinti tau. Norėjau taip pat išbandyt, ar mano jausmas nėra tik laikinas susižavėjimas. Pamaniau: jeigu dar vieną mėnesį būsiu šitaip apsėstas, vadinasi, ką jaučiu – ne iliuzija, o tiesa.

Rūžena tyliai paklausė:

– O ką dabar manai? Ar tik iliuzija?

Po šių Rūženos žodžių trimitininkas suvokė, kad jo planas ima įsikūnyti. Tad jis nepaleido merginos rankos ir vis lengviau bei sklandžiau gražbyliavo: šią akimirką šalia jos supranta, kad nėra jokio reikalo toliau tyrinėti savo jausmus, nes viskas aišku. Ir apie tą kūdikį nenori kalbėti, nes jam svarbesnė Rūžena, o ne jos kūdikis. To negimusio vaiko vertė būtent tokia, jog dabar pakvietė jį pas Rūženą. Taip, tasai joje esantis vaikas pakvietė jį į šį miestą ir leido jam suprasti, kaip myli Rūženą. Todėl (jis pakėlė konjako taurelę) dabar jis išgers už tą vaiką.

Ir tuoj išsigando susizgribęs, prie kokio siaubingo tosto jį atvedė iškalbingumas. Bet žodžiai jau išsprūdo. Rūžena pakėlė taurelę, sušnibždėjo: „Taip. Už mūsų vaiką“ – ir išgėrė konjaką.

Trimitininkas pasistengė kuo greičiau užverst žodžiais nelaimėlį tostą ir vėl paskelbė, kad kas dieną ir kas valandą prisimindavęs Rūženą.

Šioji atsakė, kad, be abejo, sostinėje trimitininką supančios daug įdomesnės nei ji moterys.

Atkirto, kad jam iki gyvo kaulo įkyrėjęs jų nenatūralumas ir savimeilė. Rūžena esanti aukščiau jų, tiktai gaila, kad ji dirba taip toli nuo jo. Ar ji nenorėtų persikelti į sostinę?

Atsakė, kad mielai pasirinktų sostinę. Bet nelengva rasti ten darbo.

Įtaigiai šypsodamas jis pasakė turįs tenykštėse ligoninėse daug pažįstamų, tad nebūtų sunku rasti jai vietą.

Jis dar ilgai taip kalbėjo vis laikydamas ją už rankos ir nė nepa-

stebėjo, kaip prie jų atsirado nepažįstama mergelė. Nepaisydama, kad pertraukia pokalbį, ji entuziastingai sušuko:

– Jūs ponas Klima! Iškart atpažinau! Gal pasirašytumėt man čia!

Klima paraudo. Susivokė laikąs Rūženą už rankos ir išpažįstąs jai meilę viešoje vietoje visų žmonių akivaizdoje. Atrodė, kad sėdi čia kaip amfiteatro scenoje, ir visas pasaulis, tapęs susidomėjusia publika, su piktdžiugiška pajuoka seka jo gyvenimo kovą.

Mergelė ištiesė jam popieriaus lapelį ir Klima norėjo kuo greičiau pasirašyti, tačiau nei jis, nei ji neturėjo jokio rašiklio.

– Gal turi tušinuką? – sušnibždėjo Rūženai, ir išties pasakė tai tik šnabždom, nes nenorėjo, kad išgirstų, jog sako jai „tu". Bet tuojau pat suprato, jog tujinimas nėra toks intymus kaip laikymasis už rankos, todėl pakartojo klausimą garsiai.

– Gal turi tušinuką?

Rūžena papurtė galvą ir mergelė grįžo prie savo stalo, už kurio sėdėjo dar keletas vaikinų ir merginų. Ta proga visi kartu užgriuvo Klimą. Padavė jam rašiklį ir plėšė lapus iš užrašų knygelės, ant kurių jis turėjo pasirašinėti.

Iš anksto sudaryto plano požiūriu viskas buvo lyg ir gerai. Kuo daugiau žmonių bus jų intymumo liudininkais, tuo greičiau Rūžena patikės jo meile. Tačiau priešinga blaiviam protui iracionali baimė kėlė trimitininkui paniką. Jam atrodė, kad Rūžena su visais susimokiusi. Miglotuose vaizdiniuose regėjo, kaip visi šitie žmonės ginče dėl tėvystės liudys prieš jį: „Taip, matėme juos, sėdėjo abu kaip meilužiai, jis glostė jos ranką ir įsimylėjęs žiūrėjo jai į akis..."

Baimę didino ir muzikanto savimeilė – jis nelaikė Rūženos tokia gražuole, kad reikėtų turėti ją už rankos. Sumenkino ją. Ji buvo kur kas gražesnė, nei jam tuo metu atrodė. Kaip įsimylėjimas mylimą moterį paverčia pačia gražiausia, taip ir moters baimė išryškina visus atstumiančius tos, kurios bijomasi, bruožus, nepaprastai juos išdidindama.

Pagaliau jaunimas pasišalino ir Klima tarė:

– Man ši užeiga nepatinka. Eime pasivaikščioti.

Jai norėjosi žvilgtelėti į jo automobilį ir ji sutiko. Klima užmokėjo ir jie išėjo lauk. Priešais buvo skveras su plačiu geltonu smėliu pabarstytu taku. Tenai atsigręžę į vyninę stovėjo kokia dešimtis vyrų. Daugiausia jau pagyvenusių, su raudonais raiščiais ant suglamžytų drabužių ir visi turėjo ilgas kartis.

Klima sustingo:

– Kas čia dabar?

– Nieko nieko, rodyk, kur tavo automobilis, – greitai atsiliepė Rūžena ir nusitempė jį.

Tačiau Klima neįstengė atplėšti akių nuo tų vyrų. Niekaip negalėjo suprasti, kam jiems tos ilgos kartys su vielos kilpom gale. Jie atrodė kaip dujinių žibintų prižiūrėtojai, skraidančiųjų žuvų gaudytojai arba kokie paslaptingais ginklais ginkluoti šauktiniai.

Taip bežiūrint jam pasirodė, kad vienas iš jų šypsosi jam. Išsigando, išsigando patsai savęs, tardamasis regįs haliucinacijas ir aplinkui matąs tik jį stebinčiuosius ir sekančiuosius. Todėl leidosi Rūženos greitai nuvedamas į mašinų aikštelę.

9

– Norėčiau išvažiuot su tavim kur nors toli, – tarė Klima. Dešiniąja buvo apkabinęs Rūženą per pečius, o kairiąja laikė vairą. – Kur nors į pietus. Ilgais pakrančių keliais. Ar esi buvus Italijoj?

– Ne.

– Tai pažadėk, kad važiuosi ten su manim.

– Ar nepersūdai?

Rūžena taip pasakė iš kuklumo, tačiau trimitininkas išsigando, kad šie žodžiai skirti visai jo demagogijai, kad jis demaskuotas. Bet jau nebegalėjo liautis:

– Taip, aš persūdau. Visada turiu tokių perdėtų norų. Toks jau esu. Tačiau, skirtingai nei kiti, įkūniju savo perdėtus sumanymus. Patikėk, nieko nėra gražesnio už perdėtų sumanymų įgyvendinimą. Norėčiau, kad mano gyvenimas būtų ištisas perdėtas sumanymas. Norėčiau, kad jau nebegrįžtume į kurortą, norėčiau, kad važiuotume vis tolyn ir tolyn, iki pat jūros. Susirasčiau ten darbą kokiame nors orkestre ir keliautume kartu iš vieno pajūrio miesto į kitą.

Sustabdė automobilį, kur atsivėrė gražus vaizdas. Abu išlipo. Jis paklausė, ar ji nenorėtų pasivaikščiot po mišką. Nuėjo taku ir po kiek laiko prisėdo ant medinio suolo, likusio iš tų laikų, kai važinėjo mažiau automobilių ir į mišką dažniau vaikščiota pėsčiomis. Vis dar laikė ją apglėbęs per pečius ir staiga liūdnai prabilo:

– Visi įsivaizduoja, kad mano gyvenimas labai linksmas. Bet yra visai ne taip. Iš tiesų aš labai nelaimingas. Ir ne vien pastaraisiais mėnesiais, bet jau daug metų.

Trimitininko žodžiai apie kelionę į Italiją pasirodė jai netikroviški (tik retas jų krašto žmogus gali laisvai išvažiuoti užsienin) ir kėlė neaiškų nepasitikėjimą, o liūdesys, padvelkęs iš jo žodžių, buvo jai malonus. Uodė jį kaip sultingą kepsnį.

– Kaip tu gali būti nelaimingas?

– Kaip aš galiu būti nelaimingas... – atsiduso trimitininkas.

– Tu garsus, turi gražų automobilį, pinigų, gražią žmoną...

– Gražią, gal ir taip... – su apmaudu pritarė trimitininkas.

– Suprantu, – atšovė Rūžena. – Ji jau nejauna. Jūs vienodo amžiaus, ar ne?

Trimitininkui tapo aišku, kad Rūžena gerai informuota apie jo žmoną, ir jį užliejo pyktis. Tačiau jis susivaldė ir tęsė:

– Taip, mes bendraamžiai.

– Na ir kas. Tu visai nesenas. Atrodai kaip berniukas, – tarė Rūžena.

– Tačiau vyrui reikia jaunesnės žmonos, – atsakė Klima. – O ypač menininkui. Man reikia jaunystės, tu nė nenutuoki, Rūžena, kaip aš myliu tavo jaunystę. Kartais rodos man, nebeišlaikysiu. Pasiutusiai reikia laisvės. Pradėt viską iš pradžių ir kitaip. Tas tavo skambutis vakar... Staiga pajutau, jog tai ženklas, jog tai likimas...

– Iš tikrųjų? – šnabždom paklausė Rūžena.

– O kodėl, manai, iškart vėl tau paskambinau? Pajutau, kad nebegaliu atidėlioti. Kad turiu tučtuojau pamatyti tave... – jis nutilo ir ilgai žvelgė jai į akis. – Ar myli mane?

– Myliu, o tu?

– Myliu tave be galo.

– Aš taip pat.

Jis pasilenkė ir prigludo lūpomis prie jos lūpų. Tai buvo jaunos, dailios, šviežios lūpos. Dantys išvalyti, kaip ir turi būti, kaip ir prieš porą mėnesių, kai jį traukė bučiuoti jas. Bet kaip tik todėl, kad anuomet tos lūpos traukė jį, juto jas per geidulio miglą ir jam nerūpėjo

realus jų pavidalas: liežuvis prilygo liepsnos pliūpsniams, o seilės – svaiginančiam gėrimui. Tiktai neviliojančios lūpos staiga tapo *tikromis* (vien tik) lūpomis, energinga anga, pro kurią į merginą pateko kubiniai metrai kukulių, bulvių ir sriubos, kurioje buvo plombuotų dantų, o seilės buvo ne svaiginantis gėrimas, bet paprasčiausios spjūvio sesės. Trimitininkas juto burnoj jos liežuvį tarsi neskanų kąsnį, kurio nei prarysi, nei išspjausi.

Pagaliau bučinys baigėsi, jie pakilo ir nuėjo toliau. Rūžena buvo beveik laiminga, bet suprato, kad priežastis, dėl kurios skambino muzikantui ir privertė atvažiuoti, kažkaip ir liko apeita jų pokalbiuose. Ji visiškai netroško aptarinėti to. Priešingai, apie ką jie kalbėjos dabar, laikė daug malonesniu ir svarbesniu dalyku. Bet vis dėlto geidė, kad nutylimoji priežastis būtų nors diskretiškai, kukliai ir neįkyriai prisiminta. Todėl kai Klima po daugybės meilės išpažinimų paskelbė padarysiąs viską, kad galėtų gyventi su Rūžena, ji tarstelėjo:

– Tu labai mielas, tačiau turime neužmiršti, kad aš jau nebe viena.

– Taip, – sutiko Klima ir suprato, kad atėjo akimirka, kurios visą laiką bijojo, nes tai buvo pažeidžiamiausia jo demagogijos vieta.

– Tavo tiesa, – tarė jis. – Tu nebe viena, bet ne tai svarbiausia. Noriu būti su tavimi, nes myliu tave, o ne todėl, kad nėščia.

– Taip, – atsiduso Rūžena.

– Nėra nieko nemaloniau už santuoką vien dėl to, kad per klaidą buvo pradėtas vaikas. Pagaliau, brangute, jeigu atvirai, norėčiau, kad būtum tokia kaip prieš tai. Kad vėl būtume tik dviese ir nieko trečio tarp mūsų. Ar supranti mane?

– Ne ne, nieko nebus, aš negaliu taip, niekada negalėčiau, – priešinosi Rūžena.

Ji kalbėjo taip ne dėl to, kad būtų visiškai įtikėjusi tuo, ką sako. Visiškas tikrumas, kurį užvakar suteikė daktaras Škreta, buvo dar toksai šviežias, net neįsisąmonintas ligi galo. Ji nesistengė įgyvendinti jokio tiksliai numatyto plano, ją visą buvo užpildęs nėštumo suvokimas, kurį išgyveno kaip didelį įvykį, o dar labiau kaip šansą

ir galimybę, kuri gal ir nepasikartos. Jautėsi šachmatų pėstininku, pasiekusiu lentos galą ir tapusiu karaliene. Juto savo netyčinės ir nepatirtos valdžios saldybę. Matė, kad jos valia išjudina daiktus: štai ir garsus trimitininkas atvažiuoja pas ją iš sostinės, vežioja puikiu limuzinu, prisiekia mylįs. Negalėjo abejoti, kad tarp jos nėštumo ir tokios netikėtos galios yra sąsajų. Tad nenorėdama prarasti savo galių, negali atsisakyt ir nėštumo.

Muzikantui teko toliau ritinti savo akmenį:

– Brangute, aš visiškai nenoriu šeimos. Aš trokštu meilės. Tu man esi meilė, o vaikas tokią meilę paverčia šeima. Nuobodybe. Rūpesčiais. Nykuma. Ir visas mylimąsias paverčia motinomis. Tu man nesi motina. Tu – meilužė, ir nenoriu su niekuo tavim dalytis. Net su vaiku.

Tai buvo nuostabūs žodžiai. Rūžena noriai klausėsi jų, bet vis tiek purtė galvą:

– Ne, aš negalėčiau. Juk tai tavo vaikas. Aš nieku gyvu negalėčiau atsisakyt tavo kūdikio.

Jis nebeįstengė rasti jokio naujo argumento, tad kartojo tuos pačius žodžius ir bijojo, kad ji nepajustų jų nenuoširdumo.

– Juk tau jau trisdešimt, – tarė ji, – negi niekada nenorėjai vaikų?

Iš tikrųjų jų nenorėjo. Taip mylėjo Kamilą, kad vaikas būtų jam trukdęs. Ir ką dabar tvirtino Rūženai, nebuvo grynas prasimanymas. Lygiai tokius pat žodžius jau daug metų visiškai nuoširdžiai ir be jokių kėslų kartojo žmonai.

– Jau šešetą metų vedę ir neturit vaikų. Buvau tokia laiminga galėdama padovanoti tau kūdikį.

Pastebėjo, kaip viskas atsisuka priešais jį. Jo meilės Kamilai išskirtinumas Rūženai atrodo Kamilos nevaisingumu ir žadina jos įžūlią drąsą.

Vėso, saulė leidosi horizonto link. Laikas bėgo, jis vis kartojo ir kartojo savo, o ji atsakydavo: „ne ne, aš negalėčiau taip“. Jautėsi patekęs į akligatvį, nebežinojo, ko griebtis, ir tarės viską pralošęs. Buvo taip susinervinęs, kad užmiršdavo laikyti ją už rankos, bučiuoti ir švelniai kalbėti. Suvokė tai, išsigando, pamėgino susitvar-

dyti. Sustojo, nusišypsojo ir apkabino ją. Tai buvo nuovargio gestas. Glaudė ją prie savęs, galvą prie jos veido ir taip atsirėmė į ją, ilsėjosi atgaudamas kvapą, nes dingojosi priešaky dar ilgas kelio galas, kuriam gali pristigt jėgų.

Bet ir Rūžena buvo jau išsikvėpusi. Ji taip pat nebeturėjo argumentų ir suvokė, kad negalima ilgai kartoti „ne" vyrui, kurio nenori atsisakyti.

Apsikabinimas buvo ilgas. Kai Klima paleido ją iš savo glėbio, Rūžena panarino galvą ir nuolankiai paklausė:

– Tai gal pasakytum, ką turėčiau daryti.

Klima negalėjo patikėti savo ausimis. Per daug netikėta. Tai buvo staigus palengvėjimas. Toks didelis palengvėjimas, jog turėjo smarkiai valdytis, kad neišsiduotų. Paglostė merginai skruostą ir pasakė, kad vyriausiasis gydytojas Škreta yra jo geras pažįstamas ir pakaks, jeigu Rūžena po trijų dienų nueis į komisiją. Jis eisiąs kartu. Jai nėra ko bijoti.

Rūžena neprieštaravo ir jam atėjo noras toliau vaidinti savo vaidmenį. Laikė apkabinęs ją per pečius, nuolat sustodavo ir bučiavo (jį apėmęs džiaugsmas buvo toksai, kad bučinius vėlei klojo migla). Vis kartojo, kad Rūženai reikia persikelti į sostinę. Kartojo net sakinius apie kelionę prie jūros.

Taip ir saulė nusileido už horizonto, mišką apgaubė sutemos, o virš pušų viršūnių pakibo mėnulio pilnatis. Jie grįžo prie automobilio. Ant plento pateko prožektorių švieson. Iš pradžių manė, kad juos apšvietė pravažiuojanti mašina, bet greit paaiškėjo, kad prožektorius seka juos. Šviesos pluoštai sklido nuo motociklo kitoje kelio pusėje, ant kurio sėdėjo juos sekąs vyras.

– Eime greičiau, – paprašė Rūžena.

Jiems einant prie automobilio, vyriškis pakilo nuo motociklo ir žengė jų link. Trimitininkas matė tik tamsų jo siluetą, nes stovintis motociklas švietė vyrui į nugarą, o Rūženai ir trimitininkui tvieskino į akis.

– Ateik! – puolė jis prie Rūženos. – Reikia pasikalbėt su tavim! Mums yra apie ką kalbėtis! Turime daug kalbos! – rėkavo jis suirzęs.

Trimitininkas taip pat buvo suirzęs ir sutrikęs. Jis nežinojo, kaip elgtis, jį žeidė nemandagus elgesys.

– Panelė su manim, ne su jumis, – paskelbė Klima.

– Jums irgi galiu kai ką pasakyt! – sušuko muzikantui nepažįstamasis. – Manot, kad jei jūs garsus, tai viskas galima! Manote, kad galit ją mulkinti! Kad galit apsukt jai galvą! Viskas jums labai paprasta! Ir aš sugebėčiau taip jumis dėtas!

Rūžena pasinaudojo tuo, kad motociklininkas užsipuolė trimitininką, ir įsliuogė į automobilį. Motociklininkas šoko prie jos. Tačiau durelės buvo užtrenktos, o mergina viduje įjungė radiją. Suskambo garsi muzika. Įsėdo ir trimitininkas užtrenkdamas dureles. Automobilis prisipildė garsios muzikos. Pro stiklą jie matė rėkaujančio ir rankomis skėtriojančio vyro siluetą.

– Tai toks beprotis – visur mane persekioja, – paaiškino Rūžena. – Važiuokim greičiau!

10

Paliko aikštelėje automobilį, palydėjo Rūženą ligi Markso namo, pabučiavo ir, jai dingus už durų, pajuto nuovargį tarsi po ketverto budėtų naktų. Buvo jau vėlus vakaras, išalko ir neturėjo jėgų sėsti prie vairo. Jam trūko raminančių Bertlefo žodžių ir skersai parko patraukė į „Ričmondą“.

Prie įėjimo jam į akis krito didelė gatvės žibinto apšviesta afiša. Ant jos negrabiom stambiom raidėm buvo užrašytas jo vardas, o po juo mažesnėmis – Škretos ir vaistininko pianisto vardai. Afiša buvo savo gamybos ir dar papuošta mėgėjišku auksinio trimito piešiniu.

Škretos suorganizuotos koncerto reklamos spartą trimitininkas laikė geru ženklu, jo nuomone, liudijančiu daktaro patikimumą. Užbėgo laiptais aukštyn ir pabeldė į Bertlefo duris.

Niekas neatsiliepė. Jis vėl pasibeldė, ir vėl be atsako. Anksčiau nei šmėkštelėjo mintis, kad ateinąs ne laiku (amerikietis garsėjo nuotykiais su moterimis), paspaudė rankeną. Neužrakintos durys prasivėrė. Trimitininkas įžengė kambarin ir sustingo. Jis nieko nematė. Neįžiūrėjo nieko, išskyrus iš kambario kampo sklindantį švytėjimą. Šviesa buvo keista, ji nepriminė nei baltos liuminescencinės šviesos, nei gelsvų elektros lemputės spindulių. Visą kambarį buvo užtvindžiusi melsva pašvaistė.

Tą akimirką pavėlavusi mintis jau pasiekė skubančią Klimos ranką ir priminė, jog daro kažką nediskretiška taip vėlai be perspėjimo ir netgi be leidimo įeidamas į svetimą kambarį. Jis susigėdo, atatupstas žengė atgal į koridorių ir greitai užvėrė duris.

Buvo taip suglumęs, kad iškart nenuėjo, liko prie durų stengdamasis suvokti, kokią šviesą matęs kambary. Jam dingtelėjo, kad nuogas amerikietis kambary švitinasi ultravioletiniais kalnų saulės spinduliais. Tada prasivėrė durys ir pasirodė Bertlefas. Jis nebuvo nuogas, o apsirengęs tais pačiais drabužiais kaip ir rytą. Jis nusišypsojo trimitininkui:

– Džiaugiuosi, kad vėl užsukote. Užeikite.

Smalsaujantis trimitininkas įėjo, tačiau kambaryje švietė paprasčiausias šviestuvas palubėje.

– Turbūt sutrukdžiau jums, – tarė trimitininkas.

– Kur ten, – atsakė Bertlefas ir mostelėjo link lango, iš kur ką tik Klima matė sklindant melsvą šviesą. – Aš tik galvojau. Nieko daugiau neveikiau.

– Kai užėjau, atleiskite, kad taip įsiveržiau, mačiau čia kažkokią keistą pašvaistę.

– Pašvaistę? – Bertlefas nusijuokė. – Nereikia taip jaudintis dėl to nėštumo. Jums jau haliucinacijos rodosi.

– Gal kad įėjau iš tamsaus koridoriaus.

– Tikriausiai, – pritarė Bertlefas. – Papasakokit, kaip sekėsi!

Muzikantas ėmė pasakoti, tačiau Bertlefas greit jį pertraukė:

– Gal jūs praalkęs?

Muzikantas linktelėjo ir Bertlefas ištraukė iš spintelės pakelį džiūvėsių ir mėsos konservus, kuriuos greit atidarė.

Klima pasakojo toliau paskubom prarydamas vakarienę ir klausiamai žvelgdamas į Bertlefą.

– Manau, kad viskas baigsis gražiuoju, – ramino jį Bertlefas.

– Kaip jums atrodo, kas per vienas tasai tipas, laukęs mūsų prie automobilio? – pasiteiravo Klima.

Bertlefas gūžtelėjo pečiais.

– Nežinau. Be to, dabar tai ir nesvarbu.

– Jūsų teisybė. Verčiau turėčiau pagalvot, kaip paaiškint Kamilai, kodėl ta konferencija taip užsitęsė.

Buvo jau gan vėlu. Pasistiprinęs ir nuramintas trimitininkas sėdo į mašiną ir išvažiavo sostinėn. Pakeliui jam švietė didžiulis apskritas mėnuo.

Trečioji diena

1

Trečiadienio rytas. Kurorte vėlei sujudo gyvenimas. Vandens čiurkšlės trykšta į vonias, masažuotojai minko apnuogintas nugaras, ir į aikštelę įsuka automobilis. Ne toks ištaigingas limuzinas, koksai ten pat stovėjo vakar, o paprastas automobilis, kokiu toje šalyje važinėja dauguma žmonių. Prie vairo sėdėjo kokių keturiasdešimt penkerių metų vyras. Jis buvo vienas. Ant užpakalinės sėdynės gulėjo keletas lagaminų.

Vyriškis išlipo, užrakino mašiną, padavė penkias kronas aikštelės sargui ir pasuko į Markso namą; jo koridoriais nusigavo ligi durų, ant kurių buvo užrašytas daktaro Škretos vardas. Įėjo į laukiamąjį ir pabeldė į priimamojo duris. Iškišo galvą seselė, vyriškis jai prisistatė, greit pasirodė ir daktaras Škreta:

– Jokūbai! Kada atvažiavai?

– Ką tik.

– Nuostabu. Tiek dalykų turim aptarti!.. Žinai ką... – ištarė kiek pamąstęs, – dabar negaliu išeiti. Einam kartu į priimamąjį. Duosiu tau chalatą.

Jokūbas toli gražu nebuvo medikas ir ligi šiol niekada nebuvo ginekologijos priimajame. Tačiau daktaras Škreta pačiupo jį už rankos ir nusitempė į baltą kambarį, kur ant specialaus stalo išskėtusi kojas gulėjo apnuoginta moteris.

– Duokite chalatą ponui daktarui, – tarė Škreta seselei. Ši pravėrė spintą ir padavė Jokūbui baltą šventą gydytojo drabužį.

– Pasižiūrėk. Įdomu, ar patvirtinsi mano diagnozę, – Škreta pakvietė Jokūbą prie moters, kuri, regis, buvo labai patenkinta, kad jos kiaušidėms, ligi šiolei – nepaisant visų pastangų – neužmezgusioms nė vieno palikuonio gyvybės, bus skirtas dvigubas dėmesys.

Daktaras Škreta vėl ėmė čiupinėti pacientės įsčias ir Jokūbas pritariamai suniurzgė atsakydamas į sviestus lotyniškus žodžius. Paskui Škreta paklausė:

– Ar tu ilgam?

– Vienai dienai.

– Dienai? Per tiek laiko nieko nespėsim aptarti!

– Skauda, kai šičia liečiate, – pratarė iškėlusi kojas moteris.

– Nieko, ten ir turi truputį skaudėti, – paguodė ją Jokūbas norėdamas pralinksminti draugą.

– Taip, pono daktaro tiesa, – patvirtino Škreta, – visai nieko. Viskas gerai. Išrašysiu jums injekcijų kursą. Ateisit čia pas seselę kasryt šeštą. Dabar galite apsirengti.

– Tiesą sakant, užvažiavau atsisveikinti, – tarė Jokūbas.

– Kaip tai atsisveikinti?

– Išvažiuoju užsienin. Man leido išvykti.

Moteris tuo tarpu apsirengė ir atsisveikino su daktaru Škreta bei jo kolega.

– Tai bent naujiena! Visai nesitikėjau! – stebėjosi daktaras Škreta. – Parsiųsiu šiandien bobas namo, juk reikia atsisveikinti!

– Pone daktare, – įsiterpė medicinos sesuo, – jau ir vakar parsiuntėt jas namo. Savaitės pabaigoje susidarys ilgos eilės!

Sesuo pakvietė kitą pacientę. Abu vyrai apžvelgė ją atsainiai pastebėdami, kad šioji gražesnė už pirmąją. Daktaras Škreta pasiteiravo, kaip ji jaučiasi po vonių, ir paragino nusirengti.

– Labai ilgai reikėjo laukti paso. Paskui per dvi dienas susirengiau važiuot. Nebuvo jokio noro su kuo nors atsisveikint.

– Tuo man džiugiau, kad užsukai čia, – atsiliepė daktaras Škreta,

mosteldamas moteriai gulti ant stalo. Užsimovė guminę pirštinę ir kyštelėjo ranką į pacientės įsčias.

– Norėjau pamatyti tave ir Olgą, – tarė Jokūbas, – tikiuosi, jai viskas gerai.

– Žinoma, – nuramino jį Škreta, bet iš balso buvo galima suprasti, kad pats negirdi, ką sako Jokūbui. Jis visas susitelkė tyrimui.

– Reikės kai ką padaryti, – pratarė, – nebijokite nieko, visai neskaudės.

Jis priėjo prie stiklinės spintos ir ištraukė injekcijų švirkštą su trumpu plastmasiniu antgaliu vietoj adatos.

– Kas čia? – paklausė Jokūbas.

– Per daugybę metų ištobulinau kai kuriuos savo metodus, jie labai veiksmingi. Jei nori, laikyk tai egoizmu, tačiau kolei kas norėčiau išsaugot juos paslapty.

– Nieko baisaus? – greičiau koketiškai nei išsigandusi pasiteiravo išsiskėtusioji moteris.

– Visai ne, – paguodė ją Škreta ir ypač atsargiai panėrė švirkštą į mėgintuvėlį. Paskui žingtelėjo prie moters, įkišo švirkštą jos tarpkojin ir suleido švirkšto turinį.

– Ar skaudėjo?

– Ne.

– Atvažiavau ir todėl, kad noriu grąžinti tau tabletę, – tarė Jokūbas.

Daktaras Škreta neatkreipė dėmesio į jo žodžius. Jis vis dar buvo susitelkęs prie pacientės. Apžiūrinėjo ją nuo galvos ligi kojų ir susimąstęs tarė:

– Iš tiesų būtų apmaudu, jei jūs neturėtumėte vaikų. Jūsų ilgos gražios kojos, tinkamas dubuo, puiki krūtinės ląsta ir labai malonus veidas.

Palietė pacientės veidą, pačiupinėjo smakrą ir konstatavo:

– Gražus žandikaulis, viskas labai gerai.

Paskui čiuptelėjo jos šlaunį:

– Jūsų nuostabiai tvirti kaulai. Tarsi švyti pro raumenis.

Jis dar kiek laiko gėrėjosi paciente vis lytėdamas jos kūną, o ši

nei protestavo, nei koketiškai kikeno, nes daktaro susidomėjimo rimtumas visus palytėjimus perkėlė anapus kokių nors nemoralių intencijų.

Pagaliau jisai leido jai apsirengti ir kreipės į draugą:

– Tu kažką sakei?

– Sakiau, kad noriu grąžinti tau tabletę.

– Kokią tabletę?

Moteris apsirengė ir paklausė:

– Pone daktare, jūs manote, kad galiu turėti vilties?

– Aš labai patenkintas, – atsakė jai daktaras Škreta, – manau, kad viskas klostosi kuo puikiausiai ir mes abu, jūs ir aš, galime tikėtis sėkmės.

Moteris dėkodama išėjo ir Jokūbas priminė:

– Kažkada davei man tabletę, kurios niekas nenorėjo man duoti. Kadangi dabar išvažiuoju, tikriausiai niekada man jos nereikės ir turėčiau ją grąžinti.

– Pasilaikyk. Tokia piliulė lygiai gerai pravers ir čia, ir tenai.

– Na ne. Tabletė yra iš čia. Šiam kraštui noriu palikti viską, kas yra jo, – atsakė Jokūbas.

– Pone daktare, pakviesiu kitą ligonę, – tarė medicinos sesuo.

– Siųskit namo tas bobas. Ir taip šiandien daug padariau. Pamatysit – paskutinioji tikrai gimdys. Taigi šiandien gal ir pakaktų?

Sesuo žvelgė į daktarą Škretą kupina meilės, tačiau nė neketindama paklusti.

Daktaras suprato jos žvilgsnį:

– Gerai jau, niekur nesiųskit, tik pasakykit, kad grįšiu už pusvalandžio.

– Pone daktare, vakar irgi žadėjote po pusvalandžio, o man teko vaikytis jus gatvėmis.

– Patikėkit, sesele, po pusvalandžio aš čia, – nukirto daktaras Škreta ir paragino bičiulį nusivilkti chalatą. Išsivedė jį laukan ir per parką toliau į „Ričmondą“.

2

Jie kopė į antrą aukštą ir ilgu raudonu kilimu nuėjo į patį koridoriaus galą. Daktaras Škreta atrakino duris ir jie įžengė į nedidelį, tačiau jaukų kambarį.

– Dėkui, – tarė Jokūbas, – tu man visada randi kokį kambarį.

– Turiu kambarių savo globojamiems pacientams šiame koridoriaus gale. Greta yra puikūs apartamentai, kuriuose anais laikais apsistodavo ministrai ir pirkliai. Apgyvendinau ten savo svarbiausią pacientą, turtingą amerikietį, kurio giminaičiai iš čia. Šiek tiek bičiuliaujamės.

– O kur gyvena Olga?

– Markso name, kaip ir aš. Jai ten neblogai, nesirūpink.

– Svarbiausia, kad tu ją gydai. Kas jai?

– Įprastiniai nerviniai labilių moterų negalavimai.

– Juk rašiau tau apie jos gyvenimą.

– Dauguma moterų važiuoja čia norėdamos atgaut vaisingumą. Kai dėl tavo globotinės, tai geriau ji nebūtų per daug vaisinga. Ar matei ją nuogą?

– Ne, žinoma ne, – atsigynė Jokūbas.

– Tai pasižiūrėk! Krūtys mažytės ir nukabusios kaip dvi slyvos. Visus šonkaulius gali suskaičiuot. Ateity visada atkreipk dėmesį į krūtinės ląstą. Gera krūtinė turi būti agresyvi, veržtis, plėstis, tarsi

norėdama užimti kuo daugiau erdvės. Ir visai kitokios gynybinės krūtinės, kurios traukiasi nuo pasaulio ir kaip tramdomieji marškiniai vis labiau kausto žmogų, kol uždusina. Tokia yra jos krūtinė. Paprašyk, kad tau parodytų.

– Na jau ne, – pasipriešino Jokūbas.

– Bijai, kad išvydęs nebenorėtum jos globoti.

– Priešingai, – atkirto Jokūbas, – baiminausi, kad dar labiau jos gailėčiau.

– Beje, tas amerikietis, – pakeitė temą Škreta, – labai įdomus žmogus.

– Kada ji grįš? – paklausė Jokūbas.

– Kas?

– Olga.

– Dabar nerasi. Ji procedūrose. Visą popietę turėtų būt baseine.

– Kad neprasilenkčiau, ar negalima ten paskambinti?

Daktaras Škreta paėmė ragelį, surinko numerį ir tęsė:

– Pristatysiu tau jį ir turėsi jį ištirti. Tu puikus psichologas. Permatysi jį. Yra kai kokių planų dėl jo.

– Kokių? – pasiteiravo Jokūbas. Bet daktaras Škreta jau kalbėjo ragelin:

– Sesuo Rūžena? Kaip jums sekasi? Nesijaudinkit, jūsų padėties toksai pykinimas – normalus reiškinys. Norėčiau pasiteiraut, ar tenai baseine nesimaudo tokia mano pacientė, kuri gyvena greta jūsų... Taip? Perduokite, kad pas ją atvyko iš sostinės, kad niekur neišeitų... Taip, kad dvyliktą lauks jos prie vonių...

Škreta padėjo ragelį.

– Girdėjai. Vidurdienį susitiksit. Po galais, apie ką kalbėjomės?

– Apie tą amerikietį.

– Taigi, – tęsė Škreta, – labai įdomus vyrukas. Išgydžiau jo žmoną. Negalėjo turėt vaikų.

– O ką gydosi jis?

– Širdį.

– Sakei, kad turi kažkokių planų dėl jo.

– Tiesiog žeminantis dalykas, – niršo Škreta, – ko tik šitoj šaly turi

griebtis gydytojas, kad gyventų nors kiek geriau! Rytoj atvažiuoja garsus trimitininkas Klima. Turėsiu akompanuoti jam būgnu!

Jokūbą nelabai domino Škretos žodžiai, bet jis dėjosi nustebęs:

– Kaip? Tu muši būgną?

– Kaipgi, žmogau! Ką daryti – reikės išlaikyt šeimą!

– Ką? – jau rimtai nustebo Jokūbas. – Šeimą? Tu vedei?

– Vedžiau, – prisipažino Škreta.

– Zuzi?

Zuzi buvo kurorto gydytoja, su kuria Škreta vaikščiojo jau daug metų, pačią paskutinę akimirką vis išvengdamas vedybų.

– Taip, su Zuzi, – patvirtino Škreta, – prisimeni, kas sekmadienį kopdavome su ja viršun iki apžvalgos bokšto.

– Vis dėlto vedei, – elegiškai konstatavo Jokūbas.

– Visada kopiant į viršų, – pasakojo Škreta, – Zuzi įkalbinėdavo mane tuoktis. Nusikamavęs pasijusdavau senas ir dingodavos, kad man lieka tik vesti. Bet vis dėlto susitvardydavau, leidžiantis nuo bokšto žemyn atgaudavau jėgas ir nė neprisimindavau vedybų. Bet kartą Zuzi vedė mane aplinkiniu keliu ir kopimas taip užsitęsė, kad sutikau ją vesti dar gerokai prieš viršūnę. Dabar jau laukiame vaiko ir turiu rūpintis dėl pinigų. Tas amerikietis dar ir šventųjų paveikslus piešia. Būtų galima neblogai pasipinigauti. Kaip tu manai?

– Tikiesi, kad šventųjų paveikslai turėtų paklausą?

– Dar kokią! Žmogau, pasistatai stalelį šventoriuj per atlaidus ir pardavinėji juos po šimtinę – bemat pilnos kišenės! Pats pardavinėčiau ir pusę jam atiduočiau.

– O jis ką dėl to?

– Tas tipas turi tiek pinigų, kad nežino, ką su jais veikti, ir prekiaut jo neįkalbėsi, – atsakė Škreta ir nusikeikė.

3

Olga aiškiai matė, kad nuo baseino pakraščio jai moja sesuo Rūžena, tačiau apsimetė nepastebinti ir plaukiojo toliau.

Abi nemėgo viena kitos. Daktaras Škreta apgyvendino Olgą kambarėlyje greta Rūženos. Rūžena buvo pratusi garsiai paleisti radiją, Olga troško ramybės. Keletą kartų ji beldė į sieną, o medicinos sesuo tada dar garsiau pasukdavo radiją.

Rūžena kantriai mojo ranka ir pagaliau jai pavyko perduoti pacientei, kad dvyliktą jos lauks kažkoks svečias iš sostinės.

Olga bemat atspėjo, jog tai Jokūbas, ir ją apėmė begalinis džiaugsmas. Tačiau tuoj pat nusistebėjo: kodėl taip džiaugiuos sužinojusi apie jo atvykimą?

Mat Olga buvo iš tų šiuolaikių moterų, kurios lengvai dvejinasi į išgyvenančiąją ir stebinčiąją būtybes.

Džiaugės ir stebinčioji Olga. Nes labai gerai suvokė, kad toks prasiveržęs išgyvenančiosios Olgos džiaugsmas yra perdėtas, ir piktdžiugiškai smaginosi tokiu neatitikimu. Jai buvo malonu įsivaizduoti, kaip išsigąstų Jokūbas, sužinojęs apie jos džiaugsmo pliūpsnį.

Laikrodis virš baseino rodė vienuoliktą keturiasdešimt penkias. Olga pagalvojo, kaip elgtųsi Jokūbas, jei ji pultų jam ant kaklo ir įsisiurbtų įsimylėjėlės bučiniu. Po to priplaukė prie krašto, išlipo ir

nuėjo į kabiną persirengti. Suirzo, kad nežinojo apie jo atvykimą jau rytą. Būtų gražiau apsirengusi. Dabar buvo su pilka nuobodžia suknele ir tai gadino jai nuotaiką.

Dar visai neseniai, kad ir plaukiojant baseine, jai buvo visiškai nesvarbu, kaip atrodo. Tačiau dabar stovėjo priešais mažytį kabinos veidrodį ir matė save, apsirengusią pilkaisiais drabužiais. Vos prieš keletą minučių piktdžiugiškai šaipėsi, įsivaizduodama puolanti Jokūbui ant kaklo ir aistringai jį bučiuojanti. Tačiau toksai vaizdinys jai iškilo baseine, kur plūduriavo nejausdama kūno kaip grynoji mintis. Vėl įgijus kūną ir apdarą, tas linksmas vaizdas labai nutolo ir ji žinojo esanti lygiai tokia, kokią, jos apmaudui, visada regi Jokūbas: mergytė, kuriai reikia globos ir pagalbos.

Jeigu Olga būtų buvus bent kiek kvailesnė, gal ir būtų maniusi esanti gana graži. Bet ji buvo protinga, tad matė save kur kas bjauresnę, nei buvo iš tikrųjų, nes tiesą sakant, ji nebuvo nei gražuolė, nei baidyklė ir kiekvienas vidutinio estetinio reiklumo vyras mielai būtų praleidęs su ja naktį.

Kadangi Olga mėgo dvejintis, tai ir dabar stebinčioji aprėkė išgyvenančiąją: na ir kas, kad atrodai taip, o ne kitaip! Ko čia kankintis žiūrint į veidrodį! Negi ji iš tikrųjų nėra daugiau nei daiktas, padėtas vyrų žvilgsniams? Turgaus prekė? Negi negali nepriklausyti nuo savo išvaizdos kaip pirmas pasitaikęs vyras?

Išėjo lauk ir išvydo nušvintant geraširdį jo veidą. Žinojo, kad jis ne paduos jai ranką, o paglostys plaukus kaip klusniai dukrelei. Žinoma, taip ir buvo.

– Kur eisim pietų? – paklausė jos.

Pasiūlė jam pavalgyti kurorto valgykloje, kur prie jos stalo yra laisva vieta.

Valgykla buvo didžiulėje salėje, prikimštoje stalų ir valgančiųjų. Jokūbas su Olga atsisėdo ir ilgai laukė, kol padavėja pripylė jiems sriubos į gilias lėkštes. Prie jų stalo sėdėjo dar du žmonės, kurie stengėsi prakalbinti Jokūbą, akimirksniu įtraukdami jį į draugingą pacientų šeimą. Tad tiktai probėgšmais Jokūbas galėjo pasiteirauti Olgos bent keleto praktiškų dalykų: ar patinka maistas, ar geri gy-

dytojai, ar tenkina procedūros. Kai pasiteiravo apie jos gyvenimą, atsakė turinti baisią kaimynę. Ir galvos mostu parodė vieną gretimą stalą, prie kurio pietavo Rūžena.

Paskui stalo kaimynai atsisveikino ir nuėjo. Žiūrėdamas į Rūženą Jokūbas ištarė:

– Yra toks įdomus Hegelio posakis apie vadinamąjį graikišką profilį, kurio grožis, pasak jo, glūdi tame, kad nosis tiesia linija sujungta su kakta akcentuojant viršutinę galvos dalį, kurioje įsikūrę protas ir dvasia. Žiūriu į tavo kaimynę ir pastebiu, kad visas jos veidas nukreiptas priešinga kryptimi, į burną. Žiū, kaip energingai kramto ir tuo pat metu garsiai kalba! Akcentuota apatinė animalinė veido dalis tikriausiai nepatiktų Hegeliui, tačiau ta mergina, nors man kažkuo ir nesimpatiška, vis dėlto gan graži.

– Taip manai? – paklausė Olga. Jos balse nuskambėjo nepasitenkinimas.

Tad Jokūbas greitai pridūrė:

– Tik bijočiau tos burnos, rodos, tuoj sukramtys mane. – Ir tęsė. – Hegeliui tu labiau patiktum. Tavo veido dominantė yra kakta, tuoj pat informuojanti apie inteligentiškumą.

– Nuo tų posakių man jau bloga, – nutraukė jį Olga, – atrodytų, kad žmogaus fizionomija yra jo dvasios atspaudas. Bet tai visiška nesąmonė. Aš įsivaizduoju savo sielą didžiuliu smakru ir gosliom lūpom, o mano tik smulkus smakrelis ir tokios pat neryškios lūpos. Jeigu būčiau niekada nemačiusi savęs veidrody ir turėčiau nupasakot save pagal tai, kaip jaučiuosi viduje, tas pasakojimas visiškai neatitiktų mano išvaizdos! Esu visai kitokia, nei atrodau!

4

Nelengva būtų žodžiais nusakyti Jokūbo santykius su Olga. Tai buvo bičiulio, nužudyto, kai jai buvo septyneri metukai, duktė. Anuomet Jokūbas apsisprendė globoti našlaitę. Pats neturėjo vaikų ir jį viliojo tokia neįpareigojanti tėvystė. Juokais vadino ją savo įduktere.

Dabar jie sėdėjo Olgos kambarėlyje. Olga įjungė viryklę, pastatė ant jos indą su vandeniu ir Jokūbas pajuto negalįs pasiryžti pasakyti jai savo atsilankymo tikslo. Kai jau žiodavosi, išsigąsdavo, kad žodžiai skambės per daug iškilmingai ir tarp jų įsivyraus visai ne ta emocinė atmosfera. Jau seniai įtaria, kad ji slapta įsimylėjus jį.

Olga paėmė iš spintos du puodelius, įbėrė į juos maltos kavos ir užplikė. Jokūbas maišė kavą ir išgirdo Olgą sakant:

– Pasakyk man, koksai iš tikrųjų buvo mano tėvas?

– Kodėl?

– Ar tikrai jo sąžinė buvo švari?

– Kas čia tau dabar šovė į galvą? – nusistebėjo Jokūbas. Olgos tėvas jau buvo visai reabilituotas ir paskelbtas nekaltai nužudytu. Niekas neabejojo jo nekaltumu.

– Visai ne tai turėjau omeny, – atsakė Olga, – o kaip tik priešingą dalyką.

– Nesuprantu.

– Pamaniau, ar jis pats nepasielgė su kuo kitu taip, kaip buvo

pasielgta su juo. Juk pasiuntusieji jį į kartuves buvo lygiai tokie pat kaip tėvas. Jie tikėjo tuo pačiu ir taip pat fanatiškai. Buvo įsitikinę, kad net mažiausias nuomonių skirtumas kelia grėsmę revoliucijai, buvo labai įtarūs. Dėl tų šventų dalykų, kuriais ir jis tikėjo, jie pasmerkė jį myriop. Tad kodėl ir jis negalėjęs pasielgti taip su kitais, kaip jie pasielgė su juo?

– Laikas lekia nestabtelėdamas ir praeitis kuo toliau, tuo sunkiau suprantama, – abejodamas pradėjo Jokūbas. – Ką gi tu žinai apie savo tėvą, išskyrus tuos keletą laiškų, porą dienoraščio puslapių, kuriuos teikėsi tau grąžinti, ir dar keleto jo draugų prisiminimus?

– Kodėl vengi tiesaus atsakymo? – mygo jį Olga. – Aš labai aiškiai paklausiau. Ar mano tėvas lygiai toks pats kaip ir pasiuntusieji jį mirti?

– Gal ir taip, – gūžtelėjo pečiais Jokūbas.

– Tad kodėl ir jis nebūtų galėjęs pridaryt panašių baisybių?

– Jei pažiūrėtume teoriškai, – lėtai atsakė Jokūbas, – ir jis galėjo padaryti kitiems lygiai tą pat, ką kiti padarė jam. Nėr pasauly žmogaus, kursai negalėtų santykinai ramia sąžine pasiųsti myriop savo artimo. Bent jau aš tokio nesutikau. Jei kada nors žmonės taip pasikeistų, jie prarastų vieną iš svarbiausių žmogiškųjų savybių. Ir būtų nebe žmonės, o kažkokia kita kūrinijos rūšis.

– Jūs fantastiškai žavūs! – sušuko Olga daugiskaita kreipdamasi į tūkstančius jokūbų. – Laikydami visus žmones žudikais, savo paties žmogžudystes paverčiate nebe nusikaltimais, o svarbiausia žmonių padermės ypatybe!

– Dauguma žmonių sukasi idiliškame rate tarp namų ir darbovietės, – atsakė Jokūbas. – Jie gyvena saugioje zonoje anapus gėrio ir blogio. Ir juos tikrai gąsdina žudančio žmogaus reginys. Tačiau tereikia išvesti juos iš saugios zonos, ir jie patys taps žudikais net nepastebėdami to. Esama išbandymų ir laisvės gūsių, tik retsykiais perkošiančių istoriją. Ir niekas neatsilaiko prieš juos. Tačiau nėra jokios prasmės kalbėt apie tai. Tau nesvarbu, ką teoriškai būtų galėjęs padaryti tavo tėvas, nes to niekaip neįmanoma išbandyt arba įrodyti. O šia prasme jo sąžinė buvo švari.

– Ir tu gali būti visiškai tikras?

– Visiškai. Niekas nežino apie jį tiek kiek aš.

– Tikrai labai džiaugiuos išgirdus tai iš tavęs, – atsiliepė Olga. – Mano klausimas neatsirado šiaip sau. Kiek laiko vis gaunu anoniminius laiškus. Juose rašoma, kad neturėčiau vaidinti kankinio dukros, nes mano tėvas iki savo žūties pats pasiuntė į kalėjimą daug niekuo dėtų žmonių, nusikaltusių tik tuo, kad pasaulį matė truputį kitaip nei jis.

– Nesąmonė, – nukirto Jokūbas.

– Tuose laiškuose jis vadinamas fanatiku ir žiauruoliu. Tie laiškai anoniminiai ir pikti, bet jie neprimityvūs. Teiginiai tikslūs, dalykiški ir neperdėti, tad beveik patikėjau jais.

– Tai vis kerštas, – tarė Jokūbas. – Klausyk, paaiškinsiu. Kai tavo tėvą areštavo, kalėjimuose buvo tų, kuriuos ten nubloškė pirmas revoliucijos šuoras. Kaliniai atpažino garsų komunistų veikėją, nutaikę progą užpuolė jį ir primušė iki sąmonės netekimo. Prižiūrėtojai stebėjo tai piktai šypsodamiesi.

– Žinau, – atsakė Olga ir Jokūbas prisiminė kartojąs tai, ką buvo jai jau ne kartą pasakojęs. Jau seniai buvo prisiekęs sau nekalbėti apie tai, bet vis netesėdavo – išgyvenusiems automobilio katastrofą taip pat nesiseka prisiversti užmiršti ją.

– Žinau, – pakartojo Olga, – ir visiškai nesistebiu. Tuos žmones kalino be teismo, dažnai be menkiausios priežasties, ir staiga jie išvydo vieną iš nelaimės kaltininkų.

– Nuo tos akimirkos, kai tavo tėvas persirengė kalinio drapanom, jisai buvo vienas iš jų. Ir nebuvo jokios prasmės mušti jį, juo labiau dėl prižiūrėtojų pasitenkinimo. Tai buvo tik bailių kerštas. Pats žemiausias noras sutrypti beginklį. Tavo gaunami laiškai yra to keršto vaisius, kaip matau, jis patvaresnis už laiką.

– Jokūbai, juk šimtai tūkstančių buvo sugrūsta į kalėjimus! Tūkstančiai niekada negrįžo! Ir niekada niekas nebuvo *už tai* nubaustas! Keršto troškimas tėra nenumalšintas teisingumo troškimas!

– Kerštavimas dukrai už jos tėvą jokiu būdu nėra teisingumas. Prisiminki, kaip tu dėl tėvo netekai namų, turėjai išsikelti iš miesto,

negalėjai studijuoti. Dėl mirusio tėvo, kurio beveik nė nematei! Dabar dėl tėvo kas nors turi teisę persekioti tave? Atskleisiu tau skaudžiausią savo gyvenimo atradimą: anuometės aukos buvo niekuo ne geresnės už aukotojus. Galima sukeisti vaidmenimis. Tu čia gali įžvelgt alibizmą, kai žmogus nori atsikratyti atsakomybės, ir permesti ją ant kūrėjo, sugalvojusio žmones tokius, kokie yra, pečių. Gal ir gerai, kad tu matai būtent taip. Nes prieiti išvadą, kad nėra skirtumo tarp nusikaltėlio ir jo aukos, reiškia *prarasti paskutinę viltį*. Tai, mano mergyte, vadinama pragaru.

5

Abi bendradarbės niekaip negalėjo sulaukti pasakojimo apie vakarykštį Rūženos pasimatymą, nes tądien abi turėjo būti kitame kurorto krašte, tik apie trečią valandą užgriuvo savo draugę ir apibėrė klausimais.

Rūžena ilgai abejojo, paskui netvirtai tarė:

– Sakė, kad myli ir ves mane.

– Matai, ar nesakiau tau! – sušuko liesoji. – Ir išsiskirs?

– Sakė, kad išsiskirs.

– Privalės, – linksmai sviedė vyresnioji draugė. – Kūdikis yra kūdikis. O jo žmona neturi vaikų.

Dabar jau Rūžena nebesusivaldė:

– Sakė, kad pasiims mane į Prahą. Ras ten man vietą. Sakė, atostogausime Italijoje. Bet nenori vaiko iškart. Jis teisus. Pirmieji metai visada gražiausi, o jei turėtume vaiką, tai nieko nebeliktų sau.

Vyresnioji sustingo:

– Ką, tu nori atsikratyt vaiko?

Rūžena patvirtino.

– Visai kvaištelėjai! – aprėkė ją liesoji.

– Pripūtė tau miglų, – puolė ją vyresnioji. – Kai tik bus po visko, tiek jį ir tematysi!

– Kodėl turėtų palikti mane?

– Gal lažinamės! – šūktelėjo liesoji.

– O jeigu myli mane?

– Ir iš kur žinai, kad tave myli? – klausė vyresnioji.

– Jis man sakė.

– Tai kodėl du mėnesius neatsiliepė?

– Bijojo meilės, – paaiškino Rūžena.

– Ką?

– Taip man sakė. Bijojo įsimylėti mane.

– Ir todėl neatsiliepė?

– Norėjo išbandyti, ar galės užmiršti mane. Ne taip sunku ir suprast jį, ar ne?

– Aha, – tęsė trisdešimt penkerių metų bendradarbė. – O kai sužinojo, kad užtaisė tau, tai iš karto pajuto negalįs užmiršt tavęs.

– Sakė, kad džiaugiasi, jog aš nėščia. Bet ne dėl vaiko, o kad susiradau jį. Susivokė, kad iš tikro myli mane.

– Dievuli, betgi tu kvaiša! – riktelėjo liesoji.

– Nesuprantu, kodėl gi aš kvaiša.

– Nes vaikas ir yra vienintelis dalykas, kurį turi, – protino vyresnėlė. – Jeigu leisi, kad tau atimtų vaiką, tai nieko nebeturėsi ir jis nusispjaus į tave.

– Tegu jis nori manęs pačios, ne dėl to vaiko!

– Klausyk, ir ką tu apie save galvoji? Ir kodėl jis turėtų norėt tavęs?

Jos ilgai ir karštai ginčijosi, abi moterys įtikinėjo Rūženą, kad kūdikis yra jos vienintelis koziris, kurio nevalia išleisti iš rankų.

– Aš nė už ką nesutikčiau atsikratyti kūdikio. Taip ir žinok, niekada, įsidėmėk, niekada! – kartojo liesoji.

Rūžena staiga pasijuto maža mergaitė ir paklausė (tais pačiais žodžiais, kurie anksčiau grąžino Klimai gyvenimo skonį):

– Tai pasakykite, ką man daryt.

– Nesitraukt ir laikytis savo, – svariai baigė vyresnėlė ir ištraukė iš spintelės stalčiaus stiklinę tūbelę su tabletėmis.

– Imk! Labai susijaudinusi, padės tau nusiraminti.

Rūžena paėmė ir prarijo tabletę.

– Pasilik visas. Ten rašo: triskart per dieną, bet gerk, kai tik reikės nusiraminti. Kad suirzusi neiškrėstum kokios kvailystės. Neužmiršk, kad jisai – geras diegas. Jam tai ne pirmiena! Bet šįsyk taip lengvai neišsisuks!

Ji ir vėl nežinojo, ką jai daryti. Dar visai neseniai buvo tikra dėl savo apsisprendimo, tačiau kolegių argumentai skambėjo labai įtikinamai ir vėl ją supainiojo. Sutrikusi leidosi vonių laiptais. Vestibiuly prie jos pripuolė įraudęs jaunuolis. Ji piktai sušnypštė:

– Sakiau, kad niekad šičia manęs nelauktum. Ir apskritai nesuprantu, kaip drįsti po vakarykščio!

– Prašau tavęs nepykti! – maldaujamai sušuko jaunuolis.

– Ššš, – nutildė ji. – Dar tik scenų man trūksta, – ir jau rengės eiti.

– Tai nebėk nuo manęs, jei bijai scenų!

Nebuvo išeities. Prošal vaikščiojo pacientai ir vis praeidavo kas nors baltu chalatu. Rūžena nenorėjo atkreipti į save dėmesio: teko sustoti ir elgtis lyg niekur nieko.

– Tai ko tau? – sušnypštė ji.

– Nieko. Norėjau tik atsiprašyti tavęs. Man tikrai nemalonu dėl to. Bet prašau prisiekti, kad tarp jūsų nieko nėra.

– Jau sakiau, kad nieko nėra.

– Tai prisiek dabar.

– Nebūk vaikas, dėl tokių kvailysčių neprisiekinėju.

– Nes tarp jūs jau kažkas buvo.

– Sakiau tau, kad ne. Jei netiki, mums nėra apie ką kalbėti. Jis tiesiog mano pažįstamas. Gal negaliu turėti pažįstamų? Gerbiu jį. Džiaugiuos, kad aš jo pažįstama.

– Žinau. Aš visai ir nepriekaištauju, – tarė jaunuolis.

– Rytoj jis koncertuos čia. Tikiuosi, kad daugiau nešnipinėsi manęs.

– Jeigu duosi garbės žodį, kad tarp jūsų nieko nėra!

– Jau minėjau, kad per žema duoti žodį dėl tokių niekų. Bet duodu garbės žodį, kad jeigu dar kartą šnipinėsi, tai daugiau prie manęs nė neprisiartinsi.

– Bet kad aš myliu tave, Rūžena, – skaudžiai ištarė jaunuolis.

– Aš tave taip pat, – dalykiškai patvirtino Rūžena, – tačiau dėl to nekeliu scenų vidury plento.

– Tu nemyli manęs. Tu manęs gėdijiesi.

– Netaukšk niekų, – atkirto Rūžena.

– Niekad negaliu su tavim niekur pasirodyti, niekur nueiti...

– Ššš, – vėl nutildė jį, pakėlusį balsą. – Tėvas mane užmuštų. Sakiau juk, kaip mane saugo. Nepyk, bet dabar jau turiu eiti.

– Palauk dar! – sulaikė ją už rankos.

Rūžena, vaizduodama neviltį, įbedė akis į lubas.

– Jeigu susituoktume, viskas būtų kitaip, – tarė jaunuolis. – Niekas nieko negalėtų sakyti. Būtų šeima.

– Nenoriu jokios šeimos, – greit atkirto Rūžena. – Nusižudyčiau, jei reikėtų gimdyt vaikus!

– Kodėl?

– Todėl, kad nenoriu jokių vaikų.

– Myliu tave, Rūžena, – pakartojo jaunuolis.

– Ir todėl nori, kad per tave nusižudyčiau, ar ne?

– Nusižudytum? – paklausė nusistebėjęs.

– Taip! Nusižudyčiau!

– Rūžena... – maldavo jaunuolis.

– Tu ir priversi! Kartoju! Tikrai priversi mane nusižudyti!

– Ar galėčiau ateit šį vakarą? – paklausė jis taikiai.

– Tik ne šiandien, – atsakė Rūžena. Paskui jai dingtelėjo, kad reikėtų jį nuraminti, ir pridūrė taikiau: – Galėsi paskui kada man paskambint, Franta. Po sekmadienio. – Ir apsigręžė eiti.

– Pala, – sulaikė ją jaunuolis. – Kai ką tau atnešiau. Kad atleistum, – ir ištiesė nedidelį paketą.

Ji paėmė ir greitai išėjo gatvėn.

6

– Daktaras Škreta iš tikro toksai keistuolis ar tik apsimeta? – paklausė Olga.

– Galvoju apie tai nuo pat susitikimo su juo, – atsakė Jokūbas.

– Keistuoliams neblogai ir sekasi, jei tiktai žmonės gerbia jų keistybes, – tęsė Olga. – Daktaras Škreta nepaprastai išsiblaškęs. Vidury pokalbio užmiršta, ką pradėjęs. Kartais užsišneka su kuo gatvėje ir dvi valandas vėluoja į priimamąjį. Vis dėlto niekas nedrįsta ant jo pykti, nes ponas daktaras oficialiai pripažintas keistuolis, ir tik nesusipratėlis galėtų ginčyti jo teisę į keistenybes.

– Kad ir koks keistuolis būtų, bet, manau, neblogai tave gydo.

– Rodosi, neblogai, tiktai visiems mums dingojas, kad gydytojo praktika jam tėra pašalinis darbas, atitraukiąs jį nuo kur kas svarbesnių planų. Rytoj, pavyzdžiui, jisai muš būgną.

– Pala, – sustabdė ją Jokūbas. – Tai teisybė?

– Turi būti teisybė. Visame mieste plakatai skelbia, kad rytoj čia gros garsus trimitininkas Klima, o su juo būgnuos ponas vyriausiasis gydytojas Škreta.

– Neįtikėtina, – tęsė temą Jokūbas. – Nė kiek nenustebau, kad Škreta ketina būgnuoti. Jis – pats didžiausias pasaulio svajoklis. Bet niekada jokia svajonė nebuvo įgyvendinta. Kai mes, studentai, susipažinome, Škreta neturėjo pinigų. Visada stigo ir jis vis svajojo

jų užsidirbti. Sukūrė planą, kad įsigis Velso terjerų kalę, mat kažkas jam pasakė, kad jų šunyčiai kainuoja po keturis tūkstančius. Jis akimirksniu paskaičiavo, kad kalė dukart per metus atvestų po penketą šunyčių. Dukart penki bus dešimt, dešimtkart keturi tūkstančiai bus keturiasdešimt tūkstančių per metus. Viskas apmąstyta ligi smulkmenų. Šiaip taip įsigijo protekciją studentų valgykloje, ten vedėjas pažadėjo jam kasdien atiduot šuniui virtuvės atliekas. Parašė diplominius darbus dviem kolegėms, pažadėjusioms vedžioti kalę pasivaikščioti. Pats gyveno bendrabuty, kur buvo draudžiama laikyti šunis. Tad kas savaitę komendantei pirkdavo rožių puokštę, kol ji pažadėjo padaryt jam išimtį. Ištisus porą mėnesių viską rengė tai savo kalei, o mes visi žinojome, kad jos nebus. Jam reikėjo keturių tūkstančių sumokėti už ją, bet niekas nepaskolino pinigų. Niekas į jį rimtai nežiūrėjo. Visi laikė jį svaičiotoju, tiesa, nepaprastai veikliu ir išmoningu, bet gyvenančiu fantazijų pasaulyje.

– Tai išties įdomu, bet vis dėlto nesuprantu tavo keistos meilės jam. Juo net pasitikėti negalima. Niekur neateis laiku, o kitą dieną užmirš, ką šiandien kalbėjęs.

– Na gal ne visai taip. Kartą jis man labai pagelbėjo. Niekas tuomet man nepadėjo, tiktai jis.

Jokūbas kištelėjo ranką švarko kišenėlėn ir ištraukė sulankstytą šilkinį popierėlį. Išvyniojo jį ir pasimatė melsva tabletė.

– Kas čia? – paklausė Olga.

– Nuodai.

Jokūbas akimirką mėgavosi apstulbusios merginos tylėjimu, paskui tęsė:

– Nešiojuosi juos daugiau nei penkiolika metų. Per tuos vienerius metus kalėjime kai ką suvokiau. Bent dėl vieno dalyko žmogus turi būti tikras: kad jis bus savo mirties viešpats bei galės pats pasirinkti jos laiką ir būdą. Galima labai daug ištverti, kai yra toks tikrumas. Visada žinai, kad gali pasprukti nuo jų kada panorėjęs.

– Turėjai juos ir kalėjime?

– Deja, ne, tačiau įsigijau vos iš tenai išėjęs.

– Bet tada jau nebereikėjo!

– Šičia niekada žmogus nežinai, kada jų prireiks. Be to, tai man buvo principinis reikalas. Brandos dieną žmogus turėtų gauti nuodų. Jie turėtų būti įteikiami per iškilmingą ceremoniją. Ir ne tam, kad skatintų žudytis. Priešingai, kad gyventų ramesnis ir labiau pasitikėdamas savimi. Kad gyventų žinodamas esąs savo gyvenimo ir mirties viešpats.

– O kur tu jų gavai.

– Škreta iš pradžių buvo biochemikas ir dirbo laboratorijoje. Pirmiausia kreipiaus į kitą, tačiau tasai laikė moraline pareiga atmesti mano prašymą. Škreta nė kiek nesvarstydamas pats pagamino man tabletę.

– Gal kad jis toks keistuolis.

– Gal. Bet svarbiausia, jog suprato mane. Žinojo, kad nesu joks isterikas iš savižudžių komedijų. Suprato, kas man svarbu. Šiandien noriu grąžinti jam tą tabletę. Man jau nereikės.

– Nebėra jokių pavojų?

– Rytoj rytą *visam laikui* išvažiuoju iš šios šalies. Gavau kvietimą į universitetą ir mūsų įstaigos leido man išvažiuoti.

Pagaliau tai buvo ištarta. Jokūbas žvilgtelėjo į Olgą ir pamatė, kad ji džiaugiasi. Ji nutvėrė jo ranką:

– Iš tikrųjų? Tai puiku! Labai džiaugiuos dėl tavęs!

Jos džiaugsmas buvo neegoistinis, taip ir jis būtų džiaugęsis, jei Olga vyktų užsienin, kur jai viskas klosis geriau. Bet jį tai nustebino, nes jau seniai baiminosi, kad ji jausmingai prisirišus prie jo. Jį džiugino, kad taip nėra ir taip pat, keista, jautės kiek įžeistas.

Olgą taip sudomino paskutiniai Jokūbo žodžiai, kad ji daugiau nebeklausinėjo apie melsvą tabletę, padėtą tarp jų ant suglamžyto šilkinio popierėlio. Jokūbas turėjo iškloti jai visas būsimojo gyvenimo smulkmenas.

– Labai džiaugiuos, kad tau taip pasisekė. Čia ligi gyvenimo pabaigos būtum likęs įtartinu elementu. Nė dirbti savo darbo negalėtum. O jie dar postringauja apie meilę tėvynei. Kaip gali mylėti šalį, kurioje tau uždrausta dirbti? Prisipažinsiu, kad nejaučiu jokios meilės tėvynei. Ar tai labai blogai?

– Nežinau, – atsakė Jokūbas. – Tikrai nežinau. Žinau tik, kad aš buvau prisirišęs prie šios šalies.

– Gal tai ir blogai, – tęsė Olga, – bet nesijaučiu niekuo su ja susijus. Kas mane gali sieti su ja?

– Žmogų sieja ir liūdni prisiminimai.

– Kaip jie įpareigoja? Kad liktum ten, kur gimęs? Nesuprantu, kaip kas nors gali kalbėt apie laisvę ir nenusimesti tokios naštos. Tarkime, medis nesijaučia namie ten, kur negali gerai augti. Jo namai ten, kur pakanka drėgmės.

– O tau čia užtenka drėgmės?

– Lyg ir gana. Pagaliau man leido studijuoti, pasiekiau, ko norėjau. Graušiu gamtos mokslus, ir nieko daugiau žinot nenoriu. Ne aš sugalvojau šitą santvarką ir ne aš dėl jos atsakau. O kada tu išvažiuoji?

– Rytoj.

– Taip greit? – Pagriebė jį už rankos. – Jeigu jau toksai geras ir užsukai su manim atsisveikinti, tai prašau pabūti dar.

Ir dabar buvo ne taip, kaip jis tikėjosi. Ji elgėsi ne kaip slaptai įsimylėjusi mergina, bet ir ne kaip nekūniškus dukteriškus jausmus puoselėjanti įdukterė. Laikė jo ranką, švelniai bei įtaigiai žvelgė į akis ir kartojo:

– Neskubėk taip! Kas iš to, jei tik pralėkdamas tarsi „sudie".

Jokūbas sutriko.

– Pažiūrėsim, – ištarė paabejojęs. – Škreta taip pat įkalbinėja pabūti.

– Žinoma, turi dar pabūti, – patvirtino Olga. – Mums liko tiek mažai laiko. Dabar jau vėl turėčiau eiti į procedūrą...

Ji pamąstė ir pareiškė niekur neisianti dėl Jokūbo.

– Ne ne, tu privalai eiti. Negali apleist gydymo, – tarė Jokūbas. – Palydėsiu tave.

– Tikrai? – laiminga perklausė Olga. Paskui atidarė spintą kažko ieškodama.

Ant stalo išvyniotame popierėlyje gulėjo melsva tabletė. Olga, vienintelis žmogus, kuriam apie ją papasakojo, nusigręžė nuo jos ir

palinko į pravirą spintą. Jokūbas pamanė, kad melsvoji tabletė yra praėjusi, beveik užmiršta ir tikriausiai neįdomi jo gyvenimo drama. Nusprendė, kad laikas pamiršti nuobodžią dramą, skubiai atsisveikinti ir palikt praeity. Vėl suvyniojo tabletę į popierėlį ir įsikišo švarko kišenėlėn.

Olga išžvejojo iš spintos rankinę, įkišo į ją rankšluostį, uždarė spintą ir tarė Jokūbui:

– Galim eiti.

7

Rūžena jau kažin kada sėdėjo ant suolelio parke ir niekaip negalėjo pakilti gal ir todėl, kad jos mintys visą laiką sukosi apie tą patį.

Dar vakar ji tikėjo trimitininko kalbomis. Tai buvo ne tik malonu, bet ir paprasčiau: buvo galima ramia sąžine atsisakyti tolesnės kovos, kuriai stigo jėgų. Bet kai kolegės išjuokė ją, vėl nebetikėjo juo ir galvojo apie jį su neapykanta, nes širdies gilumoj baiminosi nesanti nei tokia apsukri, nei tokia atkakli, kad gautų jį.

Nesąmoningai pradrėskė Františeko paketą. Viduje pasimatė melsvas audinys ir Rūžena suprato gavusi dovanų naktinius marškinius, kuriuos vilkint jis norėtų kasdien ją matyti: kasdien ir daug dienų, visas likusias dienas. Žvelgė į melsvą medžiagą ir rodėsi, kad melsva dėmė plinta, sklinda, virsta liūnu, virsta gerumo ir atsidavimo pelke, galiausiai prarysiančiu ją vergiškos meilės akivaru.

Katro dabar labiau nekentė? Nenorinčiojo jos ar jos siekiančiojo?

Taip ir sėdėjo dvigubos neapykantos prikalta prie suolo net nesuvokdama, kas aplink vyksta. Prie šaligatvio sustojo nedidelis autobusas, o už jo žalias sunkvežimis su kėbulu, iš kurio Rūženą pasiekė šunų lojimas ir staugsmas. Autobuso durelės atsivėrė ir išlipo senis su raudonu raiščiu ant rankovės. Rūžena bukai žvelgė į jį ilgai nesusigaudydama, ką mato.

Senis išrėkė vidun kažkokią komandą ir lauk išlipo kitas senis. Jis taip pat buvo persijuosęs rankovę raudonu raiščiu, o rankoje laikė kokių trijų metrų kartį su vielos kilpa gale. Paskui jį pasirodė kiti vyrai ir išsirikiavo prie autobuso. Visi jie buvo gerokai pagyvenę, visi su raudonais raiščiais ant rankovių ir visi turėjo ilgas kartis su vielos kilpomis.

Pirmasis, kuris neturėjo karties, komandavo, o senukai tarsi kokių keistų ietininkų grandis kelis kartus stojo „ramiai" ir „laisvai". Paskui vyresnysis šūktelėjo kitą komandą ir seniokų grandis nubėgo į parką. Tenai jie išsisklaidė ir kiekvienas pasuko nurodyta kryptimi – kai kurie takeliais, kai kurie tiesiai per žolynus. Parke vaikštinėjo kurorto svečiai, bėgiojo vaikai, ir dabar visi sustojo nustebę žiūrėdami į senukus, kurie atstatę kartis puolė į ataką.

Rūžena taip pat pabudo iš stingulio bei apmąstymų ir žiūrėjo, kas vyksta. Atpažino vieną iš senukų – savo tėvą ir su pasidygėjimu, tačiau be nuostabos žvelgė į jį.

Prie beržělio žolyno vidury bėginėjo kažkoks šunėkas. Vienas senukas leidos jo link ir nustebęs bastardas įsispoksojo į jį. Senis atstatė kartį stengdamasis vielos kilpą užnerti šuniui ant kaklo. Bet kartis buvo ilga, seniokiškos rankos silpnos ir jis vis nepataikė. Kilpa siūbavo prieš šunelio akis ir jis susidomėjęs ją sekė. Pagalbon atskubėjo kitas pensininkas stipresnėmis rankomis, ir šunėkas galiausiai suspurdėjo kilpoje. Senis truktelėjo kartį, viela užveržė gauruotą sprandą, šunėkas net sustaugė. Abu pensininkai nusikvatojo ir nuvilko šunėką žolynu prie mašinų. Pradarė didžiules sunkvežimio duris, laukan išsiveržė galinga šunų lojimo banga, ir įmetė ten bekilmį.

Visa tai Rūžena suvokė kaip savo lemties fragmentą: ji buvo nelaiminga moteris, atsidūrusi tarp dviejų pasaulių: Klimos pasaulis atstūmė ją, o Františeko pasaulis, iš kurio stengės ištrūkti (banalybės ir nuobodžio, nesėkmės ir kapituliacijos pasaulis), apsupo ją nelyg šioji atakuojanti grandis, norėdama nusivilkti ją tokioje vielos kilpoje.

Ant smėliu pabarstyto parko takelio stovėjo kokių dvylikos me-

tų berniukas ir išsigandęs šaukė nuklydusį į krūmus savo šunelį. Vietoj šuns prie berniuko pribėgo Rūženos tėvas. Berniukas bemat nutilo. Bijojo šaukti šunelį, kad senis su kilpa nenusitemptų jo. Tad jis leidos bėgti taku norėdamas pasprukti nuo senio, tačiau senis puolė jam įkandin. Dabar jie bėgo greta. Rūženos tėvas su kartim ir kūkčiojantis berniukas. Paskui berniukas apsigręžė ir pasileido atgal. Tada apsigręžė ir Rūženos tėvas. Vėl jie bėgo greta.

Čia iš krūmų išniro taksiukas. Rūženos tėvas bandė užmest ant jo kilpą, tačiau šunelis išsisuko ir pribėgo prie berniuko, kuris pakėlė jį ir priglaudė. Į pagalbą Rūženos tėvui atbėgo kiti seniai, jie išplėšė taksą iš berniuko. Berniukas verkė, rėkė, daužėsi ir seniams teko užlaužti jam rankas bei užkimšti burną, nes šauksmai atkreipė praeivių dėmesį; žmonės dairėsi, bet nesiryžo kištis.

Nebenorėjo matyti savo tėvo ir jo kompanijos. Bet kur dėtis? Kambarėly gulėjo nebaigtas detektyvas, bet jis jos netraukė, kine rodė jau matytą filmą, o „Ričmondo“ halėje amžinai dūzgė televizorius. Pasirinko televiziją. Pakilo nuo suolo ir, iš visų pusių aidint senių šūkčiojimams, labai aiškiai pajuto savo įsčių turinį. Jisai atrodė šventas. Tai jis permainė ją ir pakylėjo. Jis skyrė ją nuo besivaikančių šunis pamišėlių. Šmėkštelėjo neaiškus įsitikinimas, kad nevalia atsisakyti jo ir kapituliuoti, nes jos įsčiose glūdi vienintelė jos viltis, vienintelis bilietas į ateitį.

Priėjusi parko pakraštį, pastebėjo Jokūbą. Jis stovėjo prie „Ričmondo“ ir žiūrėjo, kas vyko parke. Šiandien per pietus išvydo jį pirmą kartą, tačiau spėjo įsidėmėti. Laikinoji kaimynė, pacientė, beldžianti į sieną kaskart, kai kiek garsiau paleisdavo radiją, buvo labai įkyrėjusi ir ji atgrasiai fiksavo viską, kas su ja siejosi.

Jai nepatiko vyriškio veidas. Jis atrodė ironiškas, o Rūžena nekentė ironijos. Jai visada atrodo, kad ironija (kad ir kokia ji būtų) tarsi ginkluotas sargybinis saugo ateities vartus, atidžiai apžvelgia ją ir neigiamai purto galvą. Ji atstatė krūtinę ir norėjo praeit su visa savo krūtų puikybe bei pilvo išdidumu.

Tačiau tasai vyras (sekė jį akies kampučiu) staiga taikiai ir švelniai ištarė:

– Eikš čia, na eikš pas mane.

Iškart nesuprato, kodėl ją šaukia. Ją suglumino balso švelnumas ir nesumojo, kaip atsakyti. Apsižvalgius pamatė, kad jai įkandin seka storas bokseris žmogiškai bjauriu snukiu.

Jokūbo balsas priviliojo šunį. Jis paėmė šunį už kaklo dirželio:

– Eikše, kitaip tau gali blogai baigtis.

Šuo pakėlė į Jokūbą patiklias akis, iš snukio kaip linksma vėliavėlė plevėsavo liežuvis.

Tai buvo menkas, nereikšmingas, bet vis dėlto pažeminimas: jis neatkreipė dėmesio nei į jos puikybę, nei į išdidumą. Pamanė, kad kreipiamasi į ją, o jis šaukė šunį. Rūžena praėjo pro šal ir sustojo ant „Ričmondo“ laiptų.

Iš parko Jokūbo link lėkė du seniai su kartimis. Rūžena žiūrėjo piktdžiugiškai ir jautėsi senių pusėje.

Jokūbas vedėsi šunį prie pastato laiptų, o senis šaukė:

– Tuoj pat paleiskit tą šunį!

– Įstatymo vardan! – pridūrė antrasis.

Jokūbas nekreipė į juos dėmesio ir ėjo sau toliau, nors viena kartis iš už jo nugaros išlindo priekin ir vielos kilpa neryžtingai sūpavos viršum bokserio galvos.

Jokūbas nutvėrė karties pirmgalį ir nustūmė į šalį.

Tada pribėgo trečias senis.

– Trukdote eiti tarnybines pareigas! Pakviesiu miliciją! – šaukė jis.

O spigus kito senio balsas aimanavo:

– Jisai lakstė po parką! Nepaisydamas draudimo lakstė žaidimų aikštelėj! Dergė į vaikų smėlį! Jums šunys mielesni už vaikus!

Nuo laiptų aukštumos Rūžena stebėjo visą vyksmą. Išdidumas, kurį anksčiau juto įsčiose, dabar apėmė visą kūną ir pripildė ją ryžto. Jokūbas su šunimi kopė jos linkui ir ji išrėkė:

– Čia nevalia su šunim!

Jokūbas ramiai jai atsakė, bet ji jau nebesivaldė. Įsirėmė plačiose „Ričmondo“ duryse ir pakartojo:

– Čia pacientų namai, o ne šunų. Šunims čia negalima!

– Panele, gal ir jūs paimtumėt kartį su kilpa? – pasiteiravo Jokūbas sprausdamasis pro duris.

Jokūbo žodžiuose ji išgirdo nekenčiamą ironiją, kuri sviedė ją atgal, iš kur ji pakilo, kur nebenori būti. Pyktis užtemdė akis. Tvėrė šunį už antkaklio. Dabar abu įsikibo jo. Jokūbas traukė vidun, o ji lauk.

Jokūbas pačiupo Rūženos ranką už riešo ir taip smarkiai atplėšė nuo antkaklio, kad mergina net susverdėjo.

– Jums taip pat mielesni būtų šunys vežimėliuose, ne vaikai! – sušuko jam įkandin.

Jokūbas atsigręžė, sužaibavo staigios ir atviros neapykantos kupini abiejų žvilgsniai.

8

Bokseris, nė nenutuokdamas išvengęs didelio pavojaus, smalsiai bėgiojo po kambarį. Jokūbas išsitiesė ant kanapos galvodamas, ką dabar su šunim daryti. Šuo jam patiko, jis buvo mielas ir linksmas. Nuoširdumas, su kuriuo per kelias minutes įsikūrė svetimam kambary ir susibičiuliavo su nepažįstamu žmogumi, buvo netgi įtartinas ir, regis, kiek panašus į kvailumą. Kai apuostė visus kambario kampus, liuoktelėjo ant kanapos ir išsitiesė greta Jokūbo. Jokūbą tai nustebino, tačiau jis neprotestuodamas priėmė tokią draugiškumo išraišką. Uždėjo ranką ant šuns sprando ir pajuto malonią gyvūno šilumą. Jis visada mėgo šunis. Jie buvo tokie artimi, jaukūs, atsidavę, bet ir visiškai nesuprantami. Žmogus taip niekada ir nesužinos, kas iš tikrųjų dedasi tų linksmų ir patiklių svetimos ir nesuvokiamos gamtos pasiuntinių galvose bei širdyse.

Pakasė šuns sprandą ir prisiminė sceną, kurios liudininku neseniai buvo. Seniai su ilgomis kartimis jam susiliejo su kalėjimo prižiūrėtojais, tardytojais ir skundikais, klausančiais, ar kaimynas krautuvėj nerezga politinių pokalbių. Kas tuos žmones vertė užsiimti tokia nykia veikla? Pyktis? Suprantama, ir tvarkos troškimas. Nes tvarkos troškimas siekia žmonių pasaulį paversti neorganine imperija, kurioje viskas gali funkcionuoti tik paklusdamas beasmenei galiai. Tvarkos troškimas yra ir mirties troškimas, nes gyvenimas

be perstojo ardo nusistovėjusią tvarką. Kitaip pasakius: tvarkos troškimas tėra dorybinga skraistė, pridengianti neapykantą žmogui.

Paskui prisiminė šviesiaplaukę, nenorėjusią įleisti jo su šunimi į „Ričmondą", ir vėl pajuto jai aitrią neapykantą. Jo nebaugino seniai su kartimis, tokius jau gerai pažįsta, dėl jų nėra jokių abejonių – žinoma, ko iš tokių galima tikėtis. Jie visada gyvuos ir visada persekios jį. Tačiau mergina buvo tikras pralaimėjimas. Gražuolė pasirodė scenoje ne kaip persekiotoja, bet kaip žiūrovė, kurią patraukė reginys ir kuri prisidėjo prie persekiotojų. Jokūbas visada baiminosi, kad žiūrovai padės budeliui ir palaikys jam auką. Mat laikui bėgant, budelis tampa artima ir kaimyniška figūra, o persekiojamasis – aristokratišku išsišokėliu. Minios dvasia, kažkada gal ir tapatinusi save su persekiojamais vargdieniais, šiandieną tapatinasi su varganais persekiotojais. Mūsų šimtmetyje persekiojami privilegijuotieji – kas skaito knygas arba laiko šunis.

Delnu juto šiltą šuns kūną ir galvojo, kad blondinė atėjo slapčia pranešti jam, jog šioje šalyje niekada nebus mylimas ir kad ji – liaudies pasiųstoji – visada mielai sulaikys jį vyrams, ištiesiantiems virš jo galvos kartį su vielos kilpa. Apkabino šunį ir prisiglaudė. Suprato negalįs palikti jo likimo valiai, privaląs išsivežti iš šalies kaip persekiojimų prisiminimą, kaip vieną iš išsigelbėjusiųjų. Paskui įsivaizdavo save, slapstantį šį linksmą šunėką, tarsi tai būtų nuo policijos bėgantis nusikaltėlis, ir nusijuokė.

Pasigirdo beldimas į duris ir įžengė Škreta:

– Na pagaliau parsiradai namo. Ieškau tavęs visą popietę. Kur basteisi?

– Buvau pas Olgą, o paskui... – ir norėjo papasakoti nutikimą su šunimi, tačiau Škreta jį nutraukė:

– Nujaučiu. Šitaip švaistyti laiką, kai turime aptarti tiek daug dalykų. Sakiau Bertlefui, kad tu čia, ir jis kviečia mus.

Čia šuo nušoko nuo kanapos prie daktaro, atsistojo ant užpakalinių letenų, o priekines padėjo jam ant krūtinės. Škreta nė kiek nenustebęs pakasė jam pasmakrę:

– Gerai, Bobešai, gerai, tu labai geras.

– Jo vardas Bobešas?

– Taip, Bobešas, – patvirtino Škreta ir paaiškino, kad šuo yra žmonių, turinčių restoraną miške šalia kurorto; šunį visi čia pažįsta, nes jis mėgsta klajot po apylinkes.

Šuo suprato, kad kalbama apie jį ir apsidžiaugė. Plakė uodega šonus ir stengėsi lyžtelėti Škretai veidą.

Škreta tęsė, ką buvo pradėjęs:

– Tu geras psichologas. Privalai šiandien įvertinti jį. Nežinau, koks jisai. Aš sieju su juo didelius planus.

– Vis tie šventųjų paveikslai?

– Šventųjų paveikslai – niekis, – atsakė Škreta. – Yra svarbesnių dalykų. Noriu, kad jis mane įsūnytų.

– Įsūnytų?

– Tai gyvybės arba mirties klausimas. Kai būsiu jo sūnus, automatiškai gausiu Amerikos pilietybę.

– Nori išvykti iš čia?

– Visai ne. Čia atlieku didelės apimties bandymus ir nenoriu jų nutraukti. Ir apie tai noriu šiandien pasikalbėt su tavim, nes irgi būsi man reikalingas. Su Amerikos pasu galėsiu laisvai keliauti. Kitaip paprastas žmogus iš čia neištrūks. O aš labai norėčiau pamatyti Islandiją.

– Kodėl būtent Islandiją?

– Niekur kitur taip nepažvejosi lašišų, – atsakė Škreta ir tęsė. – Gali būti trukdymų, nes Bertlefas nėra toks senas, kad tiktų man į tėvus. Turėsiu išaiškinti jam, kad adoptacija yra teisės aktas, kuris neturi nieko bendra su natūraliąja tėvyste, jis galėtų būti net jaunesnis už mane. Jisai gal ir suprastų, tačiau jo žmona baisiai jauna. Mano pacientė. Ir poryt ji čia atvažiuoja. Pasiunčiau Zuzi į sostinę, kad pasitiktų ją prie lėktuvo.

– O Zuzi žino tavo planą?

– Be abejo. Prisakiau jai, kad trūks plyš palenktų būsimą anytą į savo pusę.

– O tas amerikietis? Ką jis dėl to?

– Čia ir prasideda kebelynė. Tas dėdė niekaip neįstengia visko

perprasti. Todėl tu man ir reikalingas, kad išstudijuotum jį ir patartum, kokį raktelį jam pritaikyti.

Škreta žvilgtelėjo į laikrodį ir pasakė, kad Bertlefas jau laukia jų.

– O ką daryti su Bobešu? – paklausė Jokūbas.

– Iš kur tu jį ištraukei? – savo ruožtu perklausė Škreta.

Jokūbas paaiškino draugui, kaip išgelbėjo šuniui gyvybę, tačiau Škreta buvo nugrimzdęs į savo mintis ir klausėsi išsiblaškęs. Jokūbui baigus, teištarė:

– Restorano šeimininkė – mano pacientė. Prieš porą metų ji pagimdė gražų vaikutį. Jie labai myli Bobešą, turėtum jį rytoj pat jiems nuvežti. O dabar duosim jam migdomųjų, kad netrukdytų mums.

Ištraukė iš kišenės tūbelę ir išbėrė tabletę. Prisitraukė šunį, pražiodė nasrus ir įmetė tabletę gerklėn.

– Po akimirkos saldžiai miegos, – tarė ir išsivedė Jokūbą.

9

Bertlefui pasisveikinus su svečiais, Jokūbas apžvelgė kambarį. Paskui žengė prie paveikslo, vaizduojančio barzdotą šventąjį.

– Girdėjau, kad jūs tapote, – tarė Bertlefui.

– Taip, – patvirtino Bertlefas, – o čia mano patronas – šventasis Lozorius.

– O kodėl jo aureolė melsva? – nusistebėjo Jokūbas.

– Malonu, kad to paklausėte. Dažniausiai žmonės žiūri į paveikslą ir net nesupranta, ką mato. Aureolę nutapiau melsvą, nes aureolė iš tikrųjų ir yra melsva.

Jokūbas vėlei nusistebėjo, ir Bertlefas aiškino toliau:

– Žmonės, su itin didele meile linkstą prie Dievo, apdovanojami šventu džiaugsmu, ištvinstančiu jų viduj ir prasismelkiančiu išorėn. To dieviškojo džiaugsmo šviesa rami ir tyli, ji dangaus žydrumo spalvos.

– Jūs manote, – pertraukė jį Jokūbas, – kad aureolė yra kažkas daugiau nei meninis simbolis?

– Žinoma, – atsakė Bertlefas, – bet nemanykite, kad ji nuolat tviska viršum šventųjų galvų ir tie vaikšto po pasaulį tarsi dvikojai žibintai. Taip nėra. Tiktai tam tikromis didžio vidinio džiaugsmo akimirkomis virš jų sutviska žydra pašvaistė. Pirmaisiais šimtmečiais po Jėzaus mirties, kai būta daug šventųjų ir artimai juos pa-

žinojusiųjų, nekildavo jokių abejonių dėl aureolės spalvos, – visuose to meto paveiksluose ir freskose ji melsva. Tiktai penktajame šimtmety dailininkai pamažėle pradeda tapyti ją ir kitomis spalvomis – oranžinę arba geltoną. Gotikoje ji jau auksinė. Taip buvo daug tapybiškiau ir geriau atspindėjo žemiškąją bažnyčios galią bei šlovę. Tačiau į tikrąją aureolę buvo panašu lygiai tiek, kiek tuometė bažnyčia panėšėjo į krikščionybės pradžią.

– To nežinojau, – tarė Jokūbas.

Bertlefas žengė prie spintelės su gėrimais. Pasitarė su abiem svečiais, kuriam buteliui suteikt pirmenybę. Pildamas į tris taureles konjako, paklausė daktaro Škretos:

– Tikiuosi, kad neužmiršite to nelaimingojo tėvo. Man tai labai rūpi.

Škreta patikino Bertlefą, kad viskas bus gerai, ir Jokūbas pasiteiravo, apie ką čia kalbama. Paaiškinus (įvertinkime taurų abiejų vyriškių diskretiškumą: jie ir Jokūbui nepaminėjo jokio vardo) jis ėmė gailėtis nežinomo apvaisintojo:

– Ir kas iš mūsų nepatyrė tokių kankynių! Tai vienas iš didžiausių išbandymų. Neatlaikiusieji ir prieš savo valią tapę tėvais patiria didžiausią gyvenimo pralaimėjimą. Jie tampa pikti, kaip visi pralaimėjusieji, ir visiems kitiems linki to pat.

– Bičiuli! – sušuko Bertlefas. – Ir taip jūs kalbate laimingo tėvo akivaizdoj! Jei pabūsite čia dar dvi tris dienas, tai išvysit gražutį mano sūnų ir atšauksit ką tik tartus žodžius!

– Neatšauksiu, – atkirto Jokūbas, – nes jūs tapote tėvu ne prieš savo valią!

– Prisiekiu Dievu, tikrai ne. Tapau tėvu savo ir daktaro Škretos valia.

Daktaras Škreta oriai pritarė ir pridūrė, kad į tėvystę žiūri kitaip nei Jokūbas, tai, beje, gali patvirtinti ir palaiminta jo brangiosios Zuzi būsena.

– Kiek skeptiškiau vertinti dauginimąsi mane nuteikia tik, – pridūrė daktaras, – neprotingas gimdytojų parinkimas. Sunku suprasti, kodėl daugintis ryžtasi atgrasūs egzemplioriai. Tikriausiai jie ti-

kisi, kad bjaurasties našta taps lengvesnė pasidalijus ja su palikuonimis.

Bertlefas daktaro Škretos požiūrį pavadino estetiniu rasizmu.

– Neužmirškite, kad bjaurus buvo ne tik Sokratas, – daugelis garsių mylimųjų taip pat nebuvo tobulo kūno. Estetinis rasizmas beveik visada yra ribotos patirties apraiška. Tie, kuriems neteko giliau prasiskverbti į meilės džiaugsmų sritį, moteris vertina pagal tai, ką mato. Tačiau išties jas pažinusieji suvokia, jog akys gali aprėpti tik mažą dalelę to, ką teikia mums moterys. Dievas, ragindamas žmones veistis ir daugintis, turėjo omeny ir gražiuosius, ir bjauriuosius, pone daktare. Pagaliau aš įsitikinęs, kad estetiniai kriterijai yra iš velnio, o ne iš Dievo. Rojuje niekas neskyrė grožio nuo bjaurumo.

Dabar įsiterpė Jokūbas paaiškindamas, kad estetiniai veiksniai neturėjo jokios įtakos jo nenorui daugintis:

– Galėčiau išvardyti dešimtį kitų priežasčių, dėl ko neverta būti tėvu.

– Tai įdomu, išvardykite, – atsiliepė Bertlefas.

– Pirmiausia aš nemėgstu motinystės, – pradėjo Jokūbas ir susimąstė. – Modernieji laikai jau demaskavo visus mitus. Vaikystė seniai nebe nekaltybės mitas. Froidas pastebėjo kūdikių seksualumą ir pasakė viską apie Oidipą. Tik Jokastė liko paslaptis ir niekas nedrįsta nuplėšti jai skraistės. Motinystė yra paskutinis ir pats didžiausias tabu, joje slypi ir didžiausias prakeikimas. Nėra tvirtesnių saitų už motinos prisirišimą prie vaiko. Tie saitai visam laikui sužaloja vaiko sielą, o motina, sūnui bręstant, patiria pačias žiauriausias kančias, kokias tik galima įsivaizduoti. Taigi sakau, kad motinystė yra prakeikimas, ir aš nenoriu jo dauginti.

– Toliau, – tarė Bertlefas.

– Ir dėl kitų priežasčių nenoriu dauginti motinų, – paabejojęs tęsė Jokūbas. – Myliu moters kūną ir man nemalonu, kai mylima krūtis tampa pieno indu.

– Dar, – vėl ištarė Bertlefas.

– Ponas daktaras gali patvirtinti, kad gydytojai ir seselės su moterimis ligoninėse po valymo elgiasi daug blogiau nei su gimdyvė-

mis ir taip demonstruoja panieką, nors tikriausiai ir joms bent kartą gyvenime teks žengti panašų žingsnį. Bet jų elgesys nesiremia protu, nes gimdymas yra gamtos diktatas. Tad neieškokite jokių racionalių gimdymų propagavimo argumentų. Gal manote, kad bažnytinę veisimosi ir dauginimosi moralę skelbia Jėzaus balsas, o valstybinę komunistų gimdymo propagandą skleidžia Marksas? Mažytėje žemėje žmonija greit užtrokš nuo savo pastangų išsaugot rūšį. Tačiau propaganda nesiliauja ir susijaudinusi publika ašaroja vos išvydusi maitinančios motinos arba išsišiepusio kūdikio paveikslą. Man tai šlykštu. Nugara eina pagaugais įsivaizdavus, kad ir aš su milijonais kitų entuziastų bukai šypsodamas palinkstu prie lopšio.

– Tęskite, – paprašė Bertlefas.

– O juk derėtų pagalvoti, į kokį pasaulį paleidžiam kūdikį. Jį greitai paims į mokyklą ir kiš į galvą melus, su kuriais visą gyvenimą bergždžiai kovojau. Turėčiau stebėti, kaip iš mano vaiko auginamas bukaprotis konformistas? O gal turėčiau perteikt jam savo mąstyseną ir paskui krimstis dėl jo nelaimių, kad jis pakliūna į tokius pačius konfliktus kaip ir aš kažkada?

– Kas dar? – paklausė Bertlefas.

– Privalau galvoti ir apie save. Šioje šalyje vaikai baudžiami dėl tėvų nepaklusnumo, o tėvai – dėl neklusnių vaikų. Kiekai jaunuolių teko nutraukti studijas jų tėvams pakliuvus į nemalonę! Ir kiek tėvų visam gyvenimui prisiėmė bailio vaidmenį siekdami nepakenkti savo vaikams! Kas nori išsaugot čia bent šiokią tokią laisvę, tas negali turėt vaikų, – baigė Jokūbas ir nutilo.

– Iki dešimties jums trūksta dar penkių argumentų, – patikslino Bertlefas.

– Paskutinysis yra toks svarus, jog atstos visus penkis, – atsakė Jokūbas. – Turėti vaikų reiškia visišką pritarimą žmogui. Paleisdamas pasaulin vaiką tarsi sakai: „Gimiau, patyriau, kas yra gyvenimas – ir įsitikinau, kad jis toks geras, jog verta jį pakartoti“.

– O jūs nesate įsitikinęs, kad gyvenimas geras? – paklausė Bertlefas.

Jokūbas stengėsi būti tikslus, todėl atsakė apdairiai:

– Žinau tik, kad niekada negalėčiau tvirtinti: „Žmogus yra nuostabus ir vertas pakartoti kūrinys“.

– Todėl, kad gyvenimą patyrei tik iš pačios blogiausios pusės, – atsiliepė daktaras Škreta. – Niekad nemokėjai gyventi. Visad manei, jog tavo pareiga būti ten, kur reikia, tai yra vyksmo centre. Tačiau kas buvo tas tavo vyksmas? Ogi politika. Tik politika yra neesminė ir mažavertė gyvenimo dalis. Politika yra drumstos putos upės paviršiuje, patsai upės gyvenimas vyksta kur kas giliau. Jau tūkstantį metų tiriamas moterų vaisingumas. Tai patikima ir solidi istorija. Ir jai vis tasia, kokia vyriausybė valdo šiuo metu. Mūvėdamas gumines pirštines ir tirdamas moters organus, aš daug arčiau gyvenimo centro nei tu, vos nepraradęs gyvybės rūpindamasis liaudies gerove.

Jokūbas, nė nebandydamas prieštarauti, pritarė bičiulio priekaištams ir taip paskatino daktarą Škretą tęsti:

– Archimedas prie apskritimų, Mikelandželas prie akmens luito, Pasteras prie mėgintuvėlių, – vien jie keitė žmonių gyvenimą ir kūrė tikrąją istoriją, o politikai, – Škreta nutilo ir paniekinamai numojo ranka.

– Ką politikai? – paklausė Jokūbas ir pats atsakė. – Tai aš tau pasakysiu. Mokslas ir menas išties yra tikroji istorijos arena, o politika, priešingai, – uždara tyrimų laboratorija, kurioje su žmogumi atliekami neregėti eksperimentai. Bandomieji žmonijos egzemplioriai tenai sviedžiami į bedugnę ir vėl iškeliami į sceną, suvedžiojami aplodismentais ir bauginami ešafotu, skundžiami ir verčiami skundinėti kitus. Dirbau tokioje laboratorijoje laborantu, o keletą kartų ir pats buvau vivisekcijos auka. Žinau, kad nesukūriau jokių vertybių, kaip ir kiti, dirbę ten su manim, tačiau daugiau nei kiti suvokiau apie žmogų.

– Suprantu jus, – tarė Bertlefas, – ir pažįstu tą laboratoriją, nors niekada joje nebuvau laborantu, visada buvau tik jūros kiaulytė. Karas mane užklupo Vokietijoje. Moteris, kurią anuomet mylėjau, įskundė mane gestapui. Jie atėjo pas ją ir parodė fotografiją, kurioje aš glėbesčiavausi su kita moterim. Ją tai įskaudino – meilė daž-

nai įgyja neapykantos pavidalą. Atsidūriau kalėjime keistai jausdamasis, kad mane čia atvedė meilė. Ar ne puiku atsidurti gestapo rankose, kai tai yra per karštai mylimo žmogaus privilegija?

– O atgrasiausia tai, kad žiaurumui, niekšybei bei ribotumui žmogus prilipdo lyrišką miną, – atsiliepė Jokūbas. – Moteris pasiuntė jus mirti ir išgyveno tai kaip jausmingą įžeistos meilės proveržį. Dėl siauraprotės žengėt žūtin įsivaizduodamas vaidinąs jums Šekspyro parašytoje tragedijoje.

– Po karo atėjo paplūdus ašarom, – tarsi negirdėdamas Jokūbo pastabos tęsė Bertlefas. – Tariau jai: „Nebijok, Bertlefas niekad nekeršija“.

– Žinot, dažnai prisimenu Erodą, – plėtojo savo mintį Jokūbas. – Prisimenat tą istoriją. Esą jisai sužinojo, kad gimė būsimasis žydų karalius ir bijodamas prarast sostą įsakė išžudyt visus kūdikius. Aš įsivaizduoju kitokį Erodą, nors ir žinau, kad tai tik vaizdinys. Mano nuomone, Erodas išsilavinęs, išmintingas, taurus karalius, kuriam teko ilgai dirbti politikos laboratorijoje ir patirti, kas yra žmogus ir kas yra gyvenimas. Erodas suprato, kad žmogus neturėjo būti sukurtas. Pagaliau ši jo mintis nebuvo tokia jau netinkama ir nuodėminga. Jei neklystu, Viešpats taip pat suabejojo dėl žmogaus ir puoselėjo mintį pašalinti savo kūrinį iš kūrinijos.

– Teisingai, – patvirtino Bertlefas, – apie tai rašoma šeštajame Pradžios knygos skyriuje: „išnaikinsiu žmogų, kurį sutvėriau, nuo žemės paviršiaus, nes gailiuos jį padaręs“.

– O gal tai buvusi tik Viešpaties silpnumo akimirka, kai jis galiausiai leido Nojui išsigelbėti laivu ir taip iš naujo pradėti žmonių istoriją? Ar galime būti tikri, jog Dievas niekad nesigailėjo dėl šios silpnybės? Kad ir kaip būtų, gailėjosi ar ne, nieko nepakeisi. Dievas negali apsijuokti vis kaitaliodamas sprendimus. Tačiau galbūt jis ir pasiuntė savo mintį į Erodo galvą? Ar galima atmesti tokią prielaidą?

Bertlefas nieko nesakydamas gūžtelėjo pečiais.

– Erodas buvo karalius. Atsakė ne vien už save. Negalėjo tarti kaip aš: kiti tedaro, ką nori, o aš nenoriu daugintis. Karalius Erodas

žinojo privaląs spręsti ne vien už save, bet ir už kitus, ir jis nusprendė už žmoniją, kad žmonių nebereikia dauginti. Taip prasidėjo kūdikėlių žudymas. Ir ne dėl tokių niekingų priežasčių, kokias jam priskiria tradicija. Erodą vedė pats tauriausias siekis pagaliau išlaisvint pasaulį iš žmogaus nagų.

– Man patinka jūsiškė Erodo interpretacija, – prabilo Bertlefas. – Ji man taip patinka, kad nuo šiol kūdikėlių žudymą įsivaizduosiu jūsų akimis. Neužmirškite, jog kaip tik tada, kai Erodas nusprendė baigti žmonijos egzistavimą, Betliejuje gimė berniukas ir išvengė jo peilių. Tas berniukas užaugęs pasakė žmonėms, kad reikia tiktai vieno dalyko, ir bus verta gyventi: reikia mylėt vienas kitą. Galbūt Erodas buvo labiau išsilavinęs ir patyręs. Jėzus buvo dar visai jaunas ir tikriausiai nedaug išmanė apie gyvenimą. Gal ir visą jo mokymą galima paaiškinti jaunumu bei nepatyrimu. O gal naivumu. Vis dėlto jo tiesa.

– Tiesa? Kas įrodė tą tiesą? – kovingai paklausė Jokūbas.

– Niekas, – atsakė Bertlefas. – Niekas jos neįrodė ir neįrodys. Jėzus taip mylėjo savo Tėvą, kad niekaip negalėjo sutikti, jog Tėvo kūrinys galėtų būti blogas. Jį vedė meilė, ne protas. Tad ir jo ginčą su Erodu gali spręsti tik mūsų širdys. Verta būti žmogumi ar ne? Aš nežinau jokio argumento, tačiau kartu su Jėzumi tikiu, kad verta.

Jis šypsodamas parodė į daktarą Škretą.

– Todėl čia atsiunčiau ir savo žmoną, kad gydytųsi pas poną daktarą, man atrodantį lyg šventąjį Jėzaus mokytinį, nes jis daro stebuklus ir geba išgydyti išsekusias moterų įsčias. Išgerkim už jo sveikatą!

10

Jokūbas Olgai buvo lyg rūpestingas tėvas ir dažnai šaipydamas vadindavo save „senuoju ponu“. Tačiau ši žinojo jį turint moterų, su kuriomis elgias visai kitaip, ir pavyduliavo. Šiandien jai pirmą kartą šmėstelėjo mintis, kad Jokūbas išties truputį seniokiškas. Jo elgesy tvokstelėjo slopus tvaikas, kurį jaunuolis pajunta dvelkiant nuo senimo.

Senieji ponai atpažįstami iš to, kaip mėgsta girtis buvusiomis kančiomis ir paverčia jas muziejumi, kurį visus kviečia lankyti (ak, kiek mažai lankytojų tuose nuobodžiuose muziejuose!). Olga suvokė esanti pagrindinis gyvasis Jokūbo muziejaus eksponatas ir kad kilnus bei nesavanaudis jų ryšys turėtų išspausti galimo lankytojo ašarą.

Šiandien ji sužinojo ir apie svarbiausią negyvąjį muziejaus eksponatą – melsvąją tabletę. Nusistebėjo, kad nė kiek nesusijaudino šiandien jam išvyniojus tabletę. Ji nelengvai įsivaizdavo, kaip sunkiu metu Jokūbas galvodavęs apie savižudybę, tačiau pasakojimo patosas jai buvo juokingas. Juokingai atrodė ir tabletės išvyniojimas iš šilkinio popieriaus, nelyg tai būtų brangus deimantas. Ji nesuprato, kodėl išvykdamas nori grąžinti nuodus daktarui Škretai, nors prieš tai skelbė, kad visi subrendę žmonės visada turėtų būti savo gyvybės ir mirties valdovai. O jeigu Jokūbas užsienyje su-

sirgtų vėžiu ir pasigestų nuodų? Taigi tabletė Jokūbui buvo ne tik nuodai, bet ir simbolinis rekvizitas, kurį, atliekant sakralines apeigas, dera grąžinti šventikui. Plyšk juokais.

Žingsniavo iš vonių „Ričmondo“ link. Nepaisant pašaipos, džiaugėsi, kad Jokūbas atvyko. Puoselėjo ketinimus išniekinti jo muziejų ir elgtis jame ne kaip eksponatas, o kaip moteris. Tad kiek nusivylė ant durų radusi raštelį, kviečiantį užeiti į gretimą kambarį, kur jis lauksiąs jos su Bertlefu ir Škreta. Kitų dalyvavimas slopino jos drąsą, ypač kad Bertlefo nepažinojo, o daktaras Škreta visada buvo jai malonus, tačiau aiškiai neskyrė daugiau dėmesio.

Bertlefas greitai išsklaidė jos baugulius, prisistatydamas jis žemai nusilenkė ir tuoj papriekaištavo daktarui Škretai, kad ligi šiol nesupažindino jo su tokia įdomia moterim.

Škreta atsakė, kad merginą jam patikėjęs saugot Jokūbas, todėl jis sąmoningai nepristatęs jos Bertlefui, nes žino, kad jam neatsispirianti nė viena moteris.

Bertlefas smagiai priėmė atsiprašymą. Paskui paėmė ragelį ir restorane užsakė vakarienę.

– Tiesiog neįtikėtina, – konstatavo daktaras Škreta, – kaip mūsų bičiuliui pasisekė taip patogiai įsikurti tokiame užkampyje, kur jokioje užeigoje negausi gardžiai pavalgyt.

Bertlefas parodė šalia telefono gulinčią atvirą dėžutę nuo cigarų, prikrautą sidabrinių pusdolerių.

– Tik nereikia šykštėti, – nusijuokė jis.

Jokūbas pastebėjo ligi šiol nepažinojęs žmogaus, taip karštai tikinčio Dievą ir mokančio taip prabangiai gyventi.

– Tikriausiai todėl, kad lig šiol nepažinot tikro krikščionio. Žodis evangelija, kaip žinot, reiškia džiaugsmingą žinią. Džiaugtis gyvenimu yra svarbiausias Jėzaus priesakas.

Čia Olgai pasirodė, jog yra proga ir jai įsiterpti į pokalbį:

– Jei galiu pasikliauti tuo, ką mums sakė mokytojai, žemiškajame gyvenime krikščionys matė vien ašarų pakalnę ir guodėsi, kad tikrasis gyvenimas prasidės po mirties.

– Miela panele, netikėkite mokytojais, – patarė Bertlefas.

– Visi ligi vieno šventieji pirmiausia pradėdavo gyvenimo atsižadėjimu. Jie ne mylėdavosi, o čaižydavo save rimbais, ne kalbėdavosi kaip mes čia, o pasitraukdavo į dykumą ir, užuot užsakinėję telefonu vakarienę, kramtydavo šakneles.

– Panele, jūs nieko neišmanote apie šventuosius. Šie žmonės nepaprastai vertino gyvenimo malonumus, tačiau pasiekdavo juos kitaip. Dabar pasakykite man, kas žmogui teikia didžiausią malonumą? Galit spėlioti, bet neatspėsite, nes nesate atvira ligi galo. Tai ne priekaištas, nes tokiam atvirumui reikia pribręsti, pažinti save per daugelį metų. Kaip galėtų būti ligi galo atvira mergina, taip trykštanti jaunatve kaip jūs? Ji negali būti atvira, nes tiesiog nesuvokia, kas joje vyksta. Bet jei žinotų, turėtų sutikti, jog didžiausias malonumas, kai kiti tavim žavis ir stebisi. Argi ne?

Olga atsakė žinanti ir didesnių malonumų.

– Nežinote, – atkirto Bertlefas. – Štai kad ir tas bėgikas, laimėjęs iš eilės trijose olimpiadose, kurį čia pažįsta visi vaikai. Manote, kad jis atsižadėjo gyvenimo? Juk, be jokios abejonės, vietoj pokalbių su draugais, pasimylėjimų ir smaguriavimų turėjo sukti ir sukti apie stadioną. Tokios treniruotės labai panašios į didžiųjų mūsų šventųjų darbus. Šventasis Makarijus Aleksandrietis, išėjęs į dykumą, kartais prisižerdavo krepšį smėlio, užsiversdavo ant pečių ir daugybę dienų žingsniuodavo plynėmis, kol visiškai išsekdavo. Matyt, ir jūsų bėgikui, ir Makarijui Aleksandriečiui būta kažkokio didžio atlygio, dėl kurio verta tiek vargti. Ar žinote, ką reiškia išgirsti didžiulio olimpinio amfiteatro plojimus? Ar gali būti didesnis džiaugsmas? Ir šventasis Makarijus Aleksandrietis žinojo, kodėl tampo smėlio kupiną krepšį. Garsas apie jo rekordines keliones per dykumą greitai pasklido po visą krikščioniškąjį pasaulį. Šventasis Makarijus Aleksandrietis buvo nelyg jūsų bėgikas. Tasai taip pat pirmiausia laimėjo penkių tūkstančių metrų distanciją, paskui dar dešimties tūkstančių, o galiausiai ir maratoną. Geismas, kad tavimi žavėtųsi, yra nepasotinamas. Šventasis Makarijus neatpažintas atvyko į Tabento vienuolyną ir pasiprašė, kad ten priimtų jį vienuoliu. Jo valanda atėjo prasidėjus keturiasdešimties dienų pasninkui.

Visiems pasninkaujant sėdom, jisai ištisas keturiasdešimt dienų pasninkavo stačias! Tai buvo neįtikėtinas triumfas! Arba, tarkime, šventasis Simonas Stulpininkas! Pasistatydino dykumoje stulpą, kurio viršuje buvo mažytė aikštelė. Ten net atsisėsti nebuvo kur, vietos tiktai stovėti. Tad jis ir prastovėjo ten visą gyvenimą, ir visas krikščioniškasis pasaulis žavėjosi tuo neįtikėtinu rekordu, regis, peržengiančiu žmogaus galimybių ribas. Šventasis Simonas Stulpininkas – tai trečiojo šimtmečio Gagarinas. Ar jūs galite įsivaizduoti, kokia palaima apėmė Genovaitę Paryžietę, iš galų pirklių išgirdusią, kad šventasis Simonas Stulpininkas žino apie ją ir laimina nuo savojo stulpo? Kodėl, jūsų nuomone, jam knietėjo įveikti rekordą? Gal todėl, kad gyvenimas ir žmonės jam rūpėjo kur kas mažiau? Naivuoliai! Bažnyčios tėvai puikiai suprato, kad šventasis Simonas Stulpininkas yra garbėtroška, ir jie nusprendė išbandyti jį. Dvasiškosios valdžios vardu jam buvo įsakyta nulipti nuo stulpo ir pasitraukt iš varžybų. Tai buvo smarkus smūgis! Šventasis Simonas Stulpininkas buvo toks išmintingas arba klastingas, kad ėmė ir pakluso įsakymui. Bažnyčios tėvai anaiptol nebuvo nusiteikę prieš rekordus, jie tik norėjo įsitikinti, ar Simono tuštybė nėra didesnė už jo paklusnumą. Kai išvydo jį liūdną besileidžiantį nuo stulpo, tuoj pat leido grįžti viršun, tad šventasis Simonas galėjo mirti ant stulpo, apsuptas viso pasaulio meilės ir susižavėjimo.

Jam baigus, įdėmiai klausiusi Olga prajuko.

– Didžiulis potraukis kelti susižavėjimą visai nejuokingas, jis graudokas, – rimtai tęsė Bertlefas. – Asmuo, trokštantis, kad juo žavėtųsi, priklausomas nuo kitų žmonių, jaučias su jais susiję̨s, negali be jų apsieiti. Šventasis Simonas Stulpininkas stovi vienas ant vieno kvadratinio metro aikštelės stulpo viršuj. Bet taip pat jis yra su visais! Vaizduotėje regi jį stebint milijonus akių! Jis žino esąs milijonų žmonių mintyse ir tai jį džiugina bei palaiko. Tai didis gyvenimo meilės ir meilės žmonėms pavyzdys. Mieloji panele, jūs nė nenutuokiate, koksai gyvas mumyse Simonas Stulpininkas. Jis ligi šiol sudaro geresniąją mūsų esybės pusę.

Čia pasigirdo beldimas į duris ir į kambarį įžengė padavėjas stum-

damas prikrautą vežimėlį. Jis užtiesė stalą ir pradėjo serviruot vakarienę. Bertlefas gribštelėjo saują monetų iš cigarų dėžutės ir įkišo jam į kišenę. Visi sėdo prie stalo, o padavėjas stovėjo užnugary įpildamas vyno ir vis keisdamas patiekalus.

Bertlefas žinovo tonu komentavo kiekvieno skonį, o Škreta pratarė nebeatsimenąs, kada taip gardžiai valgęs.

– Paskutinįkart tikriausiai, kai virė mama, tačiau tada buvau dar visai vaikas. Nuo penkerių metų aš našlaitis. Mane supo svetimas pasaulis, svetima man buvo ir virtuvė. Valgio pomėgis siejasi su žmonių meile.

– Jūs visiškai teisus, – tarė Bertlefas šakute smeigdamas jautienos gabalą.

– Apleistam vaikui viskas neskanu, – tęsė Škreta. – Man tikrai ligi šiol skaudu, kad neturiu tėvelio nei mamos. Tiesą sakant, ir šiandien aš, senas kelmas, kažin ką atiduočiau už tėvą šalia.

– Pervertinate šeimos ryšius, – pakomentavo jį Bertlefas. – Visi žmonės yra mūsų artimieji. Ar prisimenate, ką atsakė Jėzus, kai jį pakvietė eiti pas jo motiną ir brolius. Jis parodė savo mokytinius ir tarė: „Čia mano motina ir mano broliai“.

– Vis dėlto šventoji Bažnyčia, – bandė įrodyti daktaras, – neturėjo jokių ketinimų ardyti šeimų arba pakeisti jas laisvąja bendruomene.

– Šventoji Bažnyčia – dar ne Jėzus. Ir šventasis Paulius, mano galva, yra ne tik Jėzaus tęsėjas, bet ir klastotojas. Ko vertas vien Sauliaus virsmas Pauliumi! Juk matėm tiek aistringų fanatikų, per vieną naktį iš vienos tikybos pereinančių į kitą. Te niekas man nesako, kad fanatikus veda meilė! Tai moralistai, visur kaišiojantys savo dekalogą! Jėzus nebuvo moralistas. Pamenate jo atsakymą į priekaištą, kad nešvenčiąs šeštadienio? – Šeštadienis yra žmogui, o ne žmogus šeštadieniui! Jėzus mylėjo moteris! O šventąjį Paulių ar galėtumėt įsivaizduot kaip meilužį? Šventasis Paulius berpat pasmerktų mane už tai, kad myliu moteris. Tačiau Jėzus nepasmerktų. Aš nelaikau nuodėme mylėti moteris, daug moterų, ir pačiam būti mylimam daugelio moterų. – Bertlefas šypsojosi palaimingai

grožėdamasis savimi. – Mieli bičiuliai, mano gyvenimas nebuvo lengvas, ne kartą teko žvelgti mirčiai į akis. Tačiau dėl vieno dalyko Dievas buvo man dosnus. Pažinau daug moterų, kurios mylėjo mane.

Vakarienė baigėsi ir padavėjas ėmėsi kraustyti stalą. Vėl pasigirdo beldimas į duris. Silpnas ir nedrąsus bilstelėjimas, regis, prašėsi padrąsinimo.

– Prašau! – garsiau tarstelėjo Bertlefas.

Durys prasivėrė ir vidun įžengė mažas vaikas, kokių penkerių metukų mergaitė, aprengta balta suknele su rauktinukais, už nugaros surišta plačia balta juosta, kurios galai styrojo tarsi sparneliai. Ji laikė didžiulį jurginą. Pamačiusi kambaryje tiek daug žmonių, staiga nutilusių ir sužiurusių į ją, ji sustingo nedrįsdama toliau.

Visas nušvitęs Bertlefas pakilo ir pakvietė ją:

– Nebijok, angeliuk, eikš arčiau!

Vaikas, išvydęs Bertlefo šypseną, rodos, rado atramą, nusijuokė ir pribėgo prie jo. Bertlefas paėmė gėlę ir pabučiavo mergaitei kaktą.

Visi vakarieniautojai ir padavėjas žvelgė nustebę. Mergaitė su didžiuliu baltu kaspinu ant nugaros iš tikrųjų priminė angelą. O Bertlefas, palinkęs su jurginu rankoje, panėšėjo į barokinę šventųjų statulą miesto aikštėje.

– Mieli bičiuliai, – pasigręžęs į svečius prabilo Bertlefas, – smagu su jumis, tikiuosi, kad ir jums buvo malonu. Mielai sėdėčiau su jumis ligi gilaus vidunakčio, bet, matote, negaliu. Šis gražus angelėlis kviečia mane ten, kur aš laukiamas. Jau minėjau, kad gyvenimas mane slėgė, tačiau mylėjo moterys.

Viena ranka Bertlefas glaudė prie krūtinės jurgino žiedą, kita lietė mergaitei petį. Jis nusilenkė negausiems vakarienės bendrininkams. Olgai tai atrodė juokingai teatrališka, ji apsidžiaugė, kad išeis ir pabus abu su Jokūbu.

Bertlefas apsigręžė ir su mergaite žengė prie durų. Prieš tai dar linktelėjo prie cigarų dėžutės ir susigrūdo kišenėn pilną saują sidabrinių monetų.

11

Padavėjas sukrovė ant vežimėlio lėkštes ir tuščius butelius. Jam išėjus, Olga paklausė:

– Iš kur atsirado ta mergaitė?

– Niekada neteko jos matyti, – atsakė Škreta.

– Ji tikrai atrodė lyg angelėlis, – tarė Jokūbas.

– Angelėlis, suvedantis jį su meilužėmis? – nusijuokė Olga.

– Taip, – pritarė Jokūbas. – Angelas – kūmas ir suteneris. Lygiai taip ir turėtų atrodyti jo asmeninis angelas.

– Abejoju, jog tai buvo angelas, – tarė Škreta, – tačiau keisčiausia, kad mergaitė nematyta, nors pažįstu čia beveik visus žmones.

– Tad lieka vienas paaiškinimas, – nusijuokė Jokūbas, – ji buvo ne šio pasaulio.

– Nesvarbu, čia buvo angelas ar viešbučio kambarinės duktė, bet aišku, – samprotavo Olga, – jis neišėjo pas jokią moterį! Tai tiesiog ligi ausų save įsimylėjęs žmogus, kuris ištisai gieda himnus sau.

– O man jis patinka, – tarė Jokūbas.

– Žinoma, – neprieštaravo jam Olga, – bet aš vis dėlto manau, jog jis yra pats didžiausias savimyla. Lažinuosi, kad gerokai prieš vakarienę jis davė kokiai nors mergaitei saują pusdolerių ir paprašė, kad sutartu laiku ateitų su gėle. Dievoti žmonės moka puikiai režisuoti stebuklingas scenas.

– Gerai, jeigu iš tiesų taip būtų, – atsiliepė daktaras Škreta, – tačiau ponas Bertlefas yra labai ligotas ir kiekviena meilės naktis jam kelia didį pavojų.

– Na matot, mano tiesa. Visos tos užuominos apie moteris – tik tauškalai!

– Miela panele, – atsakė Škreta, – aš jo gydytojas ir draugas, tad nebūčiau toks tikras. Nežinau.

– Jis iš tikrųjų toks ligotas? – paklausė Jokūbas.

– Kodėl tad, tavo nuomone, jis beveik metus gyvena čia, o jauna žmona, prie kurios labai prisirišęs, tiktai retsykiais aplanko jį?

– Be jo staiga liūdna tapo, – konstatavo Jokūbas.

Išties visi trys staiga pasijuto vieniši ir nebenorėjo ilgiau likti svetimuose apartamentuose.

Škreta pakilo nuo kėdės:

– Palydėsim panelę Olgą namo ir dar pasivaikščiosim. Mums reikia daug ką aptarti.

– Aš visai nenoriu miego! – protestavo Olga.

– Jums laikas gulti. Rekomenduoju, nes aš jūsų gydytojas, – griežtai žėrė Škreta.

Jie išėjo iš „Ričmondo" ir nuėjo per parką. Pakeliui Olga rado progą sušnibždėti Jokūbui: „Norėjau šį vakarą praleisti su tavimi..."

Bet Jokūbas tik gūžtelėjo pečiais, nes Škreta gana valdingai diktavo savo valią. Jie palydėjo merginą ligi Markso namo ir Jokūbas draugui matant net nedrįso paglostyti jai plaukų, kaip buvo pratęs. Jį kaustė daktaro antipatija į slyvas panašioms krūtims. Išvydo Olgos veide nusivylimą ir jam suskaudo, nes tarėsi ją nuskriaudęs.

– Tai ką pasakysi? – paklausė Škreta, kai jie su bičiuliu liko vienu du parke. – Girdėjai, kaip dejavau, kad man reikia tėvo. Akmuo būtų susigraudinęs. O jisai vis apie šventąjį Paulių... Negi išties toksai bukas? Jau porą metų aiškinu, kad aš našlaitis ir šlovinu Amerikos paso privalumus. Tūkstantį kartų lyg šiaip sau užsiminiau apie įvairius adoptavimo atvejus. Mano apskaičiavimu, visos tos užuominos jau seniai turėjo susilydyt į idėją įvaikint mane.

– Jis pernelyg susidomėjęs savimi, – paaiškino Jokūbas.

– Gryna tiesa, – patvirtino Škreta.

– Nieko nuostabaus, jeigu jis sunkus ligonis, – tęsė Jokūbas ir pridūrė. – Jeigu jo būklė tokia bloga, kaip sakei.

– Dar blogesnė, – atsakė Škreta. – Prieš pusmetį ištiko dar vienas labai sunkus infarktas ir nuo tol nedrįsta leistis tolimesnėn kelionėn, gyvena čia lyg nelaisvėje. Jo gyvybė kybo ant plauko. Jis tai žino.

– Matai, – garsiai mąstė Jokūbas, – jau seniai turėjai susiprotėti, kad užuominų metodas čia netinka, nes visos užuominos jam nukrypsta į mintis apie save patį. Turėtum be jokių užuolankų išsakyt savo pageidavimą. Ir tikriausiai jį patenkintų, nes mielai tenkina kitų pageidavimus. Tai atitinka jo įvaizdį apie save. Jis trokšta teikti džiaugsmą žmonėms.

– Tu genijus! – sušuko Škreta ir sustingo vietoje. – Juk tai paprasta kaip Kolumbo kiaušinis, taip ir yra! O aš, kvailys, sugaišau dvejus metus, nes nesugebėjau jo perprasti! Dvejus gyvenimo metus skyriau nereikalingom užuominom! Tu irgi kaltas, reikėjo jau seniai man patarti!

– O tau reikėjo seniai manęs paklausti!

– Bet kad per dvejus metus nė karto neužsukai!

Abudu žingsniavo naktį parko takeliais ir kvėpė gaivų ankstyvo rudens orą.

– Kadangi per mane jis tapo tėvu, tai aš tikrai nusipelnęs, kad jo dėka tapčiau sūnumi! – sušuko Škreta.

Jokūbas jam pritarė.

– Didžiausia mūsų nelaimė, – ilgai mąstęs tęsė Škreta, – kad mes apsupti kvailių. Negi šiame mieste rastum ką nors, su kuo galėtumei pasitarti? Inteligentiškas žmogus gimsta visiškai tremčiai. Niekur nedingsi, nuolat apie tai galvoju, tokia jau mano profesija: žmonija nepaliaujamai gausina kvailių skaičių. Kuo žmogus kvailesnis, tuo labiau linkęs daugintis. Tobuli individai paleidžia pasaulin vieną kitą vaiką, o patys geriausi, kaipo tu, apskritai nutaria nesidauginti. Tikra katastrofa! O aš vis svajoju apie pasaulį, kuriame žmogus atsidurtų ne tarp svetimųjų, o tarp savo brolių.

Jokūbas be didesnio susidomėjimo klausėsi Škretos samprotavimų, o šis plėtojo mintį:

– Tai ne tušti žodžiai. Aš ne politikas, o gydytojas ir žodis „brolis“ skamba man labai konkrečiai. Broliai yra tie, kurie turi bent vieną bendrą gimdytoją. Taigi Saliamono sūnūs, pagimdyti šimtinės įvairių motinų, buvo patys tikriausi broliai. Tai turėjo būti nuostabu! Kaip manai?

Jokūbas traukė į plaučius gaivią vėsą ir nežinojo, ką atsakyti.

– Žinoma, – tęsė Škreta, – niekaip nepriversi žmonių, kad lytiškai santykiaudami jie galvotų apie palikuonis. Tačiau ne tai svarbiausia. Mūsų šimtmetyje jau galima sugalvoti, kaip gimdyti vaikus protingai, kuriant. Juk nevalia visą laiką painioti meilės ir dauginimosi.

Jokūbas visiškai pritarė draugui.

– Tave tikriausiai domina, kaip atskirti dauginimąsi nuo meilės, – kalbėjo Škreta, – o man rūpi atskirti meilę, tačiau veisimąsi ir dauginimąsi pratęsti. Norėčiau atskleisti tau savo projektą. Mėgintuvėlyje turiu savo sėklos.

Pagaliau Jokūbas susidomėjo.

– Ką tu manai?

– Nuostabu! – šūktelėjo Jokūbas.

– Nuostabu! – sutiko Škreta. – Taip išgydžiau daugelio moterų nevaisingumą. Žinai, moterys dažnai neturi vaikų tik todėl, kad jų vyrai bergždi. Turiu daug pacienčių visoje respublikoje, o per pastaruosius ketverius metus ginekologiškai apžiūriu ir mūsų miesto moteris. Prieiti su švirkštu prie mėgintuvėlio, o paskui įšvirkšt moterims vaisingąją medžiagą – anoks čia rūpestis.

– Ir kiek jau turi vaikų?

– Keletą metų taip darau, tačiau apskaita gan apytikrė. Niekada negaliu būti tikras dėl tėvystės, nes pacientės, kaip čia pasakius, būna neištikimos man su savo vyrais. Be to, kitos grįžta iš kur atvykusios ir dažnai net nežinau, kaip baigėsi gydymas. Kiek geriau informuotas apie vietines.

Škreta nutilo. Jokūbas nugrimzdo mintyse ir švelniuose prisimi-

nimuose. Škretos projektas sužavėjo ir sujaudino jį, nes dabar jisai atpažino senąjį savo draugą, nepataisomąjį svajoklį.

– Tikriausiai puiku turėt vaikų su tiek daug moterų... – tarė jis.

– Ir visi jie broliai, – pabrėžė Škreta.

Jie vėl nuėjo kvėpuodami kvapniu oru ir tylėdami. Paskui Škreta tarė:

– Žinai, aš dažnai mąstau: nors daug kas šioj žemėj nepatinka, vis dėlto mes už ją atsakingi. Mane labai nervina, kad negaliu laisvai keliaut po pasaulį, bet niekada neapleisčiau savo šalies. Ir niekada jos neapkalbėčiau. Ką mes padarėme, kad ji taptų geresnė? Kad čia būtų smagiau gyventi? Kad tokioje šalyje jaustumeisi esąs namie? Bet kaip namuose... – dabar Škreta prakalbo tyliau ir švelniau, – žmogus gali jaustis tik tarp saviškių. Kadangi pasisakei išvažiuojąs, pamaniau mėginti kalbinti tave dalyvauti mano projekte. Yra tau mėgintuvėlis. Gyvensi kažkur užsienyje, o čia gims tavo vaikai. Pats pamatysi, kokia puiki bus šita šalis po kokių dešimties dvidešimties metų.

Danguje švietė pilnatis (mėnulis kybos ligi paskutinės mūsų istorijos nakties, tad visiškai teisėtai ir šią istoriją galime pavadinti *mėnesienos istorija*), daktaras Škreta palydėjo Jokūbą ligi „Ričmondo“.

– Nevažiuok rytoj, pabūk dar, – tarė jis.

– Privalau. Manęs laukia, – atsakė Jokūbas žinodamas, kad dar liks.

– Tegu. Džiaugiuos, kad tau patiko mano planas. Rytoj išnagrinėsime jį ligi smulkmenų.

Ketvirtoji diena

1

Kai ponia Klimova rytą susiruošė eiti, jos vyras tebegulėjo lovoje.

– Ar tu niekur nesirengi? – paklausė jo.

– Ko čia skubėti. Tiems kvaišiams laiko pakaks, – atsakė Klima, nusižiovavo ir apsivertė ant kito šono.

Jau užvakar buvo jai papasakojęs, kad per varginančią konferenciją turėjo pasižadėti remti mėgėjiškus ansamblius, todėl ketvirtadienį vakare teks groti tokiame kalnų kurorte su kažkokiu gydytoju ir vaistininku, kurie laisvalaikiu mėgsta džiazuoti. Jisai keikėsi, tačiau žmona žvelgė jam į veidą ir matė, kad jis nėra supykęs, nes iš tikrųjų nebus jokio koncerto, kad Klima išgalvojo jį ieškodamas laiko kažkokiai meilės intrigai. Geba viską perskaityti jam iš veido, jis nieko negali nuslėpti. Ir kai dabar su keiksmu virto ant kito šono, tuoj pat sumojo, kad čia ne mieguistumas – jis tiesiog nori paslėpti nuo jos veidą.

Paskui išėjo į teatrą. Kai prieš keletą metų liga atėmė iš jos rampos šviesas, įtaisė jai ten tarnybą. Niekas ten jos nevargina, kasdien susitinka su įdomiais žmonėmis, o ir darbo laikas santykinai laisvas. Sėdo prie stalo ketindama rašyti keletą tarnybinių laiškų, bet niekaip negalėjo susikaupti.

Niekas negali taip užvaldyti viso žmogaus kaip pavydas. Kai prieš metus pasimirė Kamilos motina, tai, suprantama, buvo kur

kas didesnė nelaimė nei kokia nors trimitininko avantiūra. Ir vis dėlto motinos mirtis įskaudino mažiau, nors Kamila labai ją mylėjo. Anas skausmas buvo spalvingas: jame būta liūdesio, ilgesio, jaudulio, priekaištų sau (ar pakankamai ja rūpinosi? ar neužmiršdavo jos?) ir tylios šypsenos. Tasai skausmas buvo gailestingai skaidus: nuo motinos karsto mintys šoktelėdavo į prisiminimus, į vaikystę, ir net toliau – į motinos vaikystę, nukrypdavo į dešimtis praktinių smulkmenų, pasukdavo į ateitį, kuri liko jai atvira ir kurioje kaip paguoda (taip, būta keleto išimtinių dienų, kai jis buvo jos paguoda) stovėjo Klima.

O pavydo skausmas neturėjo jokios erdvės, jisai nei grąžtas sukos vienam taške. Nebuvo jokios skaidos nė išsiblaškymo. Motinos mirtis pravėrė ateities duris (kitokios – vienišesnės, tačiau taip pat ir brandesnės ateities), o skausmas dėl vyro neištikimybės jokios ateities neatvėrė. Viskas buvo sukoncentruota į vienintelį nė akimirką neišnykstantį neištikimo kūno vaizdą, į vienintelį nė akimirką neišnykstantį priekaištą. Mirus motinai galėjo klausytis muzikos, galėjo netgi skaityti; apsėsta pavydo ji apskritai neįstengė nieko veikti.

Vakar netikėtai jai šovė galvon mintis, kad reikėtų nuvažiuoti į kurortą ir patikrinti, ar vyks tasai įtartinasis koncertas, bet greit nuvijo šalin tą mintį, nes žinojo, kad Klimai atgrasus jos pavydas ir nevalia jo rodyti. Tačiau pavydas daužės tarsi perkaitęs variklis ir ji galiausiai ėmė ir pakėlė telefono ragelį bei surinko stoties informacijos numerį. Pasiteisino sau, kad skambina tik šiaip, prasiblaškyti, be aiškesnių ketinimų, kadangi nepavyksta susikaupti ir parašyti paprasčiausio valdiško teksto.

Kai sužinojo, jog traukinys išeina vienuoliktą ryto, ėmė vaizduotis save, vaikščiojančią nepažįstamomis gatvėmis, ieškančią afišų su Klimos vardu, kurorto komitete klausinėjančią apie koncertą, kuriame turi dalyvauti jos vyras, sužinančią, kad nėra jokio koncerto ir po to klydinėjančią vyro apgautą vargšę tuščiame svetimam mieste. Toliau vaizdavosi, kaip kitą dieną Klima jai pasakos apie koncertą, o ji vis teirausis smulkmenų. Žvelgs jam į veidą,

klausysis jo prasimanymų ir su geliančiu malonumu gers nuodingą melų arbatą.

Bet čia sudraudė save, kad negalinti šitaip elgtis. Negerai taip – dienom, savaitėm vien sekti ir pavydo persmelktai fantazuoti. Ji taip bijo neteksianti jo, ir būtent per šią baimę išties kartą gali netekti!

Tačiau kitas balsas klastingai naiviai prieštaravo: juk nevažiuosianti jo šnipinėti! Patsai Klima sakė, kad koncertuos, ir ji tiki juo! Kaip tik pasitikėdama jo žodžiais, rimtai priimdama jo tvirtinimus, ji tiki juo nebenorėdama pavyduliauti. O jisai sakė, kad nenori ten vykti, bodisi būsimos dienos ir nykaus vakaro! Tad jai reikia važiuoti ten ir džiaugsmingai jį nustebinti! Kai koncertui baigiantis Klima abejingai lenksis ir kankinsis, įsivaizduodamas varginančią kelionę namo, ji prasibraus prie scenos, jis pamatys ją, ir abu nusijuoks laimingi!

Paliko vedėjui šiaip taip išvargtus laiškus. Teatre ją mėgsta. Visiems patinka, kad garsaus muzikanto žmona kukli ir draugiška. Visus nuginkluoja liūdesys jos veide. Negi vedėjas galėjo jai ką atsakyti? Pažadėjo jam, kad grįš penktadienio popietę ir ligi vakaro liks teatre, atliks susikaupusį darbą.

2

Buvo dešimta ryto. Olga, kaip kasdien, paėmė iš Rūženos didelę baltą paklodę ir raktą. Nuėjo prie savo kabinos, pakabino drabužius, nelyg antikinę togą persimetė per petį paklodę, užrakino kabiną, paliko raktą Rūženai ir nuėjo į kitą salę prie baseino. Pakabino paklodę ant aptvaro ir laipteliais nusileido į vandenį, kuriame jau mirko daug moterų. Nors baseinas nedidelis, tačiau Olga buvo įsitikinusi, kad jai sveikiau plaukioti, ir ji mėgino apsukti keletą ratų. Taip ji sukėlė bangas, ir viena kliustelėjo kalbančios ponios burnon.

– Ko čia kvailiojate! – ji šiurkščiai aprėkė Olgą, – čia jums ne plaukiojimo baseinas!

Moterys lyg didžiulės varlės buvo sutūpusios palei baseino sienas. Olga bijojo jų. Visos buvo vyresnės už ją, stipresnės, turėjo daugiau riebalų ir kūno. Tad kukliai pasinėrė tarp jų ir paniurus nebejudėjo.

Staiga ji pamatė salės tarpdury žemaūgį vaikiną, apsivilkusį džinsais ir aptriušusiu megztiniu.

– Ką ten veikia tas bernas! – sušuko ji.

Visos moterys grįžtelėjo Olgos žvilgsnio kryptimi ir ėmė juoktis bei švilpti.

Į salę įėjo Rūžena ir sušuko:

– Tai filmininkai. Nori nufilmuoti jus kronikai!

Moterys baseine prapliupo juokais.

– Ir sugalvok tu man! – protestavo Olga.

– Kurorto komitetas jiems leido, – paaiškino Rūžena.

– Ką man rūpi tas komitetas! Manęs niekas neklausė leidimo! – šaukė Olga.

Jaunuolis nuzulintu megztiniu (ant kaklo jam kabojo šviesos intensyvumo matuoklis) priėjo prie baseino ir su šypsenėle, kuri Olgai pasirodė nešvanki, kreipės į ją:

– Panele, tūkstančiai žmonių pakvaiš iš meilės, kai pamatys jus ekrane.

Moterys atsiliepė nauju juoko pliūpsniu. Olga prisidengė delnais krūtis (tai nebuvo sunku, jau žinome, kad jos buvo panašios į porą slyvų) ir susigūžė už kitų nugarų.

Prie baseino priėjo dar du džinsuoti vyrai ir aukštesnysis iš jų tarė:

– Prašom elgtis visiškai natūraliai, tarsi mūsų čia nė nebūtų.

Olga ištiesė ranką į aptvarą, per kurį buvo permesta jos paklodė. Dar baseine apsisupo ja ir laipteliais užlipo ant plytelėmis išklotų salės grindų, nuo šlapios paklodės lašėjo vanduo.

– Kur jūs bėgate, po velnių! – sušuko vaikinas nutriušusiu megztiniu.

– Jums dar priklauso ketvirtis valandos baseine! – įkandin šūktelėjo Rūžena.

– Jai gėda! – kvatojo moterys baseine.

– Bijo, kad kas nenukąstų jos grožio! – pritarė Rūžena.

– Princesė! – šaukė baseinas.

– Žinoma, kas nenori filmuotis, gali išeiti, – taikiai paaiškino aukštasis džinsuotas vyras.

– Mums nėra ko gėdytis, juk mes gražuolės! – griausmingai sududeno viena storulė ir baseino vanduo sukunkuliavo nuo moterų juoko.

– Tačiau ta panelė negali išeiti. Ji dar ketvirtį valandos turi būti čia, – protestavo Rūžena žvelgdama į Olgą, kuri maištingai žingsniavo prie persirengimo kabinų.

3

Niekas negali pykti ant Rūženos dėl jos blogos nuotaikos. Tačiau kodėl ją taip suerzino, kad Olga nenorėjo filmuotis? Kodėl ji visiškai susitapatino su nutukusių moterų būriu, linksmais cypčiojimais pasveikinusiu pasirodžiusius vyrus?

Ir kodėl tos storulės taip linksmai cypčiojo? Tikriausiai ne todėl, kad norėjo jauniems vyriškiams parodyt savo grožybes ir suvedžioti juos?

Tikrai ne. Parodomoji jų begėdystė kaip tik ir kilo iš suvokimo, kad jos neturi jokių grožybių, galinčių suvedžioti. Jas piktino moters jaunystė, jos norėjo išstatyt apžiūrai savo seksualiai atgyvenusius kūnus tarsi siekdamos išjuokti moters nuogumą. Savo kūnų atgrasumu jos troško smogti moters grožio garbinimui, nes žinojo, kad pagaliau tiek gražūs, tiek bjaurūs kūnai yra vienodi ir kad bjaurumas meta šešėlį ant grožio, šnibždėdamas vyrui: „Žiū, *tai* yra tikroji tave žavinčio kūno tiesa! Žvelk, toji nukarusi subliūškusi krūtinė yra tokia pat krūtis, kokią iki pamišimo dievini!“

Linksma storųjų baseino bobų begėdystė buvo nei nekrofiliškas šokis viršum jaunystės lakumo, šokamas tuo linksmiau, kadangi baseine būta aukos – jaunos merginos. Olgai apsisiautus paklode, jos įsiuto, nes palaikė tai savo piktų apeigų sabotavimu.

Juk Rūžena nebuvo nei stora, nei sena, galiausiai ji netgi buvo gražesnė už Olgą! Tad kodėl ji nestojo šios pusėn?

Jeigu ji būtų nusprendusi atsisakyti kūdikio ir tikėjusi, kad jai skirta laiminga meilė su Klima, jos jausmai būtų buvę kitokie. Vyriškio meilė išskiria moterį iš būrio, ir Rūžena būtų palaimingai jautusi nepakartojamą darną. Storules būtų laikiusi priešais, Olgą – savo seserimi. Būtų linkėjusi jai vien gero, kaip grožis linki grožiui, laimė – laimei, o meilė – kitai meilei.

Tačiau Rūžena blogai miegojo šią naktį ir suprato negalinti tikėti Klimos meile. Taip visa, kas skyrė ją iš būrio, virto dulkėmis. Jai liko vienintelis jos viduj besiskleidžiantis pumpuras, kurį saugo visuomenė ir tradicija. Jai beliko moteriškosios dalios žymė ir priesakas kovot už tą dalią.

Moterys baseine buvo pats moteriškumo įsikūnijimas: amžinojo gimdymo, žindymo, vytimo moteriškumas, besikvatojąs iš tos lakios akimirkos, kai moteris tiki esanti mylima ir jaučiasi nepakartojama asmenybe.

Negali būti santarvės tarp moters, tikinčios į savo išskirtinumą, ir moterų, prisiėmusių bendrosios moteriškosios dalios ženklą. Po neišmiegotos apmąstymų nakties Rūžena apsisprendė (vargšas trimitininkas!) stoti pastarųjų pusėn.

4

Jokūbas sėdėjo prie vairo, o ant gretimos sėdynės tupėjo Bobešas. Šuo vis pakeldavo galvą ir lyžtelėdavo Jokūbą. Už paskutinių žemų kurorto namelių iškilo daugiaaukštis blokinis namas. Prieš metus jo čia dar nebuvo, o dabar jau gadino vaizdą. Jokūbui jisai atrodė kaip vidur gėlyno pastatyta šiukšlių dėžė. Jokūbas paglostė ramiai pro stiklą žvelgiantį Bobešą ir pagalvojo, jog Dievas buvo mielaširdingas šunims ir neįtaisė jų galvose grožio pojūčio.

Šuo vėlei lyžtelėjo veidą (tikriausiai jautė, kad Jokūbas galvoja apie jį), ir Jokūbas pamanė, kad jo gimtoji šalis nei gerėja, nei blogėja, – tiesiog kuo toliau, tuo ji juokingesnė: anksčiau čia teko patirti žmonių medžioklę, o vakar patyrė šuns medžioklę, tarsi tai būtų tas pats spektaklis, tiktai su kitais aktoriais. Vietoje tardytojų ir kalėjimo prižiūrėtojų dalyvavo pensininkai, o vietoj kalinamų politikų – bokseris, bastardas ir taksiukas.

Jis prisiminė, kad prieš keletą metų jo kaimynai sostinėje prie savo buto durų rado katiną, kuriam kojos buvo supančiotos, liežuvis nupjautas, o į akis suvarytos vinys. Gatvės vaikai mėgdžiojo suaugusiuosius. Jokūbas dar kartą paglostė Bobešą ir sustojo prie restorano.

Išlipęs iš automobilio tikėjosi, kad šuo džiaugsmingai puls į namus. Tačiau Bobešas niekur neskubėjo, o šokčiojo ant Jokūbo no-

rėdamas su juo žaisti. Kol pasigirdo šauksmas: „Bobešai!“ – ir šuo nubėgo prie ant slenksčio stojusios moters.

– Ak tu, nepataisomas valkata, – tarė ji ir atsiprašinėdama klausė Jokūbo, ar ilgai šuo jam įkyri.

Išgirdusi, kad šuo praleido su juo naktį ir dabar jis atvežęs šunį automobiliu, ji apibėrė jį garsiomis padėkomis ir pakvietė užeiti. Pasodino jį atskiram kambary, tikriausiai skirtame uždariems pobūviams, ir nubėgo kviesti vyro. Po akimirkos grįžo su jaunu vyriškiu, kuris ištiesė Jokūbui ranką ir prisėdo šalia.

– Jūs labai malonus, kad užvažiavote čia vien dėl Bobešo. Jis tikrai kvaiša, kad nuolat valkiojasi, bet mes labai mylim jį. Gal papietausit pas mus?

– Mielai, – atsakė Jokūbas, ir žmona nubėgo į virtuvę. Jokūbas papasakojo, kaip išgelbėjo Bobešą nuo pensininkų grandies persekiojimo.

– Tai šūdžiai! – sušuko vyras ir tuoj pašaukė žmoną. – Vera, ateik! Ar girdėjai, ką tie šūdžiai ten apačioj išdarinėja?

Vera atėjo su ant padėklo garuojančia sriuba. Ji taip pat prisėdo ir Jokūbui teko pakartoti vakarykštę istoriją. Šuo gulėjo pastalėje ir Jokūbas kasė jam paausius.

Jokūbui išvalgius sriubą, vyras vėl pakilo, nubėgo į virtuvę ir atnešė kiaulienos su kukuliais.

Jokūbui buvo gera čia. Jis sėdėjo prie lango, o vyras keikė tuos apačioj (Jokūbą žavėjo, kad vyras laiko savo restoraną vieta aukštybėse, Olimpu, distancijos ir apibendrinimų vieta), jo žmona grįžo su kokių dvejų metų berniuką.

– Padėkok šiam ponui, – tarė ji, – tai jis parvežė tau Bobešą.

Berniukas kažką nesuprantamai sumurmėjo ir nusišypsojo Jokūbui. Lauke švietė saulė, gelstantys lapai ramiai suposi už lango. Buvo tylu, restoranas kybojo virš pasaulio ir čia tvyrojo taika.

Jokūbas, nors ir atsisakydamas palikuonių, mylėjo vaikus.

– Jūsų berniukas labai mielas, – tarė jis šeimininkams.

– Labai juokingas, – atsakė žmona, – ir net nežinau, iš katro paveldėjo tokią stambią nosį.

Jokūbas prisiminė savo bičiulio nosį:

– Daktaras Škreta sakė, kad pas jį gydėtės.

– Jūs pažįstate daktarą? – džiugiai pasiteiravo vyras.

– Jis senas mano bičiulis, – atsakė Jokūbas.

– Mes jam labai dėkingi, – paaiškino jaunoji motina ir Jokūbas sumetė mintyse, kad berniukas, matyt, yra vienas iš sėkmingų Škretos eugeninio projekto atvejų.

– Tai tikras burtininkas, ne daktaras, – pagarbiai pritarė jaunasis tėvas.

Jokūbui dingojosi, kad visi trys šioje betliejiškoje ramybėje yra *šventoji šeima*, kad jų vaikas yra ne žemiško tėvo, o Dievo – Škretos kūdikis.

Nosingasis vaikas vėl suburbleno keletą sunkiai suprantamų žodžių. Jaunasis tėvas meiliai žvelgė į jį.

– Niekaip negali žinoti, – paaiškino žmonai, – kas iš mūsų protėvių buvo toksai didnosis.

Jokūbas nusijuokė. Jam šmėstelėjo keista mintis: ar ir savo Zuzi daktaras palaimino injekcija iš mėgintuvėlio?

– Ne taip pasakiau? – nusijuokė tėvas.

– Žinoma, – pritarė jam Jokūbas, – galima tiktai džiaugtis, kai pamanai, kad tavęs seniai nebebus, o po pasaulį vis dar klajos tavo nosis.

Visi nusikvatojo ir mintis, kad Škreta yra tikrasis berniuko tėvas, dabar Jokūbui atrodė tik įnoringas prasimanymas.

5

Františekas paėmė pinigus iš ponios, kuriai ką tik baigė taisyt šaldytuvą. Nusileido žemyn, sėdo ant savo ištikimojo motociklo ir nuvažiavo į miestelio pakraštį, kur paliko dienos uždarbį kontoroje, visai apylinkei teikiančiai remonto ir montavimo paslaugas. Po antros valandos jis buvo jau visai laisvas. Vėl užvedė motociklą ir pasuko į kurortą. Mašinų aikštelėje pamatė baltą limuziną. Pastatė motociklą greta jo ir kolonada nuėjo link Visuomenės namų, nes tikėjosi ten rasiąs trimitininką.

Jį vedė ne įžūlumas ir ne kovingumas. Nebenorėjo jokio skandalo. Priešingai, buvo pasiryžęs visko atsisakyti, nusilenkt, pasiduoti. Teigė sau, kad jo meilė tokia didelė, jog įstengia visko išsižadėti. Kaip pasakų princas dėl princesės pakelia visas kančias ir išbandymus, kaunasi su slibinu, perplaukia jūras, taip ir jis yra pasirengęs būti pasakiškai pažemintas.

Kodėl jis toks nuolankus? Kodėl nepasiieško kitos merginos, kurių šitoks perteklius kalnų kurorte?

Františekas jaunesnis už Rūženą, savo nelaimei, jis dar labai jaunas. Kai suaugs, suvoks daiktų netvarumą ir sužinos, kad už vienos moters horizonto bemat atsiveria kitos moters horizontas. Bet Františekas lig šiol nežino, kas yra laikas. Nuo pat vaikystės jis gyvena pastoviame ir nesikeičiančiame pasaulyje, kažkokioje sustingusio-

je amžinybėje, nuo pradžios jis turi tą patį tėvą ir tą pačią motiną, o jį vyru padariusi Rūžena kybo virš jo tarsi durys į dangų, vienintelį įmanomą dangaus skliautą. Negali įsivaizduoti gyvenimo be jos.

Vakar paklusniai pažadėjo jai, kad nešnipinės ir šiandien buvo nusiteikęs jos vengti. Pamanė, kad jį domina tik trimitininkas ir sekdamas jį nenusikals pažado laužymu. Tačiau gerai žinojo, jog tai tik atsikalbinėjimas, kad Rūžena pasmerktų jo veiksmus. Ir vis dėlto jį ginė jėga, stipresnė už samprotavimus bei ketinimus – tai buvo nelyg narkomanija: privalėjo išvysti jį, pamatyti dar kartą be skubos ir iš arti. Privalėjo pažvelgti tiesiai į savo šermenis. Privalėjo pažvelgti į jo kūną, kurio susijungimas su Rūženos kūnu jam atrodė neįtikimas ir neįsivaizduojamas. Privalėjo į jį pažvelgti, tarsi žvilgsniu būtų galima įvertinti, ar jų kūnus įmanoma sujungti, ar ne.

Muzikantai jau grojo scenoje: daktaras Škreta mušė būgną, kitas smulkutis žmogelis sėdėjo prie pianino, Klima pūtė savo trimitą. Salėje sėdėjo keletas vaikinų, džiazo mėgėjų, įslinkusių pasiklausyt repeticijos. Františekui nereikėjo baimintis, kad išaiškės jo buvimo čia priežastis. Buvo tikras, kad motociklo žibinto apakintas trimitininkas antradienį nematė jo veido, o apie jo ryšį su Rūžena pastarosios apdairumo dėka niekas nieko ir nežinojo.

Trimitininkas liovėsi grojęs ir sėdo prie pianino, kad smulkiajam žmogeliui pats paskambintų fragmentą, kurį įsivaizdavo grojamą kitu tempu. O Františekas sėdėjo salės gale ant kėdės ir pamažu virto šešėliu, kuris šiandien nė akimirkos neapleis trimitininko.

6

Jis grįžo iš užmiesčio restorano ir gailėjosi, kad greta nėra šuns, kuris kartais lyžteli veidą. Tuoj toptelėjo mintis, koks vis dėlto stebuklas, jog ištisus keturiasdešimt penkerius metus išsaugojo greta savęs laisvą vietą, tad ir dabar gali išvažiuoti visai lengvai: be krovinių, be naštos, vienas, su netikra (o vis tiek gražia) jaunatve nei studentas, kuris tik pradeda kloti savo ateities pamatus.

Stengės užpildyt galvą mintim, kad palieka tėvynę. Stengėsi prisiminti visą prabėgusį gyvenimą, įsivaizduoti jį nei išsidriekusį kraštovaizdį, į kurį žvelgia su ilgesiu, svaiginančiai tolimą kraštą. Bet jam nesisekė. Ką įstengė atkurti vaizduotėje, buvo kažkoks mažas suplotas daiktas, panašus į užsegtą armoniką. Tik didžiulėmis pastangomis išžvejodavo prisiminimų fragmentus, kuriuos būtų galima sulipdyti į kažkokią patirto likimo iliuziją. Žvelgė į lekiančius medžius. Jų lapai buvo žali, raudoni, geltoni arba rudi. Miškai atrodė apimti gaisro. Pamanė išvykstąs miškams degant, o jo gyvenimas ir prisiminimai lieka, praryti tokių puikių ir bejausmių liepsnų. Negi dabar turi ilgėtis ilgesio? Kankintis dėl to, kad nesikankina?

Ilgesio, tiesa, nejuto, tačiau skubėti taip pat nesinorėjo. Pagal susitarimą su užsienio draugais šiuo metu jau turėtų kirst sieną, bet jį vėl užvaldė kažkoks neryžtingas tingumas, pagarsėjęs tarp arti-

miausių draugų, nes apimdavo jį kaip tik tada, kai reikėdavo nedelsiant ir ryžtingai veikti. Žinojo iki paskutinės akimirkos sakysiąs, jog turi išvažiuoti dar šiandien, tačiau suvokė nuo pat ryto darąs viską, kad kuo ilgiau neišvažiuotų iš šio mielo kurorto, į kurį daugybę metų užsukdavo lankydamas draugą, kartais ir po ilgesnių pertraukų, bet visada su džiaugsmu.

Sustabdė automobilį (taip, ten pat, kur stovėjo baltas trimitininko limuzinas ir raudonas Františeko motociklas) ir nuėjo į vyninę, kur po pusvalandžio turėjo susitikti su Olga. Jam patiko stalas vyninės kampe prie lango, pro kurį matėsi liepsnoti parko medžiai. Deja, ten jau sėdėjo kažkoks trisdešimtmetis. Jokūbas atsisėdo prie gretimo stalo. Iš čia nesimatė medžių, bet akį patraukė anas pastebimai susinervinęs vyriškis, kuris nenuleido žvilgsnio nuo įėjimo ir be perstojo koja trepseno į grindis.

7

Pagaliau ji atėjo. Klima pašoko nuo kėdės, nuėjo jos pasitikti ir nusivedė prie stalo su vaizdu į parką. Šypsojosi jai, tarsi norėdamas patvirtinti, kad jų susitarimas galioja, kad abu ramūs ir pasitiki vienas kitu. Merginos veide ieškojo pritariančio atsako, tačiau neaptiko. Tai kėlė nerimą. Nedrįso kalbėti su ja apie tai, kas jam rūpėjo, ir pradėjo nereikšmingą pokalbį, turėjusį sukurti nuoširdumo atmosferą. Tačiau visi žodžiai suduždavo į jos tylėjimą kaip į uolą.

Staiga ji nutraukė jo kalbą:

– Aš apsisprendžiau kitaip. Tai būtų nusikaltimas. Gal tu ir galėtum ką nors panašaus padaryti, o aš tikrai ne.

Trimitininkui, atrodo, visas pasaulis apsivertė. Apstulbęs žvelgė į Rūženą ir nežinojo, ką sakyti. Jautė vien beviltišką nuovargį. O Rūžena pakartojo:

– Tai būtų nusikaltimas.

Žvelgė į ją, ir ji atrodė jam nereali. Ši moteris, kurios išvaizdos, kai nebūdavo šalia, net neįstengdavo atgaivint atminty, dabar atrodė jam kaip nuosprendis ligi gyvos galvos. (Kaip ir mes visi, Klima realiu laikė tik tai, kas į mūsų gyvenimą įeina iš vidaus, palaipsniui ir organiškai. Kas ateina iš išorės, netikėtai ir atsitiktinai, laikė nerealumo invazija. Deja, nėra nieko realesnio už tokį nerealumą.)

Staiga prie jų stalo išdygo užvakar trimitininką atpažinęs padavėjas. Ant padėklo laikė dvi konjako taureles ir familiariai prabilo:

– Tikiuos, iš akių atspėjau jūsų norus. – O Rūženai pakartojo, ką sakęs praeitą kartą. – Saugokis! Panelės tau akis iškabins! – ir smagiai kvatojo iš savo sąmojo.

Klimą visą buvo sukaustęs siaubas, jis beveik negirdėjo padavėjo žodžių. Gurkštelėjo konjako ir palinko prie Rūženos:

– Klausyk, juk mes jau buvome susitarę. Viską išsiaiškinę. Tai kodėl tu dabar keiti savo sprendimą? Juk buvai sutikusi, kad pirmiausia turėtume keletą metų skirti vienas kitam. Rūžena, darome tai vardan mūsų meilės ir kad kada nors, kai abudu tikrai norėsime, turėtume savo vaiką.

8

Jokūbas tuoj atpažino medicinos seserį, vakar norėjusią perduot Bobešą seniams. Atidžiai žvelgė į ją ir jam buvo labai įdomu, apie ką jinai kalbasi su tuo vyru. Negalėjo išgirst nė žodžio, tik pastebėjo, kad pokalbis gan aštrus.

Iš vyriškio lengvai buvo galima spėti, kad išgirdo jį pribloškusią žinią. Jis įstengė prabilti tik po kelių akimirkų. Buvo matyti, kad stengiasi perkalbėti merginą, kažko jos prašo. Tačiau mergina užsispyrusiai tylėjo.

Jokūbui dingojosi, kad kalbama apie kažkieno gyvenimą. Šviesiaplaukę jis vis dar laikė ta, *kuri pasirengusi palaikyt budeliui auką*, ir nė kiek neabejojo, kad vyras yra gyvybės pusėje, o ji stoja už mirtį. Vyras nori išgelbėti kažkieno gyvybę, jis prašo pagalbos, bet mergina atsisako ir dėl jos kažkas mirs.

Paskui išvydo, kad vyras liaujas įkalbinėjęs, šypsosi ir galiausiai net glosto merginai skruostą. Negi jie susitarė? Negali būti. Gelsvais plaukais pridengtas veidas atkakliai žvelgė į savo tolius vengdamas vyro žvilgsnio.

Jokūbas niekaip negalėjo atplėšt akių nuo merginos, kurios nuo vakar dienos negalėjo vadint kitaip nei *budelių pagalbininke*. Jos veidas buvo gražus ir tuščias. Gan gražus, kad patrauktų vyrą, ir gana tuščias, kad jame pranyktų visi karščiausi vyro maldavimai.

Veidas buvo išdidus ir Jokūbas pamanė, kad jis didžiuojas ne savo grožiu, o tuštybe.

Toliau Jokūbui dingojos, kad šiam veide jisai mato tūkstančius kitų gerai pažįstamų veidų. Dingojos, kad visas jo gyvenimas yra nenutrūkstamas dialogas su tokiu veidu. Kai stengiasi ką nors paaiškinti, tas veidas įsižeidęs žvelgia prošal, į jo argumentus atsako kažkuo kitu, kai šypsosi, – priekaištauja dėl lengvabūdiškumo, kai ko nors prašo, – priekaištauja dėl pasipūtimo, – vis tas pats nieko nesuprantantis ir viską sprendžiantis veidas, tuščias tarsi dykynė ir besididžiuojąs tuštumu.

Galop dingtelėjo, kad šiandien žiūri į tą veidą paskutinį kartą, o rytoj išvyks iš jo valdų.

9

Rūžena taip pat pastebėjo Jokūbą ir atpažino jį. Jautė įdėmų jo žvilgsnį ir tai varžė ją. Tarsi būtų dviejų slapta susitarusių vyrų apsupty, apsupty dviejų žvilgsnių, nutaikytų į ją lyg du vamzdžiai.

Klima kartojo savo argumentus, o ji nežinojo, ką atsakyti. Greitai įsitikino, kad kalbant apie būsimą vaiką, protas neturi ką pasakyt, teisė kalbėti palikta jausmui.

Tylėdama nukreipė veidą iš abiejų žvilgsnių apsupties ir pažvelgė pro langą. Dėl ypatingo susikaupimo joje kilo ir nesuprastos bei įžeistos motinos jausmai, kurie plėtės ir pūtės nelyg kukulių tešla. Kadangi negebėjo išreikšt jų žodžiais, leido sklist jiems pro akis, įsmeigtas į vieną tašką gelstančiam parke.

Tačiau kur buvo įsmeigusi buką žvilgsnį, staiga išvydo pažįstamą figūrą ir išsigando. Dabar visiškai negirdėjo, ką jai kalba Klima. Tai buvo jau trečias į ją nutaikytas vamzdis, ir pats pavojingiausias. Mat Rūžena iš pradžių anaiptol nebuvo tokia tikra, kas yra jos būsimo vaiko tėvas. Daugiau galimybių turėjo tas, kuris dabar slapta sekė ją nevykusiai slėpdamasis už parko medžių. Bet taip atrodė tik iš pat pradžių, nes paskui ji vis labiau linko tėvystę priskirti trimitininkui, kol galiausiai apsisprendė, jog tai būtent jis. Patikėkime – ji visai nenorėjo klastingai priskirt jam tėvystės. Taip apsispręsti vertė ne klasta, o tiesa. Ji apsisprendė, kad taip *iš tiesų* ir buvo.

Motinystė toksai šventas dalykas, kad jai atrodė neįmanoma motinystės priežastimi laikyti tą, kurį beveik niekino. Ne kokia nors loginė išvada, o kažkoks iracionalus apreiškimas įtikino ją, kad nėščia tapti ji galėjo tik nuo jai patikusiojo, kurio siekė, į kurį žvelgė susižavėjusi. O kai telefonu išgirdo, jog tasai, kurį skyrė būti savo vaiko tėvu, yra šokiruotas, išsigandęs ir atsisakinėja savo tėvystės, viskas buvo nulemta, nes tą pat akimirką ji ne tik įsitikino savo teisybe, bet ir pasiryžo už ją kovoti.

Klima nutilo ir paglostė Rūženai skruostą. Pažadinta iš apmąstymų, ji pamatė jo šypseną. Jis pasakė, kad būtų geriau vėl išvažiuot užmiestin, nes šis kavinės staliukas skiria juos lyg šalta siena.

Ji išsigando. Františekas vis dar stovėjo parke už medžio ir žiūrėjo į vyninės langus. O jeigu jis vėl užpuls, kai jie išeis? Jeigu vėl sukels vėjus kaip antradienį?

– Sumokėsiu už konjaką, – Klima pakvietė padavėją.

Ji ištraukė iš rankinuko stiklinę tūbelę.

Muzikantas ištiesė padavėjui banknotą ir šauniu gestu atsisakė grąžos.

Rūžena atkimšo tūbelę, pažėrė ant delno tabletes ir kaipmat prarijo vieną. Jai spaudžiant tūbelę, trimitininkas vėl prabilo žvelgdamas tiesiai į akis. Ištiesė į ją abi rankas, tad ji atidėjo tūbelę ir paėmė jo pirštus.

– Na gerai, eime, – tarė jis, ir Rūžena atsistojo. Išvydo įdėmų nedraugišką Jokūbo žvilgsnį ir greit nukreipė akis.

Išėjusi į gatvę, būgščiai dėbtelėjo į parką, tačiau Františeko ten jau nebuvo.

10

Jokūbas pakilo, paėmė pradėtą vyno stiklą ir persėdo prie dabar jau laisvo stalo. Su malonumu pažvelgė pro langą į raudonijančius parko medžius ir vėl pamanė, jog į šį gaisrą jis sumes visus savo išgyventus keturiasdešimt penkerius metus. Paskui jo žvilgsnis nuslydo stalo paviršiumi ir šalia peleninės aptiko užmirštą siaurą stiklinę tūbelę. Paėmė ją ir apžiūrėjo – ant jos buvo užrašytas negirdėtų vaistų pavadinimas ir prierašas pieštuku: „triskart per dieną“. Viduje buvo melsvos tabletės. Jam tai pasirodė keista.

Savo tėvynėje leido paskutines valandas, tad visos smulkmenos įgydavo nepaprastos reikšmės ir tapdavo alegoriniu teatru. Ką tai galėtų reikšti, svarstė, jei kaip tik šiandien kažkas palieka man ant stalo melsvų tablečių tūbelę? Ir kodėl ją palieka būtent ta moteris, Politinių persekiotojų palikuonė ir Budelių pagalbininkė? Negi nori mane perspėti, kad dar per anksti atsisakyti melsvosios tabletės? Gal primindama nuodus nori išreikšt man savo nesunaikinamą neapykantą? Arba pasakyt, kad mano išvykimas iš šalies tėra tokia pati rezignacija kaip ir tabletės iš švarko kišenėlės prarijimas?

Ištraukė suglamžytą popierėlį ir išvyniojo jį. Dabar žvilgtelėjus atrodė, kad jo tabletė yra kiek tamsesnė už tabletes užmirštoje tūbelėje. Atkimšo ją ir išbėrė ant delno vieną tabletę. Taip, jo tabletė buvo aiškiai tamsesnė ir mažesnė. Įkišo abi tabletes į tūbelę. Pasi-

žiūrėjus dabar, iš pirmo žvilgsnio nebuvo galima pastebėt jokio skirtumo. Viršuj ant nekaltų tikriausiai kokį menką negalavimą gydančių tablečių gulėjo užsimaskavus mirtis.

Tuo metu prie stalo priėjo Olga. Jis greit užspaudė tūbelę dangteliu, padėjo šalia peleninės ir atsistojo sveikintis su drauge.

– Ką tik mačiau garsųjį trimitininką Klimą! Iš kur jis čia? – pabėrė ji sėsdama šalia Jokūbo. – Vedės kartu tą bjaurią moteriškę! Kad žinotum, kas šiandien dėjos baseine!

Ji staigiai nutilo, nes čia prie jų stalo priėjo Rūžena ir tarė:

– Palikau čia vaistų tūbelę.

Niekas nieko nespėjo jai atsakyti, kai ji pati pamatė tabletes prie peleninės ir ištiesė ranką.

Tačiau Jokūbas buvo miklesnis ir nutvėrė jas anksčiau.

– Atiduokit! – reikalavo Rūžena.

– Norėčiau jus paprašyti, – tarė Jokūbas, – ar negalėčiau paimti vienos tabletės?

– Atsiprašau, neturiu laiko.

– Mat aš vartoju lygiai tokias pat...

– Aš jums ne greitoji pagalba, – atkirto Rūžena.

Jokūbas mėgino atkimšti dangtelį, tačiau nespėjo, Rūžena nutvėrė tūbelę. Jokūbas sugniaužė kumštį.

– Ką darote! Atiduokite mano tabletes! – sušuko Rūžena. Jokūbas žvelgė jai į akis ir iš lėto atleido tūbelę gniaužiančius pirštus.

11

Ratų bildesys akomponavo jos kelionės bergždumui. Juk ji buvo visiškai tikra, kad neras vyro kurorte, tad ko tenai važiavo? Keturias valandas trenkiasi traukiniu vien tam, kad sužinotų, ką jau žino iš anksto, ir vėl grįžtų? Tačiau pirmyn ją ginė ne racionalus impulsas, o viduje gaudžiantis variklis, kurio neįmanoma sustabdyti.

(Taip, dabar Františekas ir Kamila paleidžiami į šios istorijos erdvę kaip dvi tolimojo veikimo raketos. Jas valdo pavydas.)

Susisiekimas su kalnų kurortu iš sostinės nėra pats geriausias, ir poniai Klimovai teko tris kartus persėsti, kol pagaliau nuvargus išlipo idiliškoje stoty, aplipintoje reklaminiais plakatais, rekomenduojančiais gydomuosius kurorto šaltinius ir stebuklingą purvą. Nuo stoties topolių alėja nuėjo į miestą ir jau kolonados pradžioje į akis krito ranka pieštas plakatas su raudonomis raidėmis išvedžiotu jos vyro vardu. Sustojo nustebusi ir po vyro pavarde perskaitė dar du vyriškus vardus. Negalėjo patikėti, kad Klima jai nemelavo! Viskas pasitvirtino. Tuoj pat pajuto nepaprastą džiaugsmą ir seniai prarastą pasitikėjimą.

Tačiau džiaugsmas truko neilgai, nes greit susiorientavo, kad koncertas dar neįrodo vyro ištikimybės. Jis, žinoma, sutiko koncertuoti šiame užkampio kurorte tik todėl, kad čia norėjo susitikti su kažkokia moterim. Ir staiga ji pajuto, kad viskas daug blogiau, nei manė, pasijuto patekus į spąstus.

Važiavo, kad įsitikintų, jog vyro čia nėra, ir taip (iš naujo, nebe pirmą kartą!) *netiesiogiai* įrodytų sau jo neištikimybę. Tačiau dabar situacija pasikeitė: ji nenutvers jo meluojant, o (šįkart *tiesiogiai* ir visai akivaizdžiai) įrodys pačią neištikimybę. Taigi šiandien išvys kitą moterį, su kuria čia susitiko Klima. Nuo viso to jai beveik pradėjo tirtėti keliai. Nors ligi šiol būdavo tikra, kad viską *žino*, tačiau ligi šiandienos nieko (nė vienos jo meilužės) neteko *matyti*. Tiesą sakant, ir nežinojo nieko, tiktai tarėsi žinanti ir pati tuo patikėdavo. Tikėjo jo neištikimybe, kaip krikščionis tiki Dievo buvimu. Tačiau krikščionis tiki Dievą būdamas visiškai tikras, kad niekad jo neišvys. Įsivaizdavusi, kad šiandien išvysianti Klimą su kita moterimi, pajuto lygiai tokį pat siaubą, kokį pajustų krikščionis, jeigu jam paskambintų Dievas ir praneštų, kad šiandien užeis per pietus.

Baimė sukaustė visą jos kūną. Paskui išgirdo kažką šaukiant ją vardu. Atsigręžė ir pamatė vidury kolonados tris jaunuolius. Mūvėjo džinsais, buvo užsimetę megztinius ir taip bohemiškai skyrėsi nuo nuobodžiai kruopščiai apsirengusių kitų kolonada vaikštinėjančių kurorto svečių. Jie jai šypsojosi.

– Eikš čia! – pakvietė jie.

Tai buvo pažįstami filmininkai, su kuriais draugavo nuo savo sceninės karjeros laikų.

Aukščiausiasis iš jų, režisierius, tuoj paėmė ją už parankės:

– Kaip malonu būtų įsivaizduoti, kad atvažiavai čia pas mus ir dėl mūsų...

– O iš tiesų tai pas savo vyrą... – liūdnai baigė jo asistentas.

– Kokia neteisybė, – tęsė režisierius, – gražiausią sostinės moterį narve laiko kažkoks trimitininkas ir metų metus negali jos pamatyti.

– Velniop viską! – sušuko operatorius (jaunuolis nuzulintu megztiniu). – Eime švęsti!

Tarėsi liaupses skirią spindulingajai karalienei, kuri nusibodus sviedžia juos į krepšį, pilną nereikalingų dovanų. O ji klausėsi jų žodžių dėkinga kaip šlubė, atsirėmusi į gailestingą ranką.

12

Olga kalbėjo, o Jokūbas galvojo, kad atidavė nepažįstamai moteriai nuodus ir ji kada nors gali juos praryti.

Tai atsitiko taip staiga, greičiau, nei jis suvokė ką nors, sąmonei neužfiksavus.

Olga vis kalbėjo, o Jokūbas mintyse teisinosi, kad nenorėjo duoti jai tūbelės, kad ji pati privertė atiduoti. Ir pats suprato, kad pasiteisinimas nevykęs. Buvo tūkstantis galimybių nepaklusti. Jos įžūlumui galėjo pasipriešinti savuoju – ramiai išberti ant delno viršutinę tabletę ir įsikišti ją į kišenę.

Jeigu nesusizgribo laiku ir to nepadarė, tai juk galėjo pasivyti ją ir prisipažinti įdėjęs į tūbelę nuodų. Nebūtų sunku paaiškinti jai, kaip tai atsitiko. O jis vis sėdi čia ir žiūri į kažką kalbančią Olgą, kai turėtų šokti vytis tą medicinos seserį. Juk dar nevėlu. Ir tiesiog jo pareiga padaryti viską, kad išgelbėtų jai gyvybę. Tad kodėl jisai sėdi ir nesijudina?

Olga kalbėjo, o jis stebėjosi, kad vis dar sėdi ir nė krust.

Apsisprendė, jog turi pulti ieškot jos. Suko galvą, kaip paaiškinti Olgai, kad turi eiti. Ar viską jai pasakoti? Suprato negalįs jai sakyti tiesos. Kas bus, jei medicinos sesuo praris tabletę anksčiau, nei jis pasivys ją? Negi leisi Olgai suprasti, kad Jokūbas yra žudikas? O jeigu ir spės ją sulaikyti, kaip pasiteisins Olgai, kad taip

ilgai delsė? Kaip paaiškins jai, kodėl apskritai atidavė tūbelę? Juk jau ir dabar, kol sėdi čia ir delsia, atrodo žudiku visiems pašaliniams stebėtojams!

Ne, negali sakyti Olgai tiesos, tačiau ką jai sakyti? Kaip paaiškinti jai, kad turi šokti nuo stalo ir kažkur bėgti?

Ir apskritai, ar svarbu, ką pasakys jai? Kodėl jis visą laiką kartoja tas kvailystes? Negi kilus grėsmei žmogaus gyvybei, taip svarbu, ką pagalvos Olga?

Žinojo, kad tokios mintys visai ne laiku, jog kas akimirką didėja pavojus medicinos seseriai. Tiesą sakant, ir dabar jau per vėlu. Kol jis čia samprotauja, ji su tuo jaunuoliu atsidūrė taip toli nuo vyninės, kad net nesuprastų, kur link bėgti. Juk nežino, kur jie nuėjo! Tad į kurią pusę dabar leistųsi jos ieškoti?

Ir iš karto susizgribo, jog tai tik naujas teisinimasis. Išties sunku būtų greitai ją rasti, tačiau anaiptol ne neįmanoma. Dar nevėlu veikti, tačiau veikti nedelsiant, kad nepavėluotų!

– Šiandien nesiseka nuo pat ryto, – tarė Olga. – Pramigau, pavėlavau į pusryčius, nebenorėjo man jų duoti, į baseiną atsibeldė tie kvaištelėję filmininkai. O taip norėjau, kad šiandien būtų puiki diena, kadangi paskutinį kartą mes kartu. Nė nesuvoki, kaip man tai svarbu. Jokūbai, ar bent nutuoki, kaip man tai svarbu?

Palinko per stalą ir paėmė jį už rankų.

– Nusiramink, nėra jokios priežasties, kad diena būtų nesėkminga, – vos išspaudė jis, nes visiškai negalėjo susikaupti. Kažkoks balsas nuolat tvirtino jam, kad medicinos sesers rankinėje yra nuodų, kad nuo jo priklauso jos gyvybė arba mirtis. Tas balsas buvo nenutylantis ir įkyrus, tačiau ir keistai silpnas, tarsi aidėtų iš gelmių gelmės.

13

Klima važiavo su Rūžena miško keliu suvokdamas, kad šį kartą išvyka prabangiu automobiliu neteikia jam jokio pranašumo. Užsispyrėlė Rūžena atrodė nepasiekiama, ir trimitininkas ilgai tylėjo. Paklausė, kai tyla ėmė pernelyg slėgti:

– Ateisi į koncertą?

– Nežinau, – atsakė ji.

– Ateik, – paprašė jis ir būsimasis koncertas tapo užuomazga pokalbio, bent kurį laiką atitraukusio juos nuo ginčų. Klima stengėsi kuo juokingiau pasakoti apie būgnuojantį vyriausiąjį gydytoją suvokdamas, jog lemiamą pokalbį su Rūžena teks atidėti iki vakaro.

– Džiaugiuos, kad lauksi manęs po to koncerto kaip kad praeitą kartą čia grojant... – vos ištaręs tuos žodžius, susigriebė, kad jie gali reikšti gerokai daugiau, nei jis ketino pasakyti. „Kaip kad praeitą kartą" reiškia, kad jie po koncerto mylėsis. Dieve mano, ir kaip čia jis visiškai neatsižvelgė į tokią aplinkybę?

Keista, tačiau ligi šios akimirkos jam apskritai nė nedingtelėjo, kad su ja galėtų mylėtis. Nėštumas nepastebimai išstūmė ją į sekso užribį. Tiesa, buvo nusiteikęs elgtis švelniai, bučiuoti ją ir glostyti. Taip ir elgėsi neužmiršdamas, tačiau visa tebuvo gestai, tušti ženklai, kurių negrindė joks kūniškas interesas.

Dabar pagalvojus jam pasirodė, jog nesidomėjimas Rūženos kūnu buvo pati didžiausia šių dienų klaida. Taip, dabar jam visiškai aišku (ir pikta ant draugų, neatkreipusių jo dėmesio): jiems tiesiog būtina pergulėt! Juk toks netikėtas svetimumas, kuriuo apsišarvavo mergina ir pro kurį jis niekaip neįstengė prasiskverbti, kaip tik sąlygotas jų kūnų svetimumo. Atstumdamas kūdikį, jos įsčių gėlę, jis taip pat atstumia ir įžeidžia jos nėščią kūną. Taigi turėtų domėtis dar neapsunkusiu jos kūnu. Turėtų negimdantį kūną supriešinti su gimdančiuoju ir taip įgyti sąjungininką.

Visa tai suvokęs, pajuto savy naują viltį. Palinko prie Rūženos ir suspaudė jai petį:

– Man širdis plyšta, kai taip ginčijamės. Žinai, viskas kaip nors susitvarkys. Svarbiausia, kad mes kartu. Niekam neatiduosime šios nakties ir ji bus puiki kaip ir ana.

Viena ranka laikė vairą, kita apkabino ją per pečius ir greit jam pasirodė, kad kažkur viduj kyla jos nuogos odos ilgesys. Užliejo džiaugsmas, nes toksai ilgesys galėjo padėti rasti vienintelę bendrą kalbą, kuria jie galėtų susikalbėti.

– O kur susitiksim? – paklausė ji.

Klima puikiai suprato, jog visas kurortas stebės, su kuo jis išeis po koncerto. Tačiau išeities nebuvo:

– Iškart kai baigsis, ateik pas mane į užkulisius.

14

Kai Klima vėl nuskubėjo į Visuomenės namus, norėdamas paskutinį kartą parepetuoti „Saint Louis Blues“ ir „Šventieji žygiuoja“, Rūžena įdėmiai apsidairė. Ką tik važiuojant automobiliu pastebėjo jį veidrodėlyje, iš tolo sekantį juos motociklu. Bet dabar jo niekur nesimatė.

Jautėsi persekiojamąja, kurią vejasi laikas. Žinojo turinti ligi rytdienos apsispręsti, tačiau pati nežinojo, ko nori. Visiškai niekuo negalėjo pasitikėti. Tėvai jai buvo svetimi. Františekas mylėjo ją, tačiau būtent todėl ir nepasitikėjo juo (taip danielė nepasitiki medžiotoju). Klima nepasitikėjo, kaip medžioklis nepasitiki daniele. Tiesa, draugavo su bendradarbėmis, tačiau jomis taip negalėjo visiškai pasitikėt (kaip medžiotojas nepasitiki kitais medžiotojais). Ėjo per gyvenimą visiškai viena, pastaraisiais mėnesiais su kažkokiu keistu draugu savo įsčiose, kurį vieni vadino didžiausia jos laime, kiti visiškai priešingai, o ji pati nejuto nieko.

Ji nieko nežinojo. Buvo aptekusi nežinojimu. Ji buvo pats nežinojimas. Nežinojo net kur einanti.

Ėjo pro restoraną „Slavija“, pačią prasčiausią šios rūšies kurorto įstaigą, purviną užeigą, kur čiabuviai užsuka gurkštelėti alaus ir paspjaudyti ant grindų. Anksčiau tai buvo gal net geriausia įstaiga, nes iš tų laikų mažame sodelyje buvo likę trys mediniai raudonai

dažyti (bet jau aptaškyti) stalai su kėdėm, – buržuazinių linksmybių su sodų kapelomis, šokių vakarais ir į kėdes atremtais moteriškais skėčiais prisiminimas. Tačiau ką apie tuos laikus galėjo žinoti Rūžena, per gyvenimą einanti siauru dabarties liepteliu ir neturinti jokios istorinės atminties? Ji negalėjo matyti raudono skėčio šešėlio, kurį čia metė tolimų laikų atšvaitai, o matė vien tris vyrus su džinsais, gražią moterį ir vidur neužtiesto stalo pastatytą vyno butelį.

Vienas iš vyrų pašaukė ją. Atsigręžė ir pažino operatorių su nušiurusiu megztiniu.

– Ateikit, – pakvietė jis, ir ji pakluso.

– Ši žavi mergina šiandien leido mums susukti trumpą pornografinį filmą, – taip operatorius pristatė Rūženą moteriai, kuri ištiesė ranką ir nesuprantamai sumurmėjo pavardę.

Rūžena prisėdo greta operatoriaus, kuris pastatė jai taurę ir įpylė vyno.

Rūžena buvo dėkinga, kad kažkas vyksta. Kad jai nereikia galvoti, kur eiti ir ką daryti. Kad nereikia apsispręsti, pasilikt ar atsikratyti kūdikio.

15

Galiausiai jis vis dėlto ryžosi. Užmokėjo padavėjui ir tarė Olgai, jog dabar turi eiti ir jie susitiks prieš koncertą.

Olga paklausė, koks reikalas, ir Jokūbas pajuto nemalonų tardymo prieskonį. Atsakė dar turįs susitikt su Škreta.

– Gerai, – tarė ji, – tai neturėtų ilgai trukti. Einu persirengti ir šeštą vėlei lauksiu tavęs čia. Kviečiu vakarienės.

Jokūbas palydėjo Olgą į Markso namą. Kai ji pranyko į kambarius vedančiame koridoriuje, palinko prie budėtojo ir paklausė:

– Atsiprašau, ar seselė Rūžena namuose?

– Ne, – atsakė budėtojas, – raktas kabo čia.

– Labai skubus reikalas, – neatlyžo Jokūbas, – gal žinote, kur ją būtų galima rasti?

– Nežinau.

– Neseniai mačiau ją su trimitininku, kuris turi čia šį vakarą groti.

– Taip, aš irgi girdėjau, jog tarp jų kažkas yra, – pritarė budėtojas. – Tas tai dabar tikriausiai repetuoja Visuomenės namuose.

Ant scenos prie savo būgnų sėdintis daktaras Škreta, išvydęs salės duryse Jokūbą, sveikindamasis kilstelėjo lazdelę. Jokūbas nusišypsojo jam ir apžvelgė kėdžių eiles, kur sėdėjo kokia dešimtis džiazo mėgėjų (taip, Klimos šešėliu virtęs Františekas vėl buvo tarp jų). Paskui atsisėdo tikėdamasis, gal pasirodys medicinos sesuo.

Suko galvą, kur dar galėtų jos ieškoti. Ji dabar galėjo būti pačiose įvairiausiose vietose, apie kurias jis neturėjo jokios nuovokos. Gal derėtų paklausti trimitininko? Bet kaip jo paklausi? O jeigu jai jau kas nors atsitiko? Jokūbas suprato, kad galima jos mirtis būtų tiesiog niekaip nepaaiškinama ir be motyvų žudantis asmuo liktų neišaiškintas. Tad ar verta atkreipti į save dėmesį? Ar dera palikti pėdsaką ir taip sukelt įtarimą?

Subarė pats save. Nevalia svarstyti kaip bailiui, kai gresia pavojus žmogaus gyvybei. Jis pasinaudojo pertrauka tarp dviejų numerių ir per užkulisius užlipo ant scenos. Daktaras Škreta džiugiai atsigręžė į jį, o Jokūbas prispaudė pirštą prie lūpų ir tyliai paprašė pasiteirauti trimitininko, kur dabar ta medicinos sesuo, su kuria prieš valandą sėdėjęs vyninėj.

– Ko ji jums visiems parūpo? – nedraugiškai sušnypštė Škreta.

– Kur Rūžena? – šūktelėjo jis trimitininkui, o šis paraudo ir atsakė nežinąs.

– Ką gi, – atsiprašė Jokūbas, – netrukdysiu jums, grokite.

– Kaip tau mūsų orkestras? – pasiteiravo daktaras Škreta.

– Nuostabus, – atsakė Jokūbas ir grįžo į savo kėdę salėje. Žinojo, kad blogai elgiasi. Jeigu jam iš tikrųjų rūpėtų jos gyvybė, turėtų skelbti aliarmą, sukelti visus ant kojų, kad kuo greičiau ją rastų. Tačiau jis ėjo jos ieškoti tik tam, kad turėtų alibi savo sąžinei.

Vėl prisiminė akimirką, kai davė jai tūbelę su nuodais. Ar išties padavė greičiau, nei susivokė ką darąs? Ar išties nesąmoningai?

Jokūbas žinojo, kad tai netiesa. Jo sąmonė nebuvo užmigusi. Vėlei matė aną gelsvais plaukais pridengtą veidą ir suprato, kad čia būta ne atsitiktinumo (jokio sąmonės miego). Jis davė jai tūbelę su nuodais, nes toks buvo senas jo noras, metų metus tykojęs progos, ir toksai stiprus, kad galiausiai pats prisišaukė progą.

Jis sudrebėjo iš siaubo ir pakilo. Vėlei leidosi į Markso namą. Tačiau Rūženos vis dar nebuvo.

16

Koksai atokvėpis, kokia idilija! Kokia audringos dramos pertrauka! Kokia palaiminga popietė su trim faunais!

Abidvi trimitininko persekiotojos, abi jo nelaimės, sėdi šalia, geria vyną iš to paties butelio ir abi vienodai laimingos, kad yra čia ir kad bent šį akimirksnį gali negalvot apie jį. Koks jaudinantis sutarimas bei supratimas!

Kamila žiūri į tris vaikinus, kokia ir ji kadaise buvo. Žiūri tarsi į savo šiandienio gyvenimo negatyvą. Prispausta rūpesčių, jinai sėdi čia šalia grynojo nerūpestingumo, ji, prisirišusi prie vienintelio vyro, sėdi šalia trijų faunų, atstovaujančių begalinei vyrijos įvairovei.

Visų faunų kalbų tikslas tas pats: praleisti naktį su abiem moterimis, naktį penkiese. Iliuzinis tikslas, nes jie žino, kad Kamilos vyras yra čia, tačiau tikslas toksai puikus, kad jo siekia nepaisydami nerealumo.

Kamila supranta, kurlink krypstama, ir leidžiasi nešama srovės, ypač kad tai tik vaizduotės žaismė, spektaklis, gundantys svaičiojimai. Ji kvatojas iš dviprasmybių, kurstomai juokauja su nepažįstama bendrininke ir mielai sutiktų, kad ta dramos pertrauka kuo ilgiau truktų, kad kuo ilgiau nereikėtų akis į akį susidurti su savo varžove ir išvysti tikrą tiesą.

Dar vienas butelis vyno, visi jau linksmi, kauštelėję, bet ne tiek

nuo vyno, kiek nuo tos keistos nuotaikos, noro kuo ilgiau tęsti greit pasibaigsiantį akimirksnį.

Kamila junta, kad po stalu prie jos kairiosios kojos prigludo režisieriaus blauzda. Junta, tačiau neatitraukia savo kojos. Tai palytėjimas, mezgąs reikšmingą intrigos ryšį, tačiau galbūt ir visiškai atsitiktinis, kurio dėl jo menkumo ji galėtų net nepastebėti. Prisilietimas ties nekaltumo ir geismingumo riba. Kamila nenori peržengti ribos, tačiau ir džiaugiasi galinti sustoti tiesiai ant jos (ant siauro netikėtos laisvės ploto) ir džiaugsis dar labiau, tai stebuklingai linijai slenkant prie naujų žodinių užuominų, žaidimų ir lytėjimų. Tos vis toliau perkeliamos ribos su dviprasme nekaltybe saugoma, Kamila norėtų leistis nešama į tolių tolius.

Kone atstumiamai tviskantis Kamilos grožis verčia režisierių veržtis pirmyn lėtai ir atsargiai, o kasdienis Rūženos žavesys operatorių traukia galingai ir tiesiai. Jis apkabina Rūženą ir paliečia jos krūtį.

Kamila stebi. Jau taip seniai nėra mačiusi geismingų kitų žmonių gestų! Žiūri į delną, kuris uždengia krūtį, spaudžia ją, maigo ir glosto per suknelę. Žiūri į nejudrų Rūženos veidą, geismingai nuolankų ir pasyvų. Ranka glamonėja krūtį, saldžiai teka laikas, Kamila junta, kaip prie kitos jos kojos priglunda asistento kelis. Ir tada ji prabyla:

– Šiandien norėčiau lėbauti visą naktį.

– Kad jį velnias tą tavo trimitininką! – nusikeikia režisierius.

– Kad jį kur velnias! – pakartoja asistentas.

17

Tą akimirką atpažino ją. Taip, tas pats veidas, kurio fotografiją rodė jai bendradarbės! Staigiai nubloškė operatoriaus ranką.

– Ko kvailioji! – užprotestavo šis.

Jis vėl mėgino ją apkabinti ir vėl buvo atstumtas.

– Ką čia išdarinėjate? – suriko ji.

Režisierius ir asistentas prapliupo juoktis.

– Jūs rimtai? – pasiteiravo asistentas.

– Žinoma, rimtai, – atsakė labai griežtai.

Asistentas žvilgtelėjo į laikrodį ir patarė operatoriui:

– Dabar lygiai šešta. Situacija pasikeitė, nes mūsų draugė porinėm valandom labai santūri. Tad turėtum susilaikyt iki septintos.

Vėl nugriaudėjo juokas. Rūžena paraudo pažeminta. Buvo nutverta su vyro delnu ant krūties. Nutverta besileidžianti glamonėjama. Buvo nutverta pačios didžiausios varžovės tada, kai visi iš jos juokėsi.

– Gal galėtum paprašyti panelės, kad išimties tvarka šeštą valandą laikytų neporine, – pasiūlė režisierius.

– Tu manai, jog teoriškai įmanoma šeštą valandą laikyti neporine? – pasiteiravo asistentas.

– Taip, – tęsė režisierius, – Eukleidas garsiuosiuose „Elementuose“ būtent taip ir rašo: „Tam tikromis ypatingomis ir labai slap-

tingomis aplinkybėmis kai kurie poriniai skaičiai elgiasi kaip neporiniai". Spėju, kad kaip tiktai pasitaikė tokios itin slaptingos aplinkybės.

– Rūžena, tai ar sutinkate šitą šeštą valandą laikyti neporine?

Rūžena tylėjo.

– Sutinkat? – palinko prie jos operatorius.

– Panelė tyli, – konstatavo asistentas, – tad turime nuspręsti, ar jos tylėjimą laikysime sutikimu ar nesutikimu.

– Galim balsuoti, – nutarė režisierius.

– Teisingai, – tęsė asistentas. – Kas už tai, kad Rūžena sutinka, jog šešta šiuo atveju yra neporinis skaičius? Kamila! Balsuoji pirma!

– Aš manau, kad Rūžena tikriausiai sutinka su tuo, – tarė Kamila.

– O tu, režisieriau?

– Aš tikras, – solidžiai tarė režisierius, – kad panelė Rūžena šeštą laikys neporiniu skaičiumi.

– Operatorius yra suinteresuotasis asmuo, todėl nebalsuoja. Aš balsuoju už, tad mes trimis balsais nutarėme, kad Rūženos tylėjimas reiškia sutikimą, – apibendrino asistentas. – Taigi, operatoriau, turi nedelsdamas tęsti ką pradėjęs.

Operatorius palinko prie Rūženos ir apkabino ją taip, kad delnas vėl palietė krūtį. Rūžena atstūmė jį dar smarkiau nei anksčiau ir suriko:

– Atitrauk savo purvinus nagus!

– Rūžena, ar jis kaltas, kad jam patinkate. Visi buvome taip gražiai nusiteikę... – įkalbinėjo ją Kamila.

Rūžena ką tik buvo visiškai pasyvi ir pasidavusi ją nešančiai srovei, sutinkanti su viskuo, kad ir kas atsitiktų. Atsidavusi atsitiktinumui, palenkiama į visas puses, priimanti viską, kas galėtų reikšti išeitį iš akligatvio, kuriame buvo atsidūrusi.

Tačiau atsitiktinumas, kurį priėmė tokia dėkinga, staiga parodė savo priešiškumą. Rūžena, pažeminta prie varžovės ir visų išjuokta, suprato teturinti vienintelę patikimą atramą, vienintelę paguodą ir gelbėtoją: savo įsčių vaisių. Visa jos siela (ir vėl! ir vėl!) leidos žemyn, vidun, į kūno gelmes ir tvirtino jai, kad negalima niekada

išsiskirti su tuo, kas taip romiai noksta joje. Jis – slaptasis jos koziris, iškeliantis ją aukštyn viršum pajuokų ir nešvarių rankų. Jai kilo noras išsakyti tai, išrėkt jiems į akis, atsikeršyti už pajuoką ir atsainią bendravimo malonę.

Tik būk rami, įsakė sau ir siektelėjo tūbelės rankinėje. Ištraukė ją ir pajuto, kaip kažkieno pirštai tvirtai sugniaužė riešą.

18

Niekas nepastebėjo, iš kur jis atsirado. Staiga stojo prieš juos ir Rūžena atsigręžus pamatė jo šypseną.

Jis vis dar laikė jos ranką: gniaužtas buvo tvirtas ir ji pakluso: tūbelė nukrito į rankinės dugną.

– Ar galima prisėst, gerbiamieji? Aš Bertlefas.

Nė vienas iš vyriškių neapsidžiaugė nepažįstamuoju, nė vienas iš jų neprisistatė, o Rūžena nebuvo tokia apsitrynus visuomenėje, kad pristatytų jam kitus.

– Matau, kad truputį sutrukdžiau jums, – tarė Bertlefas, paėmė atokiau stovėjusią kėdę ir pristatė ją laisvoje vietoje prie stalo atsisėsdamas prieš visus, o iš jam dešinės sėdėjo Rūžena.

– Atleiskite, – tęsė jis, – toks jau mano įprotis, – ne ateiti, o apsireikšti.

– Taigi, – pagavo jo toną asistentas, – leiskit ir mums laikyti jus ne daugiau nei vaiduokliu ir nekreipti į jus dėmesio.

– Mielai jums tai leidžiu, – atsakė Bertlefas grakščiai nusilenkdamas. – Tik abejoju, ar nepaisant mano geros valios, jums tai pavyks.

Paskui jis žvilgtelėjo į praviras bufeto duris ir suplojo delnais.

– Tiesą sakant, kas jus kvietė, šefe? – pasiteiravo operatorius.

– Norite pasakyti, kad nebuvau kviestas? Galėtume su Rūžena tuojau pat išeiti, tačiau įpratimas yra antrasis prigimimas. Kas vakarą

ateinu prie šio stalo ir gurkšteliu šiek tiek vyno, – žvilgtelėjo į ant stalo stovinčio butelio etiketę. – Žinoma, kur kas geresnio už šitą.

– Būtų be galo malonu sužinoti, kaip jums pavyksta šitoj skylėj rasti kokio geresnio vyno, – pasiteiravo asistentas.

– Atrodo, šefe, jūs baisiai pučiatės, – pridūrė operatorius. – Žinoma, pasiekus tokį amžių, ir lieka tik pūstis.

– Klystate, – atsakė Bertlefas tarsi nė negirdėdamas operatoriaus užgaulės, – šitoj užeigoj jie turi užslėpę geresnių vynų nei pačiuose brangiausiuose viešbučiuos.

Tai sakydamas jis paspaudė ranką restorano direktoriui, anksčiau čia nė nedirstelėjusiam, o dabar besilenkiančiam Bertlefui ir klausiančiam:

– Užtiest visiems?

– Žinoma, – atsakė Bertlefas ir kreipės į visą užstalę. – Ponios ir ponai, kviečiu jus kartu su manim paragauti vyno, kurio skonį aš jau daugkart mėginau ir kuo puikiausiai įvertinau. Tikiuosi, neprieštaraujat?

Niekas jam neatsakė ir direktorius rado reikalą įsiterpti:

– Kai kalbama apie valgį ir gėrimą, galiu gerbiamiesiems svečiams rekomenduoti, kad visiškai pasikliautų ponu Bertlefu.

– Bičiuli, duokite mums du butelius ir didelę lėkštę sūrių, – nutarė Bertlefas ir pasigręžė į likusiuosius. – Prašau jus nesivaržyti. Rūženos draugai yra ir mano draugai.

Iš bufeto atbėgo vos dvylikos metų berniukas atnešdamas ant padėklo taures, lėkšteles ir staltiesę. Padėjo ant gretimo stalo ir pro sėdinčiųjų pečius surinko nebaigtas gerti taures. Jas ir pusiau nugertą butelį pastatė ten, kur jau buvo padėklas. Paskui ilgai šluostė stalą prieš užtiesdamas jį sniego baltumo staltiese. Tada nuo gretimo stalo paėmė ankstesnes taures ir norėjo vėl jas išdėstyti svečiams.

– Tų senų taurių ir butelio su tuo birzgalu čia jau nebedėkit, – paprašė Bertlefas. – Tėvelis atneš mums geresnio vyno.

– Šefe, gal malonėsit leisti mums gert, ką norime? – mėgino priešintis operatorius.

– Kaip norite, – atkirto Bertlefas. – Negaliu prievarta piršti laimės. Visi turi teisę į savo prastą vyną, savo kvailystę ir savo purvinas panages. Taigi berniuk, – kreipėsi į berniuką, – padėkite visiems po ankstesnį stiklą ir naują tuščią taurę. Mano svečiai galės laisvai rinktis tarp miglų pagimdyto vyno ir vyno, kurį kaitino saulė.

Taip prie kiekvieno atsirado dvi taurės: viena tuščia, kita – su nebaigtu gerti vynu. Prisiartino restorano direktorius su dviem buteliais, suspaudė vieną iš jų keliais ir plačiu mostu ištraukė kamštį. Paskui truputį vyno įpylė į Bertlefo taurę. Bertlefas kilstelėjo taurę prie lūpų, siurbtelėjo ir pasigręžė į direktorių:

– Nuostabus. Dvidešimt tretieji metai?

– Dvidešimt antrieji, – patikslino direktorius.

– Pilkite, – tarė Bertlefas ir direktorius apėjo stalą, pildamas vyną į tuščias taures.

Bertlefas pirštais kilstelėjo taurę:

– Bičiuliai, paragaukite šito saldaus praeities skonio vyno. Paragaukite, tarsi iš ilgo kaulo čiulptumėte seniai užmirštą vasarą. Tokiu tostu norėčiau sujungti praeitį su dabartimi ir dvidešimt antrųjų saulę su šių metų saule. Ta saulė yra paprasta mergina Rūžena, pati to nežinodama, ji yra karalienė. Ji nelyg šio kurorto brangakmenis, nelyg deimantas ant elgetos skudurų. Ji čia kaip mėnulis, užsilikęs išblyškusiame dienos danguje. Ji čia kaip virš sniego skraidantis drugelis.

Operatorius mėgino per prievartą nusijuokt:

– Ar neperdedat, šefe?

– Neperdedu, – atkirto Bertlefas ir grįžtelėjo į operatorių. – Tik jums atrodo, kad perdedu, nes kylate prieš prigimtinę daiktų tvarką, jūs, piktžole, antropomorfini acte! Jūs sklidinas rūgščių, kurios burbuliuoja jumyse tarsi alchemiko puode! Gyvybę paaukotumėt už bjaurastį aplinkui, kurios pats esate pritvinkęs. Tik taip galite bent akimirką justi šiokią tokią santarvę su pasauliu. Mat nuostabusis pasaulis baugina jus, kankina ir nuolatos atstumia. Koks nesutaikomas derinys: purvinos panagės ir graži moteris šalia! Tad pirmiau reikia išpurvint moterį ir tik paskui pasidžiaugti ja. Ar ne

taip, tamsta? Džiaugiuos, kad pakišote rankas pastalėn, teisybę, matyt, sakiau apie jas.

– Dedu skersą ant visų padorybių, niekada nebūsiu klounu balta apykakle su kaklaraiščiu kaip jūs, – atrėžė operatorius.

– Purvini nagai ir skylėtas megztinis taip pat nieko naujo, – nenusileido Bertlefas. – Kadais toks kinikų filosofas vaikštinėjo išdidus Atėnuose su skylėtu apsiaustu, kad visi pastebėtų, kaip jis niekina konvencijas. Sutiko jį Sokratas ir sako: „Pro apsiausto skyles regiu tavo tuštybę. Jūsų nešvara, pone, yra savimeiliška, o jūsų savimeilė – purvina".

Apstulbusi Rūžena negalėjo atgauti amo. Vyriškis, kurį tik iš matymo skyrė tarp pacientų, tarsi nukrito iš dangaus jai į pagalbą, ir ją žavėjo elegantiškai laisva jo elgsena bei tas žiaurus atsainumas, su kuriuo jisai trynė į miltus operatoriaus įžūlumą.

– Regis, netekot žado, – po trumpos pauzės tarė Bertlefas, – tikrai visai nenorėjau jūsų įžeisti. Mėgstu santaiką, o ne ginčus ir mielai atsiprašau, kad leidaus nunešamas iškalbos. Tenoriu, kad paragautumėt šito vyno ir išgertumėt su manim už Rūženą, dėl kurios čia ir atėjau.

Bertlefas vėl pakėlė taurę, tačiau niekas prie jo neprisidėjo.

– Pone direktoriau, – kreipėsi Bertlefas, – gal jūs su mumis išgertumėt?

– Šito vyno – mielai, – atsakė restorano direktorius, nuo gretimo stalo paėmė tuščią taurę ir įsipylė vyno. – Ponas Bertlefas supranta, kas yra geras vynas. Jau seniai užuodė mano rūsį. Kaip kregždės, iš tolo jaučia savo lizdą.

Bertlefas nusijuokė laimingu pamalonintо žmogaus juoku.

– Išgersite su mumis už Rūženą? – paklausė.

– Už Rūženą? – paklausė restorano direktorius.

– Taip, už Rūženą, – Bertlefas žvilgsniu parodė savo kaimynę. – Ar ji jums tokia pat graži kaip ir man?

– Su jumis, pone Bertlefai, pamatysi tik gražias moteris. Nereikia man nė žvilgtelėt į panelę, ir taip žinau, kad gražuolė, jeigu sėdi šalimais jūsų.

Bertlefas vėl prapliupo laimingu juoku, direktorius juokės kartu su juo ir netikėtai pritarė Kamila, kurią nuo pat pradžių linksmino atsiradęs Bertlefas. Jos netikėtas juokas buvo keistai ir nepaaiškinamai užkrečiamas. Iš galantiško solidarumo prie Kamilos prisidėjo ir režisierius, prie režisieriaus – jo asistentas, o galiausiai ir Rūžena, į daugiabalsį juoką nirdama kaip į palaimingą glėbį. Šią dieną ji pirmą kartą nusijuokė. Pirmą kartą atsipalaidavo ir atsikvėpė. Juokės garsiau už kitus ir negalėjo susivaldyti.

Bertlefas laikė iškeltą taurę:

– Už Rūženą!

Direktorius pakėlė savo taurę, pakėlė taurę Kamila ir režisierius su asistentu, ir visi pakartojo paskui Bertlefą: „Už Rūženą!“ Pagaliau ir operatorius pakėlė savo stiklą ir, netaręs nė žodžio, gurkštelėjo.

– Išties nuostabus vynas! – siurbtelėjęs konstatavo režisierius.

– Ar nesakiau, – nusijuokė direktorius.

Tada berniukas padėjo ant stalo didžiulę lėkštę sūrių ir Bertlefas paragino:

– Prašau, jie taip pat puikūs!

– Tik pasakykit, – stebėjosi režisierius, – ir iš kur gavote tiek įvairiausių rūšių, gali manyt atsidūręs Prancūzijoje.

Įtampa visiškai atslūgo, nuotaika pagerėjo, visi ėmė kalbėti, dėtis į lėkšteles sūrių gabalėlius, klausinėti, iš kur restoranas jų gavo (šioje šalyje tiek mažai sūrių rūšių), piltis vyno.

Kai visi jautėsi kuo puikiausiai, Bertlefas pakilo ir nusilenkė:

– Labai džiaugiuosi pabuvęs su jumis ir dėkoju jums už kompaniją. Mano bičiulis daktaras Škreta šiandien koncertuoja, ir mes su Rūžena norėtume jo paklausyti.

19

Rūžena ir Bertlefas pranyko už lengvų besileidžiančių sutemų klosčių. Lengvumo dvasia, nešusi užstalę į išsvajotąją ydų salą, ištirpo ir nebebuvo įmanoma grąžinti jos. Visi kažkaip sugniužo.

Ponia Klimova pasijuto nelyg pakirdus iš sapno, iš kurio visai nenorėjo pabusti. Jai šmėkštelėjo mintis, kad apskritai nebūtina eiti į koncertą. Kad jai pačiai būtų buvęs fantastinis siurprizas, jeigu staiga patirtų atvažiavusi ne persekioti vyro, o išgyventi nuotykį. Kad būtų puiku pasilikti su trim filmininkais, o rytą paslapčiom išvažiuot namo. Kažkas ragino elgtis būtent taip, kad tai būtų išsilaisvinimas, pasveikimas ir užkeikimo atsikratymas.

Bet ji buvo jau išsiblaiviusi. Burtai išsisklaidė. Buvo likus viena pati su savo praeitimi, su senų įkyrių minčių kankinama galva. Mielai būtų bent porą valandų tęsusi tą trumpą sapną, bet juto, kad sapnas jau blykšta ir sklaidosi kaip tamsa paryčiais.

– Ir man reikia eiti, – tarė ji.

Jie įkalbinėjo ją dar pasilikti, bet jautėsi nebeturį nei jėgų, nei pasitikėjimo savimi, kad įstengtų ją sulaikyti.

– Šimts velnių, – nusikeikė operatorius, – kas per vienas buvo tas dėdė?

Norėjo paklausti restorano direktoriaus, bet vos išėjus Bertlefui, niekas vėl nekreipė į juos dėmesio. Iš bufeto sklido kauštelėjusių

lankytojų keliamas triukšmas, o jie sėdėjo čia užmiršti prie nebaigto gerti vyno ir nesuvalgytų sūrių.

– Kad ir kas būtų, bet sugadino mūs vakarėlį. Vieną damą mums jau nusivedė, o kita dabar pati išeina. Palydėkime bent Kamilą.

– Ne, pasilikit, – tarė Kamila. – Noriu ten eit viena.

Ji jau buvo kitur. Jai trukdė užstalės bendrai. Pavydas priselino prie jos lyg mirtis. Ji jau buvo jo galioje ir nieko kito nematė. Atsikėlė ir išėjo ta pačia kryptimi, kur ką tik išėjo Bertlefas su Rūžena. Iš tolo dar išgirdo operatoriaus balsą:

– Šiknon...

20

Prieš koncertą Jokūbas ir Olga užsuko į atlikėjų kambarį paspausti rankos Škretai ir tik paskui nuėjo į salę. Olga norėjo išeiti po pertraukos, kad visą vakarą praleistų abu su Jokūbu. Šis prieštaravo, kad bičiulis gali supykti, tačiau Olga tvirtino, jog jis nė nepastebės.

Salė buvo jau beveik pilna, jų eilėje tebuvo likusios dvi jų vietos.

– Ta moteriškė šiandien mane seka tarsi šešėlis, – sušnibždėjo Jokūbui jiems susėdus.

Jokūbas apsižvalgė ir pamatė, kad šalia Olgos sėdi Bertlefas, o už jo – medicinos sesuo, kurios rankinėje yra nuodų. Akimirką jam net širdis sustojo, bet visą gyvenimą buvo pratęs slėpti, kas vyksta jo viduje, tad atsakė visai ramiai:

– Matau, kad atsidūrėme rezervinių bilietų, kuriuos Škreta išdalijo savo pažįstamiems, eilėje. Tai reiškia, kad žino, kurioje eilėje sėdime, ir pastebės mus išėjus.

– Pasakysi, kad prieky buvo blogai girdėti ir todėl po pertraukos persėdome kitur, – nesutriko Olga.

Tuo metu į scenos priekį išėjo Klima laikydamas auksinį trimitą ir publika ėmė ploti. Plojimai dar sustiprėjo, kai jam iš paskos išėjo daktaras Škreta, per salę nusirito džiugus šurmulys. Daktaras Škreta kukliai sustojo už trimitininko ir ranka nevikriai gestu parodė, kad svarbiausias koncerte yra svečias iš sostinės. Publika iškart

pastebėjo žavų gesto netobulumą ir atsakė į jį dar garsesniais plojimais. Kažkas užpakalinėse eilėse sušuko: „Tegyvuoja daktaras Škreta!“

Iš visos trijulės mažiausiai krintantis į akis ir mažiausiai pagerbtas publikos pianistas atsisėdo ant kėdutės. Škreta atsisėdo prie įspūdingos mušamųjų kombinacijos, o trimitininkas lengvai ritmiškai žingsniavo tarp Škretos ir pianisto.

Plojimai nutilo, pianistas spustelėjo klavišus ir pradėjo savo solinę įžangą, bet Jokūbas pastebėjo, kad jo draugas susijaudino ir neramiai žvalgos. Trimitininkas taip pat pastebėjo daktaro nerimą ir priėjo prie jo. Škreta kažką pašnibždėjo jam ir abu pasilenkė prie grindų. Pagrabaliojo po jas, ir trimitininkas, pakėlęs prie pianino kojos nukritusią lazdelę, perdavė ją Škretai.

Įdėmiai sekusi publika pratrūko naujais plojimais, o pianistas, palaikęs plojimus savo preliudo įvertinimu, skambino toliau ir lankstės žiūrovams.

Olga nutvėrė Jokūbą už rankos ir sušnibždėjo:

– Žavinga! Čia taip smagu, kad man rodosi, nuo šios akimirkos baigiasi šiandienės mano nesėkmės!

Pagaliau pianinui pritarė trimitas ir būgnas. Klima be perstojo vedžiojo smulkius ritmiškus vingius, o daktaras Škreta stūksojo prie savo būgnų kaip orus prakilnus Buda.

Jokūbas įsivaizdavo, kaip medicinos sesuo dabar per koncertą prisimena vaistus, ryja tabletę, susmunka ištikta traukulių ir miršta ant kėdės, daktarui Škretai scenoje daužant būgnus, o žiūrovams plojant ir šūkčiojant.

Jam staiga paaiškėjo, kodėl ta mergina gavo bilietą toje pačioje eilėje kaip jis: šiandienis netikėtas jų susitikimas vyninėje buvo gundymas ir išbandymas. Jis įvyko, kad jis veidrodyje išvystų save: paveikslą žmogaus, tiesiančio nuodus savo artimui. Tačiau tas, kas bandė jį (Dievas, kuriuo netiki), netrokšta jokios kruvinos aukos, jokio nekalto kraujo. Išbandymo pabaigoje turi būt ne mirtis, o Jokūbo atsiskleidimas sau, nuplėšiąs jam nederančią moralinę puikybę. Būtent todėl medicinos sesuo dabar sėdi toje pačioje eilėje, –

kad jis galėtų paskutinę akimirką išgelbėti ją. Todėl šalia jos sėdi ir vyras, su kuriuo jis vakar susidraugavo ir kuris padės jam.

Taip, palaukt palankios progos, gal pirmos pauzės tarp numerių, ir paprašyti Bertlefo visiems trims išeiti į koridorių. Ten jis viską paaiškins jiems ir taip baigsis ši neįtikėtina beprotybė.

Muzikantai baigė pirmąją kompoziciją, pasigirdo plojimai, medicinos sesuo tarė „atleiskite" ir, lydima Bertlefo, skynėsi kelią lauk iš eilės. Jokūbas norėjo kilti ir sekti iš paskos, bet Olga nutvėrė jam už rankos ir sulaikė:

– Ne, prašau, dar ne. Palaukim pertraukos.

Viskas vyko greičiau, nei jis spėjo susigaudyti. Muzikantai jau grojo kitą kūrinį ir Jokūbas suprato, jog tas, kas jį bando, pasodino Rūženą greta ne kad išgelbėtų Jokūbą nuo sąžinės priekaištų, o kad galutinai patvirtintų jo pralaimėjimą ir pasmerkimą.

Trimitininkas pūtė, daktaras Škreta stūksojo lyg didysis būgnų Buda, o Jokūbas sėdėjo nekrustelėdamas. Dabar jis nematė nei trimitininko, nei daktaro, matė vien save sėdintį ir nejudantį, ir negalėjo atplėšt akių nuo šio baisaus vaizdo.

21

Kai Klima išgirdo skardų savo mylimo trimito garsą, jam pasirodė, kad jis šičia vienas, vienas skardena ir užpildo visos salės erdvę. Jautėsi stiprus ir neįveikiamas. Rūžena sėdėjo garbingoje rezervinių bilietų eilėje greta Bertlefo (ir tai palaikė atsitiktiniu geru ženklu), vakaro atmosfera svaigino. Publika buvo gerai nusiteikusi ir klausėsi su malonumu, viskas tarsi šnabždėjo jam, kad nereikia jaudintis. Nuaidėjus pirmiesiems plojimams, Klima grakščiai parodė į daktarą Škretą, šį vakarą tapusį jam mielu ir artimu. Daktaras pakilo už būgnų ir lankstėsi į visas puses.

Kai per antrąjį numerį žvilgtelėjo į salę, pastebėjo, kad Rūženos kėdė tuščia. Jis išsigando. Nuo šiol grojo neramus ir akimis vedžiojo po salę, eilę po eilės, tikrindamas visas vietas, bet jos nerado. Jam dingtelėjo mintis, kad ji išėjo tyčia, norėdama išvengti tolesnių jo įkalbinėjimų, nusprendusi neiti į komisiją. Kur ieškoti jos po koncerto? O jeigu jos neras?

Jautė, kad groja blogai, mechaniškai, neįsijausdamas. Tačiau publika nejuto jo prastos nuotaikos, buvo patenkinta ir po kiekvienos naujos kompozicijos plojimai tik stiprėjo.

Guodėsi, kad tikriausiai nuėjo į tualetą. Jai pasidarė bloga, kaip dažnai nutinka nėščioms moterims. Kai jos nebuvo jau kone pusvalandį, nusprendė, kad ką nors užmiršo namie ir greitai vėl pasiro-

dys. Bet jau baigėsi pertrauka, artėjo koncerto pabaiga, o jos kėdė vis dar buvo tuščia. Tikriausiai nedrįsta vėl įeiti į salę per koncertą. Pasirodys, kai aidės paskutiniai plojimai?

Bet nuaidėjo ir paskutiniai plojimai. Rūžena vis nesirodė ir Klima jautėsi netenkąs jėgų. Žmonės stojosi, šaukė: „Pakartot!" Klima žvilgtelėjo į daktarą Škretą ir papurtė galvą parodydamas, kad nebenori groti. Bet jo žvilgsnis susidūrė su dviem tviskančiomis akimis, norinčiomis tik būgnuoti, būgnuoti, kad ir kiaurą naktį mušt būgnus.

Žiūrovai Klimos gestą palaikė įprastu žvaigždės koketavimu ir puolė dar smarkiau ploti. Tą akimirką prie scenos pasirodė graži jauna moteris. Klima, išvydęs ją, pasijuto silpstąs, alpstąs, netenkąs sąmonės. O ji šypsojosi jam ir sakė (negirdėjo jos balso, žodžius skaitė iš lūpų): „Na pagrok dar! Pagrok!"

Klima kilstelėjo trimitą parodydamas, kad gros. Publika iškart nutilo.

Abu kiti muzikantai nušvito ir ėmė kartoti paskutinę kompoziciją. Klima jautė grojąs laidotuvių orkestre žengdamas paskui savo paties karstą. Grojo ir suvokė, kad viskas prarasta, kad lieka užsimerkt, sudėti rankas ir leistis traiškomam likimo ratų.

22

Bertlefo apartamentuose ant stalelio stovėjo keletas butelių užsienietiškais pavadinimais su spalvingomis etiketėmis. Rūžena nepažinojo brangių gėrimų, tad paprašė viskio, nes kitokio pavadinimo neprisiminė. O jos protas tuo tarpu stengėsi prasiskverbti pro svaigulio skraistes ir susiorientuoti. Keletą kartų klausė, kodėl šiandien susiradęs ją, nors šiaip jie kaip ir nepažįstami.

– Noriu žinoti, – kartojo, – noriu žinot, kodėl mane prisiminėte.

– Jau seniai šito norėjau, – atsakė Bertlefas nenuleisdamas žvilgsnio nuo jos akių.

– Tai kodėl tai padarėte būtent šiandien?

– Todėl, kad viskam savo laikas. Mūsų bičiulis atvyko šiandien.

Žodžiai nuskambėjo gana slaptingai, tačiau Rūžena jautė, jog tai tiesa. Jos padėtis šiandien taip šaukėsi kokios nors išeities, kad kažkas turėjo atsitikti.

– Taip, – pritarė susimąsčiusi, – šiandien buvo ypatinga diena.

– Taigi matote, kad atėjau pačiu laiku, – aksominiu balsu pritarė Bertlefas.

Rūženą apėmė nenusakomas ir nepaprastai saldus palengvėjimas. Bertlefas pasirodė būtent šiandien, vadinasi, viskas iš kažkur valdoma, ir ji galinti atsikvėpti bei atsiduoti tai aukštesniajai jėgai.

– Taip, išties jūs atėjote pačiu laiku, – pritarė.

– Žinau.

Vis dėlto dar kažko ji nesuprato.

– Tačiau kodėl? Kodėl atėjote pas mane?

– Todėl, kad myliu jus.

Žodis „myliu“ nuskambėjo visiškai tyliai, tačiau bemat užpildė visą kambarį. Ji taip pat pritilo:

– Jūs mane mylite?

– Taip, myliu jus.

Ir Františekas, ir Klima jau buvo jai tai sakę, tačiau tik šiandien ji išvydo tuos žodžius, kai jie ateina nešaukiami, nelaukiami ir tikri. Jie kilo priešais kaip vaizdinys. Buvo visiškai nepaaiškinami, bet jai atrodė kuo realiausi, nes patys svarbiausi dalykai yra be paaiškinimo ir be pagrindo, jie patys yra savo priežastis.

– Iš tikrųjų? – klausė, ir jos balsas, kartais net per garsus, virto šnabždesiu.

– Iš tikrųjų.

– Bet juk aš visai paprasta mergiotė.

– Nepaprasta.

– Paprasta.

– Jūs graži.

– Aš negraži.

– Jūs švelni.

– Ne ne, – purtė galvą.

– Iš jūsų plūsta gerumas ir meilumas.

– Ne, neplūsta, – vėl purtė galvą.

– Žinau, kokia jūs. Žinau tai geriau už jus.

– Jūs nieko nežinote.

– Žinau.

Iš Bertlefo akių sklindantis pasitikėjimas buvo kaip stebuklingas srautas. Rūžena troško, kad šis užliejantis ir glamonėjantis žvilgsnis truktų kuo ilgiau.

– Iš tikrųjų aš tokia?

– Iš tikrųjų. Aš tai žinau.

Buvo gražu taip svaigintis: jautėsi jo akyse švelni, jautri, skaisti,

jautėsi tauri nelyg karalienė. Sakytum staiga pasijuto iškimšta medumi ir kvapiaisiais žolynais. Buvo pati sau miela ligi įsimylėjimo. (Ak Dieve, juk ligi šiol niekada neteko to patirti, būti sau taip saldžiai miela!)

– Manęs net gerai nepažįstate, – vis dar prieštaravo ji.

– Seniai jus pažįstu. Seniai stebiu, o jūs apie tai nė nenutuokiate. Aš mintinai prisimenu jus, – pirštais lietė jos veidą, – jūsų nosį, šypseną, vos vos pastebimą, plaukus...

Ir pradėjo atseginėti sagas, o jinai nesipriešino, tik žiūrėjo jam į akis, į kaip srautas, saldaus vandens srautas, ją glostantį žvilgsnį. Sėdėjo priešais jį nuogomis krūtimis, kurios pasistiebė nuo jo žvilgsnio, ir troško būti matoma bei giriama. Visas jos kūnas nelyg saulėgrąža sukos į jo akis.

23

Jie sėdėjo Jokūbo kambaryje. Olga kažką kalbėjo, o jis kartojo sau, kad vis dar nevėlu. Jis gali dar kartą nueiti į Markso namą, o jeigu jos ten nebūtų, užsukti į gretimus Bertlefo apartamentus ir pasiteirauti, kur mergina.

Olga vis kažką pasakojo, o jis mintyse įsivaizdavo nemalonią sceną, kaip aiškinasi medicinos seseriai, mikčioja ir atsiprašinėja, stengdamasis išgauti iš jos tūbelę su tablete. Bet staiga, tarsi pavargęs nuo vaizdinių, su kuriais kovojo jau keletą valandų, pajuto, kaip jį užlieja bukas abejingumas.

Tai nebuvo abejingumas vien iš nuovargio, o sąmoningas ir kovingas abejingumas. Jokūbas įsisąmonino, jog jam tikrai tas pats, gyvens ar ne toji geltonplaukė būtybė, ir kad, tiesą sakant, pastangos gelbėti ją būtų vien apsimetinėjimas ir niekinga komedija. Kad taip tik bandytų apgaut jį išmėginantįjį. Nes išmėginantysis jį (tasai Dievas, kurio nėra) nori patirti, koks Jokūbas iš tikrųjų, o koks tik apsimeta. Ir Jokūbas apsisprendė būti sąžiningas prieš jį, būti, koks yra iš tikrųjų.

Jie sėdėjo krėsluose vienas priešais kitą, o tarp jų buvo žemas staliukas. Jokūbas matė, kaip Olga per tą stalą linksta prie jo ir išgirdo ją sakant:

– Norėčiau pabučiuoti tave. Kaip čia išeina, kad taip seniai pažįstami, o dar nė karto nepasibučiavome?

24

Apsimestinai linksma ir su baime širdy Kamila prasibrovė pas vyrą į užkulisius. Ji būgštavo išvysianti tikrąjį jo meilužės veidą. Tačiau ten nebuvo jokios meilužės. Tiesa, trynėsi pora mergelių, prašančių autografo, bet Kamila bemat suprato (čia ji turėjo sakalo akį), kad nė viena iš jų asmeniškai nepažinojo Klimos.

Ir vis dėlto buvo tikra, kad meilužės kažkur čia esama. Tai matė išblyškusiame ir neramiame Klimos veide. Šypsojosi žmonai lygiai nenatūraliai kaip ir ji jam.

Nusilenkdami jai prisistatė daktaras Škreta, vaistininkas ir dar keletas žmonių, tikriausiai gydytojai ir jų žmonos. Kažkas pasiūlė užeiti į vienintelį miesto naktinį barą. Klima atsikalbinėjo teisindamasis nuovargiu. Kamilai dingtelėjo, kad meilužė jo laukia bare, todėl Klima ir nenori ten eiti. Kadangi nelaimė traukė ją kaip magnetas, paprašė suteikt jai džiaugsmo ir įveikti nuovargį.

Tačiau nė bare nebuvo jokios moters, kurią galėtų susieti su juo. Visi susėdo prie didelio stalo. Daktaras Škreta buvo kalbus ir vis žarstė komplimentus trimitininkui. Vaistininką buvo užplūdęs tylus džiaugsmas, visiškai jam atėmęs žadą. Kamila stengėsi būti linksma ir palaikyti malonų pokalbį:

– Jūs nuostabus, pone daktare, – kalbėjo Škretai, – o jūs, pone

vaistininke, taip pat. Ir pati atmosfera tokia nuoširdi, linksma, nerūpestinga, tūkstantį kartų mielesnė nei per koncertus sostinėje.

Net nežiūrėdama į jį, nė akimirką neišleido jo iš akių. Juto, kad jis tik didžiausiomis pastangomis slepia nervingumą ir stengiasi bent protarpiais išspaust kokį žodį, kad niekas nesuprastų, jog mintys visai kitur. Jai buvo aišku, kad ji kažką sutrukdė ir kad tas kažkas jam svarbu. Jeigu tai būtų eilinė avantiūra (Klima visada prisiekinėjo jai, kad niekada negalėtų įsimylėti kitos moters), tai juk negrimztų į tokią gilią depresiją. Tiesa, taip ir nepamatė jo meilužės, bet jai dingojos, kad mato jo įsimylėjimą (kankinantį ir beviltišką įsimylėjimą), ir toks vaizdas dar labiau ją kamavo.

– Kas jums, pone Klima? – kartą pasiteiravo vaistininkas. Nors ir tylesnis už kitus, jis buvo jautresnis ir pastabesnis.

– Nieko, visai nieko, – būgščiai atsiliepė Klima. – Man truputį skauda galvą.

– Gal norite tabletės? – paklausė vaistininkas.

– Ne ne, – papurtė galvą trimitininkas, – gal neįsižeisite, jei išeisime kiek anksčiau. Aš išties labai pavargau.

25

Ir kaip ji taip įsidrąsino?

Nuo tos akimirkos, kai atsisėdo šalia jo vyninėje, Jokūbas atrodė jai kitoks nei visada. Buvo tylus, tačiau ir atidus, išsiblaškęs ir jautriai klusnus, jo mintys sklandė kitur, tačiau jis pildė visus jos norus.

Tasai jo išsiblaškymas (priskyrė jį artėjančiam išvykimui) jai buvo netgi malonus: tarė žodžius atsietam jo veidui lyg tolumai, kurioje jų nesigirdi. Todėl galėjo sakyti tai, ko šiaip niekada nebūtų sakiusi.

Kai paragino pasibučiuoti, jai pasirodė, kad jį išjudino ir išgąsdino. Tačiau ji nesutriko, priešingai, jai tai buvo malonu: pagaliau pasijuto drąsi ir provokuojanti, kokia visada troško būti, jautėsi situaciją valdančia moterimi, įdėmiai stebinčia partnerį ir gluminančia jį.

Nenuleisdama akių nusišypsojo ir tęsė:

– Žinoma, ne čia. Juokinga būtų bučiuotis per stalą. Eikš!

Ištiesė jam ranką ir nusivedė ant kanapos skonėdamasi savo artistiškumu, elegancija bei ramiu pasitikėjimu. Paskui įsisiurbė jam į lūpas su aistra, kokios ligi šiol nebuvo patyrusi. Tačiau tai buvo ne spontaniška kūno, nebeįstengiančio susivaldyti, aistra, o proto aistra, sąmoninga ir prisišaukta aistra. Ji troško nuplėšt nuo

Jokūbo jo tėviškojo vaidmens kostiumą, trоško šokiruoti jį, taip pat ir pati užsidegt išvydus jo sumišimą. Troško išprievartauti jį ir stebėt iš šalies, kaip jį prievartauja, troško justi jo liežuvio skonį ir jausti, kaip tėviškos jo rankos pamažu baigia tai, ką pradėjo jos rankos.

Atsegė vieną sagą, o paskui ir visai nuvilko jam švarką.

26

Nenuleido nuo jo akių per visą koncertą, o paskui įsimaišė tarp entuziastų, užplūdusių užkulisius ir prašinėjusių autografų. Bet Rūženos tenai nebuvo. Pasekė grupelę, lydėjusią trimitininką ligi vietinio baro. Įėjo su jais vidun būdamas tikras, kad Rūžena jau laukia ten. Bet jis klydo. Grįžo gatvėn ir ilgai stoviniavo prie įėjimo.

Staiga jį persmelkė skausmas. Iš baro išėjo trimitininkas, prie kurio glaudėsi moters figūra. Jis jau pamanė, kad tai Rūžena, bet ten buvo ne ji. Sekė juos iki pat „Ričmondo" durų.

Per parką nuskubėjo Markso namo link. Durys dar buvo neužrakintos. Pasiteiravo budėtojo, ar namie Rūžena. Jos nebuvo.

Vėl leidos į „Ričmondą" išsigandęs, kad Rūžena tuo tarpu bus įėjus vidun pas Klimą. Vaikštinėjo parko taku neatplėšdamas žvilgsnio nuo įėjimo. Nesuprato, kas darosi. Jo galvoje sukosi daugybė minčių, bet visos jos buvo nesvarbios. Svarbu buvo, kad ėjo čia sargybą ir eis ją tolei, kolei nepamatys katro iš jų.

Kodėl? Kokia prasmė? Ar ne geriau būtų nuėjus miego?

Sakė sau, kad pagaliau turi sužinot visą tiesą.

Tačiau ar tikrai norėjo žinoti tiesą? Ar iš tikrųjų troško įsitikinti, kad Rūžena guli su Klima? Ar netroško kokio nors Rūženos nekaltumo įrodymo? Ar, apsėstas įtarumo, būtų galėjęs patikėti tokiu įrodymu?

Nežinojo, kodėl laukia. Tik žinojo, kad lauks ilgai, kad ir ištisą naktį, o jeigu reikės – ir daugelį naktų. Pavyduliaujant laikas bėga neįtikėtinai greit. Pavydas daug smarkiau nei intensyvi proto veikla užpildo mintis. Jose nelieka nė vienos laisvos sekundės. Pavyduliaujantysis nežino, kas yra nuobodis.

Františekas vaikštinėjo šen ir ten gal kokio šimto metrų tako atkarpa, iš kur matėsi „Ričmondo" įėjimas. Ir taip vaikštinės per naktį visiems kitiems jau sumigus, taip vaikštinės ligi kito ryto.

Kodėl jis nė neprisėda, juk prieš „Ričmondo" stovi suolai?!

Negali prisėsti. Pavydas – tai nelyg ūmus dantų skausmas. Nieko neįmanoma veikti, neįmanoma net prisėsti. Reikia vaikštinėt. Šen ir ten.

27

Ėjo tuo pačiu keliu kaip Bertlefas su Rūžena ir Jokūbas su Olga: laiptais į antrą aukštą, o paskui raudonu pliušiniu kilimu išklotu koridoriumi, užsibaigiančiu didelėmis Bertlefo apartamentų durimis. Į dešinę nuo jų buvo Jokūbo durys, o kairėje – kambarys, kurį daktaras Škreta paliko Klimai.

Atidaręs duris ir įžiebęs šviesą, pastebėjo bėglų tiriantį žvilgsnį, kuriuo Kamila apžvelgė kambarį: žinojo, kad ieško kokios nors moters pėdsakų. Pažinojo tokį žvilgsnį. Viską apie ją žinojo. Žinojo, kad jos meilumas apsimestinis. Žinojo, kad atvažiavo jo šnipinėti ir dėsis ketinusi pradžiuginti. Žinojo, kad ir ji puikiai mato prislėgtą jo nuotaiką bei yra įsitikinusi, jog sužlugdė kažkokius jo meilės planus.

– Branguti, ar tikrai nieko, kad atvažiavau? – paklausė.

– O kas turėtų būti?

– Maniau, kad tau čia bus liūdna.

– Man ir buvo liūdna be tavęs. Apsidžiaugiau pamatęs tave plojant prie scenos.

– Atrodai kažkoks pavargęs. Ar tau dėl ko nors neramu? – vėl klausė ji.

– Ne, viskas gerai. Aš tiesiog pavargęs.

– Tau liūdna, kad buvai čia tarp vienų vyrų, o tai tave slegia. Tačiau dabar tu su gražia moterim. Ar aš ne graži?

– Taip, tu graži moteris, – patvirtino Klima ir tai buvo pirmi tą dieną nuoširdūs jo žodžiai. Kamila buvo nežemiškai graži ir Klimai buvo be galo skaudu, kad tam grožiui gresia mirtinas pavojus. Tačiau tas grožis nusišypsojo jam ir pradėjo nusirengti. Žvelgė į apsinuoginantį jos kūną tarsi atsisveikindamas su juo. Krūtys, tos gražiosios krūtys, tobulos ir švytinčios, lieknas liemuo, dubuo, nuo kurio ką tik nusmuko kelnaitės. Žvelgė į ją ilgesingai kaip į prisiminimą. Tarsi pro stiklą. Tarsi į tolį. Jos nuogybė buvo tokia tolima, kad nežadino nė menkiausio jaudulio. Ir vis dėlto įsisiurbė į ją godžiu žvilgsniu. Gėrė tą nuogybę, kaip pasmerktasis prieš egzekuciją geria paskutinę taurę. Gėrė tą nuogybę, kaip geriame dingusią praeitį ir prarastą gyvenimą.

Kamila žengė prie jo:

– O tu? Taip ir liksi apsirengęs?

Nors jam buvo labai liūdna, neliko nieko kito, kaip ir pačiam nusirengti.

– Nemanyk, kad gali būti pavargęs, kai aš atvažiavau. Išalkau tavęs.

Žinojo, kad ji meluoja. Žinojo, kad Kamila neturi nė mažiausio noro mylėtis ir kad prisiverčia tik todėl, jog mato jo liūdesį ir laiko jį meile kitai moteriai. Žinojo (Dieve mano, kaip gerai pažinojo ją!), kad iššūkiu nori išmėginti, kiek giliai jis paniręs mintyse apie kitą moterį, ir nori susižeist į jo liūdesį.

– Aš tikrai pavargęs, – ištarė.

Apkabino jį ir nusivedė:

– Pamatysi, kaip išsklaidysiu tavo nuovargį, – patikino ir pradėjo žaisti jo nuogu kūnu.

Jis gulėjo kaip ant operacinės stalo. Žinojo, kad visos žmonos pastangos bus bergždžios. Jo kūnas traukės vidun, gūžėsi ir nerodė nė menkiausio ekspansyvumo. Drėgnos Kamilos lūpos slydo jo oda, o jis žinojo, kad ji taip nori kankinti save ir jį, ir neapkentė jos. Neapkentė visa savo meilės jėga: tik jinai savo pavydu, persekiojimu, nepasitikėjimu, tik ji šiandieniu savo apsilankymu pasiekė, kad viskas prarasta, kad jų santuoką užminavo kažkokiame pilve gulįs

užtaisas. Užtaisas, sprogsiąs po septynių mėnesių ir viską išdraskysiąs. Tik ji pati savo nepakaltinama baime dėl meilės sunaikino viską.

Jos lūpos nuslydo klubais ir jis jautė, kaip jo kūno narys traukiasi nuo jos prisilietimų, gūžias, bėga šalin mažėdamas ir baugindamasis. Jis žinojo, kad jo kūno nenore Kamila įžvelgia meilės kitai moteriai galią. Žinojo, kad labai kankinasi, ir kuo labiau kenčia pati, tuo labiau kankins jį, drėgnomis lūpomis lytėdama negalintį kūną.

28

Niekad nebuvo nė mažiausio noro mylėtis su ta mergina. Troško teikti jai džiaugsmą ir apglėbti visu savo gerumu, tačiau tas gerumas neturėjo nieko bendra su meilės ryšiu, tiesiog darė jį negalimą, nes norėjo būti tyras, nesavanaudis, nesusijęs su jokiu malonumu.

Bet ką galėjo daryti? Atstumti Olgą, kad nesuterštų savo gerumo? Žinojo negalįs taip elgtis. Olgą tai įžeistų ir galbūt ilgai traumuotų. Suprato turįs ligi dugno išgerti gerumo taurę.

Staiga ji stojo nuoga, ir jis pastebėjo, kad jos veidas taurus ir mielas. Bet tai buvo menka paguoda matant veidą kartu su kūnu, kuris atrodė kaip ilgas liaunas stiebelis, prie kurio prilipintas neproporcingai didelis plaukuotas žiedas.

Jokūbas suvokė – kad ir kokia ji būtų, kelio atgal nėra. Be to, pajuto, kad jo kūnas (tasai vergiškas kūnas) jau visiškai pasirengęs pakelti paslaugią ietį. Tačiau jam rodėsi, kad susijaudino ne jis, o kažkas kitas, kitur, jo sielai nedalyvaujant, tarsi jis būtų susijaudinęs prieš savo valią ir patylom niekintų tokį susijaudinimą. Jo siela buvo toli nuo kūno ir tiesiog kupina minčių apie nuodus rankinėje. Tik iš pasigailėjimo užfiksavo, kad kūnas aklai ir be atodairos seka paskui niekingus potraukius.

Čia jo galvoje šmėkštelėjo prisiminimas: gal dešimties metukų jis sužinojo, kaip atsiranda vaikai, ir nuo tada tas vaizdinys perse-

kiojo jį tuo įkyriau, kuo nuodugniau, metams bėgant, susipažindavo su konkrečia moteriškosios sąrangos medžiaga. Dažnai įsivaizduodavo savo gimimą: įsivaizduodavo savo kūnelį, slystantį ankštu drėgnu tuneliu, nosį ir burną, užpildytas tų keistų gleivių, kuriomis visas buvo pateptas ir pažymėtas. Taip, jis buvo pateptas ir pažymėtas moteriškomis gleivėmis, kad jos visam gyvenimui įgytų slaptingą galią Jokūbui, įgytų teisę kada panorėjusios pašaukti jį ir duoti įsakymus keistiems jo paties kūno mechanizmams. Jis juto atgrasą tokiai priklausomybei ir priešindavos bent tuo, kad moterims neatiduodavo savo sielos išsaugodamas laisvę ir vienatvę, kad gleivių valdžiai skirdavo tik tam tikras savo gyvenimo akimirkas. Taip, gal ir Olgą mylėjo todėl, kad ji buvo jam anapus sekso, ir galėjo tikėtis, jog savo kūnu niekada neprimins jam gėdingo gimimo.

Nuvijo šalin tas mintis, nes situacija ant kanapos atomazgą pasiekė labai greitai, tuoj turėjo įsiskverbt į jos kūną ir nenorėjo daryti to su šlykščiomis mintimis. Pamanė, jog dabar jam atsiverianti moteris yra vienintelė, su kuria sieja grynas ir nesavanaudiškas ryšys, ir jog dabar mylėsis su ja vien todėl, kad ji būtų laiminga, patirtų džiaugsmą, taptų pasitikinti ir linksma.

Paskui pats nusistebėjo: skverbės į ją tarsi supdamasis ant gerumo bangų. Buvo laimingas, jam buvo gera. Jo siela klusniai susitapatino su kūno veiksmais, tarsi mylėjimasis tebūtų geraširdės meilės ir nuoširdumo savo artimui išraiška. Niekas jam nebekliudė, nesigirdėjo jokių netikrų tonų. Gniaužė vienas kitą glėby, o jų alsavimas susiliejo.

Bėgo ilgos gražios akimirkos, ir Olga sušnibždėjo ausin nešvankų žodį. Sušnibždėjo jam kartą, paskui dar ir dar, pati susijaudinus nuo to žodžio.

Tada gerumo vilnys iškart prasiskyrė, ir Jokūbas su mergina atsidūrė vidury dykumos.

Ne, kitais kartais besimylint jam visiškai nekliudydavo nešvankybės. Jos žadindavo gašlumą ir brutalumą. Moterys taip tapdavo maloniai svetimos jo sielai ir maloniai geistinos kūnui.

Tačiau Olgos lūpų nešvankybė iškart sunaikino saldžią iliuziją. Pažadino jį iš miego. Gerumo debesis išsisklaidė, ir dabar glėby laikė tokią Olgą, kokią matė ją prieš akimirką: didžiulį galvos žiedą, po kuriuo siūbuoja liaunas kūno stiebelis. Toji gležna būtybė elgėsi tarsi mergšė, tačiau išlikdama švelni, tad ir nešvankūs jos žodžiai skambėjo komiškai bei liūdnai.

Jokūbas žino negalįs išsiduoti, privaląs ištverti, žino, kad turi gerti ir gerti karčiąją gerumo taurę, nes šis absurdiškas glėbys yra vienintelis jo geras darbas, vienintelis jo atpirkimas (nė akimirką nesiliovė galvot apie nuodus rankinėje), vienintelis jo išsigelbėjimas.

29

Kaip didžiulis perlas išsiskleidusioj kriauklėj, taip liuksusiniai Bertlefo apartamentai iš abipus rėminami ne tokių prašmatnių kambarių, kuriuose apsistojo Klima ir Jokūbas. Kraštiniuose kambariuose jau seniai ramu ir tylu, o Rūžena Bertlefo glėbyje dar alpėja po paskutinio malonumo.

Paskui tyliai guli greta, o jis glosto jai veidą. Po akimirkos įsikūkčioja. Ilgai verkia įrėmusi galvą jo krūtinėn.

Bertlefas glosto ją lyg mažą mergaitę, o ir ji pati jaučiasi maža. Maža kaip niekada lig šiol (niekada taip nesiglaudė prie kieno nors krūtinės), bet ir didelė kaip niekada (niekada nepatyrė tokio malonumo kaip šiandien). Ir verkdama junta tokią palaimą, kokios taip pat nebuvo patyrusi.

Kur dabar Klima ir kur Františekas? Kažkur toli miglose, lengvai lyg plunksnelės nykstantys už horizonto. Ir kur jos užsispyrimas vieną iš jų turėti, o kito atsikratyti? Kur jos mėšlungiškas pyktis, priekaištingas tylėjimas, kuriuo gaubėsi nuo pat ryto?

Guli vis dar gaikčiodama, o jis glosto jai skruostus. Sako jai, kad miegotų, kad jisai atsiguls greta, miegamajame. Rūžena atsimerkia ir žiūri į jį. Bertlefas nuogas eina į vonią (girdėti vandens srovenimas), grįžta ir atidaro spintą, iš kur ištraukia antklodę ir švelniai apkloja Rūženos kūną.

Rūžena mato jo išsiplėtusias blauzdų venas. Jam pasilenkus prie jos, pastebėjo, kad jo banguoti žilstelėję plaukai jau reti ir pro juos šviečia oda. Taip, Bertlefui jau šešiasdešimt metų, gal net šešiasdešimt penkeri, bet Rūženai tai nė motais. Priešingai, jo amžius ramina, jo senatvė spindulingai nutvieskia jos jaunatvę, ligi šiol pilką ir bereikšmę. Dabar ji jaučias pilna gyvybės ir tik pradedanti žengti savo keliu. Kai jis šalia, staiga išvysta, jog dar ilgai bus jauna ir nėra kur skubėti. Bertlefas vėl prie jos prisėda, vėl glosto ją, o ji jaučiasi nelyg ją globtų ir glostytų ne tik švelnūs pirštai, bet ir guodžiantis jo metų glėbys.

Paskui ji kažkur nugrimzta ir galvoj šmėkšteli pirmi blausūs sapno šešėliai. Vėl atsibunda ir jai regis, kad visas kambarys užlietas kažkokios keistos žydros šviesos. Kas čia per švytėjimas, kokio niekad nėra mačiusi? Gal čia nusileido žydroj migloje besiridinėjąs mėnulis? O gal sapnuoja atmerktomis akimis?

Bertlefas šypsosi ir vis glosto jai veidą.

Ir ji, apimta miego, galutinai užsimerkia.

Penktoji diena

1

Buvo dar tamsu, kai Klima pabudo iš budraus miego. Jis norėjo sutikti Rūženą dar prieš jai išeinant į darbą. Tačiau kaip paaiškinti Kamilai, kad kažkur eina dar neprašvitus?

Pažvelgė į laikrodį: buvo penkta. Žinojo, jog turi keltis, jeigu nori aptikti Rūženą, bet niekaip nesugalvojo jokio pasiteisinimo. Širdis daužėsi sunerimusi, bet nebuvo kitos išeities, – jis atsikėlė ir tyliai, kad nepažadintų Kamilos, ėmė rengtis. Kai sagstėsi kelnes, išgirdo ją. Aukštas balselis teiravosi pro miegus:

– Kur eini?

Jis priėjo prie lovos ir švelniai pabučiavo jos lūpas.

– Miegok, greit grįšiu.

– Eisiu su tavim, – tarė Kamila, tačiau kaipmat vėl nugrimzdo į miegą.

Klima skubiai išėjo.

2

Ir kaip tai įmanoma – jis vis dar vaikštinėja šen ir ten?

Taip. Tačiau dabar sustojo. Pamatė iš „Ričmondo" išeinantį Klimą. Pasislėpė ir nepastebėtas nusekė jį ligi Markso namo. Praėjo pro miegantį budėtoją ir sustojo prie kampo, už kurio buvo Rūženos kambarys. Matė, kaip trimitininkas beldžias į jos duris. Niekas jam neatidarė. Klima pabeldė dar kelis kartus, paskui apsigręžė ir nuėjo.

Františekas nusekė iš paskos. Pamatė jį einantį ilga gatve link vonių, kur po pusvalandžio turėjo prasidėti Rūženos pamaina. Vėl nubėgo į Markso namą, pabeldė į Rūženos duris ir garsiai sušvokštė rakto skylutėn:

– Tai aš, Franta! Nebijok manęs! Man gali atidaryt!

Niekas neatsakė.

Jam išeinant pabudo budėtojas.

– Ar Rūžena namie? – paklausė Františekas.

– Nuo vakar jos čia nebuvo, – atsakė budėtojas.

Františekas išėjo lauk. Iš tolo matė Klimą įeinant į vonių pastatą.

3

Rūžena visada atsibusdavo pusę šeštos. Ir tądien, taip gražiai užsnūdusi, nemiegojo ilgiau. Pakilo, apsirengė, o paskui pirštų galiukais įžengė į gretimą kambarį.

Bertlefas gulėjo ant šono giliai kvėpuodamas, dieną rūpestingai užšukuoti plaukai dabar buvo išsklidę ir atidengę pakaušio plikę. Miegant jo veidas atrodė senesnis ir pilkesnis. Ant naktinio stalelio stovėjo vaistų buteliukai, kurie Rūženai priminė ligoninę. Bet jos tai netrikdė. Žiūrėjo į jį ir jautė ašaras plūstant į akis. Niekada nebuvo malonesnės nakties. Apėmė keistas noras atsiklaupti prieš jį. Nepadarė to, tačiau pasilenkė ir švelniai pabučiavo į kaktą.

Išėjo ir kai jau artinosi prie vonių, pamatė priešais ateinantį Františeką.

Dar vakar toksai susitikimas būtų ją suerzinęs. Nors ir mylėjo trimitininką, Františekas jai taip pat daug reiškė. Kartu su Klima jie sudarė neišskiriamą porą. Vienas iš jų reiškė kasdienybę, kitas – svajonę, vienas jos troško, kitas jos nenorėjo, nuo vieno ji norėjo pasprukti, kito siekė pati. Abu apibrėžė vienas kito egzistavimo prasmę. Apsisprendusi, kad nėščia nuo Klimos, neištrynė Františeko iš savo gyvenimo, priešingai, Františekas liko tvariąja tokio apsisprendimo priežastimi. Stovėjo tarp jųdviejų tarsi tarp savo gyvenimo polių: tai buvo jos planetos šiaurė ir pietūs, jokios kitos planetos nepažinojo.

Tačiau šį rytą staiga suprato, jog tai nėra vienintelė planeta, kurioje galima gyventi. Suvokė, kad galima gyventi be Klimos ir be Františeko, kad nėra kur skuba, viskam pakaks laiko, kad galima leisti brandžiam ir išmintingam vyrui išvesti ją iš tos užkeiktos žemės, kurioje taip greit senstama.

– Kur buvai naktį? – puolė jis.

– O koks tavo reikalas.

– Buvau užėjęs, tavęs nebuvo namie.

– Nesirūpink, kur buvau, – atsakė Rūžena ir nestabtelėdama žengė pro vonių pastato duris. – Ir nevaikščiok paskui mane. Nenoriu, kad sekiotum mane.

Františekas liko vienas prie durų, o kadangi po pravaikštinėtos nakties skaudėjo kojos, atsisėdo ant suolelio, nuo kurio galėjo stebėt įėjimą.

Rūžena užbėgo laiptais viršun, antrame aukšte įėjo į erdvų laukiamąjį, kur palei sienas stovėjo lankytojų suolai ir krėslai. Prie jos skyriaus durų sėdėjo Klima.

– Rūžena, – pakilo jis išgąstingai žvelgdamas, – prašau tave. Prašau būti protingą ir eiti ten su manim.

Jo baimė buvo plika, nepridengta jokia meilės demagogija, kuria taip stengės dangstytis anksčiau.

– Nori atsikratyti manęs, – tarė Rūžena.

Jis išsigando:

– Nenoriu tavęs atsikratyti. Priešingai. Viskas tik tam, kad galėtume dar labiau mylėti vienas kitą.

– Nemeluok man, – atkirto Rūžena.

– Prašau, Rūžena! Bus baisu, jeigu ten neisi!

– O kas sako, kad neisiu? Dar yra trys valandos. Juk dabar tik šešta. Eik ramiai miegoti šalia žmonos!

Užtrenkė duris, persirengė baltu chalatu ir paprašė vyresniosios bendradarbės:

– Klausyk, devintą reikės išeiti, gal kiek pabūtumei už mane?

– Tai vis dėlto leidaisi įkalbama, – priekaištingai tarė kolegė.

– Nesileidau įkalbama. Aš įsimylėjau, – atsakė jai Rūžena.

4

Jokūbas priėjo prie lango ir atvėrė jį. Galvojo apie melsvąją tabletę ir negalėjo patikėti, kad vakar iš tikro atidavė ją tai moteriai. Žvelgė į dangaus žydrynę ir kvėpė šviežią rudens ryto orą. Pasaulis už lango buvo normalus, ramus ir įprastas. Vakarykštė istorija su medicinos seserimi staiga pasirodė neįtikima ir neįmanoma.

Paėmė telefono ragelį ir surinko vonių numerį. Norėjo kalbėti su seserimi Rūžena iš moterų skyriaus. Laukė gana ilgai. Pagaliau atsiliepė moters balsas. Jis pakartojo norįs kalbėti su seserimi Rūžena. Balsas atsakė, kad sesuo Rūžena dabar yra prie baseino ir negali prieiti. Jis padėkojo ir padėjo ragelį.

Pajuto nepaprastą palengvėjimą: medicinos sesuo gyva. Tabletės, kaip buvo užrašyta ant tūbelės, geriamos tris kartus per dieną, ji turėjo išgerti vieną vakar vakare, kitą šiandien rytą, ir jo tabletę ji seniai prarijo. Staiga jam viskas paaiškėjo: melsvoji tabletė, kurią nešiojos kišenėje kaip savo laisvės garantiją, buvo gryna apgaulė. Bičiulis padovanojo jam iliuzijų tabletę.

Dieve mano, ir kaip jam anksčiau tai neatėjo į galvą? Vėlei prisiminė anas dienas, kai bičiulį prašė nuodų. Tada buvo ką tik grįžęs iš kalėjimo ir dabar, praėjus daugeliui metų, supranta, kad tada visi jo prašymą galėjo laikyti vien teatrališku gestu, kuriuo siekia priminti iškentėtas kančias. Tačiau Škreta nedvejojęs pažadėjo jam

padėti ir po kelių dienų atnešė blizgančią melsvą tabletę. Ir ko jam svyruoti ar atkalbinėt jį? Pasielgė daug išmintingiau nei tie, kurie atmetė jo prašymą. Suteikė jam nepavojingą ramybės bei pasitikėjimo iliuziją ir tapo draugu lig mirties.

Kaip jis to nesuprato anksčiau? Dar anuomet jam buvo truputį keista, kad Škreta nuodus jam įteikė įprastos pramoninės gamybos piliulės pavidalo. Žinojo, kad jis, kaip biochemikas, gali gauti nuodų, tačiau nesuprato, kaip prasigavo prie įrenginių, formuojančių tabletes. Ir daug apie tai nesvarstė. Nors abejojo viskuo, tablete tikėjo kaip Evangelija.

Dabar, didelio palengvėjimo akimirką, buvo netgi dėkingas bičiuliui už tokią apgaulę. Džiaugėsi, kad medicinos sesuo gyva ir kad visas beprasmis vakarykštis nuotykis tėra košmariškas sapnas. Tačiau niekas netrunka labai ilgai ir kaipmat, silpstant palengvėjimo bangom, prasiveržė plonytis gailesčio balselis.

Kaip juokinga! Tabletė kišenėje kiekvienam jo žingsniui suteikdavo teatrališko patoso ir leido iš savo gyvenimo sukurti taurų mitą! Buvo įsitikinęs, kad šilkiniame popierėlyje nešiojasi mirtį, o nešiojosi ten tiktai tykų Škretos juokelį.

Jokūbas suvokė, kad jo bičiulis pasielgė teisingai, bet vis dėlto jam atrodė, jog tas Škreta, kurį jis mylėjo, staiga pavirto paprastu daktarėliu, kokių tūkstančiai. Tuo beatodairiškumu, su kuriuo anuomet nedvejodamas padavė jam nuodus, visiškai išsiskyrė iš Jokūbo pažinotų žmonių. Jo veiksmuos buvo kažkas netikroviška. Jis elgėsi kaip paprastai žmonės nesielgia su kitais žmonėmis. Visiškai nesvarstė, ar Jokūbas negalėtų griebtis nuodų apimtas depresijos arba isterijos. Elgėsi su juo kaip su žmogumi visišku savo viešpačiu ir neturinčiu žmogiškųjų silpnybių. Jie abu elgėsi kaip dievai, priversti gyventi tarp žmonių, ir tai buvo nuostabu. Tai buvo neužmirštama. O dabar visa staiga išsisklaidė.

Jokūbas žvelgė į dangaus žydrį ir šnabždėjo: „Šiandien dovanojai man ramybę ir palengvėjimą. Ir atėmei pats save, manąjį Škretą“.

5

Klimą saldžiai pamalonino Rūženos sutikimas, tačiau nė didžiausias atlygis nebūtų išviliojęs jo iš laukiamojo. Nepaaiškinamas vakarykštis Rūženos dingimas grėsmingai įsirėžė į atmintį. Buvo apsisprendęs kantriai laukti čia, kad niekas jos neperkalbėtų, neišsivestų ar nepagrobtų.

Greitai pasirodė ir pacientės, jos ėjo toliau pro duris, kur dingo Rūžena, kai kurios liko ten, kitos grįžo ir sėdosi ant kėdžių palei sienas, ir visos klausiamai dirsčiojo į Klimą, nes šiame moterų skyriaus laukiamajame vyrai paprastai nesirodydavo.

Paskui iš vienų durų išniro putli moteris baltu chalatu ir įsistebeilijo į jį, po to žengė prie jo ir paklausė, ar jis laukia Rūženos. Jis paraudo ir patvirtino laukiąs. „Neverta laukti. Yra laiko ligi devintos“, – tarė įkyriai familiariai ir Klimai atrodė, kad visos moterys aplinkui tai girdi ir supranta, apie ką kalbama.

Buvo gal be penkiolikos devinta, kai pro duris išėjo Rūžena, vėl persirengusi kasdieniais drabužiais. Prisidėjo prie jos, ir jie tylėdami išėjo. Abudu skendėjo savo mintyse ir nepastebėjo, kad už parko krūmokšnių besislapstąs Františekas seka juos.

6

Jokūbui liko atsisveikinti su Olga ir su Škreta, bet dar prieš tai jis nori (paskutinį kartą) pasivaikščioti po parką ir nostalgiškai žvilgtelėti į liepsnų apimtus medžius.

Išėjo į koridorių tą pat akimirką, kai jauna moteris uždarė kambario priešais duris. Jos aukšta figūra patraukė Jokūbo dėmesį, o kai atsigręžė į jį, nustebino grožiu.

– Jūs daktaro Škretos pažįstama? – užkalbino ją.

Moteris draugiškai nusišypsojo:

– Iš kur žinote?

– Išėjote iš kambario, kurį daktaras Škreta laiko savo draugams, – tarė Jokūbas ir prisistatė.

– Labai malonu. Aš Klimova. Ponas daktaras čia apgyvendino mano vyrą. Kaip tik ieškau jo. Tikriausiai jis pas poną daktarą. Gal žinote, kur juos rasčiau?

Jokūbas su nepasotinamu gėrėjimusi žvelgė į jaunos moters veidą ir šmėstelėjo mintis (vėl!), kad čia jis jau paskutinę dieną, dėl ko visi įvykiai įgauna ypatingos reikšmės ir tampa simboliniais pranešimais.

Tačiau ką tai turi reikšti jam?

– Galiu palydėti jus pas daktarą Škretą, – pasisiūlė.

– Būčiau labai jums dėkinga, – atsakė ji.

Taigi ką turi jam reikšti?

Pirmiausia tai pranešimas ir nieko daugiau. Po dviejų valandų Jokūbas išvažiuos ir iš tos gražios būtybės jam nieko neliks. Ši moteris atėjo pasirodyt jam kaip atsisakymas. Sutiko ją vien tam, kad sužinotų, jog ji negali būti jo. Sutiko ją kaip paveikslą to, ko netenka išvažiuodamas.

– Keista, – tarė jis, – šiandien gal paskutinį kartą kalbėsiuos su ponu daktaru Škreta.

Tačiau pranešimas, kurį atnešė šita moteris, sakė ir dar kai ką. Paskutinę akimirką atėjo jam pranešt apie grožį. Taip, grožį, ir Jokūbas kone su baime suvokė, kad būtent apie grožį niekada nieko ir nežinojo, apeidavo jį ir niekada dėl jo negyveno. Tos moters grožis žavėjo jį. Staiga jis pajuto, kad visuose ligšioliniuose jo sprendimuose būta kažkokios klaidos. Kad užmiršdavo atsižvelgti į tam tikrą veiksnį. Dabar jam atrodė, kad jeigu anksčiau būtų sutikęs šią moterį, būtų apsisprendęs kitaip.

– Kodėl kalbėsitės paskutinį kartą?

– Išvažiuoju į užsienį. Ir ilgam.

Nepasakysi, kad niekada nebūtų turėjęs gražios moters. Tiesiog jų grožis visada būdavo jam tik kažkokiu papildiniu. Prie moterų jį traukė keršto troškimas, liūdesys ir nepasitenkinimas arba atjauta ir gailestis. Moterų pasaulis jam visada susiliedavo su karčia jo drama šioje žemėje, kurioje buvo persekiotoju ir persekiojamuoju, kur patyrė daugybę kivirčų ir mažai idilijos. Tačiau ši moteris staiga pasirodė jam atskirta nuo viso to, atsieta nuo jo gyvenimo, ji atėjo iš išorės, apsireiškė, stojo prieš jį ne vien kaip graži moteris, o kaipo patsai grožis ir nurodė jam, kad čia buvo įmanoma gyvent ir kitaip, ir dėl kitko, kad grožis yra daugiau už teisingumą, kad grožis didesnis už tiesą, tikresnis, tikroviškesnis, galiausiai net pasiekiamesnis, kad grožis yra aukščiau už viską ir kad šią akimirką jam jis jau galutinai prarastas. Jis atėjo apsireikšti paskutinę akimirką, kad jis nemanytų, jog viską jau pažino ir savo gyvenimą čia išgyveno ligi paskutinės galimybės.

– Pavydžiu jums, – tarė moteris.

Ėjo abu per parką, dangus buvo žydras, parko krūmai rausvi ir geltoni, ir Jokūbui vėl toptelėjo, jog tai paveikslas ugnies, kurioje deginami jo buvę nuotykiai, prisiminimai ir išgyvenimai.

– Nėra ko pavydėti. Šią akimirką man atrodo, kad neturėčiau niekur važiuoti.

– Kodėl? Paskutinę akimirką jums čia patiko?

– Jūs man patikote. Labai man patikote. Jūs nepaprastai graži.

Nė nepajuto tai ištaręs ir dingtelėjo, kad gali sakyt jai viską, nes po poros valandų jo čia nebebus ir jo žodžiai neturės jokių pasekmių nei jam, nei jai. Jį svaigino ta netikėtai suvokta laisvė.

– Gyvenau tartum aklas. Kaip aklys. Šiandien pirmą kartą supratau, kad egzistuoja grožis. Ir kad pražiopsojau jį.

Tapatinos jam su muzika ir paveikslais, su ta sritimi, į kurią niekada nebuvo įkėlęs kojos, liejos į viena su spalvotais medžiais ir dabar nematė juose jokių nuorodų nei reikšmių (ugnies ir degėsių vaizdo), o vien tik grožio ekstazę, paslaptingai pažadintą jos pėdų prisilietimo, sukeltą jos balso virpesių.

– Padaryčiau viską dėl jūsų. Norėčiau viską mesti ir visą gyvenimą gyventi kitaip, vien jums ir dėl jūsų. Tačiau negaliu, nes, tiesą sakant, šią akimirką manęs čia jau nėra. Turėjau išvažiuot vakar, o šiandien jaučiuos, lyg būčiau pats pas save pavėlavęs.

Dabar staiga suprato, kodėl turėjo ją sutikti. Šis susitikimas įvyko anapus jo gyvenimo, užlenktoje likimo paraštėje, jo biografijos užriby. Tuo lengviau buvo jam kalbėti, kol staiga pajuto, kad vis tiek neišsakys visko, ką norėtų.

Palietė jos ranką ir parodė:

– Čia daktaro Škretos priimamasis. Kilkite į antrą aukštą.

Ponia Klimova ilgai į jį žiūrėjo, ir Jokūbas smelkėsi į jos žvilgsnį, drėgną ir valkų kaip tolis. Dar kartą palytėjo jos ranką, nusigręžė ir nuėjo.

Paskui atsigręžė ir pamatė, kad ponia Klimova stovi ir žiūri jam įkandin. Dar kelis kartus atsigręžė, ir ji vis dar taip žiūrėjo.

7

Laukiamajame sėdėjo kokios dvi dešimtys nervingų moterų; Rūžena ir Klima jau nerado vietos prisėsti. Ant sienų kabojo didžiuliai plakatai, vaizdais ir šūkiais privalą atgrasinti moteris nuo aborto.

„Kodėl nenori manęs, mamyte?" – didelėmis raidėmis klausė plakatas, iš kurio šypsojosi suvystytas kūdikis; po juo taip pat didžiosiomis raidėmis buvo išspausdintas eilėraštis, kaip negimęs kūdikis prašo mamos nedaryti valymo ir žada jai tūkstančius džiaugsmų: „Ant kieno rankų nori mirti, mamyt, jei manęs nepagimdysi?"

Kituose plakatuose šypsojosi nufotografuotos motinos, stumiančios vežimėlius su vaikais, ir siusiojantys berniukai. (Siusiojantis berniukas yra nesutriuškinamas argumentas už vaikų gimdymą, pamanė Klima. Prisiminė, kaip kartą, rodant kino žurnalą su nufilmuotu čiuriojančiu berniuku, per visą salę nusirito laimingi moterų atodūsiai.)

Kiek padelsęs Klima pabeldė į duris, sesutei ištarė daktaro Škretos vardą. Tasai po akimirkos ir išėjo, padavė Klimai blanką ir paprašė užpildyti, o pats stovėjo ir laukė.

Klima prispaudė lapą prie sienos ir pradėjo pildyti įvairias grafas: pavardė, gimimo data, gimimo vieta. Rūžena pasakinėjo jam. Priėjo grafą, kur buvo parašyta: „tėvo pavardė". Stabtelėjo. Baisu

buvo matyti juodu ant balto užrašytą apibūdinimą ir prirašyti prie jo savo pavardę.

Rūžena pastebėjo, kad Klimos ranka dreba. Ji džiūgavo.

– Tai rašyk, – tarė ji.

– Ką rašyti? – sušnabždėjo Klima.

Jis atrodė jai įbaugintas bailys, vertas paniekos. Visko bijo, – bijosi atsakomybės, bijo net savo parašo valdiškame blanke.

– Manau, gal nesunku suprasti, ką turi ten parašyti, – ištarė.

– Aš maniau, kad nesvarbu, – suvapėjo Klima.

Jau nestovėjo greta, bet sieloje buvo tvirtai įsitikinusi, kad tas bailys yra jai nusikaltęs ir buvo malonu jį bausti:

– Jeigu nori meluoti, tai mes sunkiai susikalbėsim.

Kai jis įrašė grafoje savo pavardę, ji pridūrė atsidūsėdama:

– Vis tiek dar nežinau, ką darysiu...

– Kaip tai?

Ji žvelgė į persigandusį veidą.

– Vis dar galiu apsigalvot, kol jo iš manęs neatims.

8

Sėdėjo krėsle, kojas užkėlus ant stalo ir įbedus akis į detektyvą, kurį nusipirko kurorto nuobodžiui prasklaidyti. Tačiau skaitė neatidžiai, nes atmintin vis grįždavo vakarykščiai žodžiai ir situacijos. Viskas jai vakar patiko, o labiausiai tai ji pati. Tokia ji visada troško būti: ne vyriškų užmačių auka, o pati savo siužeto kūrėja. Radikaliai atmetė nekaltosios augintinės vaidmenį, kurį jai buvo skyręs Jokūbas, ir pati perkūrė jį pagal savo pageidavimą.

Jautėsi elegantiška, savarankiška ir drąsi. Žvelgė į savo ant stalo užkeltas kojas, standžiai apmautas baltais džinsais, ir kai pasigirdo beldimas į duris, linksmai sušuko:

– Užeik, laukiu tavęs!

Jokūbas įėjo. Jis atrodė prislėgtas.

– Sveikas, – pasisveikino ji dar kiek laiko nenukeldama kojų. Jai atrodė, kad Jokūbas sutrikęs ir tai ją džiugino. Paskui ji prisiartino ir lengvai pakštelėjo jam į skruostą:

– Pabūsi kiek?

– Ne, – liūdnai atsakė Jokūbas, – šį kartą jau išties išsiskirsime. Tuoj išvažiuoju. Pamaniau, gal dar kartą palydėsiu tave ligi vonių.

– Gerai, – linksmai sutiko Olga, – galime pasivaikščioti.

9

Jokūbą iki kraštų buvo užpildęs gražiosios ponios Klimovos paveikslas, turėjo įveikti tam tikrą pasipriešinimą, kad užeitų atsisveikinti su Olga, vakar sukėlusia sieloje neviltį ir drumzles. Tačiau nieku gyvu nebūtų to parodęs. Prisivertė elgtis su ja nepaprastai taktiškai, kad jai nekiltų nė mažiausio įtarimo, kiek mažai malonumo ir džiaugsmo suteikė jam vakarykštis pasimylėjimas ir kad išsaugotų maloniausius prisiminimus apie jį. Buvo santūrus, nieko nereiškiančius žodžius tarė su melancholijos priegaide, švelniai lytėdamas jos ranką, kartais glostydamas plaukus, o kai ji pažvelgė į akis, pasistengė atsakyti liūdnu žvilgsniu.

Pakeliui ji pasiūlė užeiti dar taurelės vyno, bet Jokūbas norėjo kiek įmanoma sutrumpinti šį paskutinį susitikimą, kuris buvo jam toks sunkus.

– Atsisveikinimas toksai liūdnas. Nenoriu to tęsti, – tarė jis.

Prie įėjimo į vonias paėmė ją už abiejų rankų ir giliai pažvelgė į akis. Olga tarė:

– Tu labai geras, Jokūbai, kad užvažiavai. Praeitas vakaras buvo puikus. Džiaugiuos, kad pagaliau lioveisi vaizduoti tėvuką ir tapai tikruoju Jokūbu. Tai buvo labai šaunu. Tiesa?

Jokūbas suprato nieko taip ir nesupratęs. Negi ši subtili mergina vakarykštį pasimylėjimą laiko smagia pramoga? Negi tai buvo tik-

tai geismas, o ne jausmas? Negi džiaugsmingas meilės vakaro prisiminimas nusveria atsisveikinimo visam gyvenimui liūdesį?

Pabučiavo ją. Ji palinkėjo laimingo kelio ir pasuko į plačias vonių duris.

10

Jau beveik dvi valandas vaikščiojo prie poliklinikos ir jautė, kad jo kantrybė senka. Vis prisimindavo negalįs išsišokti, bet jo savitvarda pasiekė ribas.

Įėjo į pastatą. Kurortas buvo mažas miestas ir visi čia jį pažinojo. Paklausė budėtojo, ar nematė įeinant Rūženos. Šis patvirtino matęs ir pasakė, kad ji kilo liftu. Kadangi liftas veža tik į ketvirtą aukštą, o į žemesnius aukštus reikia kopti laiptais, tai paiešką galėjo apriboti dviem koridoriais aukščiausioje statinio dalyje. Perėjo pirmąjį, kur buvo raštinė (visiškai tuščia), o į antrąjį (kur buvo ginekologijos skyrius) įžengė nemaloniai jausdamas, kad vyrams čia eiti draudžiama. Paskui pastebėjo iš matymo pažįstamą sanitarę. Paklausė, ar nemačiusi Rūženos. Ji parodė duris koridoriaus gale. Durys buvo praviros, prie jų stoviniavo keletas vyrų ir moterų. Františekas įėjo vidun, tenai sėdėjo dar keletas moterų, tačiau nei trimitininko, nei Rūženos nebuvo.

– Gal matėt čia panelę, tokią šviesiais plaukais?

Ponia parodė į uždarytas duris:

– Jie viduj.

„Kodėl nenori manęs, mamyte?“ – perskaitė Františekas, o kituose plakatuose išvydo čiurenančius berniukus ir suvystytus kūdikius. Ėmė suvokti, kas čia dedasi.

11

Kambary stovėjo ilgas stalas. Vienoje jo pusėje sėdėjo Klima su Rūžena, kitoje stūksojo daktaras Škreta su dviem apkūniomis moteriškėmis abipus.

Daktaras Škreta nužvelgė abu interesantus ir su nepasitenkinimu papurtė galvą:

– Liūdna man į jus pažvelgus. Kad žinotumėt, kiek reikia pastangų norint grąžinti vaisingumą moterims, negalinčioms turėt vaikų! O jūs, jaunuoliai, sveiki, tvirti, patys atsisakote brangiausio turto. Primygtinai atkreipiu jūsų dėmesį, kad mūsų komisija egzistuoja ne kad padėtų daryti abortus, o kad reguliuotų juos.

Abi moteriškės pritariamai sumurmėjo, o daktaras Škreta toliau smerkė porą. Klimai garsiai daužės širdis. Nors ir nutuokė, kad Škreta kreipias ne tiek į jį kiek į savo komisijos nares, visa motiniškų pilvų didybe nekenčiančias jaunų moterų, nenorinčių gimdyti, vis dėlto išsigando, kad tie žodžiai gali palaužti Rūženą. Ar ji pati prieš akimirką nekalbėjo, kad dar nėra visiškai apsisprendusi?

– Dėl ko gyvenate? – tęsė daktaras Škreta. – Gyvenimas be vaikų – kaip medis be lapų. Jei būtų mano valia, visai uždrausčiau abortus. Ar jums nebaisu, kad kasmet gimdoma vis mažiau? Pas mus, kur motina ir vaiku rūpinamasi kaip niekur kitur pasaulyje! Pas mus, kur niekam nereikia bijotis dėl ateities!

Abi moteriškės vėl pritariamai sumurmėjo, o daktaras Škreta kalbėjo:

– Draugas yra vedęs ir dabar bijo prisiimti visas neatsakingų lytinių santykių pasekmes. Tiktai apie tai, drauge, anksčiau reikėjo galvoti!

Daktaras Škreta akimirką patylėjo ir vėl kreipės į Klimą:

– Jūs neturite vaikų. Ar išties dėl šio dar negimusio negalite išsiskirti su žmona?

– Negaliu, – atsakė Klima.

– Žinau, – atsiduso Škreta, – gavau psichiatro pažymą, kad pastebėtas ponios Klimovos polinkis į savižudybę. Vaiko gimimas sukeltų grėsmę jos gyvybei, išardytų vieną santuoką, o sesuo Rūžena liktų vieniša motina. Ką mes galime...

Jis dar kartą atsiduso ir pastūmėjo blanką abiem moterims, kurios taip pat atsiduso ir pasirašė atitinkamose vietose.

– Į valymą ateisite kitą pirmadienį aštuntą ryto, – tarė daktaras Rūženai ir parodė, kad gali eiti.

– Bet jūs dar pasilikite, – tarė Klimai viena iš storulių. Rūžena išėjo ir moteris tęsė. – Valymas nėra toks jau nekaltas dalykas, kaip manote. Netenkama daug kraujo. Dėl jūsų neatsakingumo draugė praras daug kraujo, tad teisybės dėlei turėtumėt pats jo duoti.

Pastūmėjo Klimai kažkokį blanką ir įsakė:

– Pasirašykite čia.

Suglumęs Klima klusniai pasirašė.

– Tai savanoriškas sutikimas duoti kraujo. Užeikite į gretimą kabinetą, sesutė ten jums tuoj ir paims.

12

Rūžena perėjo laukiamąjį nudelbusi akis ir Františeką pamatė tik tuomet, kai pripuolė prie jos koridoriuje.

– Kur buvai?

Ji išsigando jo įniršio ir paspartino žingsnį.

– Klausiu, kur buvai.

– Koks tavo reikalas.

– Žinau, kur buvai.

– Ko klausi, jeigu žinai.

Jau leidosi laiptais ir Rūžena labai skubėjo, norėdama pasprukti nuo Františeko ir išvengti pokalbio su juo.

– Tai buvo abortų komisija, – tarė Františekas.

Rūžena tylėjo. Jie išėjo laukan į gatvę.

– Tai buvo abortų komisija. Aš žinau. Tu nori jo atsikratyti.

– Padarysiu, kaip norėsiu.

– Nedarysi, kaip norėsi. Tai ir mano reikalas.

Rūžena jau kone bėgte bėgo. Františekas bėgo iš paskos. Prie vonių durų ji sustojo:

– Nedrįsk sekti iš paskos. Čia mano darbas. Negali man trukdyt darbe.

– Tai tu negali man nurodinėti! – sušuko įnirtęs Františekas.

– Neturi teisės!

– Ir tu neturėjai teisės!

Rūžena įbėgo pro duris, o Františekas paskui ją.

13

Jokūbas džiaugėsi, kad viskas jau sutvarkyta ir liko tik atsisveikinti su Škreta. Jis neskubėdamas nuo vonių pasuko per parką Markso namo link.

Jo link plačiu parko taku iš tolo artėjo ponia auklėtoja ir gal kokių dvidešimt vaikų darželio vaikučių. Auklėtoja laikė ilgos raudonos virvės galą, o visi vaikai vorele laikėsi jos įsikibę. Vorelė žingsniavo lėtai, auklėtoja rodė jiems krūmus ir medžius vardydama jų pavadinimus. Jokūbas sustojo, nes niekada nesimokė botanikos ir visada užmiršdavo, kur jovaras, o kur skroblas.

– Čia liepa, – auklėtoja parodė pageltusį šakotą medį.

Jokūbas pažvelgė į vaikus. Visi buvo su mėlynais paltukais ir raudonom kepuraitėm. Visi atrodė kaip vienos šeimos vaikai. Pažvelgė į veidus ir jam pasirodė, kad jie panašūs ne tik apranga, bet ir gymiu yra kaip broliai ir seserys. Bent septyneto iš jų nosys buvo įsidėmėtinai didelės, o burnos plačios. Jie panėšėjo į daktarą Škretą.

Prisiminė nosingąjį restorano savininkų sūnų. Negi Škretos eugeniškoji svajonė nėra vien vaizduotės žaismas? Negi šioje šaly išties gimsta didžiojo tėvo Škretos vaikai?

Jokūbui tai pasirodė juokinga. Visi tie vaikai atrodo vienodi todėl, kad visi vaikai yra panašūs.

Bet paskui grįžo mintis: o kas, jeigu Škreta iš tikrųjų įgyvendina savo fantastinį planą? Kodėl fantastiniai planai negalėtų būti įgyvendinami?

– O kas tenai, vaikai?

– Tenai beržas! – atsakė mažutis škreta. Taip, tai buvo kaip iš akies luptas Škreta: didelė nosis, akinukai ir nosinis balsas, dėl kurio Jokūbo bičiulio kalba yra tokia mielai juokinga.

– Teisingai, Oldržichai! – patvirtino auklėtoja.

Po dešimties dvidešimties metų šioje šalyje gyvens tūkstančiai škretų, pamanė Jokūbas. Ir vėl jį apėmė keista pajauta, kad gyveno savo šaly nežinodamas, kas joje vyksta. Gyveno, kaip sakoma, pačiame įvykių centre. Jaudinosi dėl kiekvienos aktualijos. Dalyvavo politikoje, vos neprarado gyvybės, ir, nors buvo išstumtas į užribį, nuolat kankinosi. Visad įsivaizdavo besiklausąs šalies krūtinėje plakančios širdies. Tačiau ką jis girdėjo iš tikrųjų? Ar tai buvo širdis? O gal tik senas žadintuvas? Išmestas senas žadintuvas, rodąs netikslų laiką. Ar visos tos politinės kovos nebuvo vien klystkeliai, nuvedę nuo tikrai svarbių dalykų?

Auklėtoja vedė vaikus plačiu parko taku, o Jokūbas jautė, kad jis visas vis dar pripildytas anos gražios moters. To grožio prisiminimas vis grąžindavo įkyrųjį klausimą: o gal jis gyveno visiškai kitokiame pasaulyje, nei įsivaizdavo? Gal viską regėjo iškreiptai? O jeigu grožis svarbiau už tiesą, ir jei išties tasai vaikas, prieš dvi dienas atnešęs Bertlefui jurgino žiedą, buvo angelas?

– O kas čia? – išgirdo auklėtojos balsą.

Ir mažas akiniuotas škreta atsakė:

– Tuopa.

14

Rūžena bėgo laiptais viršun neatsigręždama. Užtrenkė už nugaros savo skyriaus duris ir greitai nuėjo persirengti. Užsivilko ant nuogo kūno baltą medicinos sesers chalatą ir giliai atsiduso. Susidūrimas su Františeku sujaudino ją ir taip pat, keista, kažkaip nuramino. Pajuto, kokie jie abu, Františekas ir Klima, svetimi jai ir tolimi.

Įėjo į kambarį, kur ant lovų pasieniais gulėjo išsimaudžiusios moterys.

Prie staliuko netoli durų sėdėjo trisdešimt penkerių metų bendradarbė.

– Tai ką, leido? – šaltai pasiteiravo ji.

– Taip, dėkoju tau, – atsakė Rūžena ir jau pati padavė raktą bei didelę paklodę naujai pacientei.

Vos bendradarbė nuėjo, durys prasivėrė ir pasirodė Františeko galva.

– Netiesa, kad čia tiktai tavo reikalas. Tai mūs abiejų reikalas. Aš taip pat sprendžiu!

– Dink iš čia! – sušnypštė ji. – Čia moterų skyrius, nevalia vyrams! Tuoj pat dink arba liepsiu tave išmesti!

Františekas paraudo, Rūženos grasinimai taip jį įsiutino, kad jis žengė vidun ir užtrenkė duris.

– Man vis tiek, ką darysi! Man visiškai tas pats! – šaukė jis.

– Sakau tau, kad bemat dingtum! – kartojo Rūžena.

– Perpratau jus! Vis tas bernas! Trimitininkas! Apgavystė čia ir protekcija! Jis sutvarkė viską pas daktarą, nes vakar grojo su juo! Bet aš perpratau ir neleidžiu žudyt mano vaiko! Aš jo tėvas, tai ir man svarbu! Draudžiu žudyt mano kūdikį!

Františekas rėkė ir pasieniais gulinčios į paklodes suvyniotos moterys smalsaudamos kėlė galvas.

Rūžena taip pat labai susierzino, nes Františekas kėlė balsą ir ji nežinojo, kaip sutramdyti įsiplieskusį ginčą.

– Tai visai ne tavo vaikas, – atkirto ji, – neišsigalvok. Visai ne tavo.

– Ką? – užriko Františekas ir žengė dar arčiau apeidamas stalą. – Kaip ne mano vaikas? Vis dėlto turėčiau nors kiek apie tai žinoti! Ir žinau!

Tuo metu iš baseinų halės kambarin įėjo nuoga ir šlapia moteris, kurią Rūženai reikėjo apvynioti ir paguldyt. Ji apstulbo ir išsigandusi žvelgė į Františeką, kuris stovėjo už kelių metrų nieko nematančiomis akimis.

Rūžena buvo kiek laiko išlaisvinta; ji priėjo prie moters, apgobė ją paklode ir nuvedė prie lovos.

– Ką čia daro tas vaikis? – paklausė moteris dairydamasi į Františeką.

– Jis beprotis! Tas vaikis išprotėjo ir nežinau, kaip jį iš čia iškrapštyti. Nebežinau, ką su juo daryti! – aiškino Rūžena užklodama moterį šilta antklode.

– Ei pone! – sušuko kita gulinti moteris. – Čia jums negalima! Eikit lauk!

– Man čia galima! – atsakė užsispyręs Františekas ir nė nepajudėjo iš vietos.

Kai Rūžena vėl grįžo prie jo, buvo jau išblyškęs, nebe raudonas. Neberėkė, o kalbėjo tyliai ir ryžtingai:

– Žinai, ką pasakysiu? Jeigu atsikratysi to vaiko, tai ir manęs nebebus. Nužudžiusi kūdikį, būsi kalta dėl dviejų gyvybių.

Rūžena giliai atsiduso ir žvilgtelėjo į stalą. Ten gulėjo rankinė su melsvų tablečių tūba. Išbėrė vieną ant delno ir prarijo.

O Františekas kalbėjo nebe grasinamai, o prašomai:

– Prašau, Rūžena. Maldauju tave. Negaliu be tavęs gyventi. Aš nusižudysiu.

Tą akimirką Rūžena pajuto baisų skausmą viduriuose ir Františekas išvydo skausmo perkreiptą veidą, plačiai atmerktas, tačiau nieko nebereginčias akis, matė, kaip traukuliai tąso kūną, kaip ji susiima rankomis už pilvo ir griūva.

15

Olga pliuškenosi baseine ir staiga išgirdo... Ką būtent išgirdo? Nežinojo, ką girdi. Halėje kilo sąmyšis. Moterys ropštėsi iš baseino ir žvilgčiojo į gretimą kambarį, kuris, regis, siurbė viską aplinkui. Olga taip pat pakliuvo į tą siurbimo sukeltą srovę ir, nieko negalvodama, tik kupina baugaus smalsumo, nusekė paskui kitas.

Gretimame kambary netoli durų būriavosi moterys. Visos, nuogos ir šlapios, buvo nusigręžusios nuo jos ir atkišusios užpakalius lenkės prie žemės. Prie jų stovėjo kažkoks jaunuolis.

Ėjo vis daugiau moterų. Olga taip pat prasispraudė artyn ir dabar matė, kad ant grindų išsitiesusi sesuo Rūžena. Jaunuolis suklupo šalia jos ir sušuko:

– Aš ją nužudžiau! Tai aš nužudžiau! Aš – žudikas!

Nuo moterų kapnojo vanduo. Viena pasilenkė prie gulinčios Rūženos ir mėgino užčiuopti pulsą. Visai be reikalo, nes mirtis buvo čia ir niekas tuo neabejojo. Nuogi šlapi moterų kūnai nekantriai spraudės vienas pro kitą, kad iš arti pamatytų mirtį, kad išvystų ją gerai pažįstamame veide.

Františekas klūpojo. Jis apkabino Rūženą ir bučiavo ją.

Moterys žvelgė iš viršaus. Františekas pakėlė į jas akis ir vėl pakartojo:

– Aš ją nužudžiau! Suimkit mane!

– Tai darykit ką nors! – sušuko viena moteris, o kita išbėgo į koridorių ir ėmė šaukti. Greit atbėgo dvi Rūženos bendradarbės, o po jų ir gydytojas baltu chalatu.

Tik dabar Olga susivokė, kad ji nuoga ir su kitomis nuogalėmis stumdosi prie nepažįstamo jaunuolio bei gydytojo, ir jai dingtelėjo, jog situacija gan komiška. Ji žinojo nieko nepakeisianti, jei ir toliau stumdysis čia žvilgčiodama į ją traukiančią mirtį.

Gydytojas laikė už riešo gulinčią Rūženą bergždžiai mėgindamas užčiuopt pulsą, o Františekas kartojo:

– Aš nužudžiau ją. Iškvieskit policiją. Suimkit mane.

16

Jokūbas užtiko savo bičiulį ką tik grįžusį iš poliklinikos į priimamąjį Markso name. Pagyrė vakarykštį jo būgnavimą ir atsiprašė, kad nepalaukė jo po koncerto.

– Labai negerai padarei, – atsiliepė daktaras Škreta. – Tai tavo paskutinė diena čia, o vakar kažkur šlaisteisi. Turėjome aptarti šitiek dalykų. O blogiausia, kad tikriausiai buvai su ta perkarusia mergiote. Matau, koks baisus jausmas yra dėkingumas.

– Koks čia dar dėkingumas. Už ką jai būčiau dėkingas?

– Rašei, kad jos tėvas daug dėl tavęs padarė.

Šiandien daktaras Škreta nepriiminėjo pacienčių ir ginekologinis stalas nenaudojamas kyšojo iš kambario kampo. Abudu draugai susėdo vienas priešais kitą.

– Na ne, – aiškino Jokūbas, – tik norėjau, kad ją paglobotum, ir man tiesiog atrodė paprasčiau pasakyti, kad aš skolingas jos tėvui. Tačiau buvo visai kitaip. Kadangi viskas baigta ir dedu dabar tašką, tai pasakysiu tau. Į kalėjimą anuomet patekau jos tėvui pritariant. Jos tėvas pasiuntė mane mirti. Po pusmečio pats buvo pasiųstas mirti, o man pasisekė išgyventi.

– Kitaip sakant, ji niekšo duktė, – tarė Škreta.

Jokūbas gūžtelėjo pečiais:

– Jam aš buvau revoliucijos priešas. Visi jam taip tvirtino, ir jis patikėjo.

– O kodėl sakei man, kad buvot bičiuliai.

– Taip ir buvo. Jam tai buvo svarbu balsuojant už mano įkalinimą. Įrodė, kad idealai reiškė daugiau už bičiulystę. Paskelbdamas mane revoliucijos išdaviku, įsivaizdavo slopinąs savo asmeninį interesą vardan aukštesnių dalykų ir išgyveno tai kaip didingą savo gyvenimo akimirką.

– Ir dėl to myli tą atkarią mergiotę?

– Ji juk niekuo dėta. Ji nekalta.

– Tokių nekaltų merginų tūkstančiai. Iš jų išsirinkai kaip tik ją tikriausiai dėl jos tėvo.

Jokūbas vėl gūžtelėjo pečiais ir daktaras Škreta tęsė:

– Ir tu toks pat iškrypėlis kaip jis. Dingojas man, prisirišimą prie tos mergaitės išgyveni kaip svarbiausią gyvenimo darbą. Nuslopinai natūralią neapykantą, natūralią atgrasą, kad įrodytum sau, koks tu taurus. Tai gražu, bet nenatūralu ir visiškai nereikalinga.

– Visai ne taip, – oponavo Jokūbas. – Nenorėjau nieko slopinti ir nesistengiau būti taurus. Tiesiog pagailo jos. Iškart pirmą sykį pamačius. Dar vaiką ją išvijo iš namų, gyveno su motina kažkur kalnų kaime, žmonės bijojo bendraut su jomis. Ilgai negalėjo studijuoti, nors buvo gabi. Neteisinga taip persekioti vaikus dėl jų tėvų. Ir aš dėl tėvo turėjau jos neapkęsti? Man buvo jos gaila. Buvo gaila, kad nužudė jos tėvą, ir gaila, kad jos tėvas pasiuntė mirtin savo draugą.

Tą akimirką suskambo telefonas. Škreta pakėlė ragelį ir akimirką klausėsi. Paskui suirzęs atsiliepė:

– Aš dabar užsiėmęs. Ar be manęs neapsieisit?

Paskui vėl įsivyravo tyla ir Škreta sutiko:

– Gerai. Einu.

Padėjo ragelį ir nusikeikė.

– Jeigu tave kur nors kviečia, nesirūpink, man vis tiek jau reikia važiuoti, – tarė Jokūbas ir pakilo iš krėslo.

– Po velniais, – keikėsi Škreta. – Nieko taip ir neaptarėm. O juk šiandien turėjom kažką aptart. Nutraukė man mintį. Kažką svarbaus. Nuo pat ryto sukos galvoj. Gal tu žinai apie ką?

– Ne, – atsakė Jokūbas.

– Po velniais, dabar turiu bėgt į vonias...

– Tai ir geriausia atsisveikint taip. Vidury kalbos, – tarė Jokūbas ir paspaudė bičiuliui ranką.

17

Rūženos kūnas gulėjo mažame naktinių gydytojų budėjimų kambarėlyje. Čia buvo keletas žmonių, tarp jų ir kriminalinės policijos inspektorius, ką tik baigęs Františeko apklausą ir užsirašęs jo parodymus. Františekas vėl prašėsi suimamas.

– Jūs davėte jai tuos vaistus? – pasiteiravo inspektorius.

– Ne.

– Tai nekalbėkite, kad nužudėt ją.

– Ji man sakė, kad nusižudys, – kartojo Františekas.

– Kodėl sakė, kad nusižudys?

– Tarė nusižudysianti, jeigu vis ją sekiosiu. Sakėsi nenorinti vaiko, geriau nusižudysianti, bet negimdysianti!

Atėjo daktaras Škreta. Draugiškai pasisveikino su inspektorium ir priėjo prie negyvėlės; pakėlė voką ir pažvelgė į konjunktyvos spalvą.

– Pone gydytojau, jūs buvote šios sesers viršininkas? – paklausė inspektorius.

– Taip.

– Kaip manote, ar galėjo pasinaudoti kokiais nors po ranka esančiais nuodais?

Škreta vėl grįžo prie negyvos Rūženos ir paprašė smulkiau papasakoti apie jos mirtį. Paskui atsakė:

– Nepanašu į jokius vaistus ir į jokią medžiagą, kurią būtų galėjusi gauti mūsų poliklinikoje. Tai kažkoks alkaloidas. O koks, – paaiškės po skrodimo.

– Iš kur jį galėjo gauti?

– Sunku pasakyti.

– Kolei kas viskas gan slaptinga, – tarė inspektorius. – Ir motyvas. Tas jaunuolis sako, kad turėjo gimdyti jo vaiką ir norėjo pašalint vaisių.

– Jis ją privertė! – sušuko Františekas.

– Kas jis? – paklausė inspektorius.

– Tasai trimitininkas. Norėjo atmušti ją nuo manęs ir privertė ją atsisakyt kūdikio. Aš sekiau juos. Ėjo su ja į komisiją.

– Galiu patvirtinti, – atsiliepė daktaras Škreta. – Iš tikrųjų šiandien nagrinėjome šitos sesers prašymą dėl valymo.

– Ir tas trimitininkas buvo kartu? – paklausė inspektorius.

– Taip, – patvirtino Škreta, – mūsų sesuo nurodė jį kaip savo kūdikio tėvą.

– Ji melavo! Tai mano vaikas! – sušuko Františekas.

– Niekas tuo neabejoja, – sutiko daktaras, – tiktai seseriai reikėjo nurodyti tokį tėvą, kuris jau vedęs, ir taip įtikinti komisiją leisti abortą.

– Tai žinojot, kad ji meluoja! – užsipuolė jį Františekas.

– Pagal įstatymą svarbiausia, ką sako motina. Kai mums sesuo Rūžena pasakė, kad užsimezgusio vaisiaus tėvas yra Klima ir kai jis tai patvirtino, niekas iš mūsų nebeturėjo teisės jiems prieštarauti.

– Tačiau netikėjote, kad tėvas yra Klima? – patikslino inspektorius.

– Ne.

– O kodėl netikėjote?

– Ponas Klima mūsų kurorte lankėsi viso labo tik du kartus ir tai probėgšmais. Mažai tikėtina, jog tarp jo ir mūsų sesers būtų intymių santykių. Mūsų miestelis mažas, neįmanoma, kad manęs nebūtų pasiekus tokia žinia. Pono Klimos tėvystė tikriausiai tebuvo priedanga, jis leidosi įkalbamas, kad komisija sutiktų dėl valymo. Mat šitas ponas priešinosi abortui.

Tačiau Františekas jau negirdėjo Škretos žodžių. Jis nieko nematė, o ausyse skambėjo Rūženos balsas: „Tu ir priversi. Tikrai priversi mane nusižudyti“. Žinojo esąs jos mirties priežastis, o vis dėlto nesuprato kodėl ir negalėjo nieko išsiaiškinti. Stovėjo kaip laukinis, kurio akyse įvyko stebuklas, stovėjo prieš neįmanomą tikrovę, staiga apakęs ir apkurtęs, nes jo juslės neįstengė apimti netikėtai užklupusio neapimamo.

(Vargše Františekai, taip ir pereisi per gyvenimą nieko nesuprasdamas, tik žinodamas, jog tavo meilė nužudė mylimą moterį, pereisi kaip pažymėtas slaptu siaubo ženklu, kaip raupsuotasis, nešantis mylimiems žmonėms nepaaiškinamas nelaimes, pereisi per gyvenimą kaip nelaimės šauklys.)

Stovėjo lyg mietą prarijęs, visas išblyškęs, ir nepastebėjo, kaip į kambarį susijaudinęs įpuolė dar vienas vyras. Jis žengė prie mirusiosios, ilgai žvelgė jai į veidą ir paglostė plaukus.

– Savižudybė. Nuodai, – sušnabždėjo daktaras Škreta.

Ateivis staigiai pakreipė galvą:

– Savižudybė? Visa esybe garantuoju, kad ši moteris nenusižudė. O jeigu ji prarijo nuodų, tai turėjo būt žmogžudystė.

Inspektorius nustebęs žvelgė į atėjusįjį. Tai buvo Bertlefas ir jo akys liepsnojo rūstybe.

18

Jokūbas pasuko raktelį ir automobilis pajudėjo iš vietos. Pravažiavo paskutines kurorto vilas ir atsidūrė plačioje lygumoje. Važiavo sienos link ir nesinorėjo skubėti. Suvokimas, kad važiuoja per šį kraštą paskutinį kartą, darė kraštovaizdį patrauklų ir neįprastą. Kas akimirką suvokdavo nepažįstąs šitų vietų, kad čia kažkas kita, nei įsivaizdavo, ir gaila, kad negali ilgiau čia pasilikti.

Ir tuoj pat grįždavo mintis, kad ir kiek čia užtruktų, liktų dieną ar metus, vis tiek nepasikeistų tai, kas jį kankina, ir nepažintų jau šio krašto intymiau nei ligi šiolei. Privalo susitaikyti, kad palieka jį taip ir nepažinęs, nepamatęs visų jo grožybių, kad palieka jį kaip skolininkas ir kaip kreditorius su abipusėmis neapmokėtomis sąskaitomis.

Paskui mintis nukrypo į merginą, kuriai į tūbelę įdėjo netikrų nuodų, ir pamanė, kad žudiko karjera buvo pati trumpiausia iš visų jo karjerų. Kokias aštuoniolika valandų pabuvau žudiku, nusijuokė mintyse.

Tačiau tuoj susizgribo: netiesa, kad žudiku buvo taip trumpai. Jis yra ir ligi mirties liks žudikas. Nesvarbu, ar melsvoji tabletė buvo nuodinga ar ne, svarbu, kad jis buvo tikras tuo ir vis dėlto davė ją nepažįstamajai, o paskui nepadarė nieko, kad ją išgelbėtų.

Ir susimąstė kaip neatsakingas žmogus, supratęs, kad jo veiksmas buvo tik eksperimentas.

Jo žmogžudystė buvo ypatinga. Žmogžudystė be motyvo. Žudikas nesiekė jokios naudos. Tad kokia jos prasmė? Matyt, prasmė tik ta, kad taip sužinojo esąs žudikas.

Žinojo, kad žmogžudystė - eksperimentas, savęs pažinimo aktas; tai Raskolnikovas, kuris nužudė, kad atsakytų sau į klausimą, ar turi teisę žudyti mažiau vertą žmogų ir ar įstengs pakelti žmogžudystės kaltę.

Taip, kažkas čia artima Raskolnikovui: žmogžudystės beprasmybė, teorinis jos pobūdis. Tačiau yra ir skirtumų: Raskolnikovas klausė, ar talentingas žmogus turi teisę dėl savo interesų paaukoti mažiau vertingą gyvenimą. Tačiau nieko panašaus omeny neturėjo Jokūbas, duodamas medicinos seseriai tūbelę su nuodais. Jokūbui neįdomu, ar žmogus turi teisę aukoti kito gyvenimą. Priešingai, Jokūbas įsitikinęs, kad žmogus tokios teisės tikrai neturi. Jokūbas gyvena pasaulyje, kur žmonės aukodavo kitų gyvybes dėl abstrakčių idėjų. Jokūbas pažįsta įžūliai nekaltus arba liūdnai baikščius veidus žmonių, kurie atsiprašinėdami, tačiau uoliai vykdė žiaurius nuosprendžius savo artimiesiems. Jokūbas gerai pažįsta tuos veidus ir nekenčia jų. Be viso to, Jokūbas žino, kad kiekvienas žmogus kam nors linki mirties ir nuo žmogžudystės jį sulaiko tik du dalykai: bausmės baimė ir fizinis žudymo sudėtingumas. Jokūbas žino, kad jeigu žmogus galėtų žudyti slaptai ir per atstumą, žmonija išnyktų per keletą minučių. Todėl Raskolnikovo eksperimentą laikė visiškai nereikalingu.

Bet vis dėlto kodėl davė nuodų medicinos seseriai? Ar čia ne grynas atsitiktinumas? Juk Raskolnikovas ilgai rengė ir gerai apgalvojo žmogžudystę, o jisai veikė sekundinio minties impulso poveiky. Tačiau Jokūbas žinojo, kad ir jis žmogžudystei pasąmoningai rengėsi daugel metų ir ta sekundė, kai ištiesė nuodus Rūženai, buvo plyšys, kuriame kaip laužtuvas įstrigo visas ligšiolis jo gyvenimas, visas susikaupęs nusivylimas žmonėmis.

Raskolnikovas, kirviu kertąs seną lupikautoją, buvo įsitikinęs,

kad peržengia siaubingą slenkstį – Dievo įstatymą. Jis žinojo, kad senė yra bevertis padaras, tačiau taip pat ir Dievo kūrinys. Jokūbas nejuto tos Raskolnikovo baimės. Jam žmonės nebuvo Dievo kūriniai. Jokūbui patiko švelnumas ir kilnumas, bet įsitikino, kad tai nėra žmogiškos savybės. Jokūbas gerai pažinojo žmones, todėl nemylėjo jų. Jokūbas buvo kilnus, todėl ir davė žmonėms nuodų.

Tad aš žudikas iš kilnumo, pamanė, ir tai jį prajuokino bei nuliūdino.

Raskolnikovas, nužudęs seną lupikautoją, neatsilaikė prieš siaubingą sąžinės priekaištų audrą. O Jokūbas, visiškai įsitikinęs, kad žmogus neturi teisės aukoti kitų žmonių gyvybių, nejautė sąžinės priekaištų.

Stengėsi įsivaizduoti, kad medicinos sesuo mirė ir išbandyti, ar pajus kaltės jausmą. Ne, nieko panašaus nepajuto ir Jokūbas toliau ramiai važiavo per ramų ir švelnų kraštą atsisveikindamas su juo.

Raskolnikovas žmogžudystę išgyveno kaip tragediją ir gniužo nuo poelgio sunkio. O Jokūbas stebėjosi, koks lengvas jo poelgis, kaip jis neslegia ir neapsunkina jo. Ir mąsto, ar toks lengvumas nėra baisesnis už isteriškus rusų herojaus išgyvenimus.

Jis važiavo lėtai, tai dūmodamas, tai žvalgydamasis į kraštovaizdį. Mąstė, kad tabletės istorija tebuvo žaidimas be pasekmių, kaip ir visas jo gyvenimas šioje šalyje, kur jis nepaliko jokio pėdsako, jokių šaknų, jokios vagelės ir išnyksta dabar lyg vėjo pūstelėjimas.

19

Ketvirčiu litro kraujo lengvesnis Klima labai nekantriai laukė daktaro Škretos. Nenorėjo išvažiuot iš kurorto neatsisveikinęs su juo ir nepaprašęs kiek prižiūrėti Rūženą. „Dar galiu apsigalvoti, kol man jo neatims“, – skambėjo ausyse ir baugino jį. Baiminosi, kad jam išvažiavus, neliks ir jo įtakos, o tada ji iš tikrųjų dar gali apsigalvoti.

Pagaliau laukiamajame pasirodė daktaras Škreta. Klima puolė prie jo, atsisveikino ir padėkojo už puikų mušamųjų akompanavimą.

– Tai buvo didis koncertas, – tarė daktaras Škreta, – jūs grojot nuostabiai. Didžiausias mano noras būtų pakartoti tai. Turime pagalvoti, kaip tokius koncertus rengti ir kituose kurortuose.

– Mielai, man gerai su jumis buvo groti! – karštai pritarė trimitininkas ir pridūrė: – Norėjau kai ko paprašyt jus. Kad kiek prižiūrėtumėte Rūženą, baiminuosi, kad jai kas nešautų į galvą. Moterys yra visiškai nenuspėjamos.

– Nesirūpinkite, niekas jai nešaus į galvą, – atsakė daktaras. – Rūžena jau mirė.

Klima ne iškart suprato ir daktaras Škreta turėjo paaiškinti, kas atsitiko. Paskui jis pridūrė:

– Tai savižudybė, tačiau truputį paslaptinga. Kažin ką galėtum pagalvoti sužinojęs, kad nusižudė valandai praėjus po apsilankymo su jumis komisijoje. Ne ne, nebijokite, – nutvėrė trimitininką

už rankos pamatęs, kad tas išbalo. – Laimei, mūsų sesuo vaikščiojo su vienu jaunu elektriku, kuris įsitikinęs, kad vaikas yra nuo jo. Pasakiau, kad tarp jūsų ir medicinos sesers nieko nebuvo ir kad ji tiktai įkalbėjo jus prisiimti tai sau, nes ne porai komisija neleistų aborto. Tai nesusipainiokite, jeigu jus klausinėtų. Jūsų nervai, deja, silpni, – matyt iš veido. Nusiraminkit, nes mums priešaky dar daug koncertų.

Klimai trūko žodžių. Dėkingas lankstėsi daktarui ir daug kartų spaudė jam ranką. Kamila laukė jo „Ričmonde“. Klima be žodžių apkabino ją ir išbučiavo. Išbučiavo kiekvieną jos veido lopinėlį, o paskui atsiklaupė ir bučiavo ją per suknelę nuo viršaus ligi kelių.

– Kas tau?

– Nieko. Baisiai džiaugiuosi, kad turiu tave. Baisiai džiaugiuosi, kad esi.

Susikrovė krepšius ir nuėjo prie automobilio. Jis pasisakė esąs pavargęs ir paprašė vairuoti ją.

Važiavo tylėdami. Klima buvo visai išsekęs, bet kartu jautė palengvėjimą. Dar truputį baiminosi pagalvojęs, kad gali būti apklaustas. Bijojo, kad ir Kamila vis dėlto galėjo ką nors sužinoti. Pasikartojo, ką jam buvo sakęs daktaras Škreta. Jeigu bus apklausinėjamas, prisiims nekaltą (ir šioje šalyje gana įprastą) vaidmenį džentelmeno, iš paslaugumo sutikusio vaidinti tėvystę. Niekas dėl to negalėtų jam priekaištauti, net ir Kamila, jeigu sužinotų.

Pažvelgė į ją. Jos grožis užpildė automobilio erdvę kaip stiprūs kvepalai. Mąstė, kad visą gyvenimą norėtų uosti vien šitą kvapą. O paskui jam pasirodė, kad girdi tolimą tylų trimito, kuriuo pats groja, garsą, ir prisiekė sau, kad visą gyvenimą gros šios, vienintelės ir brangiausios, moters džiaugsmui.

20

Visada prie vairo ji pasijunta stipresnė ir savarankiškesnė. Tačiau šįkart pasitikėjimo savimi teikė ne tik vairas, bet ir nepažįstamojo, sutikto „Ričmondo" koridoriuje, žodžiai. Negalėjo užmiršti jų. Negalėjo užmiršt ir jo veido, daug vyriškesnio už glotnius jos vyro skruostus. Kamilai dingtelėjo, kad, tiesą sakant, niekad taip ir nebuvo sutikusi tikro vyro.

Akies krašteliu dirstelėjo į išvargusį trimitininko veidą, kurį vis nušviesdavo nepaaiškinami laimingi šypsniai, o jo ranka tuo tarpu glostė jai petį.

Toks perdėtas švelnumas nė kiek nejaudino ir nedžiugino. O negalėjimas jo paaiškinti dar kartą įrodė, kad muzikantas turi savo paslapčių, atskirą gyvenimą, kurį slepia nuo jos, į kurį jos neįsileidžia. Tačiau šįkart ji jautė ne skausmą, o abejingumą.

Ką sakė anas vyras? Kad išvažiuoja suvisam. Tylus ilgesys suspaudė širdį. Ne vien to vyro ilgesys, bet ir prarastos galimybės ilgesys. Ir ne vien šios konkrečios galimybės, bet galimybės apskritai ilgesys. Ji ilgėjos visų prarastų galimybių, su kuriomis prasilenkė, kurių išvengė, kurių niekada nebuvo.

Anas vyras sakė jai, kad visą laiką gyveno tarsi aklas ir net nenutuokė apie grožio egzistavimą. Puikiai suprato jį. Juk ir ji jautė tą patį. Gyveno apakinta. Nematė nieko, išskyrus vieną ryškių pro-

žektorių nutviekstą figūrą. O jei tie prožektoriai staiga užgestų? Išsklaidytoje dienos šviesoje pasirodytų tūkstančiai kitų figūrų ir vyras, kuris ligi šiol buvo vienintelis, taptų vienu iš daugelio.

Spaudė rankomis vairą, jautėsi pasitikinti savimi ir graži bei samprotavo toliau: ar tai iš tikro meilė sieja ją su Klima, gal baimė jį prarasti? Ir ar galima sakyti, jog ta meilė iš pradžių buvo nerimastinga meilės forma, o laikui bėgant, meilė (nuvargusi ir išsekusi) prarado formą? Gal Kamilai likusi viena baimė ir nerimas, baimė be meilės? O kas liks, kai praras ir baimę?

Trimitininkas šalia vėl netikėtai nusišypsojo. Žvilgtelėjo jo link ir pamanė: jeigu nustosianti pavyduliauti, tai nieko neliks. Lėkė greitai pirmyn ir įsivaizdavo, kad kažkur priešaky gyvenimo kelią kerta juosta, reiškianti išsiskyrimą su trimitininku. Ir pirmąkart nuo to vaizdo nebebuvo baisu.

21

Olga įėjo į Bertlefo apartamentus ir atsiprašė:

– Atleiskite, kad ateinu nepranešusi. Bet aš taip smarkiai susijaudinus, kad netveriu viena. Ar netrukdysiu jums?

Kambaryje sėdėjo Bertlefas, daktaras Škreta ir inspektorius, kuris atsakė:

– Netrukdysite. Kalbamės jau visiškai neoficialiai.

– Ponas inspektorius – senas mano bičiulis, – paaiškino Olgai daktaras.

– Ar galite pasakyti, kodėl ji taip padarė? – paklausė Olga.

– Susikivirčijo su savo vaikinu, vidur ginčo paėmė rankinę ir kažką prarijo. Daugiau nieko nežinome ir abejoju, kad sužinosime, – tarė inspektorius.

– Pone inspektoriau, – įsakmiai prabilo Bertlefas, – prašau jus atkreipti dėmesį, ką sakiau protokoluojant. Šiame kambaryje praleidau su Rūžena jos paskutinę naktį. Bet gal nepabrėžiau svarbiausio dalyko. Tai buvo nepaprasta naktis. Rūžena buvo labai laiminga. Tai kukliai merginai tereikėjo nusviesti pančius, kuriais ją pančiojo nedėmesinga ir nedraugiška aplinka, ir ji tapo tviskančia būtybe, kupina meilės, švelnumo ir atjautos, kokia neįtarėte ją esant. Praėjusią naktį atvėriau jai duris į kitokį gyvenimą ir kaip tik vakar ji panoro gyventi. Tačiau greitai kažkas perbėgo man kelią... – stai-

ga susimąstęs Bertlefas užsikirto, paskui tyliai pridūrė: – Nujaučiu čia pragaro jėgą.

– Mūsų, kriminalinės policijos, rankos per trumpos prieš pragaro jėgas, – atsiliepė inspektorius.

Bertlefas nereagavo į jo ironiją.

– Savižudybė išties yra nesąmonė, – tęsė jis, – prašom tai suprasti! Juk negalėjo ji žudytis tada, kai panoro gyventi! Kartoju jums, negaliu sutikti, kad ji būtų kaltinama savižudybe.

– Niekas ir nekaltina jos savižudybe, tikrai ne, – tarė inspektorius, – savižudybė nėra nusikaltimas. Teisingumas neužsiima savižudybėmis. Tai ne mūsų reikalas.

– Taip, – atsakė Bertlefas, – savižudybė jums ne nusikaltimas, nes ir gyvenimas jums nėra vertybė. Tačiau aš, pone inspektoriau, nežinau didesnės nuodėmės. Savižudybė blogiau už žmogžudystę. Žudyti galima iš keršto arba siekiant naudos, tačiau ir toks godumas yra kažkokios iškrypusios gyvenimo meilės apraiška. Tačiau savižudis pajuokiamai nusviedžia Dievui po kojų duotą gyvenimą. Savižudybė yra spjūvis į veidą Kūrėjui. Sakau jums – padarysiu viską, kad įrodyčiau tos merginos nekaltumą. Jeigu sakote, kad ji nusižudė, tai paaiškinkit man kodėl? Kokį motyvą aptikote?

– Savižudybių motyvai visada paslaptingi, – atsakė inspektorius, – be to, į mano pareigas neįeina jų ieškojimas. Nepykite, kad atlieku savo pareigas. Turiu jų pakankamai ir vos spėju. Tyrimas, beje, nėra nutrauktas, tačiau iš anksto galiu pasakyti, kad žmogžudystės čia neįžvelgiu.

– Keista, – labai piktai atkirto Bertlefas, – stebinate mane taip lengvai nutraukdamas tyrimą dėl žmogaus mirties.

Olga pastebėjo, kad kraujas plūstelėjo inspektoriui į veidą. Jis šiaip taip aprimo ir po trumpos pauzės atsiliepė net pernelyg meiliai:

– Gerai. Pritarkime jūsų prielaidai, kad čia įvykdyta žmogžudystė. Tad pasvarstykime, kaip ji galėjo būti įvykdyta. Mirusiosios rankinėje radome tūbelę su raminamosiomis tabletėmis. Galėtume tarti, jog sesuo Růžena norėjo išgerti tabletę, kad nusiramintų, bet

kažkas prieš tai į tūbelę įkišo kitą tabletę, kuri atrodė panašiai, tačiau buvo nuodinga.

– Manote, kad Rūžena išgėrė nuodų iš ataraktikų tūbelės? – patikslino daktaras Škreta.

– Suprantama, sesuo Rūžena galėjo išgerti nuodų, kurie buvo rankinėje šalia tūbelės. Taip būtų buvę savižudybės atveju. Bet jei manome, kad įvykdyta žmogžudystė, tai kažkas įdėjo į jos tūbelę panašios formos į kitus vaistus nuodų.

– Prašom nepykti, kad oponuoju, – atsakė jam daktaras, – tačiau ne taip jau paprasta pagaminti taisyklingos formos alkaloidų tabletę. Tai galėtų padaryti tik žmogus, prieinąs prie vaistų gamybos. O čia niekas neturi tokios galimybės.

– Norite pasakyti, kad neįmanoma padaryti tokios nuodingos tabletės?

– Nėra neįmanoma, tačiau labai sunku.

– Vadinasi, tai įmanoma, – tęsė inspektorius. – Pasvarstykim, kas galėtų būti suinteresuotas tos moters mirtimi. Ji buvo neturtinga, tad praturtėjimo motyvas atkrinta. Išbraukim taip pat politinius arba šnipinėjimo motyvus. Lieka vien intymaus pobūdžio priežastys. Kas bus įtariamasis? Pirmiausia meilužis, su kuriuo prieš pat mirtį smarkiai susiginčijo. Manote, kad nuodus pakišo jis?

Į šį klausimą niekas neatsakė ir inspektorius tęsė:

– Aš nemanau. Tas vaikinas vis dar kovojo dėl merginos. Norėjo ją vesti. Buvo nėščia nuo jo, tarkim, kad ir nuo kito, svarbiausia, kad jisai buvo tikras, jog nėščia nuo jo. Jį apėmė neviltis sužinojus, kad ji nori atsikratyti vaisiaus. Tačiau atkreipkite dėmesį – Rūžena ką tik buvo grįžusi iš komisijos, o ne iš valymo! Jaunuoliui dar ne viskas buvo prarasta. Vaisius vis dar buvo gyvas ir jis buvo pasirengęs viskam, kad tik jį išsaugotų. Absurdiška būtų tokiu metu duoti jai nuodų, kadangi jis troško gyventi su ja ir turėti vaikų. Beje, ir ponas daktaras mums paaiškino, kad gauti įprastinės tabletės pavidalo nuodų paprastam žmogui gana sudėtinga. Kur jų gautų tas naivus vaikinas, neturįs jokių pažinčių nei ryšių? Gal paaiškintumėt man?

Bertlefas, į kurį kreipdamasis kalbėjo inspektorius, gūžtelėjo pečiais.

– Paieškokime kitų galimų įtariamųjų. Trimitininkas iš sostinės. Jis jau anksčiau susipažino su mirusiąja, o mes nežinome ir niekad nesužinosime, kiek toli buvo pažengusi ta pažintis. Vis dėlto tiek, kad velionė drįso prašyti jo prisiimti vaisiaus tėvystę ir palydėti ją į abortų komisiją. Kodėl paprašė būtent jo, o ne kurio nors vietinio? Nesunku atspėti. Visi vedę kurorto vyrai bijotų, kad tai nepasklistų ir nepridarytų bėdų namuose. Tam galėjo ryžtis tik negyvenantis čia. Galiausiai garsas apie tai, kad laukėsi vaiko nuo garsaus menininko, glostė medicinos sesers savimeilę ir negalėjo pakenkti trimitininkui. Tad kodėl jam reikėtų žudyti vargšę seselę? Mažai tikėtina, kaip čia jau aiškino ponas vyriausias gydytojas, kad Klima buvo tikrasis tėvas. Tačiau galime turėti omeny ir tokią galimybę. Tarkime, kad Klima yra tėvas ir tai jam labai nemalonu. Bet pasakykite, kam ją žudyti, kai ji sutiko dėl valymo ir kai būsima procedūra buvo oficialiai patvirtinta? O gal, pone Bertlefai, turime laikyti Klimą žudiku?

– Jūs nesupratote manęs, – taikiai atsakė Bertlefas. – Nieko nenoriu pasiųsti į elektros kėdę. Tiktai noriu apginti Rūženą, nes savižudybė yra sunkiausia nuodėmė. Net kančia gyvenime turi savo slaptingą vertę. Ir ant mirties slenksčio gyvenimas yra nuostabus. To nežino tas, kam neteko žvelgti mirčiai į akis, bet aš, pone inspektoriau, tai žinau. Todėl ir padarysiu viską, kad įrodyčiau jos nekaltumą.

– Aš taip pat noriu pabandyti, – vėl prabilo inspektorius. – Esama ir trečio įtariamojo. Tai ponas Bertlefas, verslininkas iš Amerikos. Jis pats prisipažino su velione praleidęs jos paskutinę naktį. Galėtume manyti, kad žudikas vargu ar tai prisipažintų. Bet toks teiginys nepagrįstas. Daugelis žiūrovų vakarykščiame koncerte matė, kad ponas Bertlefas sėdi šalia Rūženos ir kad per koncertą jie abu išeina namo. Ponas Bertlefas žino, kad geriau prisipažinti pirmiau, nelaukiant, kol kiti tai parodys. Ponas Bertlefas tvirtina, kad sesuo Rūžena buvo laiminga su juo šią naktį. Kaip kitaip! Juk po-

nas Bertlefas ne tik žavus vyras, bet pirmiausia amerikiečių verslininkas, turįs daug dolerių ir pasą, su kuriuo galima keliauti po visą pasaulį. Sesuo Rūžena jaučiasi kaip užmūryta ankštame lizde ir bergždžiai ieško būdų ištrūkt iš čia. Turi čia meilužį, kuris nori ją vesti, tačiau tai jaunutis vietinis elektrikas. Ištekėjusi už jo, visą laiką liktų čia ir niekad nebeištrūktų. Nieko daugiau neturėjo, tad ir neišsiskyrė su juo. Tačiau visaip vengė galutinai su juo susirišti, nes nenorėjo prarasti vilčių. O kartą čia pasirodė egzotiškas galantiškų manierų vyras, kuris visiškai susuko jai galvą. Jau puoselėjo svajones, kad jis ves ją ir ji pagaliau paliks šį pasaulio užkampį. Iš pradžių dar stengėsi būti diskrečia meilužė, o kuo toliau darėsi įkyresnė. Pareiškė neatsisakysianti jo ir ėmėsi šantažo. Tačiau Bertlefas juk vedęs, kiek žinau, rytoj iš Amerikos turi atvykti jo žmona, kiek žinau, mylima žmona, jo vienerių metukų kūdikio motina. Bertlefas nori padaryti viską, kad tik išvengtų skandalo. Žino, kad Rūžena nešiojasi raminamąsias tabletes, žino, kaip jos atrodo. Turi plačių ryšių su užsieniu, turi daug pinigų. Jam vieni niekai užsakyti tokios pačios formos tabletę. Tą stebuklingą naktį, meilužei užmigus, paslapčiom įdeda nuodų į tūbelę. Pone Bertlefai, aš manau, – iškilmingai pakelia balsą, – kad jūs vienintelis žmogus, turėjęs priežastį nužudyti Rūženą, turėjęs ir tinkamų priemonių. Raginu jus prisipažinti.

Kambaryje tvyrojo tyla. Inspektorius įdėmiai žvelgė Bertlefui į akis, o Bertlefas kantriai ir tylomis atsakė jam tuo pačiu. Jo veide nebuvo nuostabos nė įsižeidimo. Pagaliau jis atsiliepė:

– Jūsų išvados manęs nenustebino. Kadangi neišaiškinote žudiko, turite rasti, kas prisiims jo kaltę. Slaptingi gyvenimo dėsniai – nekaltieji kenčia už kaltuosius. Suimkite mane.

22

Kraštas grimzdo į minkštas sutemas. Jokūbas sustabdė automobilį kaime, už kurio jau netoli buvo sienos užtvaros. Norėjo dar pratęsti paskutines akimirkas tėvynėje. Išlipo iš automobilio ir nuėjo nepažįstama gatve.

Gatvė nebuvo graži. Apie namus mėtėsi surūdiję ratlankiai, didelis traktoriaus ratas, seni gelžgaliai. Tai buvo apleistas ir nudrengtas kaimas. Jokūbui pasidingojo, kad šis šiukšlynas su rūdijančiais ratlankiais yra kaip nešvankus tėvynės atsisveikinimo žodis. Priėjo gatvės galą, kur buvo aikštė su tvenkiniu. Tvenkinys taip pat buvo apleistas, apaugęs maurais. Pakrašty pliuškenosi kelios žąsys, kurias vytele gąsdino kažkoks berniukas.

Jokūbas grįžo atgal prie automobilio. Čia už vieno namelio lango išvydo stovint berniuką. Gal kokių penkerių metų vaikas pro lango stiklą žvelgė į tvenkinį. Gal jis žiūrėjo į žąsis, gal į berniuką, mosuojantį vytele. Jis stovėjo prie lango ir Jokūbas negalėjo atplėšti nuo jo akių. Matė vaikišką veidą ir tai, kas labiausiai sudomino jį, – akinius. Berniukas buvo užsidėjęs didžiulius akinius, matyt, labai storais stiklais. Jo galva buvo maža, o akiniai labai dideli. Berniukas nešė juos tarsi svarsčius. Kaip savo lemtį. Žvelgė pro akinių lankus kaip pro grotas. Taip, jis nešė tuos akinių lankelius nelyg grotas, kurios uždėtos visam gyvenimui. Jokūbas pro akinių

grotas žvelgė į berniuko akis ir staiga jį apėmė didžiulis liūdesys. Tarsi staiga srovė būtų pralaužus užtvanką ir vanduo plūstelėtų į lauką. Jau seniai Jokūbas nebuvo toksai liūdnas. Daug metų. Pažinojo vien kartėlį, nuoskaudą, bet ne liūdesį. Staiga liūdesys užklupo jį, ir jis negalėjo nė pakrutėti.

Matė grotų aprėmintą vaiką, jam buvo gaila to vaiko ir visos savo šalies, atrodė, kad per mažai mylėjo šią šalį ir kažkaip ne taip mylėjo, ir jam buvo liūdna dėl tos nevykusios nei šiokios nei tokios meilės.

Staiga pagalvojo, jog išdidumas neleido jam pamilt šios šalies, didžiavimasis taurumu, kilnumu, didžiavimasis subtilumu; beprotiška puikybė, paveikusi taip, kad nemylėjo savo artimųjų, neapkentė jų, nes juose įžvelgė žudikus. Ir vėl prisiminė įdėjęs moteriai nuodų į tūbelę ir pats esąs žudikas. Jis yra žmogžudys, o jo puikybė voliojas nusviesta dulkėse. Jis tapo vienu iš jų, tapo tų liūdnų žudikų broliu.

Berniukas su didžiuliais akiniais lyg suakmenėjo prie lango ir vis žiūrėjo į tvenkinį. Jokūbas mąstė, kad berniukas niekuo dėtas, niekuo nenusikaltęs, jis jau gimė silpnaregis, koks ir liks visą gyvenimą. Jam neaiškiai dingojosi, kad tai, dėl ko pyksta ant žmonių, yra duotis, su kuria gimstama, kuri nešama kaip sunkios grotos. Ir, mąstė toliau, jis pats neturi jokios išimtinės teisės į taurumą, o didžiausias taurumas yra mylėti žmones nepaisant to, kad jie yra žudikai.

Vėl prisiminė melsvąją tabletę ir dabar jam atrodė, kad įkišo ją į nesimpatiškos medicinos sesers tūbelę kaip atsiprašymą, kaip pageidavimą būti priimtu į jų tarpą, nors anksčiau niekaip nesutikdavo būti prie jų priskirtas.

Greit nužingsniavo prie automobilio, atidarė dureles, sėdo prie vairo ir nuvažiavo sienos link. Dar vakar įsivaizdavo, kad pajus palengvėjimą, kad su džiaugsmu išvažiuos iš čia. Kad išvažiuos iš niekur, kur netyčia gimė ir su kuo nesusijęs. Tačiau šią akimirką suvokė, kad išvažiuoja iš vienintelės savo tėvynės ir kad kitos nebus.

23

– Nesidžiaukite, – atsakė inspektorius, – kalėjimas neatvers jums savo vartų, kad žengtumėte kaip Jėzus Kristus į Golgotą. Man nė netoptelėjo, kad jūs galėtumėt nužudyti tą jauną moterį. Apkaltinau jus tik todėl, kad ir toliau netvirtintumėt apie nužudymą.

– Džiaugiuosi, kad nekaltinot manęs iš rimtųjų, – nuolankiai tarė Bertlefas. – Jūsų tiesa. Neprotinga man būtų tikėtis teisingumo Rūženai iš policijos.

– Džiaugiuosi, kad susitaikėte, – prabilo daktaras Škreta. – Viena gali mus kiek paguosti. Kad ir kaip mirė Rūžena, paskutinė jos naktis buvo nuostabi.

– Pažvelkite į mėnulį, – parodė Bertlefas, – šviečia kaip vakar ir šį kambarį paverčia sodu. Dar nė dvidešimt keturių valandų nepraėjo, kai Rūžena buvo šio sodo laume.

– Teisingumas išties neturėtų mūsų taip dominti, – vėlei prabilo Škreta, – nes teisingumas nėra žmonių reikalas. Yra aklų ir žiaurių įstatymų teisingumas, o gal dar koks nors aukštesnis teisingumas, tačiau to aš nesuprantu. Man visada atrodė, kad šiame pasaulyje gyvenu *šalia teisingumo*.

– Kaip? – nusistebėjo Olga.

– Teisingumas man nesvarbus, – paaiškino daktaras Škreta. – Tai kažkas šalia manęs arba aukščiau už mane. Tai kažkas nežmoniška. Niekada nebendradarbiausiu su tokia atgrasia jėga.

– Norite pasakyti, – patikslino Olga, – kad apskritai nepripažįstate jokių visuotinai galiojančių vertybių?

– Vertybės, kurias pripažįstu, neturi nieko bendra su teisingumu.

– Pavyzdžiui? – paklausė Olga.

– Pavyzdžiui, draugystė, – tyliai atsakė daktaras.

Visi nutilo. Inspektorius pakilo ir atsisveikino. Tą akimirką Olgai šovė galvon mintis:

– O kokios spalvos tabletės buvo Rūženos tūbelėje?

– Šviesiai mėlynos, – su atgijusiu susidomėjimu atsakė inspektorius. – Kodėl jūs klausiate?

Olga išsigando, kad inspektorius skaito jos mintis, ir greitai atsakė:

– Mačiau jos tokią tūbelę. Pagalvojau, ar tai buvo ta pati tūbelė, kurią mačiau...

Inspektorius neskaitė jos minčių, jis buvo pavargęs ir palinkėjo visiems labos nakties.

Kai jis išėjo, Bertlefas paklausė Škretos:

– Netrukus atvyks mūsų žmonos. Eisime jų pasitikti?

– Eisim. Išgerkite dvigubą vaistų dozę, – rūpestingai patarė daktaras Škreta ir Bertlefas nuėjo į gretimą kambarį.

– Kažkada seniai davėte Jokūbui nuodų, – tarė Olga. – Tai buvo melsva tabletė. Jis visą laiką ją turėjo. Aš žinau.

– Neišsigalvokit nesąmonių. Niekada nedaviau jam nieko panašaus, – griežtai ir primygtinai atkirto daktaras Škreta.

Iš kambarėlio grįžo nauju kaklaraiščiu pasipuošęs Bertlefas ir Olga atsisveikino su abiem vyrais.

24

Bertlefas ir daktaras Škreta topolių alėja ėjo stoties link.

– Pažiūrėkit į tą mėnulį, – paragino Bertlefas. – Daktare, vakar tikrai buvo stebuklingas vakaras ir naktis.

– Tikiu, tačiau neturėtumėt šitaip rizikuoti. Judesiai, be kurių tokią naktį neapsieisi, jums išties labai pavojingi.

Bertlefas neatsakė, jo veidą nutvieskė pasididžiavimo šypsnys.

– Matau, kad jūs kuo geriausiai nusiteikęs, – konstatavo daktaras Škreta.

– Neklystate. Aš laimingas, kad paskutinė jos gyvenimo naktis buvo graži.

– Žinote, – staiga prabilo daktaras Škreta, – jau seniai noriu kreiptis į jus su gana keistu prašymu, kurio anksčiau nedrįsdavau ištarti. Tačiau, šiandien, rodos, tokia išskirtinė diena, kad turėčiau ryžtis...

– Drąsiau, daktare!

– Norėčiau, kad įsūnytumėt mane.

Nustebęs Bertlefas stabtelėjo ir daktaras Škreta ėmė aiškinti jam savo prašymo priežastis.

– Ir ko tik dėl jūsų nepadaryčiau, – atsiliepė Bertlefas. – Kad tik tai nepasirodytų kvaila mano žmonai. Ji būtų daug jaunesnė už savo sūnų. Ar tai apskritai teisiškai įmanoma?

– Niekur neparašyta, kad įvaikis turi būti jaunesnis už savo tėvus. Juk jis ir nėra tikras sūnus, o įvaikis.

– Jūs įsitikinęs?

– Jau seniai konsultavaus dėl to su teisininkais, – tyliai drovėdamasis paaiškino daktaras.

– Žinote, tai kažkaip keistoka ir kiek glumina, – tarė Bertlefas, – tačiau šiandien aš apimtas tokių pojūčių, kad norėčiau teikti džiaugsmo visam pasauliui. Jeigu tai suteiks džiaugsmo jums, ką gi... mano sūnau...

Ir abu vyrai apsikabino vidury gatvės.

25

Olga gulėjo lovoje (už sienos negrojo radijas), ji suprato, kad Jokūbas nužudė Rūženą ir kad tai žino tiktai ji ir daktaras Škreta. Tikriausiai ji niekada nesužinos kodėl. Olgą šiurpino baimė, tačiau greitai (juk žinome, kad gerai mokėjo stebėti save) nustebusi įsitikino, kad tas šiurpas gana saldus, o baimė kupina išdidumo.

Vakar mylėjosi su Jokūbu, kai jis turėjo būti kamuojamas pačių nerimastingiausių minčių, ir ji siurbė jį į save per meilės aktą kartu su tomis mintimis.

Kodėl manęs tai netrikdo, mąstė. Kodėl aš neinu (ir niekad nenueisiu) jo skųsti? Negi ir aš gyvenu taip – be teisingumo?

Kuo ilgiau svarstė, tuo labiau augo keistas palaimingas išdidumas, ir ji jautės kaip prievartaujama mergina, kurią staiga apima svaigus malonumas – tuo stipresnis, kuo labiau jam priešinasi...

26

Traukinys atvyko į stotį ir iš jo išlipo dvi moterys. Viena iš jų buvo kokių trisdešimt penkerių ir jai teko daktaro Škretos bučinys, kita buvo jaunesnė, efektingai apsirengusi, su vaikučiu glėbyje ir ją pabučiavo Bertlefas.

– Parodykit, maloningoji, savo berniuką, – pripuolė ir daktaras Škreta, – juk aš jo dar nemačiau!

– Jei nepažinočiau tavęs taip gerai, imčiau įtarinėti, – nusijuokė ponia Škretova. – Pasižiūrėk, jam apgamas ant viršutinės lūpos, visai kaip tavo!

Bertlefo žmona pažvelgė Škretai į veidą ir beveik riktelėjo:

– Iš tikrųjų! Tada aš visiškai to nepastebėjau, kai čia gydžiausi!

– Tai toks vertas dėmesio atsitiktinumas, kad drįsčiau įrašyti jį tarp stebuklų. Moterims sveikatą grąžinantis ponas daktaras Škreta priklauso angelų padermei ir kaip angelas palieka savo žymę ant vaikų, kuriems padeda pasirodyt pasaulyje.

Visiems patiko Bertlefo aiškinimas ir visi linksmai nusijuokė.

– Beje, – Bertlefas kreipės į savo žavią žmoną, – iškilmingai pranešu tau, kad prieš keletą minučių ponas daktaras tapo mūsų Džono broliu. Tad suprantama – kaip giminaičiai jie turi panašių žymių.

– Pagaliau ryžaisi... – laimingai atsiduso ponia Škretova.

– Nesuprantu, nesuprantu, – reikalavo paaiškinimų Bertlefo žmona.

– Viską tau papasakosiu. Šiandien turime apie daug ką pakalbėti, daug ką atšvęsti. Mūsų savaitgalis bus puikus, – tarė Bertlefas ir paėmė žmoną už parankės.

Perono žibintams šviečiant, visas ketvertas išėjo iš stoties.

Turinys

Serija „Garsiausios XX a. pabaigos knygos“

- ✓ Peter Høeg „Panelės Smilos sniego jausmas“
- ✓ Jostein Gaarder „Sofijos pasaulis“
- ✓ Kerstin Ekman „Įvykiai prie vandenų“
- ✓ Umberto Eco „Fuko švytuoklė“
- ✓ Michael Ondaatje „Anglas ligonis“
- ✓ Einar Már Guðmundsson „Visatos angelai“
- ✓ Robert Schneider „Miego brolis“
- ✓ Andréï Makine „Prancūziškas testamentas“
- ✓ Peter Høeg „Moteris ir beždžionė“
- ✓ Milan Kundera „Nemirtingumas“
- ✓ Nino Ricci „Šventųjų gyvenimai“
- ✓ Thomas Brussig „Herojai kaip ir mes“
- ✓ Andrzej Zaniewski „Žiurkinas“
- ✓ Gabriel García Márquez „Apie meilę ir kitus demonus“
- ✓ Michael Larsen „Netikrumas“
- ✓ Alessandro Baricco „Šilkas“
- ✓ Viktor Pelevin „Čiapajevas ir Pustota“
- ✓ Irvine Welsh „Traukinių žymėjimas“ (Trainspotting)
- ✓ Ute Ehrhardt „Geroms mergaitėms dangus, blogoms – viskas“
- ✓ Susanna Tamaro „Eik kur liepia širdis“
- ✓ Umberto Eco „Vakarykštės dienos sala“
- ✓ E. Annie Proulx „Akordeono nusikaltimai“
- ✓ Elfriede Jelinek „Geidulys“
- ✓ Zyranna Zateli „Grįžtantys su vilkų šviesa“
- ✓ Svava Jakobsdóttir „Gunlodos saga“
- ✓ Agneta Pleijel „Žiema Stokholme“
- ✓ Lydie Salvayre „Šmėklų draugija“
- ✓ Ute Ehrhardt „Kaip tapti bloga mergaite“
- ✓ Carl-Johan Vallgren „Lošėjo Rubašovo dokumentai“
- ✓ Michael Larsen „Gyvatė Sidnėjuje“
- ✓ Alina Fernández „Alina“
- ✓ Margaret Atwood „Greis“
- ✓ Ingrid Noll „Šaltas vakaro dvelksmas“

- ✓ Eva Wlodarek „Neliksiu nepastebėta“
- ✓ Catherine Clément „Teo kelionė“
- ✓ Connie Palmen „Dėsniai“
- ✓ Robert Schneider „Oreigė“
- ✓ Nikolaus Piper „Feliksas finansininkas“
- ✓ Lennart Hagerfors „Svajonė apie Ngongą“
- ✓ Arto Paasilinna „Zuikio metai“
- ✓ Judith Krantz „Tesės Kent brangenybės“
- ✓ Elizabeth Wurtzel „Prozaco karta“
- ✓ Marie-Claire Blais „Geismai“
- ✓ Ian McEwan „Amsterdamas“
- ✓ Ragnhild N. Grødal „Grobuonis!“
- ✓ Zoë Jenny „Žiedadulkių kambarys“
- ✓ Denis Guedj „Papūgos teorema“
- ✓ John O'Donohue „Anam ċara. Keltų pasaulio dvasinė išmintis“
- ✓ Jean-Pierre Vernant „Pasaulis, dievai, žmonės. Mitų interpretacijos“
- ✓ Philippe Delerm „Pirmas gurkšnis alaus ir kiti maži malonumai“
- ✓ Chuck Palahniuk „Kovos klubas“
- ✓ Carl Sagan „Demonų apsėstas pasaulis“
- ✓ Alessandro Baricco „Jūra vandenynas“
- ✓ Milan Kundera „Atsisveikinimo valsas“
- Pentii Lempiäinen „Skaičių simbolika“
- Michal Viewegh „Mergaičių auklėjimas Čekijoje“
- John Banville „Parodymų knyga“
- Umberto Eco „Baudolinas“
- Karl Ove Knausgård „Anapus pasaulio“
- Milan Kundera „Gyvenimas yra kitur“
- Finn Skårderud „Nerimas“

Kundera, Milan

Ku-183 Atsisveikinimo valsas : romanas / Milan Kundera ; iš čekų kalbos vertė Almis Grybauskas. – Vilnius : Tyto alba, 2001. – 239[5] p. (Garsiausios XX a. pabaigos knygos)

ISBN 9986-16-202-5

Tai ketvirtasis talentingo, šmaikštaus ir išradingo rašytojo M. Kunderos romanas (1971; 1976 išleistas Paryžiuje). Veiksmas vyksta viename kurorte, vaisingumo klinikoje, kur poniutės, besiturškiančios mineraliniuose vandenyse, mano tapsiančios vaisingos. Taip ir įvyksta, bet vaisingumo šaltinis – ne vandenų stebuklinga galia, o daktaro Škretos injekcija iš jo asmeninio spermos banko. Autorius su jam būdinga elegantiška ironija meistriškai kuria seksualinio farso atmosferą.

UDK 885.0-3

MILAN KUNDERA

ATSISVEIKINIMO VALSAS

Romanas

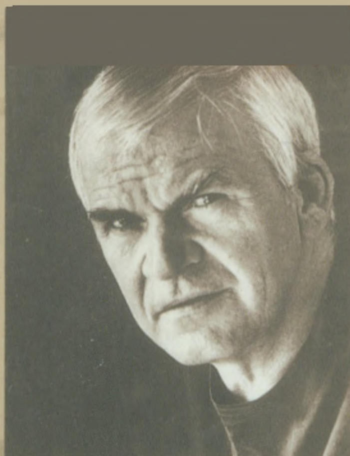
Iš čekų kalbos vertė *Almis Grybauskas*

Viršelio dailininkai *Daumantas Každailis, Ilona Kukenytė*

SL 1686. 2001 04 05. 7,84 leidyb. apsk. l. Užsakymas 308

Išleido „Tyto alba“, J. Jasinskio 10, 2600 Vilnius

Spausdino AB „Standartų spaustuvė“, S. Dariaus ir S. Girėno 39, 2038 Vilnius

„Suvedžioti moterį – tą kiekvienas avinas geba. Tačiau palikti ją moka tiktai subrendęs vyras.“

Milanas Kundera – prozininkas, poetas, pjesių kūrėjas – gimė 1929 m. Brno. Nuo 1975 m. gyvena Prancūzijoje.
„Atsisveikinimo valsas“ – elegantiška seksualinė komedija, virstanti burleska. Kunderos kūriniuose komedija ir farsas, nuolatiniai jo gyvenimo sampratos ir rašymo elementai, visada spalvinami tamsiais tonais.
Romano veiksmo vieta – kurortas, vaisingumo klinika. Ar gali būti geresnė situacija nerūpestingiems erotiniams žaidimams? Nevaisingos poniutės turškiasi mineraliniuose vandenyse tikėdamosi, kad panirus į vandenį jų įsčių dykuma pražys. Ir pražysta, tačiau poniutės nė neįtaria, kad apvaisinimo šaltinis – tiesioginė gydytojo Škretos injekcija iš jo asmeninio spermos banko.
Pats Kundera apie savo romaną sako: „Jame keliamas klausimas, ar žmogus nusipelnęs gyventi šiame pasaulyje. Ar nereikėtų išlaisvinti šią planetą iš žmogaus nagų? Viso mano gyvenimo siekis – patį sunkiausią klausimą išreikšti pačia lengviausia forma. Ir tai nėra grynai meninės ambicijos. Trivialią formą suteikus rimtam objektui, bemat demaskuojama mūsų dramų tiesa (dramų, vykstančių mūsų lovose, taip pat dramų, kurias vaidiname didžiojoje Istorijos scenoje) ir apgailėtinas jų nereikšmingumas...“

ISBN 9986-16-202-5